

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

**SANAT AKIMLARI AÇISINDAN TÜRKİYE ve DİĞER
ÜLKELERDEKİ BAŞLICA PARKLAR (19.yüzyıl - 21.yüzyıl
ARASI)**

Peyzaj Mim. Ayçe Ezgi KIZILDERE
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Peyzaj Mimarlığı Programı

Danışman
Yard. Doç. Dr. Nurgül ERDEM

Ekim, 2009

İSTANBUL

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

**SANAT AKIMLARI AÇISINDAN TÜRKİYE ve DİĞER
ÜLKELERDEKİ BAŞLICA PARKLAR (19.yüzyıl - 21.yüzyıl
ARASI)**

Peyzaj Mim. Ayçe Ezgi KIZILDERE
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Peyzaj Mimarlığı Programı

Danışman
Yard. Doç. Dr. Nurgül ERDEM

Ekim, 2009

İSTANBUL

Bu çalışma/...../ 2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Anabilim Dalı programında Doktora / Yüksek Lisans Tezi olarak
kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Danışman Adı (Danışman)
İstanbul Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi

Jüri Adı
Üniversite
Fakülte

Jüri Adı
Üniversite
Fakülte

Jüri Adı
Üniversite
Fakülte

Jüri Adı
Üniversite
Fakülte

ÖNSÖZ

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim sırasında ve tez çalışmalarım boyunca gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Yard. Doç. Dr. Nurgül ERDEM'e en içten dileklerle teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmalarım sırasında beni her şekilde destekleyen aileme, İstanbul Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Yüksek Lisans hocalarıma, Prof. Dr. Adnan UZUN'a, Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. YALÇIN MEMLÜK'e, arkadaşlarımdan Nur BİROL'a, Özlem YILDIZ'a ve Derya Doğu'ya teşekkürü borç bilirim.

Ekim, 2009

Ayçe Ezgi KIZILDERE

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİL LİSTESİ.....	v
TABLO LİSTESİ	ix
SEMBOL LİSTESİ	v
ÖZET	xi
SUMMARY.....	xiii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. TARİHSEL PARK VE SANAT KAVRAMLARI.....	5
2.1.1. Park Kavramı.....	5
2.1.1.1. <i>Parkların Sınıflandırılması</i>	<i>5</i>
2.1.1.2. <i>Park Standartları.....</i>	<i>10</i>
2.1.1.3. <i>Parkların İşlevleri</i>	<i>11</i>
2.1.1.4. <i>Park Tasarım Kriterleri.....</i>	<i>13</i>
2.1.2. Parklarda Sanat Kavramı.....	15
2.1.2.1. <i>İlkçağ'dan 19. Yüzyıl'a Kadar Parklar.....</i>	<i>17</i>
2.1.2.2. <i>19. ve 21. Yüzyıllar Arası Parklar.....</i>	<i>31</i>
2.2. TEMA PARKLARI	57
2.2.1. Eğlence ve Macera Ağırlıklı Tema Parklar.....	60
2.2.1.1. <i>De Efteling.....</i>	<i>60</i>
2.2.1.2. <i>Disneyland (California).....</i>	<i>62</i>
2.2.1.3. <i>Harikalar Diyarı Parkı.....</i>	<i>65</i>

2.2.1.4. <i>Nasu Highland Park</i>	68
2.2.2. Heykel Parkları	70
2.2.2.1. <i>Değirmendere Heykel Parkı</i>	72
2.2.2.2. <i>Hakone Heykel Parkı</i>	74
2.2.2.3. <i>Storm King Sanat Parkı</i>	77
2.2.3. Kültür Parkları	78
2.2.3.1. <i>Polinezya Kültür Parkı</i>	79
2.2.3.2. <i>Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı</i>	80
3. MATERYAL VE YÖNTEM	82
4. BULGULAR	86
4.1. SANAT AKIMLARI AÇISINDAN DİĞER ÜLKELERDEKİ BAŞLICA PARKLAR	94
4.1.1. <i>Central Park</i>	93
4.1.2. <i>Birkenhead Park</i>	103
4.1.3. <i>Hyde Park</i>	108
4.1.4. <i>Regent's Park</i>	114
4.1.5. <i>Richmond Park</i>	119
4.1.6. <i>Bercy Park</i>	122
4.1.7. <i>Buttes Chamont Park</i>	127
4.1.8. <i>Citroen Park</i>	132
4.1.9. <i>La Vilette Park</i>	137
4.1.10. <i>Park Guell</i>	144
4.1.11. <i>Park Pinar de Perruquet</i>	149
4.2. SANAT AKIMLARI AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ BAŞLICA PARKLAR	154
4.2.1. <i>Adapark</i>	159
4.2.2. <i>Altınpark</i>	160
4.2.3. <i>Baltalimanı Japon Parkı</i>	167
4.2.4. <i>Bursa Soğanlı Botanik Parkı</i>	172
4.2.5. <i>Etiler Sanatçılar Parkı</i>	176
4.2.6. <i>Gençlik Parkı</i>	183
4.2.7. <i>Göztepe 60. Yıl Parkı</i>	188

4.2.8. Gülhane Parkı.....	194
4.2.9. Maçka Demokrasi Parkı.....	200
4.2.10. Özgürlük Parkı.....	207
4.2.11. Topkapı Şehir Parkı.....	214
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	222
KAYNAKLAR.....	234
ÖZGEÇMİŞ.....	251

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	: Bitkilendirme sanatına bir örnek.....	16
Şekil 2.2	: Bitkilendirme sanatına bir örnek.....	16
Şekil 2.3	: Mısır Bahçesi.....	18
Şekil 2.4	: Babil'in Asma Bahçeleri.....	19
Şekil 2.5	: Villa D'este.....	21
Şekil 2.6	: Belvedere Sarayı.....	22
Şekil 2.7	: Versailles Sarayı.....	23
Şekil 2.8	: Aranjuez Sarayı.....	27
Şekil 2.9	: Hearst Kalesi.....	28
Şekil 2.10	: Arkeoloji Müzesi.....	29
Şekil 2.11	: Bushy Park.....	31
Şekil 2.12	: Konstrüktivizm stilinde bir eser.....	35
Şekil 2.13	: Red House.....	36
Şekil 2.14	: Art Nouveau etkisinde bina mimarisi.....	37
Şekil 2.15	: Casa Batllo.....	38
Şekil 2.16	: Monet'in Bahçesi.....	38
Şekil 2.17	: Majorelle Garden.....	39
Şekil 2.18	: Farnsworth House.....	40
Şekil 2.19	: Gerrit Rietveld'in tasarladığı "Schroder Evi".....	40
Şekil 2.20	: Burle Marx'in modern bahçe stili.....	41
Şekil 2.21	: Parc del este.....	42
Şekil 2.22	: Postmodern bir düzenleme.....	43
Şekil 2.23	: Postmodern bir heykel çalışması.....	43
Şekil 2.24	: Postmodern yeşil alan tasarımı.....	44
Şekil 2.25	: Jardin des Halles.....	44
Şekil 2.26	: Bagel Garden.....	45
Şekil 2.27	: Citroen Park.....	45
Şekil 2.28	: Kandinsky'nin "Transverse Line" isimli tablosu.....	46
Şekil 2.29	: Burden Garden'in planı.....	47
Şekil 2.30	: Henry Moore'un "The Three Piece Reclining Figure" isimli heykeli.....	48
Şekil 2.31	: Rudolph Steiner'in "Goetheanum" isimli eseri.....	48
Şekil 2.32	: The Red Ribbon-Tanghe River Park.....	49
Şekil 2.33	: Tanghe River Park 'ta Pop Art stilin etkisinde düzenlenmiş oturma elemanları.....	49
Şekil 2.34	: El Lissitzky'nin Land Art Çalışması.....	50
Şekil 2.35	: Tomoyuki Utsumi'nin minimal stilde tasarladığı bina.....	52
Şekil 2.36	: Marcel Duchamp'ın "The Bride Stripped Bare by Her Bachelors" isimli eseri.....	52
Şekil 2.37	: Libeskind İmparatorluk Savaş Müzesi.....	53
Şekil 2.38	: Josef Chochol'un Kübizm stilinde tasarladığı "Kovarovic Villa".....	54

Şekil 2.39	: Eric Mendelsohn'un futurizm etkisinde tasarladığı "Einstein Kulesi".....	55
Şekil 2.40	: Justus Dahinden'in fütürizm stilinde tasarladığı "Ferrohouse".....	55
Şekil 2.41	: Edward James'in "Las Pozas" isimli sürrealist heykel bahçesi.....	56
Şekil 2.42	: Minyatürk.....	59
Şekil 2.43	: Spocular Parkı.....	59
Şekil 2.44	: De Efteling Park Planı.....	60
Şekil 2.45	: De Efteling Parkı sembolü.....	61
Şekil 2.46	: Disneyland Planı.....	62
Şekil 2.47	: Disneyland'in etkileyici gece manzarası.....	63
Şekil 2.48	: Uzay Tepesi.....	64
Şekil 2.49	: Harikalar Diyarı Parkı.....	66
Şekil 2.50	: Masal kahramanı Gülliver'in maketi.....	67
Şekil 2.51	: Harikalar Diyarı Parkı.....	67
Şekil 2.52	: Harikalar Diyarı Parkı.....	68
Şekil 2.53	: Rock and Roll Meydanı.....	68
Şekil 2.54	: Rock and Roll Meydanı heykelleri.....	69
Şekil 2.55	: Nasu Highland Park alan kullanım planı.....	69
Şekil 2.56	: Nasu Highland Park.....	70
Şekil 2.57	: Demirden yapılmış bir heykel çalışması.....	72
Şekil 2.58	: Ahşap Heykel.....	73
Şekil 2.59	: Ahşap Heykel.....	73
Şekil 2.60	: Joan Miro'nun "Personnage" isimli heykeli.....	74
Şekil 2.61	: Niki de Saint Phalle'nin "Miss Black Power" isimli heykeli.....	75
Şekil 2.62	: Arnaldo Pomodoro'nun "Sfera Con Sfera" isimli heykeli.....	75
Şekil 2.63	: Gabriel Loire'nin Senfonik Heykeli.....	76
Şekil 2.64	: Mark di Suvero'nun "Pyramidian" isimli heykeli.....	77
Şekil 2.65	: Mark di Suvero'nun "Beethoven's Quartet" isimli heykeli.....	77
Şekil 2.66	: Alexander Liberman'ın "Iliad" isimli heykeli.....	77
Şekil 2.67	: Polinezya Kültür Parkı.....	79
Şekil 2.68	: Parktaki gösterilerden bir kesit.....	80
Şekil 2.69	: Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı.....	81
Şekil 2.70	: Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı Planı.....	81
Şekil 4.71	: St. James Park.....	88
Şekil 4.72	: Schönbrunn Sarayı.....	88
Şekil 4.73	: Central Park Planı.....	95
Şekil 4.74	: Üç bölümden oluşan Sera Bahçesi.....	96
Şekil 4.75	: Günlük Ürünler Merkezi.....	96
Şekil 4.76	: Belvedere Kalesi.....	97
Şekil 4.77	: Bethesda Çeşmesi.....	97
Şekil 4.77 a)	: Bethesda Terası duvar işlemleri.....	102
Şekil 4.77 b)	: "Eagles and Prey", "Indian Hunter" ve "Angels of Waters" heykelleri.....	102
Şekil 4.77 c)	: Belvedere Kalesi.....	102
Şekil 4.78	: Birkenhead Parkı Planı.....	104
Şekil 4.79	: Birkenhead Parkı Büyük Girişi.....	104
Şekil 4.80	: Swiss Köprüsü.....	105
Şekil 4.81	: Bot evi.....	105
Şekil 4.82	: Bot evi'nin yer döşemeleri.....	105

Şekil 4.83	: Hyde Park Planı.....	109
Şekil 4.84	: Büyük Giriş.....	109
Şekil 4.85	: İtalyan Bahçesi.....	109
Şekil 4.86	: Prenses Diana Anıt Çeşmesi.....	110
Şekil 4.86 a)	: “Joy of Life Çeşmesi” ve “Yeni Zelanda Anıtı”	113
Şekil 4.86 b)	: “Avustralya Savaş Anıtı” ve “Prens Albert Anıtı”	119
Şekil 4.87	: Regent’s Park Planı.....	115
Şekil 4.88	: Açık Hava Tiyatrosu	116
Şekil 4.89	: Avenue Gardens	116
Şekil 4.90	: Richmond Park Planı.....	120
Şekil 4.91	: Isabella Plantasyonu	120
Şekil 4.92	: Bercy Park Planı.....	123
Şekil 4.93	: Bercy Spor Sarayı yan görünümü.....	124
Şekil 4.94	: Bercy Spor Sarayı’ndan park görünümü.....	124
Şekil 4.95	: Parktan görüntüler.....	124
Şekil 4.95 a)	: Bercy Park heykellerinden biri.....	127
Şekil 4.96	: Buttes Chaumont Park eski planı.....	128
Şekil 4.97	: Gölet ve tapınağı andıran yapı.....	129
Şekil 4.98	: Buttes Chaumont Park köprüsü.....	129
Şekil 4.99	: Citroen Park Planı.....	133
Şekil 4.100	: Hareketli bahçeler ve seri bahçeler.....	134
Şekil 4.101	: Merkez bahçe ve seralar.....	134
Şekil 4.101 a)	: Sera Binaları	137
Şekil 4.102	: La Villette Park Planı.....	138
Şekil 4.103	: Geodezik küre.....	138
Şekil 4.104	: Müzik Sitesi.....	139
Şekil 4.105	: Tepeli Bahçe.....	140
Şekil 4.106	: Parkın ilginç yapılarından, “Folie”	140
Şekil 4.107	: Parktaki heykellerden biri.....	140
Şekil 4.108	: La Villette Park perspektif görünüş	141
Şekil 4.109	: Park Guell Planı.....	145
Şekil 4.110	: Park Guell’in tracandis tekniğinde yapılmış oturma elemanları.....	145
Şekil 4.111	: Seramik kaplı, “Dragon” isimli kertenkele heykeli.....	146
Şekil 4.112	: Park Guell girişinin genel görünümü.....	147
Şekil 4.112 a)	: Park Guell mozaik işlemleri.....	148
Şekil 4.113	: Pinar de Perruquet Park planı.....	150
Şekil 4.114	: Pergola bağlantıları.....	150
Şekil 4.115	: Süs havuzları ve çiçek parterlerinden bir görüntü.....	151
Şekil 4.116	: Pinar de Perruquet Park’ın genel görünümü.....	151
Şekil 4.117	: Pinar de Perruquet Park’ın genel görünümü.....	151
Şekil 4.118	: Adapark alan diyagramı.....	155
Şekil 4.119	: Adapark yerleşim planı.....	155
Şekil 4.120	: At maneji.....	156
Şekil 4.121	: Adapark’ın içindeki sera.....	156
Şekil 4.122	: Çocuk oyun alanı.....	157
Şekil 4.123	: Adapark genel görünümü.....	157
Şekil 4.124	: Altınpark’ın Planı.....	161
Şekil 4.125	: Altınpark’ın genel görünümü.....	162
Şekil 4.126	: Paten Kubbesi.....	162

Şekil 4.127	: Kapalı Yüzme Havuzu.....	162
Şekil 4.128	: Altınpark'ın genel yerleşim planı.....	163
Şekil 4.128 a)	: Feza Gürsey Bilim Merkezi önündeki heykel	166
Şekil 4.129	: Baltalimanı Japon Parkı Giriş Kapısı	168
Şekil 4.130	: Fener (toro) ve çozubaçi çeşmesi.....	168
Şekil 4.131	: Süs havuzu ve köprü.....	168
Şekil 4.132	: Çay evi.....	169
Şekil 4.133	: Süs havuzundan bir görüntü.....	169
Şekil 4.134	: Bursa Soğanlı Botanik Parkı.....	173
Şekil 4.135	: Hayvanat Bahçesi.....	173
Şekil 4.136	: Etiler Sanatçılar Parkı genel görünümü.....	177
Şekil 4.137	: Kaskatlı ve su yollu merdivenler.....	177
Şekil 4.138	: Lezzet Evi.....	178
Şekil 4.139	: Kız ve köpek heykeli.....	178
Şekil 4.140	: Sanat Meydanı.....	178
Şekil 4.141	: Çocuk oyun alanı.....	179
Şekil 4.142	: Sanatın yedi dalından maskların yer aldığı duvarlar.....	179
Şekil 4.143	: Sanat Meydanı'na giden yol.....	180
Şekil 4.144	: Gençlik Parkı eski planı.....	184
Şekil 4.145	: Gençlik Parkı yeni planı.....	184
Şekil 4.146	: Opera Binası.....	185
Şekil 4.146 a)	: Ulus Kapısı.....	188
Şekil 4.147	: Formal stilde düzenlenmiş süs havuzu.....	189
Şekil 4.148	: Park levhaları ve pergolalar.....	189
Şekil 4.149	: Dilara Akay'a ait heykel çalışması.....	190
Şekil 4.150	: Çocuk Trafik Eğitim Parkı.....	190
Şekil 4.151	: Göztepe 60. Yıl Parkı'ndan bir görünüm.....	191
Şekil 4.152	: Dekoratif lale heykelleri.....	191
Şekil 4.153	: Gülhane Parkı Planı.....	195
Şekil 4.154	: Alemdar Caddesi tarafındaki kapıya yakın konumlanan süs havuzu.....	196
Şekil 4.155	: Gülhane Parkı ana aksı.....	196
Şekil 4.156	: Tarihi çeşme.....	196
Şekil 4.157	: Pergolalar.....	196
Şekil 4.157 a)	: “Atatürk ve Aşık Veysel Heykeli”.....	199
Şekil 4.157 b)	: “Arkeoloji Müzesi”.....	199
Şekil 4.158	: Rahmi Aksungur'un “Seçkin Misafirler” isimli mermer heykeli.....	201
Şekil 4.159	: Maçka Demokrasi Parkı girişi.....	202
Şekil 4.160	: Oturma elemanları.....	202
Şekil 4.161	: Kaskatlı süs havuzları.....	203
Şekil 4.162	: Süs havuzlardan bir görüntü.....	203
Şekil 4.162 a)	: Osmanlı Dönemi'ni yansıtan çeşme	206
Şekil 4.163	: Özgürlük Parkı Planı.....	208
Şekil 4.164	: Parktan bir görüntü.....	208
Şekil 4.165	: Amfitiyatroya giden yol.....	208
Şekil 4.166	: Süs Havuzu.....	209
Şekil 4.167	: Şekillendirilmiş bitkiler.....	210
Şekil 4.168	: Aşk, sevgi ve barış temalarının işlendiği alan.....	210
Şekil 4.169	: Gemi konseptli çocuk oyun alanı.....	211
Şekil 4.169 a)	: “Abidin Dino” Heykeli.....	214

Şekil 4.170	: Topkapı Şehir Parkı Planı.....	215
Şekil 4.171	: Trafik Eğitim Parkı.....	215
Şekil 4.172	: Trafik Parkı'ndan bir görüntü.....	216
Şekil 4.173	: Doğal görünümlü süs havuzu.....	216
Şekil 4.174	: Amfitiyatro.....	217
Şekil 4.175	: Panoramik Müze Binası.....	217
Şekil 4.176	: İstanbul'un Fethi'nin üç boyutlu canlandırılması.....	218
Şekil 4.177	: Panoramik Müze'den bir görüntü.....	218

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1	: Central Park.....	93
Tablo 4.2	: Central Park Özellikleri.....	99
Tablo 4.3	: Birkenhead Park	103
Tablo 4.4	: Birkenhead Park Özellikleri	106
Tablo 4.5	: Hyde Park.....	108
Tablo 4.6	: Hyde Park Özellikleri.....	111
Tablo 4.7	: Regent's Park	114
Tablo 4.8	: Regent's Park Özellikleri.....	117
Tablo 4.9	: Richmond Park.....	119
Tablo 4.10	: Richmond Park Özellikleri.....	121
Tablo 4.11	: Bercy Park	122
Tablo 4.12	: Bercy Park Özellikleri.....	125
Tablo 4.13	: Buttes Chaumont Park	127
Tablo 4.14	: Buttes Chaumont Park Özellikleri.....	130
Tablo 4.15	: Citroen Park.....	132
Tablo 4.16	: Citroen Park Özellikleri.....	135
Tablo 4.17	: Park La Villette	137
Tablo 4.18	: Park La Villette Özellikleri.....	142
Tablo 4.19	: Park Guell.....	144
Tablo 4.20	: Park Guell Özellikleri.....	147
Tablo 4.21	: Park Pinar de Perruquet	149
Tablo 4.22	: Park Pinar de Perruquet Özellikleri.....	152
Tablo 4.23	: Adapark.....	154
Tablo 4.24	: Adapark'ın Özellikleri.....	158
Tablo 4.25	: Altınpark	160
Tablo 4.26	: Altınpark Özellikleri.....	164
Tablo 4.27	: Baltalimanı Japon Parkı	167
Tablo 4.28	: Baltalimanı Japon Parkı Özellikleri.....	170
Tablo 4.29	: Bursa Soğanlı Botanik Parkı	172
Tablo 4.30	: Bursa Soğanlı Botanik Parkı Özellikleri.....	174
Tablo 4.31	: Etiler Sanatçılar Parkı	176
Tablo 4.32	: Etiler Sanatçılar Parkı Özellikleri.....	181

Tablo 4.33	: Gençlik Parkı	183
Tablo 4.34	: Gençlik Parkı Özellikleri.....	186
Tablo 4.35	: Göztepe 60. Yıl Parkı	188
Tablo 4.36	: Göztepe 60. Yıl Parkı Özellikleri.....	192
Tablo 4.37	: Gülhane Parkı	194
Tablo 4.38	: Gülhane Parkı Özellikleri.....	197
Tablo 4.39	: Maçka Demokrasi Parkı	200
Tablo 4.40	: Maçka Demokrasi Parkı Özellikleri.....	204
Tablo 4.41	: Özgürlük Parkı	207
Tablo 4.42	: Özgürlük Parkı Özellikleri.....	212
Tablo 4.43	: Topkapı Şehir Parkı	214
Tablo 4.44	: Topkapı Şehir Parkı Özellikleri.....	219
Tablo 4.45	: Sanat Akımlarının Parklara Göre Değerlendirilmesi	224
Tablo 4.46	: Sanat Akımlarının Peyzaj Ögeleri ve Yapıları ile Değerlendirilmesi	225

SEMBOL LİSTESİ

km: kilometre
km²: kilometrekare
m²: metrekare
v.b.: ve benzeri

ÖZET

“SANAT AKIMLARI AÇISINDAN TÜRKİYE ve DİĞER ÜLKELERDEKİ BAŞLICA PARKLAR (19. YÜZYIL ve 21. YÜZYIL ARASI)”

Araştırmada geçmişten günümüze uzanan 19. yüzyıl ve 21. yüzyıl arası başlıca park örnekleri incelenmiştir. Park kavramının ilk çıkış noktasından bu yana, eski sanat akımlarından günümüz sanat akımlarına ve tema parklarına değinilmiş, park kavramının çeşitli açılardan değerlendirmesi yapılmıştır.

Çağlar boyu süre gelen yeşil alan ihtiyacı zaman içerisinde bahçelerden parklara kadar uzanmaktadır. Sanayileşme kültürü arasında sıkışan 21. yüzyıl insanının parklara ne derecede ihtiyaç duyduğu, bu mekanları nasıl kullandığı, modernleşme süreci içerisindeki yeni tasarım biçimleri, temalandırılmış parkların ne derece başarılı olduğu, kitleler üzerinde etkili olup olmadığı ortaya konulmuştur.

Genel bilgiler bölümünde, birinci olarak tarihsel park ve sanat kavramı işlenmiştir. Park kavramı, sınıflandırma örnekleri, standartları ve işlevleri anlatılmıştır. Çevreye ve insanlara olan faydaları ve ilişkileri ortaya konmuş, tasarım kriterleri işlenmiş, kent içindeki önemine değinilmiştir.

Parklardaki sanat kavramı ilkçağdan 19. yüzyıl’a kadar ve 19. yüzyıl’dan 21. yüzyıl’a kadar olmak üzere iki aşamada incelenmiştir. İlk çağ ve 19. yüzyıl arasındaki sanat anlayışı Klasizm, Romantizm, Neoklasizm, Naturalizm akımlarıyla, 19. yüzyıl’dan günümüze kadarki sanat anlayışı, Konstrüktivizm, Arts and Crafts, Art Nouveau, Empresyonizm, Art Deco, Bauhause, De Stijl, Modernizm, Post Modernizm, Soyut Sanat, Ekspresyonizm, Pop Art, Land Art, Minimalizm, Dekonstrüktivizm, Kübizm, Futurizm, Sürrealizm akımlarıyla kronolojik olarak anlatılmıştır.

Çoğunluğu resim, heykel, grafik, mimarlık alanlarında yoğunluk gösteren sanat akımlarının etkileri, bu konuda kaynağın az olduğu peyzaj mimarlığı alanlarına uyarlanmıştır.

Ardından tema parkları incelenmiştir. İkinci olarak, çağdaş parklar ve türleri, tema parkları başlığı altında incelenmiştir. Tema parkları sınıflandırılmış, Eğlence - Macera Ağırlıklı Tema Parkları başlığı altında De Efteling Parkı, Disneyland, Harikalar Diyarı Parkı, Nasu Highland Parkı incelenmiş, Sanatsal ve Kültürel Ağırlıklı Tema Parkları başlığı altında, Heykel Parkları kategorisinde, Değirmendere Heykel Parkı, Hakone Heykel Parkı, Storm King Sanat Parkı, Kültür Parkları kategorisinde ise Polonezya Kültür Parkı ve Tjapukai Aborijinal Kültür Parkı incelenmiştir.

Bulgular bölümünde, genel bilgiler bölümünde anlatılan sanat akımları Dünyadan ve Türkiye’den belli başlı parklar üzerinde incelenmiştir. Dünyadan, Central Park, Birkenhead Park, Hyde Park, Regent’s Park, Richmond Park, Bercy Parkı, Buttes Chaumont Park, Citroen Park, La Villette Park, Mont Souris Park, Park Guell, Park Pinar de Perruquet incelenmiş, Türkiye’den ise Adapark, Altınpark, Baltalimanı Japon Parkı, Bursa Soğanlı Botanik Parkı, Etiler Sanatçılar Parkı, Gençlik Parkı, Göztepe 60. Yıl Parkı, Gülhane Parkı, Maçka Demokrasi Parkı, Özgürlük Parkı, Topkapı Şehir Parkı

incelenmiştir. Seçilen bu parklar, genel olarak kendi içinde özel bir örnek oluşturan, yapıldığı dönemin izlerini (stil) taşıyan veya bir ana tema doğrultusunda yapılmış sanatsal parklardır. Parklar, konumu, yüzölçümü, yapım tarihi, tasarımcısı, sosyal ve fiziksel özellikleri, fonksiyon alanları, donatıları, güvenlik önlemleri ve bünyesindeki tasarımsal eksikliklerin belirtildiği tablolar yardımıyla değerlendirilmiş ve park içerisinde kullanılan sanat akımları ortaya konulmuştur.

Sonuç bölümünde araştırmada anlatılan tüm örneklerin genel bir sentezi yapılmış, 19. ve 21. yüzyıllar arası parkların sanatsal durumları iki ayrı tablo ile ortaya konulmuştur. Sanatsal içerikli parkların kitleler üzerinde oluşturduğu olumlu etkiler, kimliksiz parkların yarattığı olumlu ve olumsuz etkiler tartışılmıştır. Bu konuda Türkiye'deki parkların yurt dışındaki parklarla kıyaslaması yapılmış, park anlayışı açısından eksiklikler tespit edilmiş, öneriler sunulmuştur.

Bu çalışma ile literatür araştırması yapılması ile açığa çıkan veriler ışığında Türkiye'de yapılacak olan uygulamalara yol gösterici olması ve bu konuda yeni oluşacak literatürlere ışık tutmasıdır.

2009, 250 sayfa

Anahtar Kelimeler: sanat akımları, 19. yüzyıl, 21.yüzyıl, peyzaj sanatı, temalı park.

SUMMARY

“ESSENTIAL PARKS IN BOTH TURKEY and OTHER COUNTRIES IN TERMS OF ART TREND (BETWEEN THE 19th and 21st CENTURIES)”

Present study extends past 19 and the 21st century century between the main park samples examined. Since the first starting point of the concept of Park, the old art of the contemporary art movements and trends are addressed to the theme park, park assessment was made of various aspects of the concept.

For ages over time the need for green space goes back to the garden from the park. Sandwiched between the industrialization of culture 21 century, people in the park to the extent needed, how's this place where the process of modernization within the new design styles, the theme park been as successful with the extent of mass effect on whether the medium has been put.

Overview section, the first was processed as a historical park and art concepts. Park concept, classification samples, standards and functions are explained. The benefits to the environment and people and relationships were put forward, the design criteria processed, the city has been referred to the importance.

Park in the concept art from antiquity 19th and 19th century up to from the 21st century century up to the two stages examined. The first era and the 19th understanding between the Classism century art, Romanticism, Neoklasizm, naturalistic streams, 19 century art from the present date, Constructivism, Arts and Crafts, Art Nouveau, Impressionism, Art Deco, Bauhaus, De Stijl, Modernism, Post Modernism, Abstract Art, Expressionism, Pop Art, Land Art, Minimalism, Dekonstruktivizm, Cubism, Futurism Surrealism streams are described in chronological order.

Majority of painting, sculpture, graphics, architecture, art trends in the areas showing the effects of intensity on this issue less than resources that have been adapted to the field of landscape architecture.

Then examined the theme park. Second, modern parks and species, under the title of the theme parks are examined. Theme parks, classified, Entertainment - Adventure Theme Park and weighted under the title De Efteling Park, Disneyland, Wonderland Park, the Nasu Highland Park has been examined, Artistic and Cultural Weighted Theme Parks under the title, Sculpture Park category, the Değirmendere Sculpture Park, Hakone Sculpture Park, Storm King Art Park, the Cultural Park in the category and the Tjapukai Aboriginal Cultural Park Polonezya Culture Park were examined.

Results section, the general information section, described in the art movement from the world and Turkey were examined on the major parks. From around the world, Central Park, Birkenhead Park, Hyde Park, Regent's Park, Richmond Park, Bercy Park, the Buttes Chaumont Park, Citroen Park, La Villette Park, Mont Souris Park, Park Guell, Park Pinar de Perruquet examined, the Adapark from Turkey, Altınpark, Baltalimanı

Japanese Park, Bursa Soğanlı Botanic Park, Etiler Lineup Park, Youth Park, Göztepe 60 Year Park, Gulhane Park, Macka Demokrasi Park, Freedom Park, Topkapi City Park were examined. Selected these parks, in general, in itself creates a special case, on the traces of the period (style) or a move made in line with the main theme parks are artistic. Parks, location, area, date of construction, designer, social and physical features, functions, fields, equipment, security measures and deficiencies within tasarimsal clarifying with the help of the table has been evaluated and used in the art park flows have been put forward.

In the study described the results of all samples has been a general synthesis, 19 and 21 century park across two separate tables with their artistic status has been put forward. Park created on the artistic mass of positive effects, the positive and negative effects of the creation of identity-free park were discussed. Abroad in Turkey on this issue of parking in the parking lot has been compared with, in terms of understanding the lack of parking have been identified, recommendations are presented.

In this study with literature research be done to open the data to be held in Turkey in the light guiding applications and that this will create a new literature is to shed light.

2009, 250 pages

Keywords: art currents, 19 century, 21st century, landscape art, theme park.

1. GİRİŞ

Bilinçli bir şekilde yapılan bahçe düzenlemeleri tarihte ilk kez Mısır, Mezopotamya, İran, Yunan ve Roma uygarlıklarında görülmektedir. İlkçağ uygarlıklarında formal ve simetrik düzendeki “Mısır Bahçeleri”, ardından dört parçalı “Cahar Bağ Bahçeleri”, Mezopotamya kültüründe dizayn edilmiş “Babil’in Asma Bahçeleri”, sonraları mistik ve sembolik etki altında gelen “Yunan Bahçeleri”, geometrik düzende yapılmış kare veya dikdörtgen simetrisiyle “Roma Bahçeleri” yer almaktadır. Ortaçağ karanlık asırları içerisinde kiliselerin gelişmesi sonucu manastır bahçeleri ön plana çıkmıştır. Daha sonraları dama tahtası şeklindeki “Şato Bahçeleri”, görkemli heykelleri ile “Bizans Bahçeleri”, içe dönük yapıdaki “İslam Bahçeleri”, kanallı ve ayna etkisi yaratan havuzlarıyla “Cennet Bahçeleri” yer almaktadır. Tarih içerisinde bu bahçelerin halkın kullanımına açılmasıyla beraber “Park” olgusu oluşmuştur. Asırlar boyunca çeşitli aşamalardan geçerek günümüze kadar ulaşan bu park olgusu kitlelerin pasif ve aktif rekreasyon ihtiyaçlarının çoğunu giderdiği mekanlardan biridir.

Kentlerde göçlerin etkisiyle hızla artan nüfus artışı ve beraberindeki yapılaşmalar kentlerin yapısını değiştirmektedir. İnsanlar, bir arada, sıkışık ve zor yaşam koşulları içerisinde hayatlarını sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Bu hızlı tempo arasında insanların doğayla olan sosyal bağlarının zayıflaması, insanların kent yaşamından bunalmalarına ve türlü sorunların oluşmasına sebebiyet vermektedir. Bu karmaşa ortamında gezme, dinlenme, eğlenme, rahatlama, doğayla iç içe hissetme gibi çeşitli sosyal eylemler için planlanmış ortak yaşam alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kırsal alanda ise park düzenlemeleri önemli doğa parçalarını belirlemek, korumak ve halka kazandırmak amacıyla yapılmaktadır. Bu amaçla kentsel alanda en küçük yerleşme biriminden, en büyüğüne kadar değişik ölçeklerde parklar yapılmaktadır. Değişik ülkelerde bu çalışmalar yapılırken o ülkenin gerek fiziki gerekse ekonomik şartlarına göre park düzenleme ilkeleri değişmektedir (Demirkaya, 1999). Türkiye’deki

park tasarımlarında ise genellikle ekonomik faktörler ve uygulamayı yapan kuruluşun istekleri belirleyici olmaktadır.

Yeşil alanların her geçen gün çeşitli nedenlerle azalması rekreasyon ihtiyaçlarını belirgin bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Bu ihtiyaçları asırlardan beri karşılayan bahçe ve yeşil alan olgusu yerini parklara bırakmıştır. Günümüz insanının istekleri ve çağın gerekleri doğrultusunda tasarımcılar sanat kavramını lüks olmaktan çıkarıp ihtiyaç haline getirmeyi amaçlamaktadırlar. Sanat her yerde can bulmalı, bilgilendirmeli, eğitmeli ve zevk vermeli, belki de sadece dinlendirmelidir. İçi boş ögelere kimlik kazandırılmalı, her tasarımın kendine özgü bir duruşu olmalıdır. Bir akım veya ana fikir doğrultusunda tasarlanan parkların insanlar üzerinde olumlu etkileri olduğu düşünülmektedir.

Endüstrileşme ve buna paralel olarak gelişen şehirleşme hareketlerinin süratli temposu altında, zaman faktörü, açık mekanları yutmakta, tabiatı parçalamakta, şehirler tabiattan tamamen uzaklaşarak insan yaşayışı için sosyal, kültürel ve biyolojik anlamda yetersiz bir çevre haline gelmektedir. Kent, içinde barındırdığı toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve sağlık yönünden ihtiyaçlarını karşılayacak yapıda farklı bölge ve özelliklere sahiptir. Bu nedenle bir kentin fiziksel yapısı, toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve sağlık yönünden gereksinimlerine cevap verebilecek farklı kullanım ve rezervlerinin meydana getirdiği bir sistemden oluşur.

Kent içinde veya dışında halkın rahatça bir araya gelebileceği kamusal alanlarından en yaygın olarak bilineni parklardır. Özellikle binalarla dolu kent merkezlerinde parkların önemi büyüktür. Parklar, öncelikle insanların biraraya gelerek daha fazla sosyalleşmelerini, şehir temposunun yarattığı dışlanmışlık psikolojisinden sıyrılmalarını, bir bütünün parçası olma duygusunu tatmalarını, fiziksel ve psikolojik açıdan rahatlamalarını, hem eğlenerek hem de dinlenerek vakit geçirmelerini sağlarlar. Tanrıverdi (1987) parkı; “kentin çeşitli semtlerine ve çevresine yapılmış sakinlerine aktif ve pasif, eğlence ve dinlenme ortamı sağlayan, ölçülü, dengeli ve güzel kompozisyon oluşturmuş sosyal yeşil alanlardır.” diye tanımlamıştır. Bunun yanında parkların çevre ve doğa korumada üstlendikleri görev çok önemlidir.

Parklar, buldukları yerin yapısı, bitki türü, iklimi, toprağı, dini, dili, geleneğı, kültürü ve sanat anlayışını yansıtmaya açısından tüm insanlara fikir vermektedir. Parklar kent çevresinin monotonluğunu ve homojenliğini kırarak kent yaşamını zenginleştirme potansiyeline sahiptirler.

Başarılı park düzenlemelerine bakıldığında kullanıcı memnuniyeti, sürdürülebilirlik, estetik kavramlar öne çıkmaktadır. Parkın, tasarım aşamasında kentte yaşayan her bireyin en az bir kere bu alanı kullanacağı varsayımından yola çıkarak çok yönlü düşünmek gerekmektedir. Herkesin kendini bulabileceğı ve ifade edebileceğı, davetkar parklar tasarlamak sağlıklı bir uygulama olacaktır. Bu kavramları içeren bir park, amacına ulaşmıştır. Fakat bir parkın kimliğini belirleyen en özellik o parkın temasıdır. Sanat ve hayal gücü burada devreye girmektedir. Belirli bir ana fikirde yapılmış park, kullanıcıya çok daha doğru bir biçimde hitap etmekte ve kullanıcıdan da hak ettiği değeri görmektedir. Bulduğu dönemi anlatan, veya herhangi bir temayı aktarmaya çalışan parklar hem yetişkinlerin, hemde çocukların çok daha fazla ilgisini çekmektedir. Onları bilgilendirebilmekte, eğlendirebilmekte, sanat kavramını tanıtmakta ve yeni ufuklar açabilmektedir.

Parklar; fuar aktiviteleri, eğitimler, konserler, kültürel aktiviteler, dans kursları, müzik dinletileri, farklı spor dalları için tesislerle ve sergilerle aktif olmalı, kullanıcıları kendisine çekmeli, kullanıcı ile arasındaki bağı canlı tutabilmeli ve yeniliklere açık olmalıdır. Park uygulamalarında sanatın yeri, kullanıcının onu algılayabildiğı kadardır. Bu yüzden kullanıcının istekleri doğrultusunda gelişme gösteren sanat içerikli tasarımlar, hem kullanıcının hem de tasarımcının memnuniyetini sağlayacaktır. Park tasarımlarında fonksiyonel ve estetik bütünlük sağlanamamakta dolayısıyla kentlilere bir anlam ifade etmeyen, kentlinin sahiplenmediğı açık alanlar oluşmaktadır. Kentlilik bilincinin oluşması ve kent yaşamının hızlı temposu nedeniyle farklılaşan beklentiler, bireyleri farklı kentsel mekan arayışlarına itmektedir.

Genel olarak parkın başarısı, kullanıcıların parkla olan ilişkisi ile doğru orantılıdır. Tasarımcının parkın alan kullanımına dair kararları, parkın albenisini arttırmakta ve kullanıcının park alanına yönelmesini sağlamaktadır. Tarihsel özellikli parklarda veya günümüz çağdaş parklarında kullanıcılar kültür-sanat bağlamındaki doyumunu yaşamalı

ve her yeni uygulama park tasarım anlayışına bir basamak ekleyecek nitelikte orjinal olmalıdır. Aynı zaman içerisinde park tasarımları da içinde bulunduğu sanat olaylarından etkilenmiş ve bünyesinde Klasizm, Romantizm, Neoklasizm, Naturalizm, Konstrüktivizm, Arts and Crafts, Art Nouveau, Empresyonizm, Art Deco, Bauhause, De Stijl, Modernizm, Post Modernizm, Soyut Sanat, Ekspresyonizm, Pop Art, Land Art, Minimalizm, Dekonstrüktivizm, Kübizm, Futurizm, Sürrealizm gibi akımlarla bezenmiştir. Bu akımlar parkta estetik, sanatsal, kültürel ve tarihi önemi kullanıcıya aktarım açısından da önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, 19. ve 21. yüzyıl arasındaki parkların tasarım ilkelerini inceleyerek, parklarda kullanılan (varsa) sanat akımlarını belirlemek, parkların fonksiyon, donatım, estetik gibi alanlarda hangi özelliklerde ön plana çıktığını araştırmak, park tasarımında akımların ve temaların nasıl kimlik kazandırdığını ve kullanıcılarında bundan nasıl faydalandığını incelemektir. Aynı zamanda Yabancı ülkelerde ve Türkiye'deki parkların karşılaştırılması da hedefler arasındadır. Böylece Türkiye'nin park tasarımındaki yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. TARİHSEL PARK VE SANAT KAVRAMLARI

2.1.1. Park Kavramı

Park; genel anlamda, sınırlı bir kullanım biçimi, esnek bir form özelliği, minimum konstrüksiyon ile maksimum doğal öğeleri kapsayan, dinlenme, eğlenme, meditasyon, serbest oyunlar gibi çeşitli pasif ve aktif rekreasyon gereksinmelerini karşılayan bir yeşil alan türüdür (Akdoğan, 1974).

Gold (1980), ise parkı; “estetik, eğitsel, rekreasyonel ve kültürel kullanım için ayrılmış kamusal ya da özel mülkiyete ait alanlardır.” diye tanımlamıştır.

Odabaş (1990)’a göre parklar, yerleşimleri içten ve dıştan kuşatarak organik bir sistem oluşturan sosyal yeşilliklerdir.

Hasol (1990)’a göre park, halkın dolaşım hava alması için meydana getirilmiş büyük bahçedir.

Sonuç olarak park için bir tanımlama yapmak gerekirse; halkın gezip dolaşması, hoş vakit geçirmesi, dinlenmesi, eğlenmesi ve kültürel etkinliklerde bulunabilmesi için soyut veya somut bir anlamı olan, bitkilendirilerek (ağaçlar, çalılar, yer örtücüleri v.b.) özel olarak tasarlanmış kimlikli alanlar olarak tanımlanabilir.

2.1.1.1. Parkların Sınıflandırılması

Parklar büyüklüklerine, içlerinde bulundurdukları aktivite çeşitliliği, etki alanları (uzaklık olarak) ve hitap ettikleri nüfusa göre sınıflandırılmaktadırlar. Aşağıda İngiliz ve Amerikan park sınıflandırma sistemlerine ışık tutabilmesi amacıyla iki ayrı sınıflandırmaya yer verilmiştir (Oğuz, 1998).

a) Bell (1995)'e göre; 1988 yılında düzeltilen Londra Planında yer verilen hiyerarşik park sınıflaması şöyledir:

- Bölge Parkları ve Açık Alanlar: Yeşil kuşak koridorları ve metropoliten açık alanlarına bağlı, 400 hektar büyüklüğünde, 3.2-8 km etki alanı olan parklardır. Hafta sonu ve hafta içinde özel araba ya da toplu taşıma araçları ile ulaşılabilen, doğal bitki örtüsüne sahip kırsal, ovalar, çayır-mera ve koruluk alanlarıdır. Halka açık bölümlerinde yoğun olmayan bazı aktif rekreasyon kullanımları ve informal rekreasyon olanakları bulunur.
- Metropoliten Parklar: Özel araba ya da toplu taşıma araçları ile ulaşılabilen, hafta içi ve hafta sonu kullanılan 60 hektar büyüklüğünde, 3,2 km etki alanı olan parklardır. Etki alanı parkın büyüklüğüne göre artmaktadır. Metropoliten parklar, doğal karakterli kırsal alanlar, ovalar, çayır ve meralar, koruluklar ve formal parkları kapsar. Aktif ve pasif rekreasyon olanakları sunar.
- Yerel (Local) Parklar: Yaya olarak yapılan ziyaretler için planlanmıştır. 2 hektar büyüklüğünde ve evden uzaklığı 0,4 km'dir.
- Küçük Yerel Parklar ve Açık Alanlar: Yaya olarak ulaşılan, özellikle yüksek yoğunluklu alanlarda, yaşlılar ve çocuklar tarafından kullanılan parklardır. Büyüklükleri 2 hektar, evden uzaklıkları 0,4 km'dir. Oturma alanları, korunan doğal alanlar ve özel bitki türlerinin yetiştirildiği bahçeleri kapsarlar.
- Lineer Açık Alanlar: Yaya ziyaretleri için planlanırlar, belli bir büyüklük ya da uzaklık standartı belirlenmemiştir. Su kanallarının kenarları, ikincil yollar, kullanılmayan patikalar ve doğa koruma açısından önem taşıyan yollar çevresinde oluşturulurlar. Halkın yoğun kullanımına açılmayan ama alanın özellikleri ve çekiciliklerinin tanınmasına olanak sağlayan alanlardır.

b) Gold'a (1980) göre; Amerikan Ulusal Rekreasyon ve Park Birliği'nin kabul ettiği milli park, rekreasyon ve açık alan standartları ise şöyledir:

- Bölge Parkları (Regional Parks): Bu parklar geniş bir bölgenin gereksinimlerini karşılayan, bir saatte ulaşılabilen alanlardır. Ölçü ve konumu değişebilmekle birlikte, 1000 kişi için 50 hektar ve en az 100 hektar büyüklükte önerilmektedir. Bu parkların planlanması ülke ya da bölge fiziksel planlamasının bir parçasıdır. Planlama yapılan yerin durumuna bağlı olarak tamamen kendi haline terk edilmiş ya da kısmen gelişmeye açılmıştır. Bölgesel parklarda, kamping alanları, piknik alanları, doğa merkezleri, gezinti yolu sistemi, su yüzeyleri, golf alanları, botanik bahçeleri ve bazı durumlarda spor alanları gibi kullanımlara yer verilir.
- Kent Parkı ya da Metropoliten Parklar (Large Urban or Metropolitan Parks): Bu parklar kentlilere, fazla yol katetmeden kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlar. Kent parkları için kent içinde merkezi bir konum tercih edilir. Bu konumun gerçekleştirilemediği durumlarda kent sınırları yakınında hatta dışında yer verilir. Kent parkları her 1000 kişi için 12 hektar büyüklüğünde önerilmektedir. Ölçü olarak minimum 40 hektar verilmekle birlikte mümkün olan durumlarda 100–400 hektar büyüklüğü daha çok tercih edilmelidir. Kent parkları 50.000-100.000 kişilik nüfus için araba ile 30 dakika süreli ulaşım uzaklığına hizmet ederler. Koruluk alanlar, değişen topoğrafya ve su elemanları, piknik alanları, günübirlik kamp alanları, botla gezinti, yüzme, yürüyüş ve atla gezinti ve spor olanakları bulundurabilirler.
- Semt Parkları (District Parks): Kentsel nüfus tarafından gereksinim duyulan yakın rekreasyon olanaklarını destekler. Semt parkları, mümkünse ortaokul ve liseye bitişik olmalıdır. Semt parklarında oyun alanları ve mahalle parklarında yer verilmeyen bazı rekreasyon kullanımlarına yer verilir. Her 1000 kişi için 1 hektar'lık alan önerilir. En düşük 8 hektar büyüklüğündedir; ancak 8-40 hektar arasında ölçüsü değişebilir. Servis alanları 0,8-4,8 km arasında değişir. Semt parkı yoğun olarak gençler tarafından kullanılmaktadır. Gençlerin hareketliliklerinin fazla oluşu servis yarıçapının giderek artmasına neden olmaktadır. Semt parklarında spor alanları, sosyal alanlar ve otopark gibi kullanımlar bulunabilir. Bu parklar için en iyi konum toplu taşıma aksları üzeri ya da yakınıdır.
- Mahalle Parkları (Neighborhood Parks): Bu parklar eğer mümkünse ilkokula bitişik olarak planlanır ve yakın rekreasyon gereksinimi karşılar. Her 100 kişi için 1 hektar'lık

alan önerilir. Alan büyüklüğü 2-8 hektar arasında değişir. Alanda, oyun alanları gibi aktif rekreasyon alanlarına yer verilmektedir. Gürültü önleme için çevresi bitkilendirilebilir, güvenlik için gece aydınlatması yapılır. Alanın büyüklüğüne bağlı olarak yetişkinler için de oturma alanı, oyunlar için masalar, piknik masaları v.b. rekreasyon olanakları sağlanır. Mahalle parkı ve okul binası mahallenin insanlarını çekecek şekilde planlanmalıdır ve bu alan eğitim, rekreasyon ve kültürel aktiviteler için bir merkez durumuna getirilmelidir.

- Cep Parkları ya da Miniparklar (Vest-Pocket or Miniparks): Mahalle içindeki boş alanların rekreasyonel kullanıma açılması ile oluşturulurlar. Ölçü ve konumları daha çok boş arazi bulunabilmesine bağlıdır. Mahallenin gereksinimlerine bağlı olarak yalnızca çocuklar ile yaşlılara ya da bütün yaş gruplarına hizmet verebilirler. Standartlara göre ölçüsü 230 m² ile 3 km² arasında değişir. 500-2500 kişilik nüfusa hizmet ederler. Cep parkları, eğer alan uygunsuzsa, çocuk oyun alanları, spor alanları v.b. birimleri içerirler.

- Oyun Cepleri (Playlots): Oyun cebi 6-7 yaşına kadar olan çocuklar için oluşturulmuş küçük bir alandır. Özellikle yüksek yoğunluklu alanlarda arka bahçenin yerine geçmek üzere oluşturulmuştur. Bakımı ve yönetimi zor olmasına karşın özellikle kent içi bölgeler için çok önemli bir işlevi vardır. Büyüklükleri 230 m² ile 4 km² arasında değişir. 500-2500 kişilik bir nüfusa hizmet ederler.

Oyun ceplerinde banklar, kum havuzu, küçük bir havuz, yürüme engelli çocuklar için oluşturulmuş sert zeminli bir alan ve bitkiler bulunabilir. Oyun cebi, konut yerleşiminin ortasına ya da bir bloğun yanına yerleştirilir. Oyun cebine ulaşmak için çocukların cadde geçmemeleri istenir.

c) Araştırmacılar ise parkları büyüklüklerine, işlevlerine, buldukları yerleşim yerlerinin nüfusuna ve kullanıcılara olan uzaklıklarına göre çeşitli şekillerde sınıflandırarak dokuz gruba ayırmışlardır (Polat, 2001).

- Çocuk bahçeleri: Çocuk bahçeleri, çocuğa açık mekanda oynayacağı, yaratma yeteneklerini gerçekleştirebileceği ortamı sağlarlar. Çocuğun bedensel ve ruhsal

bakımdan gelişmesini sağlarlar. Çocuklar oyun ile birlikte sorumluluk duygusuna sahip olmayı öğrenirken toplumsal yaşama da uyum sağlarlar. Genellikle çocukları yoğun taşıt trafiğine maruz kalmadan ulaşabilecekleri yerler seçilmelidir. Yaş gruplarına göre park donatımının değişmesi gerekir. 0-3, 4-7, 8-15 gibi yaş gruplarına ayrılabilir.

- Mini parklar: Mahalle içindeki boş alanların rekreasyona açılması ile oluşturulabilirler. Ölçü ve konumları daha çok boş arazi bulunabilmesine bağlıdır. Yetişkinlerin hoşça vakit geçirebilecekleri, dinlenebilecekleri, çocukların oyun oynayabileceği alanlardır. 500-2500 kişilik nüfusa hizmet ederler. Genellikle ölçüsü 230 m² ile 3 km² arasında değişmektedir.

- Özel aktivite alanları ve spor merkezleri: Yürüyüş alanları, golf sahaları, botanik bahçeleri, yüzme havuzları, plajlar, sanat merkezleri v.b. gibi esas itibari ile özel bir faaliyete hizmet eden yerlerdir. Çok fazla fonksiyon alanının gelişmesine uygun alanlardır. Sadece sporcuların antrenman ve oyunlarına hizmet eden bir yer olmayıp rekreatif amaçlı da ele alınmalıdır.

- Yol kenarı parkları: Özel oto sahipleri için piknik ve dinlenme alanlarıdır. Yeşil kuşak içinde düşünülmesi uygundur. Belli bir büyüklük ve uzaklık standardı belirlenmemiştir. Bu alanların hemen yakınında, mini hayvanat bahçesi ve oyun alanları düzenlenerek çocuklara da hizmet sağlanmalıdır.

- Mahalle parkları: Kentlerdeki en küçük yerleşim birimi olan mahallelere hizmet veren parklardır. Alan büyüklüğü 2-8 hektar arasında değişir ve 2.5 km²'lik bir kentsel alana hizmet ederler. Alanda, oyun alanları gibi aktif rekreasyon alanlarına yer verilir. Alanın büyüklüğüne bağlı olarak yetişkinler içinde oturma alanı, gölgelikler, satranç ve kart oyunları için masalar, piknik masaları v.b. rekreasyon olanakları sağlanır. Mahallenin insanını çekecek şekilde planlanmalı, eğitim, rekreasyon ve kültürel aktiviteler için bir merkez durumuna getirilmelidir.

- Semt parkları: Komşuluk ünitesi gruplarına hitap eden, gezinti parklarıdır. Kentsel nüfus tarafından gereksinim duyulan yakın rekreasyon olanaklarını destekler. Semt parkları yoğun olarak gençler tarafından kullanılmaktadır. Semt parklarında oyun

alanları, mahalle parklarında yer verilmeyen tenis kompleksi, yüzme havuzu, çok amaçlı sahalar, sosyal merkez ve otopark gibi kullanımlar bulunabilir. Bu parklar için en iyi konum toplu taşıma aksları üzeri ya da yakınıdır. Her 1000 kişi için 1 hektar'lık alan önerilir. Ölçüsü 8-40 hektar arasında değişebilir.

- Kent parkları: Bu parklar kentlilere, fazla yol kat etmeden kentin gürültü ve karmaşasından kaçabilme olanağı sağlar. Kent parkları için kent içinde merkezi bir konum tercih edilir. Bu konumun gerçekleştirilemediği durumlarda kent sınırları yakınında hatta dışında yer verilir. Kent parkları her 1000 kişi için 12 hektar büyüklüğünde önerilmektedir. Ölçü olarak minimum 40 hektar verilmekle birlikte mümkün olan durumlarda 100-400 hektar büyüklüğü daha çok tercih edilmelidir. Kent parkları 50.000-100.000 nüfus için araba ile 30 dakika süreli ulaşım uzaklığına hizmet ederler. Bir kent parkı, semt parklarında bulunanlardan farklı olarak; spor kompleksi, gölet veya büyük su alanı, hayvanat bahçesi, lokanta, seyir kuleleri, minyatür köyler, piknik alanları, kamp alanları, koruluk alanlar v.b. elemanları bulundurabilir.

- Bölge parkları: Bu parklar geniş bir bölgenin ihtiyacını karşılayan, bir saatte ulaşılabilen alanlardır. Ölçü ve konumu değişmekle birlikte, 1000 kişi için 50 hektar ve en az 100 hektar büyüklüğünde önerilmektedir. Kent ölçeğindeki yerleşim alanlarının gelişip birleşmesini önlemek üzere tampon alan olarak planlanmaktadır. Koruma amaçlı olup eğlence, spor ve dinlenme fonksiyonlarına açılabilirler.

2.1.1.2. Park Standartları

Çetiner'e (1979) göre; yeşil alan düzenlemelerinde temel ilke, kent dışındaki yeşil alanların kent içine kadar girmesinin ve bunların kent içindeki alanlarla bütünleşmesinin sağlanmasıdır. Ersoy'a (1994) göre; yeşil alan tipleri, içerikleri, yeşil alanda yer alan eylem biçimleri ve büyüklükleri; hizmet edilen nüfus büyüklüğüne, yerleşimin özelliklerine, topoğrafya, toprak kabiliyeti ve bitki örtüsü gibi kentlerin doğal özelliklerine ve iklimsel koşullara göre değişmektedir. Büyük kentlerin etrafında oluşan yerleşim yerlerine serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ortak mekanlar oluşturulmalıdır (Polat, 2001).

Park ve yeşil alan ölçüleri, her ülkeye, yerleşmeye ve bunların gereksinmelerine göre değişmektedir. Yeşil alan gereksinimi nüfus ve yapı yoğunluğu arttıkça yoğunlaşmaktadır (Oğuz, 1998).

2.1.1.3. Parkların İşlevleri

Parklar evrimleri süresince her zaman önemli alanlar arasında yer almıştır. Ama günümüzde 19. yüzyıl'ın ilk otuz yılında olduğu kadar moda değildirler. Değişen yaşam koşulları ve biçimleri içinde farklı boş zaman ve rekreasyon alışkanlıkları edinilmiştir. Spor merkezleri, alışveriş merkezleri, kafe ve restoranlar oldukça çok sayıda insanı çekebilmektedir. Ancak insanlar buldukları sosyo-ekonomik ve kültürel çevrenin olanakları, yöneltmeleri çerçevesinde seçimlerini yapmaktadırlar. Bu nedenle bütün dünyada parkların kullanımı ve dolayısı ile işlevleri ne olmalıdır sorusu hala çok sayıda insanı ilgilendirmektedir (Oğuz, 1998).

Parkların temel işlevi, kullanıcılarını hoşnut etmek, başka bir deyişle kamu kullanımı, eğlence, mutluluk ve huzur vermektir. İyi yönetilen parklar başka hiçbir şeyin sağlayamayacağı hizmetleri sağlarlar. Parkların fazla sayıda insan tarafından kullanılabilmesi ve uzun yıllar hizmet verebilmesi eşsiz özellikleridir. Orta büyüklükte (örneğin 20 hektar) bir parkın bile kapasitesi geniş bir boş zaman merkezinden belki 100 kat daha fazladır (Oğuz, 1998).

Yorulmaz'a (2006) göre parkların temel işlevleri şu şekilde özetlenebilir:

- Rekreasyon için olanak sağlarlar: Parklar bütün toplum için aktif ve pasif rekreasyon olanağı sunarlar.
- Toplumla ilişki sağlarlar: Parklar sosyal ilişkilerin kurulabileceği yerlerdir. Gençler, yaşlılar ve ailelerin karşılaşma ve etkinliklerde (yürüme, oyun oynama vb.) bulunma yerleridirler.

- Doğa ile ilişki sağlarlar: Parklar günlük teknolojik dünyaya karşıt biçimde huzur verirler. Kentlilerin, kentlerde yitirilen bitki ve hayvan dünyası ile ilişki kurmalarını sağlarlar.
- Koruma alanları sağlarlar: Kuşlar, böcekler ve kentlerdeki diğer yaban yaşamının korunması ve geliştirilmesi için çok önemli habitatlardır.
- Kent ekolojisi üzerine olumlu etkiler yaparlar: Kent iklimini, su döngüsünü düzenlerler. Atmosferdeki zararlı gazları ve tozu önlerler.
- Çocuk oyun alanı sağlarlar: Parklar motorlu taşıt trafiğinden uzakta güvenli çocuk oyun alanları sunarlar.
- Sağlık yönünden katkıda bulunurlar: Parklar kentleri daha sağlıklı yerler haline getirerek yaşayanların daha sağlıklı olmalarını sağlarlar.
- Eğitime olanak sağlarlar: Parklar okul çağı çocukları ve yetişkinlerin eğitimi için kaynak oluştururlar. İyi tasarlanan parklar, tarih, kültür, botanik ve yaban yaşamı yönünden ilgi çekicidirler. Günümüzde ulusal programlara girmiş olan ekolojik eğitimin gerçekleştirilme alanlarıdır.
- Sanatsal etkinliklere mekan oluştururlar: Parklar sanatı ilerletmek için olağanüstü olanaklar sunarlar. Dans gösterisi, konserler, heykel sergileri, vb.
- Estetik yönden katkıda bulunurlar: Parklar kentlerin güzelliğine ayrı bir boyut getirirler. Pek çok park, başlı başına korunması gereken sanat eserleridirler.
- Gelişmede katalist etkisi yaparlar: İyi planlanan ve yönetilen kent parkları bir alanın ekonomik yaşantısını canlandırır. Parklar Paris, Frankfurt, Berlin ve Barselona gibi modern kentlerin başarısı için dönüm noktasıdır.
- Parklar turizm ve kültürel tanıtım yönünden kente katkıda bulunurlar: Parklar, kent imajı ve turistik çekim yönünden önemli ilgi odakları oluşturabilirler.

- Geçici arazi yönetimi sağlarlar: Kullanılmayan ve geliştirilmeyi bekleyen alanların yönetimi için oluşturulan geçici parklar, arazi yönetimi yönünden iyi bir çözümdür.
- Parklar varlıkları ile psikolojik rahatlamayı sağlarlar: Kent parklarının dolaylı işlevlerinden biri de yaşayanların bilinçlerindeki yerinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar, parkların yakınlarında olduğunu bilmenin yaşamlarını zenginleştirdiğini ileri sürmektedirler.

Günümüzde parklar, kentlerde açık alanların yitirilmemesi, ekolojik dengelerin korunabilmesi, yaşanabilir çevre oluşturulması amacıyla çok iyi tasarlanması ve yönetilmesi gereken mekanlardır. Metropolen ölçekte kentlerimizde, giderek parçalanmış, yitirilen ya da izole edilen doğal alanların korunarak sürekliliğini sağlamak, doğal kültürel ve yapılaşmış çevrenin bağlantı yolları olarak halkın rahatlıkla ulaşabilmesine olanak sağlamak ve çeşitli rekreasyon aktivitelerine uygun mekanlar haline getirmek amacıyla kent parklarına tasarım, uygulama ve çevre yönetimi açısından önem verilmesi gerekmektedir (Al-Qudah, 2006).

2.1.1.4. Park Tasarım Kriterleri

Parklar, fonksiyon gereği en yararlı düzeyde ve ihtiyaçlara uyumlu olarak kullanılabilir şekilde tasarlanmalıdır. Başarılı bir park tasarlamak için aktivite, kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor-imaaj, sosyallik gibi özelliklere dikkat edilmelidir.

Parklarla ilgili yazınsal kaynakların çoğunda çeşitli sınıflamalar, genel standartlar, gerekli rekreasyonel tesis ve olanaklar belirtilmektedir (Çilek, 2005).

Bunlara göre;

- Yaklaşık olarak 40.000 insan hizmet verebilen bir park, ideal olarak kişi başına en az 10 m² alan hesabıyla 40 hektar veya daha geniş bir alanda oluşturulmalıdır.
- 2-4 km'lik yürüyüş mesafesi içinde ve toplu taşıma sisteminde doğrudan bağlantılı olarak düzenlenmelidir.

- Maksimum yürüyüş uzaklığı veya tesir alanının yarıçapı 30-60 dakika olabilir.
- Parklardan faydalanacak yaş grubu, sınırlandırması yoktur.
- Parkların sınırları bitki çitleri ile tamamen kapatılmamalı, insanları aktivitelere tamamen çekmek için yarı geçirgen çit malzemeleri kullanılmalıdır.
- Parklar kültürü ve değerleri yansıtmalıdır.
- Parklar, buldukları bölge ve diğer açık-yeşil alan sistemi içinde bir bütünlük içinde olmalı ve yaya bağlantı düzeni ile güvenli ulaşım olanakları sağlamalıdır.
- Şehrin % 30'u açık alan, park ve rekreasyon alanlarına ait olmalıdır.
- Bu alanları şehir nüfusunun % 85'i kullanmalıdır.
- Topoğrafik özellikler ve fiziksel yapı, çevre ile ilişkili olarak tasarlanmalı, güzel görünüm ve doğa harikaları korunmalıdır.
- Yöresel iklim özellikleri ve yön durumu, plan karakterini doğrudan etkileyici olması nedeniyle tasarım açık ve net olarak belirli amaçlara yönelmiş olmalıdır. Bu amaçlar için, iklim karakterini olumlu yönde geliştirici plan yapısı düşünülmelidir.
- Park tasarımında kullanılacak öğelerin (su yüzeyleri, bitkiler, sert zemin) doğru kullanımı sayesinde kullanıcılara rahat ve huzur veren bir dinlenme ortamı sağlanmalıdır.
- Tasarım yoğun kullanımları kaldırabilmelidir.
- Park içinde sulama ve drenaj sistemi planlanmalıdır.
- Park girişleri güzel, dikkat çekici, cezp edici ve geniş alanlarla tasarlanmalı ve buradan başlayarak ziyaretçileri parkın diğer kısımlarına götürecek alleler devam etmelidir.

- Park sahası kent içinde tesis ediliyorsa, saha içinde kentin kirli havasına dayanıklı türlerin seçimine önem verilmesi, özellikle yapraklarını döken türler ve dayanıklı bitkilere yer verilmesi doğru olur.
- Park sahasının görünmeyen müsait kısımlarında tuvalet ve bazı sıhhi tesislere yer verilmelidir.
- Yapılan proje ve uygulamalar, ileriki yıllarda da bakım ve süreklilik getirmelidir.
- Parkların uygun kısımlarında kullanıcıların rahatlıkla yararlanabileceği fonksiyonel ve yeterli otoparklar planlanmalıdır.

2.1.2. Parklarda Sanat Kavramı

Sanat en genel anlamıyla, yaratıcılığın ve/veya hayalgücünün ifadesi olarak ifade edilebilir. Tarih boyunca neyin sanat olarak adlandırılacağına dair fikirler sürekli değişmiş, bu geniş anlama zaman içinde değişik kısıtlamalar getirilip yeni tanımlar yaratılmıştır. Bugün sanat terimi birçok kişi tarafından çok basit ve net gözükken bir kavram gibi kullanılabildiği gibi akademik çevrelerde sanatın ne şekilde tanımlanabileceği, hatta tanımlanabilir olup olmadığı bile hararetli bir tartışma konusu olmaktadır. Açık olan nokta ise sanatın insanlığın evrensel bir değeri olduğu, kısıtlı veya değişik şekillerde bile olsa her kültürde görüldüğüdür. Sanayi Devrimi sonrasında tasarım ve sanat arasında bir ayırım doğmuş, 1950'lerde popüler kültür ve sanat arasında tartışma kaldıran bir diğer çizgi çekilmiştir (Anonim, 1).

Sanat, belli kalıplar içine konulamayan bir olgu, estetik olan insan duygularının dışa vurumu, yaratıcılığın ve hayalgücünün ifadesi ve yaratma çabasıdır (Şekil 2.1). Sanat, insanlık tarihi boyunca var olan bir olgudur. Neyin sanat olarak adlandırılacağı ise cevabı bilinmeyen bir soru ve tartışmaya açık bir konu olmuştur. Fakat sanatın güzel ve estetik olduğu kaçınılmazdır.

Şekil 2.1: Bitkilendirme sanatına bir örnek (Anonim, 1).

İnsanoğlu, yazılı anlatıma başlamadan önce görsel anlatım yollarını keşfetmiş ve çevresiyle bu şekilde iletişim kurmuştur. Yaptığı her görsel çalışmada, kişisel anlatım tarzını kullanarak kendini, hayatını, düşüncelerini anlatmıştır. Böylece bireysel yaratıcılık oluşmuş ve sanat, her farklı çalışmada tekrar tekrar doğarak güçlenmiştir. İnsanoğlu hissettiklerini bu yolla aktarmış, sonuçta ortaya çıkan ürün sanatsal bir içerik kazanmıştır.

Sanat, beğenilen biçimler yaratma çabasıdır, içinde bulunduğu toplumun ekonomik ve kültürel değerlerinden soyutlanamaz. Çağın düşünce, bilim, toplum yapısı ile ilgili fikir sahibi olmadan sanatı anlayabilmek mümkün değildir.

Şekil 2.2: Bitkilendirme sanatına bir örnek (Anonim, 2).

Modernizm ve Postmodernizm kavramları ile açıklanan 19. yüzyıl sonundan günümüze kadar olan dönemde, özellikle sanatta büyük çaplı değişimler yaşanmış, Konstruktivizm, Arts and Crafts, Art Nouveau, Empresyonizm, Art Deco, Bauhause, De Stijl, Soyut Sanat, Ekspresyonizm, Pop Art, Land Art, Minimalizm, Dekonstruktivizm, Kübizm, Fütürizm, Sürrealizm gibi sanat akımları ortaya çıkmıştır. Bugün, tüm sanat anlayışlarının ortaya çıkış nedenleri incelendiğinde, hemen hemen hepsinin temelinde sanatçının özgürce kendini ortaya koyma çabasının yattığı görülmektedir.

2.1.2.1. İlkçağ'dan 19. Yüzyıl'a Kadar Parklar

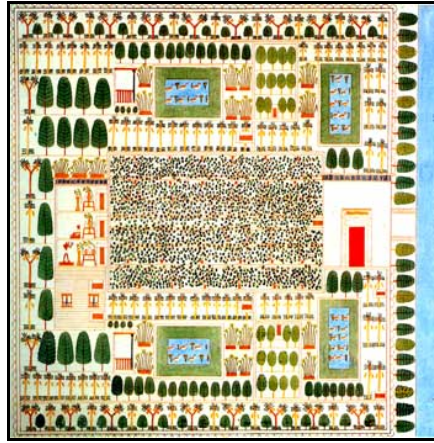
Park ve bahçelerde genellikle zaman içerisinde değişebilen, bozulabilen, kısa ömürlü bitki ve ahşap gibi organik malzemelerin kullanılması, eski bahçelerin günümüze kadar ulaşabilmesini engellemiştir. Bu nedenle tarihsel gelişimlerini inceleyebilmek kolay olmamaktadır. Yüzyıllar öncesinden günümüze kadar kalabilen peyzaj tabloları, minyatürler, duvar kabartmaları, duvar resimleri, oyma baskılar, arkeolojik eserler, seramik eşyalar ve yazılı kaynaklar bize park ve bahçe sanatının tarihi hakkında bilgiler vermektedir (Darçın, 2002).

İlk park kavramı Oldham'a (1980) göre Avustralya'nın tarih öncesi uygarlıklarında peyzaj duygusunda sezilmiştir. Bu dönemde, insanoğlu ateşi çevresini kontrol ederek değiştireceği önemli bir araç olarak görmekte, arazi açmak, av hayvanlarını ortaya çıkarmak gibi amaçlar için kullanmaktadır. Batı Avustralya'ya yerleşen beyazların yorumlarından Avustralya'yı ilk gördükleri zaman ülkede parka benzer bir görüntünün var olduğu ve bu görüntünün yerlilerin planlı olarak orman yakmaları sonucunda yaratıldığı anlaşılmaktadır (Oğuz, 1998).

Uygur ve Göktürk kitabelerinden, Türklerin komşu ülkeler gibi yerleşik olmadıkları, göçebe hayatı yaşadıkları bilinmektedir. Bu durum, uzun süre Türklerin toprağa bağlılığını engellemiş, bu nedenle de bahçe kurma geleneği geç gelmiştir. İslamiyete 10. yüzyıl'dan sonra girmeye başlayan Orta Asya Türklerinin bahçe düzenlemeleri hakkında bilgiler de oldukça kısıtlıdır. Bunun en büyük nedeni belki de Türklerin mekan oluşturmada toprak, kerpiç gibi çabuk dağılan malzeme kullanmalarıdır. Buna

Rağmen Türklerin bu dönemde bahçeyi ideal bir avcılık yeri, koruluk ve orman olarak gördükleri bilinmektedir (Darçın, 2002).

Şekil 2.3'te görüldüğü gibi İlkçağ uygarlıklarından Mısır bahçeleri, çöl fırtınalarından ve vahşi hayvanlardan korunmak için yüksek duvarlı, T şeklinde veya dikdörtgen havuzları olan, formal ve simetrik bir düzende yapılmıştır (Akdoğan, 1974).

Şekil 2.3: Mısır Bahçesi (Anonim, 3).

Antik dünyanın yedi harikasından biri olan Babil'in Asma Bahçeleri ise Nabukodonosor II tarafından yaptırılmıştır (Şekil 2.4). Efsaneye göre, dağlık araziden geldiği için düz ve ovalık arazi görüntüsünden bıkan Pers kökenli eşi için Babil'in Asma Bahçelerinin yaptırmıştır. 1,5 hektar büyüklüğündeki bu alan, dörtgen yapıda ve kemerler üzerinde durmaktadır. Birbiri üzerine kat kat yerleştirilmiş kemerler de küp biçiminde, içi oyuk ve toprakla doldurulmuş sütunlara oturtulmuştur. Böylece en büyük ağaçların kökleri bile burada barınabilmektedir. Malzeme olarak pişmiş tuğla kullanılmıştır. Kademeli bir yapıda olan bahçenin içerisinde pek çok bölme yer almaktaydı. Bu bölmelerden birinde suyun yukarı çıkartılması için makineler bulunuyordu böylece fırat nehrinden su, kimse fark etmeden yukarı taşınıyordu. (Sarkowicz, 2003).

Babil Bahçelerinin konstrüktif elemanlarının çok iyi seçilmiş ve kullanılmış olması su gösterilerine yer verilmesi ve ağaçlandırma sisteminin 21. yüzyıl için de geçerli olması en önemli özelliklerindedir. Genellikle formal bir planlama özelliği gösteren bu

bahçelerde, eğlence için ayrılmış serin köşeler, fiskiyeli havuzlar, gölge amaçlı dekoratif çiçekler bulunmaktaydı (Özol, 2005).

Şekil 2.4: Babil'in Asma Bahçeleri (Anonim, 4).

Tanrıları insanlaştıran Antik Yunan mimarisinde, taş, ahşap ve mermer malzemeler kullanılmış, dışa kapalı, yüksek duvarlar içinde, sütunlarla çevrelenmiş bir avlu sistemi (atrium), heykel ve dekorasyon sanatında bitki işlemlerine, çiçek ve yaprak desenlerine ve dekoratif süslere geniş ölçüde yer verilmiş, dekorlu sütun başlıkları kullanılmıştır. Yunan mimarisindeki bütün amaç mabedi yaratmaya yöneliktir. “Grotto” adı verilen mağaralar, “Gimnazyum” adı verilen revaklı avlularla çevrili spor yapılan yapılar, “Agora” adı verilen toplanma alanları, “Peristil” adı verilen avlu veya bina çevresindeki üstü kapalı önü açık galeriler, “Atrium” adı verilen dışa kapalı, yüksek duvarlar içinde, sütunlarla çevrelenmiş avlu sistemi kullanılmıştır (Akdoğan, 1974). Halka açık ilk park ise Romalı general Lucullus tarafından yaptırılmıştır. Bu parkta büyük teraslardan ve geniş merdivenlerden yararlanılmış, ağaçlar arasına heykel ve vazolar yerleştirilmiş, ağaç gövdelerine ve pergolalara sarmaşıklar sardırılmıştır (Darçın, 2002).

Roma mimarisinde büyüklük, mübalağa ve ebedilik duyguları ön plana çıkarılmıştır. Yapı malzemesi olarak parlak ve renkli mermerler, mozaikler ve yaldızlı bronz detaylar kullanılmıştır. Kabartma (rölyef) ve duvar resimleri (fresk) tipik mimari süsleridir. “Opustopiorum” adı verilen bitki şekillendirme sanatı Roma’lıların buldukları ve çok

kullandıkları bir teknik olarak bahçe sanatında uzun asırlar birçok uygarlıklarca da benimsenmiştir (Akdoğan, 1974).

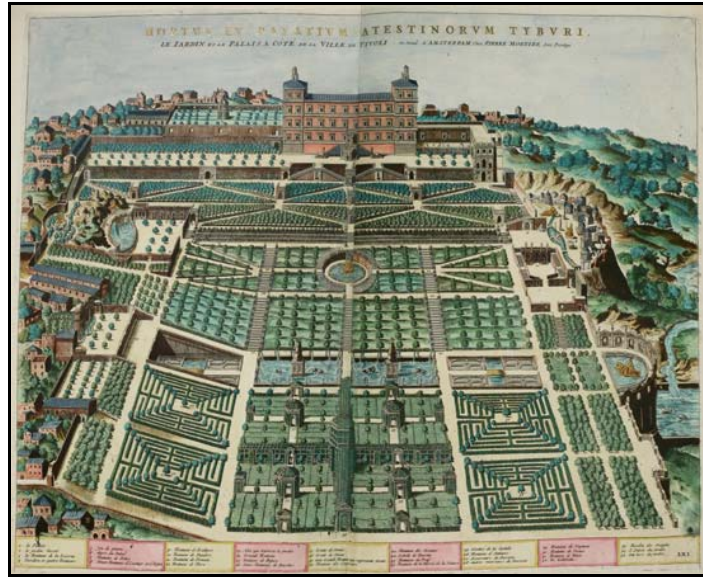
Makedonya Kralı Büyük İskender döneminde pek çok park yapılmıştır. Hatta Mısır'daki İskenderiye kentinin dörtte birinin park ve bahçeler ile kaplandığı belirtilmektedir (Al-Qudah, 2006).

İskenderiye geleneğindeki bir diğer ünlü kent Antioch'dur. Bu kentin 7,5 km dışında yer alan ünlü Daphne Parkı'nda banyolar, revaklar eğlence yerleri kamu kullanımı için mükemmel konukları yer almaktadır. Bu konuklarının içinde bile üzüm yetiştirmek, bahçede aromatik çiçek kokuları yayılmaktadır. Bütün bu özellikleri ile Daphne Parkı yeryüzündeki en güzel yerlerden biri olarak övülmüştür (Oğuz, 1998).

İslam bahçe sanatı; İran, Bizans, Fenike ve İbrani etkisinde biçimlenmiş, Endülüs Emevileri aracılığı ile önce İspanya daha sonra tüm Avrupa'ya yayılmıştır. İslamiyet' i kabul etmelerinden sonra İranlılar bahçelerinde, diğer İslam bahçelerinde de kullanılan sulama, görünüm ve ses amaçlı su kullanımı ile serinlemek için gölgelikler, renk ve koku için çiçek, ruhu dinlendirmek için müzik kullanılmışlardır. Ayrıca yüksek duvarlı bahçeler, suyun tazeliğinin yansıtılması için geometrik havuz, fiskiyeler, kanal ve derecikler, güzel desenler oluşturacak şekilde mavi çini ve seramik kaplamalarla dekorlanmıştır (Darçın, 2002). İslam kültüründe park ve bahçelerin form kazanmasında, yağış azlığı nedeniyle önemli rol oynayan su dağıtım sistemleri etkili olmuştur. Su, yüzyıllar boyunca "Quanat" adı verilen bir sistemle, dağlardan tünel ve açık kanallar yoluyla çok uzak yerlere taşınmıştır. Bahçe formunu, su dağıtımını sağlayan bir ana kanal ve ona dik olarak bağlanan yan kanallar oluşturmaktadır. Bu form en basit olarak Chahar Bağ (Dört Bahçe) olarak bilinmektedir (Oğuz, 1998).

Ortaçağ bahçe sanatında ilk örnekler manastır ve şato bahçelerinde görülmüştür. Yüksek duvarlarla çevrili bahçe sistemi Ortaçağ bahçeciliğinin en önemli özelliklerindedir. Dama tahtası kalıbı içerisindeki çim ve çiçek tarhları, ahşap kafesten çitler ve suni tepelerden oluşan bahçelerde su elemanı önemini yitirmiştir (Akdoğan, 1974).

Floransa da başlayan Rönesans bahçe sanatı daha sonra Roma’da en üst düzeye ulaşmıştır. Roma’daki mimarlık ve heykeltraşlık, bahçe ve park tasarımı ile birlikte değerlendirilmiştir. Fakat rönesans bahçelerine has özellikleri Floransa’daki örneklerde de bulmak mümkündür. Rönesans bahçeleri manzaraya hakim tepelere kurulmuştur. Yatay ve dikey yönde uzayan geniş görüş terasları, merdiven, basamak ve duvarlarla birbirine bağlanmıştır. Mimari ve ölçü açısından bina ile bahçe tam bir uyum içindedir. Bahçeler geometrik düzendedir. İşlenmiş sarkıt mağaraları, çeşme, çok katlı fiskiyeler, havuzlar, ön cephede taş parmaklıklı merdivenler, dekoratif sütun, heykel ve çiçekli vazolar başlıca bahçe tasarımı elemanları olarak kullanılmıştır. Rönesans bahçelerinde malzeme olarak bitki, mimarinin bir parçası olmuştur. Bitkilerden, duvar, geometrik şekiller ve hayvan figürleri yapılmıştır. Villalar bütünüyle, ünlü sanatçıların Antik Yunan ve Roma heykelleri, fresk, rölyef ve tabloları ile süslenmiştir. Heykeller yol kenarları, oturma alanları ve havuz başlarına yerleştirilmiştir. Floransa ve Roma’da yapılan sayısız Rönesans villalarından bir çoğu orjinal özelliklerini koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Bunların önemlileri, Villa Lante, Villa d’Este (Şekil 2.5), Villa Medici, Villa Madama, Villa Ludovisi’ dir (Darçın, 2002).

Şekil 2.5: Villa D’este (Anonim, 5).

İtalyan Rönesans bahçelerinden etkilenen Le Nötre, 17. yüzyıl’da, Versailles’da simetrinin ve büyük havuzların çoğunlukla kullanıldığı gösterişli bir bahçe

düzenlemiştir. Böylece zarif ve göz alıcı Fransız Barok Stili doğmuştur. Barok stilde sonsuz mekan anlayışı ve formal bahçe, barok bahçe anlayışının temelini oluşturmuştur. Ana çizgilerde yalınlık, ayrıntılarda çeşitlilik ve tasarımda birlik gözetilerek mimari yapının bahçeye egemenliği vurgulanmıştır. Şekil 2.6'de görüldüğü gibi 1660 yılında Johann Lucas Von Hildebrandt tarafından inşa edilen Belvedere Sarayı bahçeler ile birbirine bağlı Yukarı ve Aşağı Belvedere olmak üzere iki saraydan oluşmaktadır. Viyana'da bulunan ve Barok stilinin başarılı bir örneği olan saray, 18. yüzyıl'da restore edilmiştir.

Şekil 2.6: Belvedere sarayı (Anonim, 6).

Fransız bahçelerinin tasarımında heykeller dekorasyon elemanları olarak kullanılmıştır. Çalı ve ağaçlar budanarak daha çok heykel işlevi görmektedir. Bitkiler, kare, dikdörtgen, küre, üçgen, silindir ve piramit şeklinde budanmıştır. Çiçekler, renk ve koku topluluğu olarak değerlendirilmiştir. Bahçelerin özelliği düzen, sadelik, geometrik denge ve ritimdir. Pek çok kez kopya edilen bu düzenleme bir bakıma insanın doğaya egemen oluşunu simgelemektedir. Bu tür klasik bahçeler düz çizgileri, ağaç ve çalıların geometrik biçimlere dönüşmesiyle çiçek tarhlarının birbirinden ayrı kutular gibi ele alınmasıyla kusursuz, biçimci, katı, üstüne çalışılmış ve mantıklı bir görünüm içindedir (Darçın, 2002).

Şekil 2.7'da görülen ve Barok stilin en güzel örneklerinden biri olan Versailles Sarayı Parkı'nın tasarımı anıtsal mekan aksı boyunca geliştirilmiştir. Merkezi perspektif evin ve bahçenin elemanlarını sırasıyla düzene sokmaktadır. Park çeşitli işlevlere sahip

yararlı bahçeler (çiçek, sebze, otsu bitkiler bahçesi, meyvelikler v.b.), süs bahçeleri (havuz ve parterler), oyun alanı (labirent, tiyatro, kaskatlar), yansıma havuzları v.b. mekanlar içermektedir. İyi ilişkilendirilmiş mekanlar, akslar ve bakı noktalarının dik sistemi içinde sık biçimde bağlanmıştır. Geometrik biçimli mekanlar simetrik düzende ve ölçüleri birbirleri ile uyumludur. Bahçenin çeşitli kısımlarındaki düzenleme ve nüanslar ritmiktir; küçüğe karşıt büyük, derine karşıt yüksek, basite karşıt karmaşık kullanılmıştır. Varolan matematiksel mükemmellik doğanın mükemmelliğinin ifadesidir (Çilek, 2005).

Barok'u izleyen Rokoko ve Ampir'in etkisi, ağırlıklı olarak dekorasyon ve süslemede görülmektedir. Barok dönemindeki abartılı anlatıma ve doğaya müdahaleye tepki olarak Naturalizm İngiltere'de kendini göstermiştir (Özol, 2005).

Şekil 2.7: Versailles Sarayı (Anonim, 7).

İngiliz park ve bahçelerinde parkları sınırlayan duvar, çit, kanal ve paralel yol gibi yapı birimleri kaldırılmış, park daha çok doğallığa açılmıştır. Ağaçlar budanarak çeşitli hayvan ve biçimler almaya zorlanmamıştır. Yılın dört mevsiminde değişik renklere bürünen bahçede monotonluk ortadan kalkmıştır. İngiliz naturalizminin ana düşüncesi, araziden topraktan, sudan ve bitkilerden olabildiğince çok yararlanmak ve doğallığı korumaktır. Bunun bir nedeni de ülkenin iklim koşullarının, yapılaşmaya ve tasarıma elverişsizliğidir (Akdoğan, 1974).

Uzak Doğu'daki bahçeler doğa parçasının küçük bir örneğini sunar ve dinsel geleneklere bağlıdır. Bahçe donanımı için yedi şeyin uyumlu olması koşulu aranmaktadır; Toprak, gökyüzü, taşlar, su, binalar, yollar, bitkiler. Bu bahçelerde dağlar, göller, kayalar, nehirler tasvir edilmektedir (Sarkowicz, 2003).

Pamay (1971) 3 kıta üzerinde büyük bir imparatorluk kuran Osmanlı İmparatorluğu'nun dönemlerini baz alarak Türk'lerde park ve bahçe sanatını 5 bölüme ayırmaktadır.

I. dönem (1300-1453) Kuruluş ve Gelişme: Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemlerinde bahçe sanatında açık bir gelişme görülmemektedir. Bu avluların düzenlenmesinde, binaya ve simetriye fazla dikkat edilmemiştir. Bina aralarında ve köşelerinde iri ağaçlar (servi ve çınar) kullanmışlardır. Altı köşeli fiskiyeli havuzlar, sade çimle kaplı bir zemin, tek renkli bir bitki kompozisyonu ve fonksiyonel bahçede sadelik, huzur, serinlik esas alınmıştır. İlk başkent Bursa bu izleri taşır. II. Sultan Beyazıt, Edirne'de kurduğu Akıl Hastanesinde bir park meydana getirmiştir. Bu parkta sudan yararlanılmış; çeşme, kaynak, havuz ve kubbe şeklinde şadırvanlar yapılmıştır. Uzun alleler, çiçekler (güller, lale, sümbül ve nergisler, karanfil, fulya, şebboy ve mis otları) asmalar ve meyve ağaçları kullanılmıştır.

II. dönem (1453-1703) Fetih ve Yükselme: İstanbul'un fethiyle başlayan imparatorluğun yükselme döneminde bahçe sanatındaki ilerleme de dikkat çekicidir. Dönemin önemli eserleri arasında Topkapı Sarayı, Üsküdar Saray ve Bahçeleri karakteristiktir. Topkapı sarayı bahçesi birinden diğerine geçilebilen 5 avludan oluşmuştur. Peristil biçiminde düzenlenen ilk üç avlu, Bizans ve Arap bahçe sanatının etkisini taşımaktadır. Dört teras üzerinde ve açık bahçe halinde düzenlenen dördüncü avluda, zarif pavyonlar ve geometrik formlu havuzlara yer verilmiştir. Bu avlu Marmara'ya, Boğaza ve Halice hakim konumdadır. İlk tesisinde sahile kadar uzanan bir koruluk olan beşinci avlu daha sonra talim sahası olarak kullanılmıştır ve yıllar sonra da kent parkı (Gülhane Parkı) olarak halka açılmıştır. Bu bahçelerde ne Rönesans ne de Barok stillerinin aks ve simetrisi vardır. Üsküdar saray ve bahçeleri; Üsküdar ile Kadıköy arasında 10km'lik bir sahil şeridi üzerinde yer alır. Sahaya dağılmış olan sayısız saray ve pavyonlar, bol ağaçlıklı bahçeler özellikle Marmara'ya hakim açık bahçeler, informal bir düzen içinde meydana getirilmiştir. Düzenlemede doğal

derelerden, kayalıklardan, iri tepeli ağaçlardan, çimenlik ve bunlar üzerinde informal yerleştirilmiş çiçek gruplarından yararlanılmıştır. Bu alan 19. yüzyıl başında Sultan III. Selim tarafından halka dağıtılmıştır.

III. dönem (1703-1730) Lale Devri: Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemeye başladığı bu devirde, saray İstanbul'un özel peyzajından da yararlanarak zevk ve sefaya dönüşmüştür. Bu dönemde şiir, edebiyat, müzik ve güzel sanatlar ile birlikte bahçe sanatında da büyük gelişmeler olmuştur. Bu dönemde, Versailles sarayı (Fransa) bahçesinden çok etkilenen Çelebi Mehmet Efendi'nin girişimleriyle Sultan III. Ahmet, Boğazda ve Haliç'te çeşitli saray ve köşkler yaptırmıştır. Bunlardan en önemlisi Sadabad Sarayı ve bahçesidir. Altmış bir günde tamamlanan bu saray Kağıthane vadisinde kurulmuştur. Kağıthane deresi, mermerlerle kaplanmış ve dere saray önünde genişletilerek bir su aynası meydana getirilmiştir. Mermer setler üzerinden düşürülen sularla çağlayanlar oluşturulmuş, müzik pavyonları ve süslü çeşmeler ile bir camiye yer verilmiştir. Ağaçlamada özellikle çınar, ıhlamur, karaağaç ve dişbudağa fazla yer verilmiş bahçede informal tasarım benimsenmiştir. Saray yakınındaki çimenliklerde lale, nergis, sümbül, çiğdem grupları kullanılmıştır. Döneme adını veren lalelerin sekizyüz çeşidi ve formu yetiştirilmiştir. Sadabat bahçesi özellikle şenliklerin düzenlenerek rekreasyon düşüncesinin ilk uygulandığı alan olmuştur.

IV. dönem (1730-1923) Çöküş devri: 1800 yılından sonra Avrupa'nın İngiliz Parkları'na yöneldiği sıralarda, Türk Bahçesi'nde Barok etkiler görülür. Bahçelerin tasarım anlayışı aks ve simetri, yabancı türler, polikrom renk anlayışı, anarşist ve yorucu bir ağaçlama v.b. ile karakterize edilir. 19. yüzyıl sonlarında yapılmış olan Dolmabahçe Sarayı zengin florasıyla birlikte küçük bir bahçeye sahiptir. Aynı devirde yapılmış olan Yıldız Parkı, 40 hektar'lık bir alan üzerine kurulmuştur. 1819 yılında düzenlenen Gülhane Parkı ise 1855 yılında klasik bir anlayış içinde yeniden planlanmıştır.

Pamay (1971)'un sınıflamasına göre Cumhuriyet sonrası V. Dönem olarak ele alınmaktadır.

İlkçağ ile 19. yüzyıl arasında tam anlamıyla rekreasyon için planlanmış açık alanlardan söz etmek mümkün olmamakla birlikte kent parklarına doğru bir geçiş dönemi yaşanmıştır (Oğuz, 1998).

a) İlkçağ'dan 19.Yüzyıl'a Kadar Sanat Akımları

Park ve sanat olgusu insanın doğada faaliyet göstermeye başlamasından günümüze kadar, birbirleriyle farklı boyutlarda ilişkilendirilmiş ve birbirlerinden etkilenmişlerdir.

Tasarım anlayışı ya da stili önemli bir kültürel olgu olup zaman ve mekanın ifadesini verir. Stil, mekansal yapılanma içinde bir dizi kural, tasarım ve materyalin sistemli birliği ile ortaya konur (Çilek, 2005).

Klasizm

Klasizm, yapay elementlerin ve sanatsal yapıların maksimum düzeyde kullanıldığı, geometrik ve üniform çizgilerin baskın ve görünüşte düzenliliğin hakim olduğu, bitkilendirmede bireyselliğin ve egzotik tür kullanımının yaygın, tasarım ve uygulamada insan etki ve kontrolünün maksimum düzeyde olduğu bir stil olarak tanımlanabilir. Daha sonra gelişmesi Eski Yunan'da Roma'da ve İspanya'dan Hindistan'a kadar İslamiyet'in etkisi altındaki ülkelerde devam etmiştir. Avrupa'da Karanlık Çağ süresince domestik formu şato ve manastırlarda görülmüştür. Kısa bir aradan sonra bu stilin tüm formları 19. yüzyıl tasarımlarında tekrar ortaya çıkmıştır. Günümüzde özellikle bireysel tercihlerin yansıması olarak şehirlerin kenar mahallelerindeki tek ev ve villalarda, halkın tercihlerinin yansıması olarak da şehir meydan ve parklarında yeniden kendini göstermektedir (Özgüner, 2003).

Klasizm, temellerini Rönesans aristokrasisinden alan, Barok Sanatı'nın aşırı süslemeciliğine duyulan tepkinin akımıdır. Daha uygun bir ortam oluşundan ötürü Fransa'da uygulanma olanağı bulmuştur. Klasizmin temel öğeleri kendi içinde soyluluk, akılcılık, uyum, açıklık, sınırlılık, evrensellik, idealizm, denge, ölçülülük, güzellik, görkemliliklerdir. Yani bir eserin klasik sayılabilmesi için bu özellikleri barındırması gerekmektedir.

İspanya’da 18. yüzyıl yapılarından biri olan Aranjuez Sarayı (Şekil 2.8), muazzam bahçeleri, havuzları, heykelleri, ve İspanyol rokoko üslubunun en güzel cephe örneklerini sunan mimarisi ile Klasik Stil etkisinde tasarlanmış önemli eserlerdendir.

Şekil 2.8: Aranjuez Sarayı (Anonim, 8).

Bu stilin en belirgin özelliği simetri, düzenli biçilmiş çimler, dantel gibi işlenerek oluşturulmuş çiçek parterleridir. Heykellere geniş yer verilen formal stilde, şekil verilmiş şimşir, defne, porsuk gibi bitkiler bolca kullanılır (Belkayalı, 2003).

Romantizm

18. yüzyıl’ın sonundan 19. yüzyıl’ın ortalarına kadar uzanan Romantizm, efsanevi, antik ve dinsel ortaçağ konularının değerlendirildiği bir anlayış olup, sanatı daha çok duygusal yönden ele almıştır. Edebiyat, müzik, resim ve mimari alanda etkili olmuştur. Genellikle manzara ve toplum yaşantısını ele alan bu gurubun sanatçıları, doğa ve insan sevgisini belirtmeye çalışmışlardır. Bu akımın öncü sanatçıları; Delacroix, Corot ve Goya ‘dır (Anonim, 2).

Klasizme tepki olarak doğmuş olan Romantizm, İngiltere’de hayli benimsenmiştir. Kaynağını, Roma dönemi sanatından alan Romantizm, Fransız devrimini hazırlayan görüşlerle aynı temellere sahiptir. Klasizmin katı, görkemli, soylu anlatım tarzından daha yalın, doğal biçimdedir. Romantizm sanatçıları eserlerinde kendi duygularını ön plana çıkarmışlardır. İnsan doğasını değil, dış dünyayı olabildiğince renkli, göz alıcı ve abartılı biçimde işleyen bir akımdır. 1919’da yapımına başlanan Hearst Kalesi, California’da yer almaktadır. Bir tepenin üzerinde bulunan bu kale Hearst ailesine

gizlilik sağlamak amacıyla inşa edilmiştir. Romantik sitlin başarılı mimari örneklerinden biridir (Şekil 2.9).

Şekil 2.9: Hearst Kalesi (Anonim, 9).

Neoklasizm

18. yüzyıl'ın ilk yarısından itibaren Barok ve rokoko sanatının aşırı taşkın süslemeleri ile sembolik tavrına tepki olarak doğan bu akımın amacı Barok öncesi dönemin saf kabul ettikleri sanat anlayışına dönmektir. Antik devir hayranlığının sonucu olarak ortaya çıkmıştır ve antik Yunan ve Roma eserlerinin konu ve stillerini kullanır. Bu akıma mensup sanatçılar için önemli olan çizgi ve form olup renkler ve ışık etkileri bütünüyle bir çizgi ve form bileşkesine bağlıdır. Antik form anlayışı her şeye hakimdir. Neoklasik anlayışı Fransız ihtilali ile çakışan bir ölçüde de Napolyon devrinin sanat anlayışı olmuştur (Anonim, 3).

Fransa'da peyzaj mimarlığının tarihsel gelişimine bakıldığında zaman görülüyor ki her dönem kendinden önceki dönemin sanat kriterlerinden etkilenmiştir. Bazen bir önceki dönemi ilham kaynağı olarak almış bazen de tepki olarak yeni sanat akımlarının araştırılmasına yönelmiştir. Neoklasizm bu şekilde ortaya çıkmış bir akımdır. Neoklasizm, barok anlayışına tepki olarak gerçekleştirilmiş ve antik çağın sanat anlayışına yönelimin yanı sıra onu bire bir taklit etmekten de kaçınarak yeni bir akım

olarak Fransız peyzaj mimarlığında yer edinmiştir (Özol, 2005). Şekil 2.10'da görülen Arkeoloji Müzesi, Neoklasizm etkisinde düzenlenmiştir.

Şekil 2.10: Arkeoloji Müzesi (Anonim, 10).

Naturalizm

İngiltere, bahçe ve peyzaj sanatında yeni ve kendine özgü bir çığır açtığı 18. yüzyıl'a kadar, çeşitli akımların etkisi altında ve sosyal yapısına olduğu kadar ekolojik şartlarına da uygun bahçe tiplerine ve devirlerine sahip olmuştur (Akdoğan, 1974).

İngiltere halkının kır içinde yürümeye olan aşırı merakı Naturalizmi doğurmuştur. Bu akım bütün Avrupa'da bahçe sanatında adeta bir devrim yaratmıştır. İngiltere'de 19. yüzyıl'da Humphrey Repton peyzajın görünümünü değiştirmiş ve natüralistlik akıma yeni öğeler eklemiştir. Repton, bahçe mimarisi çalışmalarını saray, köşk ve ev bahçesi düzenlemelerinden geniş halk toplulukları için parklar tesis etmeye taşıyan ilk peyzaj mimarıdır (Jellicoe, 1995). Nitekim Londra'da Regent's Park ve bazı meydanların düzenlemesi ona aittir (Akdoğan, 1974).

İngiliz bahçesi veya Natüralistik stil olarak adlandırılan bu tarzın ilk örneklerinde, geleneklere uygun olarak görüş noktalarında tapınaklara, köprülere ve anıtlara yer

verilmiş, nerede bir teras görüldüyse bozulmuş, parterler kaldırılmış yerine çim kaplı alanlara grup ağaçlar ve anlamlı havuzlar konulmuştur. İngiliz bahçelerinin bir başka özelliği de bahçeleri ayıran çit engeller yerine, görüşü kapatmamak için Argenville'in "ha ha" adı verilen hendeklerin kullanılmış olmasıdır. İngiliz bahçelerinde "Şairane" bahçeler ile "Pitoresk" adı verilen iki ana bahçe türü gelişmiştir. Şairane bahçelerde temel amaç, görüntülerin tanınip canlandırılması iken, Pitoresk bahçelerde, peyzaj ressamlarının kuralları kabul edilip, yöntemlerin üç boyutta uygulanması esas alınmıştır. Pitoresk bahçe her ne kadar İngiliz natüralistik bahçelerinin bir türü olsa da, ilerleyen yıllarda genel olarak natüralistik bahçeyi tanımlamada kullanılmıştır (Akdoğan, 1984).

Doğal stilde türlerin çeşitliliği, bitki topluluklarında yapısal karmaşıklık, üniform yapının yokluğu, doğal elementlerin, özellikle doğal türlerin maksimum, yapay elementlerin ve egzotik türlerin minimum kullanımı söz konusu olup tasarım ve uygulamada insan etkisi ve kontrolü minimum düzeydedir. Doğal yaklaşımların temeli, geçmişteki kırsal yaşam stiline olan özleme dayanmaktadır. Natüralizm, aristokratik geometriyi Avrupa'dan kaldırmış ve daha sonra 19. yüzyıl'da Avrupa şehirlerinde çok önemli bir yere sahip olmuştur (Özgüner 2003).

Naturalizme ait düşüncelerin yeni bir stil olarak kristalleşmesini takiben, ilk pratik adım bahçe duvarlarının kaldırılması şeklinde ortaya çıkmıştır (Akdoğan, 1974).

Viktorya Stili olarak da bilinen Natüralizm, düzensiz bitkilendirmesi, kavisli yolları, doğal gölleri ve araziye serpiştirilmiş mabeti andıran yapıları sayesinde hem konsolosluk döneminde (1799-1804) ve hem de I. İmparatorluk döneminde (1804-1815) tekrar dirilmiş, 20. yüzyıl'a gelindiğinde ise zarif motifleri ile halk parklarında uygulanmıştır (Özol, 2005).

Doğal arazi formu, gruplandırılmış ağaçlar, dereler, gölcükler ve informal su alanlarının oluşturduğu doğal peyzaj içinde köprüler ve mabetler odak noktaları olarak konumlandırılmış, kitle boşluk arası denge çok iyi sağlanmıştır (Şekil 2.11). Manzara önünün tamamen açık olması, yolların ise tamamen arazi yapısına uygun yapılması stilin en önemli özelliklerindendir (Austin, 1983).

Şekil 2.11: Bushy Park (Anonim, 11).

2.1.2.2. 19. ve 21. Yüzyıllar Arası Parklar

19. ve 21. yüzyıl tarihsel süreç içerisinde parkları etkisi altına alan sanat akımları ve park-sanat etkileşimi incelenecektir. İlk bilinçli tasarımların ortaya çıktığı Eski çağlardan günümüze (ağırlıklı olarak 19. ve 21. yüzyıllar arası) uzanan süreç içerisinde parkları etkisi altına alan modernizm ve günümüz çağdaş sanat yaklaşımları ortaya konulacaktır.

Rönesansta savaş tekniğinde ilerlemeler dolayısıyla kent duvarlarının dışına çıkılabilmiş, ticaret yoluyla eskiye oranla daha varlıklı olan kentliler, yeniden sefa bahçelerine dönebilmişlerdir. Rönesans'ın parlak devirlerinde ve Barok döneminde bahçe düzenlemesi, mimarların, ressamların, heykeltıraşların, şair ve filozofların işbirliği yaptıkları çok önem verilen güzel bir sanat dalı olarak benimsenmiş ve olgunluğun zirvesinde ölmez eserler verilmiştir. Bu eserlerden birçoğu esas plan özellikleri ile birlikte, mimari ayrıntıları, heykelleri ve hatta bitki elemanlarıyla günümüze kadar gelmişler ve ünlerini korumayı bilmişlerdir. Halen Londra'nın önemli parkları arasında sayılan St.James Park, Green Park ve Kensington Bahçeleri, özel izin ile 18. yüzyıl'ın son ikinci yarısında kamu alanları statüsüne geçirilmiştir. Aynı süreç Avrupa'nın diğer

kraliyet başkentlerinde de yaşanmıştır. Örneğin, Fransada da parklar Fransız devrimi ile halka açılmıştır (Al-Qudah, 2006).

Park ve bahçeler tarih boyunca hoş vakit geçirmek ve rekreasyonel etkinliklerde bulunmak içindir. Ancak, aynı zamanda bir statü simgesidir ve politik güç aracıdır. Bu nedenle, 19. yüzyıl ortalarında kamu parkı düşüncesi, gerçekte bu statüyü tehdit etmiştir. Uzun süre, üst ve orta sınıf bu düşünceye karşı çıkmıştır. Diğer taraftan, hem Avrupa, hem de Amerika'da endüstri devrimi ile giderek büyüyen endüstri şehirleri, son derece sağlıklı koşullara sahiptirler. Bu şehirlerde ardi ardına dizili sıraevler arasında hiç bahçe bulunmamaktadır; hemen hemen hiç park yoktur, varolanlar da rastgele dağıtılmışlardır. Bu koşullar yüzünden toplumun alt sınıfları oldukça sağlıklıdır, salgın hastalıklara maruz kalmaktadır ve işçilerin çalışma performansı düşüktür. Bu gerçek, fabrika yöneticileri ve imalat sektörü ileri gelenlerinin ana sorunlarından biri olmuştur. Çünkü elde edilecek kar doğrudan işçilerin performansına bağlıdır. Bu koşullar sonucu 1833-1843 yılları arasında İngiliz Parlamentosunda toplanan vergilerin kanalizasyon ve sağlık ile ilgili iyileştirmeler ve kamu parkları için kullanılmasına karar verilmiştir (Oğuz, 1998).

19. yüzyıl başlarında yapılan açık alan düzenlemelerinde toplumsal ihtiyaçların ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir. Düzenlenen alanların ölçeklerinin küçülmesi ve mimari yapılanmadaki artış, değişim sürecinin başlıca işaretleridir. Bununla birlikte daha önceki dönemlerde yaygın olan özel bahçe kullanımı, kent meydanlarına ve halka açık alanlara ve parklara kaymıştır. Endüstri devriminin başlangıcını vurgulayan 1851 Londra Sergisi ve 1889 Paris Fuarında Eiffel Kulesi'nin yapılmasının ardından, makineleşme süreci hızlanmıştır. Bu duruma karşı gösterilen tepkiler, yeşilin ağırlıklı olduğu rekreasyon alanı düzenlemelerini beraberinde getirmiştir. Humpry Repton tarafından tasarlanan Regent's Park bu anlamda öncülük etmiş ve sonraki dönemlerde Amerika'da "park hareketi" olarak adlandırılan yeşil alan düzenlemelerine hız katmıştır. İngiltere'nin ardından Amerika'da park hareketinin ilk örneği, Newyork'da kurulan ve bugün hala kent yaşamında önemini yitirmemiş olan Central Park'tır. Parkın düzenlenmesindeki amaç, günlük hayattan soyutlanmış yeşil alan anlayışını değiştirmek ve kentin içinde bir park yaratmaktır (Aydoğdu Ünlü, 2007).

19. yüzyıl'da İngiltere başta olmak üzere Almanya, Fransa gibi diğer Avrupa ülkelerinde kamu parklarının oluşturulması konusundaki gelişmeler Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde Puplic Pleasure Ground'ların (Eğlence Yeri) oluşturulmasına önderlik etmişlerdir. Böylece her iki kıtada "Park Harekatı" başlamıştır. 1930'lardan başlayarak, park planlamasında yeni bir anlayış ortaya çıkmıştır. Bu dönemde daha önceki politikaların tersine, kentsel sorunları çözmek için parkların bir araç olarak kullanılması gerektiği konusu tartışılmaya başlanmıştır (Oğuz, 1998).

Frederick Law Olmsted, 1856 yılından başlayarak Amerika Birleşik Devletleri'nde romantik düzenlemelerinin tanınmasını sağlamıştır. Yaptığı çalışmalar arasında en önemli olanı New York'taki meşhur Central Park uygulamasıdır. İspanya'da, art nouveau tipi mimarlığın temsilcisi olan Antoni Gaudi 1900 yıllarında Park Guell'deki çalışmalarıyla önemli bir isim olarak ortaya çıkmaktadır. Joseph Paxton ise 1826-1863 yılları arasında hemen bütün İngiltere'ye yayılan park çalışmaları yapmıştır. Bu çalışmalar içinde en önemlileri Liverpool'daki Prince's Park, Birkenhead Park, Glasgow'da Kelsvingrove ve Queen's Park ve Halifax'da People's Park'tır (Darçın, 2002).

Ülkemiz Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte planlı park kavramıyla tanışmış, Türk halkına çağdaş toplum modelini benimsetmek üzere "park" bir araç olarak düşünülmüştür. Avrupa'da 19. yüzyıl sonlarında kentleşmenin olumsuz etkilerine karşı bir alternatif olarak doğan kent parkı kavramı, Türkiye'de Cumhuriyet ideolojisinin bir parçası olmuştur. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa gibi büyük illerde önemli kent parkları düzenlenmiştir. Bu konuda en önemli örneklerden biri Gençlik Parkı'dır (Renklidağ, 2000).

Yeşil alan kavramının ülkemizde attığı adımlardan en önemlilerinden biri, Atatürk tarafından kurulan, Atatürk Orman Çiftliği'dir. Burası, bozkır ortasına kurulmuş Başkent Ankara halkının rahatlıkla gezebileceği, yaz, kış yeşil kalabilecek bir doğa parçasıdır (Anonim, 4).

a) 19. ve 21. Yüzyıllar Arası Sanat Akımları

Avrupa’da 1750’lerde Sanayi Devrimi ile başlayan, yaşama biçimi, üretim biçimleri ile toplumu içine alan değişim ve biçim arayışları sonuçta “modern” olarak adlandırılan yeni bir dönemi doğurmuştur. Modernizm, mimari ile birlikte tüm tasarım ve sanat dallarında görülmüştür. 20. yüzyıl savaşların etkisiyle sosyal ve ekonomik dengelerin, buna bağlı olarak da değer yargılarının değiştiği bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, bu döneme hakim olan bir sanat anlayışından söz etmek mümkün değildir. Yüzyılın ilk yarısı, kavramların henüz tanımlanmadığı, fikir ayrılıkları ve gelip geçici akımların yaşandığı bir dönemdir. Bu akımların bir çoğu sınırlı bir alanda kalmış, kentsel açık alan düzenlemelerinde etkili olamamıştır. Gerçekte, henüz ekonomik dengelerin kurulamadığı bir ortamda, peyzaj mimarlığı kendisini geliştirecek bir uygulama alanı da bulamamıştır. Modernizmle birlikte bir sanat dalı olarak kendisini kabul ettiren peyzaj mimarlığı, post modern dönemde kapsamını genişleterek farklı konularda ve diğer sanat dallarıyla ilişki içinde çalışan bir disiplin haline gelmiştir (Aydoğdu Ünlü, 2007).

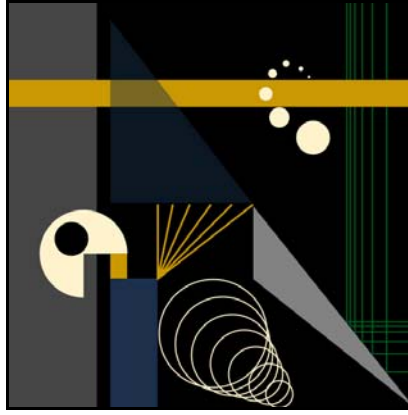
Konstrüktivizm

Konstrüktivizm terimi ilk kez 1920’lerde Moskova’da, çeşitli sanatçıların farklı anlamlar yüklemesi ve kavramların netleşmemesi nedeniyle, tam olarak tanımlanmadan kullanılmaya başlanmıştır. Bu terim, uzay boşluğunda inşa edilmiş herhangi bir nesneyi anlatmak için kullanılmaktaydı. Aslında Konstrüktivizmin tanımının tam olarak ne olduğunu, kelimelerden çok sanat eserleriyle anlamak daha mümkün gözükmekteydi (Keyvanklı, 2006).

Konstrüktivizm, tüm sanat dallarında biçimin öğelere ayrılıp tek tek yeniden birleştirilmesi anlamına gelir (Şekil 2.12). Örneğin; resim yaparken tüm geometrik şekilleri görmek, yapıyı meydana getiren öğeleri tek tek incelemek, tasarımda malzeme ve biçimleri tek tek ele alıp incelemek gibi (Biçer, 2006).

Akım, döneminde "gerçek mekânda, gerçek gereçlerle" ilkesini savunmaktaydı. Buradaki "gerçek mekân" deyiminden kastedilen, içinde yer aldığımız bizi saran uzay

boşluğudur. "Gerçek gereç" olarak adlandırılan şey ise; demir, çelik, cam, plexiglas gibi somut malzemelerdir. Uzay boşluğunda bu malzemeler değiştirilmeden, direkt olarak kullanılmaktadır. Ve böylece çelik, pirinç, plastik gibi malzemeler kendi özelliklerini açığa çıkarabilirler. Nikolai Tarabukin, "Sanat yapıtının biçimi iki temel ilke ile düzenlenmiştir, gereçler ve yapı. Bunlarla gereçler kendini bir bütünlük içinde düzenlemekte ve sanatsal mantık ile derin anlamını kazanmaktadır" cümlesiyle Konstrüktivizmi, malzeme ve strüktürün bir birlikteliği olarak açıklamaktadır (Keyvanklı, 2006).

Şekil 2.12: Konstrüktivizm stilinde bir eser (Anonim, 12).

Arts and Crafts

Sanatlar ve El Sanatları anlamına gelen Arts and Crafts hareketi 19. yüzyıl'ın sonuna doğru İngiltere'de ortaya çıkan büyük bir sanat akımıdır. Endüstri devriminin sosyal, ahlaksal ve sanatsal karmaşasına bir karşı çıkış olarak doğmuştur. Bu hareketin önderi William Morris, Viktorya döneminin ucuz ve kötü seri üretim mallarının niteliksizliğini vurgulayarak, geçmişin el sanatlarına dönmeyi amaçlamış, ancak sonuçta geleceğe yön veren tasarım atılımları geliştirmiştir. Şekil 2.13'de görülen "Red House" isimli yapı bu stilin güzel örneklerinden biridir. El sanatlarını yeniden canlandırma çağrısı, malzemeye sadık kalmak, işlevsel nesnelere güzel yapmak, tasarımın işleve uygun olması gibi ilkeler, sonraki nesillerce sanat ve el sanatları değil, sanat ve endüstriyi birleştirme adına uyarlanmıştır (The Garden Book, 2000).

Şekil 2.13: Red House (Anonim, 13).

1880-1910 yılları arasında en parlak dönemini yaşayan, doğal bir peyzaj düzenlemesi ile oldukça uyumlu olan mimaride yapılar düzenleyen bu akım, doğal malzemelerin kullanımını ve ahşabın el işçiliğini, kasaba, köy ve çiftlik tarzı evlerin mimarisinde birleştirmiştir.

Art Nouveau

Genel olarak Historisizme (tarihselcilik), yeni biçimlerle son vermek isteyen bir anlayışın adıdır. Art Nouveau veya Jugend stil, kendinden önce görülmeye başlanan endüstrileşme karşısında duyulan endişe altında, mimarlar ve sanatçılar tarafından ortaya atılmış ve I. Dünya Savaşı öncesinde son bulmuştur. Klasik motifler yerine, doğadan esinlenmiş süslemeyi gündeme koyan bu anlayış, tarihselciliğe son vererek kendine düşen görevi ve gelişen verimli ortamdan modern mimarinin doğmasına zemin hazırlamıştır (Özol, 2005).

Klasizme sırtını dönen Art Nouveau sanatçıları ilhamı öncelikle doğada aramışlardır. Bitkisel motifler, kadın figürleri (Şekil 2.14) kıvrılan bükülen çizgiler akımın etkilediği her alanda kullanılmıştır. Bitkileri ve hayvanları düzenli kompozisyonlarda statik bir formda kullanan eskilerin aksine doğanın dinamik kuvvetleri dile getirilmeye çalışılmıştır (Anonim, 5).

Şekil 2.14: Art Nouveau etkisinde bina mimarisi (Anonim, 14).

Art Nouveau Akımı'nın doğup, büyüüp, gelişmesinde iki eğilim dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki yatay ve dikey yönde gelişen düz çizgilerle verilen geometrik eğilim; ikincisi ise eğrilerden oluşan organik formlarla verilen bitkisel eğilimdir. Doğanın gerçekçi formlarının bu çizgiler üzerindeki etkisi çok güçlüdür. Örneğin doğada görülen deniz dalgaları, rüzgârla salınan bitki ve saç dalgaları çizgi formlarının ana kaynağını oluşturmuştur (Adıgüzel, 2006).

Demirin kullanımının yanı sıra Art Nouveau'nun karakteristikleri, camın (vitray) yoğun kullanımı bunun bir sonucu olarak ışık ve aydınlatma çözümleridir. Aydınlatmanın önem kazanmasıyla cam pencerelerle aydınlatılan merdiven yada hollerin merkez olarak yerleştirildiği yeni bir plan düzenine gidilmiştir. Şekil 2.15'te görüldüğü gibi akımın mimarideki temsilcilerinden Antoni Gaudi, yapıtlarında renkli yüzeyler, dalgalı formlar bol dekorasyon ve organik motifler kullanarak bu akımın ilk örneklerini yaratmıştır. Gotik mimari ve Catalan mimarisinin bir sentezi de sayılan yapıtların her yerinde süsleme öğeleri olarak bükük, kıvrık çizgili hacimler kullanılmıştır (Anonim, 5).

Şekil 2.15: Casa Batlló (Anonim, 15).

Empresyonizm

19. yüzyıl'da Avrupa bahçe sanatında meydana gelen en önemli gelişmeyi temsil eden Empresyonizm akımı, eski sanat anlayışından tam anlamıyla ayrılan yepyeni bir akım olarak Modern Resmin en önemli safhasını temsil etmektedir. Empresyonizmin kurucusu Monet'in Giverny'de yaptığı bahçede 19. yüzyıl İngiliz Bahçe Stili ile Fransız Klasik Stili birleştirilmiştir ve bu yer günümüzde empresyonistlerin Kabe'si olarak kabul edilmektedir (Şekil 2.16). Bu yer Monet'in resimlerinin canlı kopyası olarak onun sanatına ışık tutmaktadır (Özol, 2005).

Şekil 2.16: Monet'in Bahçesi (Anonim, 16).

Art Deco

Peyzaj mimarisinde, renkli materyallerin kullanımı, geometrik motifler ve hacimli masif öğelerin seçimi bu sanat akımının karakteristik özelliklerindedir. Ayrıca bu stilde beyaz ve siyah karşılıklı getirilmiş ve bu da tasarımda renklerin zıtlığını kullanmayı çağdaş sanata kazandırmıştır (Şekil 2.17). Tasarımcılar aralarında tuğla, pişmiş toprak (terracota), metal, beton, camın bulunduğu yeni materyalleri tasarımlarında kullanmaya başlamışlardır. Başrolde su, çimden yastıklar ve çiçek parterlerinden meydana gelen tasarım öğeleri, empresyonist resimden alınan soyut formların yansıması gibidir (Hillier, 1997).

Art deco Fransa menşeli bir sanat akımıdır. 1920'lerden sonra özellikle mimaride görülmüştür. Art nouveau'nun hemen ardından gelen bu akım, ondan farklı olarak el emeğine değil sanayiye dayalıdır. Desenleri geometriktir (Anonim, 6).

Şekil 2.17: Majorelle Garden (Anonim, 17).

Bauhause

Bauhause, 20. yüzyıl'da mimari, tasarım ve sanat alanlarında yeni akımlar yaratmış bir okuldur. Almanya'da 1919 yılında kurulmuş olan bu okul dünyanın en seçkin ve çağdaş mimarlarını, sanatçılarını, biraraya getirmiş, bir eğitim kurumu, aynı zamanda bir üretim merkezi ve tüm bunların konuşulup tartışıldığı bir yer haline gelmiştir. Bauhause okulu ve üretimleri sayesinde daha fonksiyonel, ucuz ve kalıcı ürünler oluşmuştur. Bauhaus'un felsefesine göre mimarlık, ressamlık, heykeltıraşlık ve zanaatkarlık içiçe olmalıydı. (The

Garden Book, 2000). Bauhaus'a 3 farklı mimar başkanlık etmiştir. Bunlar; Walter Gropius, Hannes Meyer ve Mies Van der Rohe'dur. Şekil 2.18'de Mies Van der Rohe'un "Farnsworth House" isimli tasarımı görülmektedir.

Şekil 2.18: Farnsworth House (Anonim, 18).

De Stijl

De Stijl, 1917 yılında Hollanda'da başgösteren bir sanat akımıdır. De Stijl taraftarları tinsel harmoninin ve düzenin yeni bir ütopyik idealinin uğraşındadırlar. Saf bir çalışma ve evrenselliğin savunucuları olarak form ve renkleri basite indirgemişlerdir, eserleri sadece yatay ve dikey çizgiler, siyah ve beyazla birlikte ana renklerden oluşmaktadır (Anonim, 7). Şekil 2.19'da görülen "Schroder Evi" 1924 yılında tasarlanmıştır ve De Stijl'in başarılı örneklerindedir.

Şekil 2.19: Gerrit Rietveld'in tasarladığı "Schroder Evi" (Anonim, 19).

De Stijl'de tasarım anlayışı, doğadan ve gerçek nesnelere hareket edip, imgeleri aşamalı bir şekilde soyutlayarak, kare ve dikdörtgen gibi dik açılı geometrik biçimlerle kurulu kompozisyonlara, renk, çizgi ve biçim gibi temel öğelere indirgenmişti. Böylece natüralizm karşıtı ve soyuta dayanan yeni bir sanat görüşünü beraberinde getirmiş, bu anlayışı “neoplastisizm” adı altında savunmuştu (Keyvanklı, 2006).

Bilimin ilerlemesiyle insan artık çevresini düzenleyebilecek hale gelmiştir. Yapılan tüm faaliyetler toplumun yararına olmalıdır. El sanatları tamamen bitmeli endüstri hakim olmalıdır. Süs değil tasarım yapılmalıdır. Dürüstlük ön planda olmalı, tasarım açık ve berrak olmalıdır (Biçer, 2006).

Modernizm

Modernist hareketin 19. yüzyıl ortasında Fransa'da ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Temelde dayandığı fikir, geleneksel sanatlar, edebiyat, toplumsal kuruluşlar ve günlük yaşamın artık zamanını doldurduğu ve bu yüzden bunların bir kenara bırakılıp yeni bir kültür icat edilmesi gerektiğidir. Şekil 2.20'de tasarımsal çizgileri görülen Burle Marx, Modernizmin öncü isimlerindedir (Anonim, 8).

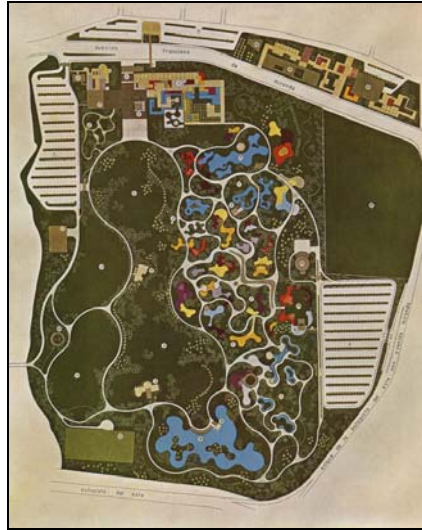

Şekil 2.20: Burle Marx'ın modern bahçe stili (Anonim, 20).

Modern tasarım, akılcı tasarım yaklaşımının bir yan ürün olarak, form, işlev, materyal, konstrüksiyon, durum ve amaçların bir bileşimidir. Mekanlar ve etkinlikler için basit

geometrik formlar ve dikdörtgenler tanımlanmıştır. Kompozisyon, ilişkiler, çizgiler ve yüzeyler yönünden sadedir. Yönlendirme için köşelere ağaçlar ya da binalar konulmamıştır. Plan pratik, basit kolay anlaşılır, duyarlı, ustaca, gösteriş ile yapmacıklıktan uzaktır. Formlar mekansal niteliklerine göre basitleştirilmişlerdir; materyallerin kullanımı pratiktir. Bitki materyali olarak sıradan olan türler seçilmiştir. Volkspark (Amsterdam) modern stilde tasarlanan parklara bir örnek olarak verilmektedir (Çilek, 2005).

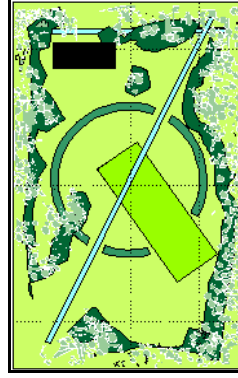
Modern tasarımın ortak özelliği kompozisyonda güçlü geometrik çizgilerin kullanımını içermesidir. Çeşitli formların serbest olarak kullanımı, bitkilerin bahçenin temel amacı olmasından ziyade tek uygun bahçe materyali olarak kullanımı, bitkilerin yapay formlar yaratmak için kullanımından ziyade doğal formlarında kullanımı, bakış açısındaki bütünleşmeden ziyade birbirini takip eden formların bütünleşmesi modern peyzaj tasarımının temel ilkeleridir. Ayrıca konut bahçelerinde özellikle ön bahçenin, ileri doğru bir yayılma gösterdiği izlenimi verilmektedir. Asimetrik formların kullanımı mevcuttur (Belkayalı, 2003).

Şekil 2.21: Parc Del Este (Anonim, 21).

Postmodernizm

Postmodernizm, modern stilde düzenlenmiş kentsel mekanların olumsuz yönlerinin ortaya çıkması ve yeni çözümlerin önerilmesiyle doğmuş bir akımdır. 1970 yıllarında etkisi görülmeye başlayan postmodernizm, 1980'li yıllarda en parlak dönemini yaşamıştır. Postmodern tasarım anlayışı ile yöresel özelliklerin önemsendiği, estetiğin ön plana çıktığı (Şekil 2.24); sosyal ve psikolojik ihtiyaçların da göz önüne alındığı tasarım fikirleri gelişmektedir. Modernizm'in uluslararası tek yönlü yanına karşın, Postmodernizm de iki anlamlı, şifreli stilini ortaya koymaktadır. Bu stil ile gelenekler, tarihsel veriler de kullanılmaya başlanmakta, süslemeler önem kazanmaktadır. Tasarlanan alanlar tek tip kullanıcı grubuna değil daha geniş kullanıcı gruplarına hitap edilecek şekilde tasarlanmıştır. (Belkayalı, 2003).

Şekil 2.22: Postmodern bir düzenleme (Anonim, 22).

Şekil 2.23: Postmodern bir heykel çalışması (Anonim, 23).

Şekil 2.24: Postmodern yeşil alan tasarımı (Anonim, 24).

Postmodern peyzaj tasarımı 'hem o hem bu' anlayışı ile karmaşık ve çelişkili ürünler vermektedir. Hem tarihsel öğelerin kullanıldığı, hem de çağdaş malzemeler ve görünümle tasarlanan peyzajlar, hem karmaşık bir görünüm sunmakta, hem de kendi içindeki çelişkiyi dışarı yansıtmaktadır. Ancak klasik, üslupsal ve tarihi arayışlar içinde olan postmodern peyzaj tasarımı, bu tasarımların ağır ve hantal görüntüsünü geri getirmekte fakat yine de teknolojik malzemelerin de kullanılması bu görüntüyü az da olsa hafifletmektedir. Paris'teki Jardin des Halles isimli parkta bu kriter güzel bir örnek teşkil etmektedir Alanda hem tarihi öğelere hem de modern öğelere yer verilmiştir (Belkayalı, 2003).

Şekil 2.25: Jardin des Halles (Anonim, 25).

Ancak bunun yanı sıra kullanılan malzemelerin renklerinde de bir sıra dışılık söz konusudur. Kullanılan malzemeler doğada buldukları renklerin dışında mor gibi farklı renklere boyanmaktadır. Ayrıca seçilen malzemeler birden fazla işleve sahiptir. Malzemeler hem görsel hem de işlevsel olarak kullanılmaktadır. Bu kriterle en güzel örnek ise Bagel Garden'dir (Şekil 2.26). Yer döşemelerinde mor renge boyanmış çakıl taşları ve pembe çiçekler kullanılmıştır (Belkayalı, 2003). 1979'da yapılan ve *Martha Schwartz*'ın kariyerinin başlangıcını teşkil eden *Bagel Garden*, aynı zamanda postmodernizmde çıkış noktası olmuştur.

Şekil 2.26: Bagel Garden (Anonim, 26).

Şekil 2.27: Citroen Park (Anonim, 27).

Postmodern yaklaşım, modernizmin sert ve birbirinin tekrarı olan hatlarına karşılık, daha yumuşak ve daha özgün çizgilerle tasarıma katkıda bulunmaktadır. Postmodernizmde yeni, enteresan öğeler, geleneksel olmayan bitkiler, teknolojik malzemeler bir arada ve ilginç biçimlerde dizayn edilmektedir. Cam, su elemanları, taş, ahşap, yürüyüş yolları birbirlerinin içerisinde tasarlanabilmektedirler. Ağırlıklı olarak mimari alanda etkisini gösteren postmodernizm, yeni materyaller ve yeni tasarımlara ev sahipliği yapmış ve böylece yaratıcılığı tetiklemiştir.

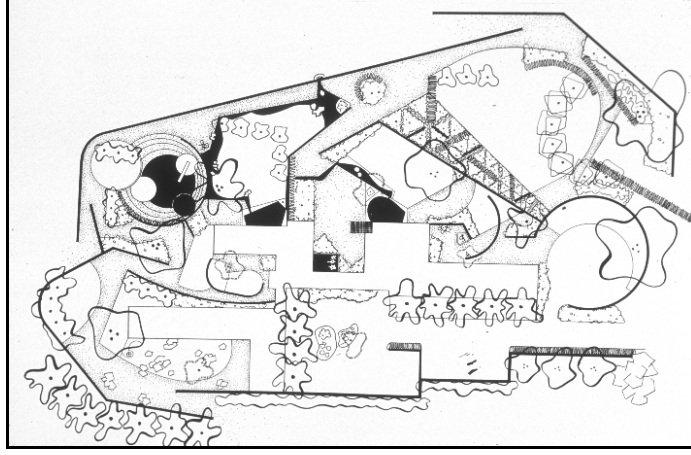
Soyut Sanat

20. yüzyıl'da resim, heykel ve grafik sanat anlayışında ortaya çıkan soyut sanat akımı, somut eşya ve canlıların görünüşlerinden yararlanmak yerine, renk, çizgi gibi öğelerle kompozisyon yaratmaya çalışmaktadır.

1940'lı yıllarda özellikle resim dalında etkili olan 'soyut sanat akımı', peyzaj tasarımlarında üç boyutlu uygulamasını bulmuştur. Pablo Picasso, George Braque, Wassily Kandinsky, Mondrian gibi sanatçıların resimleri Garret Eckbo, Mies Van Der Rohe, Jean Arp, Isamu Nagushi gibi tasarımcılara esin kaynağı olmuştur. Eckbo'nun 1945 yılında tasarladığı Burden Garden'in planı, bu duruma örnektir; bahçe, Kandinsky'e ait bir resimden (Şekil 2.28) etkilenecek şekilde düzenlenmiştir. Soyut akımın etkilerini ülkesi Brezilya'ya taşıyan isim ise Roberto Burle Marx olmuştur. Aynı zamanda müzisyen, edebiyatçı, ressam, kumaş ve takı tasarımcısı, animatör ve biyoloji uzmanı olan sanatçı, bitkileri ekolojik nitelikleriyle değerlendirerek kullandığı gibi, renk ve doku özelliklerinden faydalanarak bahçe mekanını bir resim gibi düzenlemiştir (Aydoğdu Ünlü, 2007).

Şekil 2.28: Kandinsky'in "Transverse Line" isimli tablosu (Anonim, 28).

Şekil 2.29: Burden Garden'ın planı (Anonim, 29).

Ekspresyonizm

Ekspresyonizm, 20. yüzyıl başlarında (1900 - 1935) İzlenimciliğe, Empresyonizme ve Naturalizme tepki olarak Almanya'da doğmuş, Orta Avrupa'da gelişimini sürdürmüştür. İnsanın iç dünyasını anlatmayı amaçlayan, duyguların tamamen dışa vurduğu bir akımdır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası Batı sanat ortamında Soyut Dışavurumculuğun egemen olduğu bilinmektedir. Varoluşçu bir düşünceyi benimsemiş olan dışavurumcu sanatçı, hareketle kullandığı malzemeyle, özel fırça vuruşuyla, inandığı düşünceyi dolayısıyla kendini kanıtlamakta, ama kendi özel dünyasına dalması sonucu dış dünya ile ilişkisi kopmaktadır. Ancak bunun en büyük nedenlerinden biri savaştan önce modern sanatın görkemli zamanlarına duyulan özlemdir. Sanatın yaratıcılığının en iyi dönemlerini yaşadığı zamanın ifade biçimi yeniden canlanmıştır. Bir diğer neden ise sanatçıların, savaşın süregelen bölgesel ve kitlesel yıkım tehdidi karşısında duyulan endişeleridir. Korku ve kader imgeleri sanat öğelerinde 1950'lerde başarılı sonuçlar vermiştir. Parklarda yer alan sanat öğelerinden Henry Moore'un genellikle bronzdan yapılan heykelleri bu sanat akımına örnek verilebilir (Aydoğdu Ünlü, 2007).

Şekil 2.30'da görüldüğü gibi detaylardan arındırarak soyutladığı ve ilkel toplumların heykel formlarına yakınlaştırdığı figürleriyle Henry Moore, 20. yüzyıl'ın bir başka önemli heykeltıraşıdır. Anıtsal ve kitlesel çalışmalarında kadını işlerken gerçekçilik

yerine soyutlamayı tercih etmiştir. Taşı veya ahşabı işlerken formun bir insan elinden çıkmış hissi vermesinden öte, doğada varolmuş hissi vermesini amaçlamaktadır (Erkanı, 2007).

Şekil 2.30: Henry Moore'un “The Three Piece Reclining Figure” isimli heykeli (Anonim, 30).

Şekil 2.31: Rudolph Steiner'in “Goetheanum” isimli eseri (Anonim, 31).

Pop Art

Pop art, 1950'lerde, özellikle ABD ve İngiltere'de soyut dışavurumculuğa tepki gösteren genç sanatçıların 1960'larda bir akım haline getirdikleri sanat türüdür.

Amerika ve İngiltere'de birbirinden bağımsız olarak 1960'larda ortaya çıkan, fakat popüler imge ve araçların asıl kaynağı Amerika olduğundan, ağırlıklı olarak orada

gelişen ve oradan yayılan hareket, başlangıçta farklı isimlerle anılmıştır. Bu isimlerden “New Vulgarianism” yani “Yeni Bayağılık”, özellikle eleştirmenlerin, yapılan işler adına duyduğu rahatsızlığı dile getirirken, “Yeni Dadacılık” adı, sanatçıların hazır nesnelere çokça kullanmasından hareketle ortaya atılmıştır (Sözeri, 2007).

Bu akımda sanatçılar eserlerini sanat dışı motiflerden oluşan tüketim eşyalarından meydana gelen kolaj öğeleri ile yapmışlardır (Şekil 2.33).

Şekil 2.32: The Red Ribbon-Tanghe River Park (Anonim, 32).

Şekil 2.33: Tanghe River Park ‘ta Pop Art stilin etkisinde düzenlenmiş oturma elemanları (Anonim, 33).

II. Dünya savaşından sonra meydana gelen derin değişimlerin yarattığı pop art sanatı, tüketimi çekici hale getirmek için kullanılmış bir reklam aracı olmuştur. Sanattan çok, sanatta yenilik olarak kabul edilmiştir.

Land Art

Land Art, açık arazide geniş alanların kullanıldığı çalışma olarak tanımlanmaktadır. Burada projenin, üzerinde bulunduğu arazi, yapıtı birlikte oluşturmaktadır; doğada oluşturulmuş, fakat onun varolan topoğrafik durumuyla ilişkili olarak meydana çıkmamış heykeller Land Art içinde yer almamaktadır (Weilacher, 1999).

Land Art sanatçıları projelerinde dış mekan ile birebir olarak karşı karşıya gelmek istediklerinden, projelerini doğal mekanda gerçekleştirmişlerdir, bu aynı zamanda sanat ürününün de yaşam gibi geçici olduğunu ve değişime uğradığını göstermek için uygun bir yoldur. Fakat Land Art projelerini galeri ve müzeye taşıyan sanatçılar da bulunmaktadır. Tamamlanan proje mutlaka fotoğraf ile belgelenmelidir ve eserin satılabilmesi mümkün değildir. (Danabaş Tuncer, 1998).

Mekan olarak adeta tüm dünyayı kullanan, Land Art sanatçılarının çöllerde, taş ocaklarında, uçsuz bucaksız arazide, terk edilmiş madenlerde, dağlık zirvelerde gerçekleştirdikleri çalışmalar, sanatın sınır tanımadığını göstermektedir (Şekil 2.34).

Şekil 2.34: El Lissitzky'nin Land Art Çalışması (Anonim, 34).

Minimalizm

1960'ların sonlarında görsel sanatlar, mimari ve müzik alanlarında, ABD'nin New York kentinde ortaya çıkan Minimalizm, şekil 2.35'te de görüldüğü gibi, biçimde aşırı sadeciliği ve nesnel yaklaşımı savunmaktadır. Tasarımı, minimum sayıda renk, değer, biçim, çizgi ve dokuya indirgeyerek vurgulamaktadır. Tasarımlarda görülen geometrik şekillerin basit ritimlerle biraraya getirilmesine dayanan Minimalizm'in çıkış noktasının ekspresyonizme karşı bir tavır ve yaratıcının kişiliğini apaçık ortaya koymayan materyal, form ve prosedür arayışları olduğu da söylenebilir (Islakoğlu, 2005).

Minimalist bahçelerde az miktarda parçalar kullanılır, bununla birlikte kullanılan materyaller mekanları ziyaretçiler için eğlenceli kılabilir. Bu zıtlık, şimdilerde bitkilerin dağınık bir şekilde kullanılmasına olan eğilimle kendini daha da belirgin hale getirmiştir. Öyle ki, bir bitkinin nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan bahçelerde bu vurgu oldukça iddialıdır. Minimalist yaklaşımda bitkiler saygılı (hürmetli) bir biçimde ele alınır, soliter kullanılan bitkiler bir sanat galerisinde sergilenen birer obje gibi algılanıp yansıtılır. Fark edilmeyen karakterleri ve strüktürü daha anlaşılır-fark edilir kılar. Ağaçlar birbirleriyle kontrast oluşturacak şekilde de düzenlenebilir. Örneğin; soliter bir ağaç değerli bir obje niteliği taşıırken, grup halinde kullanılan bitkiler konsepti, sakinleştirici özellik taşıyabilirler. Ağaçlar formal alanlarda kullanıldıklarında, bir çember veya geniş bir cadde gibi, bu durum insan kullanımını açık bir şekilde ifade eder; diğer bir deyişle basit bir olaydır. Bu, her zaman tasarımcı için kullanılabilirliği ve uygulanabilirliği iyi olan disiplinedir (Anonim, 10).

Şekil 2.35: Tomoyuki Utsumi'nin minimal stilde tasarladığı bina (Anonim, 35).

Minimalizm'in peyzaj mimarlığı ve tasarımdaki karşılığı ise "en az malzemeyle en yalın, en ekonomik ve en işlevsel sonuca gitmek" olarak tanımlanabilir. Minimalist heykel ise olduğu gibi bırakılmış ya da sanayi boyalarıyla bütünüyle parlak renklere boyanmış cam elyafi, plastik, metal veya çelik levha ya da alüminyumdan yapılan çok basit ve büyük boyutlu geometrik biçimlerden oluşmaktadır. Tasarımda olduğu gibi heykelde de amaç, yapıtın bütünüyle nesnel ve ifadesiz olmasıdır. Minimalist akımın gelişmesinde, Marcel Duchamp'ın düşüncelerinin de büyük etkisi olmuştur. Duchamp, sanatta artistin el becerisinin değerini minimize etmiştir (Şekil 2.36). Yaptığı çalışmalarda fonksiyonel objeleri, el becerisi yerine düşünsel değerler ile süslemiştir (Islakoğlu, 2005).

Şekil 2.36: Marcel Duchamp'ın "The Bride Stripped Bare by Her Bachelors" isimli eseri (Anonim, 36).

Dekonstrüktivizm

1980’lerde “Dekonstrüktivizm” akımı ortaya çıkmıştır. Bu akım farklı bir yaklaşıma sahiptir. Çizgilerin, düzlemlerin ve noktaların rastgele bir araya getirilmeleriyle her defasında farklı bir kompozisyonun yaratılmaya çalışıldığı bu görüş, peyzaj mimarlığında Bernard Tschumi’nin tasarladığı La Villette Park ile temsil edilmektedir (Aydoğdu Ünlü, 2007).

Şekil 2.37’de görülen, Zaha Hadid’in de içinde bulunduğu bir grup mimar tarafından tasarlanmış olan Libeskind İmparatorluk Savaş Müzesi, dekonstrüktivizm akımına ait başarılı örneklerden biridir.

Şekil 2.37: Libeskind İmparatorluk Savaş Müzesi (Anonim, 37).

Kübizm

Fovizm’den kopan sanatçıların oluşturduğu bir akımdır. Paris’te ortaya çıkan ve 20. yüzyıl’ın en etkili akımlarından olan Kübizm’de üç boyutlu resimler perspektifsiz işlenmiştir. Cisimler parça parça, öne arkaya katlanabilecek şekilde yansıtılmıştır. Kırılan geometrik desenler, keskin noktalar, kristalize şekillerle derinlik hissi verilmek istenmektedir. Kübizm mantığına göre, piramid temel şekildir, kristal de, ideal ve doğal formdur. Daha çok heykel ve resim alanında gelişen Kübizm figür ve nesnelerin doğal görünümlerini geometrik desenlerle işlemiştir. Bilindiği üzere Pablo Picasso bu akımın en önemli öncüsüdür.

Şekil 2.38’de görülen Kovaroviç Villa Prag’taki kübist mimariye ait başarılı örneklerden biridir. Tüm bölümleri giriş gibi algılanması, kübizimde çok kullanılan metal çitlerin burada da kullanılması ve formal bahçesi ile kübist stilin özelliklerini barındırdığı görülmektedir.

Şekil 2.38: Josef Chochol’un Kübizm stilinde tasarladığı “Kovarovic Villa” (Anonim, 38).

Fütürizm

Futurizm, İtalya’da, 20. yüzyıl’ın başında, Kübizm’e tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yeni yaşamın teknolojisini özne olarak tanımlayan, hareket ve dinamizme önem veren, geleneksel kuralları yıkma amacı güden bir sanat akımı olarak doğmuştur. İtalyan Şair Marinetti’nin 1909’da Fransa’da yayınladığı bildirgeyle ortaya çıkan bu akım, şiir, edebiyat, resim, grafik, heykel, ürün tasarımı, mimarlık, fotoğrafçılık, sinema ve tiyatro eserlerini içeren bir hareket olarak başlamıştır. Fütürizm, yapıtlarında, hızlı arabaları, motosikletleri, trenleri, hareket eden dansçılar ve hayvanları konu etmiştir (Anonim, 11). Şekil 2.39’da görülen Eric Mendelsohn’un futurizm etkisinde tasarladığı “Einstein Kulesi” fütürizm akımının başarılı örneklerinden biridir.

Şekil 2.39: Eric Mendelsohn'un futurizm etkisinde tasarladığı "Einstein Kulesi".

Şekil 2.40: Justus Dahinden'in fütürizm stilinde tasarladığı "Ferrohouse" (Anonim, 40).

Burjuva uygarlığı ile bağdaştırılan; toplumsal, ruhsuz birlikteliğin, sanatla birlikte; varlığa doğru dönüşü gerçekleştirilmek istenmektedir. Bu yaklaşım sanat alanında 'Fütürizm' akımı ile kendini ilk kez göstermiştir. Kişilerin yitirilen 'ben'i kazanmalarının ilk yolunun, onları şaşırtmak ve hız düşünceleri üzerine kurulu olduğunu düşünen 'Fütürizm' hareketi, 1909 yılında geniş bir çevrede yayınladıkları manifestolarıyla; ahlaka, erdeme ve geçmişte iyi, güzel bulunan her şeye sırt çevirmiştir. Bu hareket, endüstriyel gelişimin önemini belirterek, geleceğe doğru yönelmenin kurulu düzene başkaldırı ve isyanla gerçekleşeceğine dayanan sanat akımı olarak modernist düşünceyi eleştirmektedir. Fütürizm Akımının benimsediği; ileriye doğru atılan felsefi anlayış, modernist bir düşünce yapısı olmakla birlikte, toplumdaki düzene karşı duruşu, postmodernist eylemin ilk yansımalarını oluşturmuştur (Günay, 2005).

Sürrealizm

20. yüzyıl'ın başlarında Avrupa'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Şair ve ressamlar I. Dünya Savaşı'nın yol açtığı yıkım karşısında, dehşete kapılmış, akılcı tutuma karşı tavır alarak, bilinç dışının düşsel dünyasına yönelmeye başlamışlardı. 1924'te yayımladıkları Gerçeküstüçülük Bildirgesi'nde düşüncenin aklın denetimi olmadan ve ahlâk gibi engelleri hiçe sayarak, ortaya konmasını savundular. Yapıtlarında nesnelere alışılmamış biçimlerde betimleyen Gerçeküstücü sanatçılar, çoğunlukla düşlerin gizli dünyasını dile getirmeye çalıştılar. Bazen de nesnelere kendi doğal ortamlarından çıkartarak şaşırtıcı, düşsel bir ortama taşıdılar (Anonim, 12). Sürrealizm akımının Salvador Dali, Edward James, Joan Miro, Vladimir Kush, Maurits Cornelis Escher gibi öncüleri bulunmaktadır.

Sürrealizm stilinde bahçe düzenlemesine verilebilecek en başarılı örneklerden biri, şekil 2.41'de görüldüğü gibi Edward James'in tasarladığı "Las Pozas"tır. Meksika'da yer alan bu heykel bahçesine, 1940 yılında Roma tipi villa yapımı amacıyla başlanmıştır. Fakat bahçe asla tamamlanamamıştır (Anonim, 12). Yaşayan, enteresan heykeller, gerçek dışı beton obje şekilleri, tasarım harikası merdivenler ve egzotik bitkilerle Las Pozas, korunması gereken gerçek bir sanat alanıdır.

Şekil 2.41: Edward James'in "Las Pozas" isimli sürrealist heykel bahçesi (Anonim, 41).

Birbiriyle ilgisiz görünen biçim ve nesnelere biraraya getirmek, bir bütün içinde sunmak, bunları bazen perspektif bir derinlik içine yerleştirmek yada düz bir yüzeyde şaşırtıcı bir biçimde toplamak, sürrealizmin belli başlı özelliklerindedir.

2.2. TEMA PARKLARI

Neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan kentler ve bahçeler çağlar boyu insanlıkla birlikte gelişmiş ve değişmiştir. Bugün, pekçok meslek disiplini tarafından irdelenen kentler ve kentlerin ayrılmaz parçaları kent parkları da 20. yüzyıl'ın sonlarında çağın gerekleriyle ve getirdikleriyle biçimlenmiştir. Günümüzde kent parklarının önemi, kent ve kent yaşamının getirdiği sorunlarla doğru orantılıdır. Bu bağlamda; 21. yüzyıl insanı ve yarattığı uygarlıkları, gelecek yüzyıla yaraşır yaşamını, sanatı ile daha da iyiye ulaştırmaya çalışmalıdır (Al-Qudah, 2006).

20. yüzyıl, çağdaş park oluşumlarının yavaşça başladığı dönemdir. Tasarımlarda önceleri klasik stil hakimken zamanla yerini modern akımlara bırakmıştır. Çağdaş park sanatı, kendini, içinde bir sürü yeni yaklaşım barındıran bir sanatsal ortam haline getirmiştir.

Tema parkları bilimsel, kültürel ve tarihsel konuları temel alan bir müze rolündedirler. Ancak konularını orijinal insan yapılarını taklit ederek canlandırırlar. Bu canlandırma işitsel ve görsel sunumlarla ve interaktif yöntemlerin kullanımıyla sağlanır. Wylson (1994) göre tema parklar; “Yüksek kalitede çevre tasarımına sahip, kentin çevre kalitesini yükselten, eğlence aktivitelerini de bir taraftan geliştiren parklardır.” Baund and Lawson'a (1997) göre tema parklar; “Ailelerin eğlenebilmesi ve hoşça vakit geçirebilmesi için dış mekanda yaratılan eğlence ünitesi ve farklı konseptiyle dikkati çeken yeni bir kavramdır. Tema parklar, nostalji ve fantezi dünyasına bir kaçış, eski günleri yad eden bir fırsat, orijinal yabancı yerlerin heyecanı gibi bir temanın belirleyici olarak seçilmesiyle oluşturulur”. Şehir yaşamının başlaması, fantezi ve maceraların varlığını sona erdirmiştir. Gerçek ve hayal ise günlük yaşantımızda yerini halen korumakta olup, sona eren bu eksikliğin kapatılması için bireysel fonksiyonlara sahip

rekreasyon ve eğlence ağları yaratılmaya başlanmıştır. İşte şehirden izole edilmiş, kendini çevreleyen doğayla bütünleşmiş karakterize alanlar tema parklar olarak tanımlanmaktadır (Topaloğlu, 2007).

Tema parkları, insanların farklı eğlenceleri tatma isteği ve rekreasyona yönelik isteklerindeki artış ile 21. yüzyıl'ın gereksinimleri arasına girebilmiştir. Özellikle insanların yaşam standartlarının yükselmesi, istek düzeyini de yukarı çekmekte, toplum, giderek artan bir şekilde bilinçlenmekte ve daha güzel, donanımlı, ve kaliteli uygulamaları talep etmektedir. Tema parkları, ziyaretçilerine sunduğu alternatif imkanlar oranında memnuniyet ve başarı sağlamaktadır. Eğlence ağırlıklı tema parkları, çocuklara ve ailelerine hem eğitici hem eğlendirici bir görsel şov ve aktivite sunmaktadır. Bu alanlarda deşarj edilen enerjinin insanlar üzerindeki olumlu etkisi kaçınılmazdır.

Tema parkı kavramında önemle belirtilmesi gereken nokta şudurki; Tema geniş bir kavramdır ve esas anlamı “bir tema üzerine yapılmış park”tır. Müzik, renk, koku, sanat, resim v.b. birçok soyut ve somut konular içeren tema park çeşitleri olabilir. Tema park dendiğinde akla sadece eğlence ağırlıklı tema parklardan olan Disneyland gelmemelidir çünkü Disneyland tema park çeşitlerinden sadece bir tanesidir. Belki de eğlence ağırlıklı tema parklarını diğer tema parklardan ayırmak, kavramların oturması açısından yardımcı olacaktır. Bu aşamada söyle bir öneri sunulabilir; Eğlence ağırlıklı tema parkları kullanıcılarına ya girişte yada içerisindeki fonksiyonlarda veya her ikisinde de ücrete tabi tutabilir. Böylelikle eğlence ağırlıklı tema parkların ülke ekonomisine katkıları da arttırılabilir.

Tema parkların asıl amacı, eğlence, doğa, fantezi, sanat, kültür, müzik, renk v.b. soyut veya somut herhangi bir temayı, içerisinde yer alan her türlü donanımıyla ve tasarımıyla işlemektir. Tema parkın her şeyden önce, tasarım düşüncesini en önde hissettirmesi gerekir. Örneğin Minyatürk, Türkiye’de bulunan tarihi ve kültürel eserlerin minyatürlerinin bulunduğu küçük bir Türkiye görüntüsü çizmekte olan bir tema parktır. Konusunun başarılı bir örneğidir (Şekil 2.42). Şekil 2.43’te görülen Spor temalı Sporcular Parkı, somut bir tema parkı örneğidir.

Şekil 2.42: Minyatürk (Anonim, 42).

Şekil 2.43: Spocular Parkı (Anonim, 43).

Dünya'daki ilk tema park örneği bilindiği gibi Disneyland'dır. 1953 yılında Amerika California'da kurulan Disneyland, döneminin ilk ve en büyük tema park kompleksidir. Kurulduğu dönemin şartlarıyla yola çıkmış, gelişen teknoloji ve güncel isteklerin nabzını tutarak başarısını yıllarca korumuş ve bugünlere kadar getirmiştir. Hala dünyanın en çok konuşulan ve ziyaret edilen eğlence ağırlıklı tema parklarından biridir. Günümüzde hala yapılmakta olan eğlence temalı parklara çok iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Ülkemizde tema parklar yeni gelişmekte olan bir kavramdır. Ankara'daki Harikalar Diyarı Tema Parkı ve İstanbul'daki Etiler Sanatçılar Parkı ülkemizdeki önemli tema park örneklerindedir. Fakat Harikalar Diyarı'nın yurtdışındaki diğer örneklerle çok benziyor olması ve herhangi bir yenilik barındırmaması parkın tasarım açısından eksik olduğunu göstermektedir. Etiler Sanatçılar Parkı ise Sanat ve Sanatçı temasını başarıyla işlemiş bir tema park örneğidir. Yeni uygulanacak tema parklarından özgün ve yenilikçi olmasını beklemek doğru olacaktır.

2.2.1. Eğlence - Macera Ağırlıklı Tema Parklar

Eğlence ağırlıklı tema parkları, çocukların ilgisini çeken eğlence merkezleri oldukları gibi büyüklerin de serbest zamanlarını eğlenceli bir şekilde geçirmelerine olanak tanıyan mekanlardır. Eğlence beklentilerinin yanı sıra bu alanlar eğitici aktiviteler de içermektedir. Wyson'a (1994) göre eğlence parkları; günlük hayatın sıkıcı monoton görüntüsünü içerisindeki heyecan dolu etkinliklerle dağıtmayı başaran mekanlardır (Al-Qudah, 2006).

Bugün birçok tema ve eğlence parkları mevcuttur. Disneyland, 1950'lerin sonunda açıldığından beri varlığını başarılı bir şekilde korumaktadır. Eğlence parkları, önceleri sadece orta sınıf için oluşturulmuş olmasına rağmen zaman içerisinde tüm halka yönelik tasarlanmaya başlanmıştır. Bitki kompozisyonları, su öğeleri, köprüler özenle dizayn edilmiştir. Eğlence parklarının tasarlanmasında dans, oyun, eğlence, müzik ve aktivite birinci planda yer almaktadır.

2.2.1.1. De Efteling

1952 yılında Hollanda'da yapılan De Efteling, 65 hektar büyüklüğünde bir alan üzerinde kuruludur. De Efteling dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar; tema parkı, Efteling otel, golf alanı, ve tatil parkıdır (Şekil 2.44). Bunlara ek olarak alanda tiyatro da mevcuttur. Bir doğa park olarak tasarlanan De Efteling, orman içerisinde, popüler peri masalının bölümlerini canlandırmaktadır (Anonim, 13).

Şekil 2.44: De Efteling Park Planı (Anonim, 44).

Park, sanatçı Anton Pieck tarafından yapılmış (Şekil 2.45), birçok çocuğun bildiği karakterlerin gerçek ölçülerinde, üç boyutlu modelleri bulunmaktadır. 42 tane perimetre içerir. 1980'lerde yer alan, roller coaster (hızlı tren) gibi heyecan verici aktiviteler eklenmiştir. Aynı zamanda park içinde ziyaretçilerin eğer isterlerse konaklayabilecekleri bir otel, 7000 araçlık bir otopark ve 200 tane fayton bulunmaktadır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.45: De Efteling Parkı sembolü (Anonim, 45).

De Efteling Parkı'nda ağırlıklı olarak çizgi film karakterleri yer almaktadır. Karikatür mimarisi müziklerle daha çekici hale getirilmiştir. Park tasarım açısından romantik ve nostaljik mimarisiyle geleceği işlemiştir.

2.2.1.2. Disneyland (California)

Amerika'nın eğlence parkı ile tanışması 1953 yılında California Disneyland ile olmuştur. The Walt Disney Company tarafından kurulmuş olan Disneyland Anaheim, California, ABD'de 313 Kuzey Harbor Bulvarı üzerinde 17 Temmuz 1955'de açılmıştır. 400 hektar alan üzerine kurulu, dünyanın en büyük eğlence imparatorluğu olan Disneyland, Walt Disney'in aileleri bir araya getirme düşlerinin en önemli adımlarından birisidir (Şekil 2.46). Dünyanın birçok yerinde sonradan açılan eğlence parkları, Disneyland'dan esinlenerek planlanmışlardır (Dalkılıç, 2007).

Disneyland arazisi içinde şu anda 5 tane eğlence parkı, oteller, alışveriş merkezleri yer almaktadır. Hatta bir de Disneyland'ın "Dünya Sporları Merkezi" isimli bir kuruluşu

mevcuttur. 30 ayrı sporu yapabilecek kadar salon vardır. Park içinde liselerarası basketbol gösterileri yapılmakta ve her türlü spor olanakları da bulunmaktadır (Dalkılıç, 2007).

Şekil 2.46: Disneyland Planı (Anonim, 46).

Disneyland içerisinde bulunan parklara giden yollar özel olarak planlanmıştır. Girişte geniş bir otopark imkanı sağlayan asfalt bir alan bulunmaktadır. Alanda vapur, monorail isimli tren veya özel araçlarla hareket edilmektedir. Vapur ile gölde 15 dakikalık yolculuktan sonra, Disneyland'ın görkemli ve şenlikli parkı, "Magic Kingdom"ın etkileyici ana girişine ulaşılmaktadır. Her şey birebir ve gerçek boyutlarındadır. Monorail, özel bir platform üzerinde yerden 10 metre yükseklikte giden bir trendir. Trene binerek parkı genel olarak görebilmek mümkündür. (Dalkılıç, 2007).

Dalkılıç'a (2007) göre; Magic Kingdom birbirinden farklı eğlenceleri barındıran bölümlere sahiptir. Bu bölümler; Main Street U.S.A., Yarının Ülkesi, Fantezi Ülkesi, Macera Ülkesi, Özgürlük Meydanı, Keşfedilmemiş Bölge, Mickey'nin Kasaba Panayırı ve MGM Stüdyoları'dır. Disneyland'in bölümlerinden kısaca bahsederseniz;

1. Ana Cadde, U.S.A.: İlk durak olmakla birlikte o döneme ait hediyelik eşyalar satan mağazaları, atlı tramvayları ve buharlı trenleriyle geçen yüzyıldan kalma, küçük bir Amerikan kasabası görünümünü vermektedir.

Şekil 2.47: Disneyland'ın etkileyici gece manzarası (Anonim, 47).

2. *Yarının Ülkesi*: Gelişim Meydanı 1964 yılında New York Dünya Fuarında görüldükten sonra 1975'de Florida'ya aktarılmıştır. Amerikan ailesinin elektiriğe bağlı gelişiminin anlatıldığı eğitici temalı bölümdür. Uzay Tepesi (Şekil 2.48), 32,92 metre yüksekliğinde 91,44 metre çapında doğan bir güneşi andıran, beyaz çelikten yapılmış bir evdir. 2 dakika 38 saniyelik, 360 derece dönebilen ve insana sürüş keyfini tattıran bir atraksiyondur. Çılgın Robot 20 dakikalık fantastik bir multimedya prezantasyonu olup "Circle Vision 306" filmiyle ses, animatronix karakterlerin birleştirilmesiyle yaratılan çılgın bir robotun konu alındığı bir bölümdür. Uzaylılarla Görüşme insan üzerinde korku ve dehşet uyandıran, garip yaratıkların yer aldığı bölümdür.

Şekil 2.48: Uzay Tepesi (Anonim, 48).

3. Fantezi Ülkesi: “Uyuyan Güzel Şatosu”, “Peter Pan’ın Dünyası”, “Ejderha Zindanı”, “Uçan Fil” isimli gösteriler ve “Winne The Pooh” isimli karakterle ziyaretçilerin çocukluk masalları canlandırılmaktadır. Ayrıca burada Aslan Kral’ın hikayesinin canlandırıldığı animasyon gösterilmekte, Sindirella’nın altın kalesine seyahat edilmektedir.

4. Macera Ülkesi: Bu alanda, balta girmemiş bir orman sergilenmektedir. Bu ormanlarda safari, Karayip Denizi korsanları yaşamı, Robinson Crusoe Keşfi, gizli kalmış hazineler serüveni bizleri hayal dünyasının yolculuğuna çıkarmaktadır. Macera Adası ise sarp kayalıkları, tünelleri, şelaleleri ve halattan köprüleriyle gerçekten heyecan verici bir görüntü sergilemektedir.

5. Özgürlük Meydanı: Bu mekanın esas teması 19. yüzyıl New Orleans’a dayanmaktadır. Alan, 24 Temmuz 1966’da kullanıma açılmıştır. Yaşına rağmen parkın hala en gözde mekanlarından biridir ve iki temel atraksiyon içermektedir.

6. Keşfedilmemiş Bölge: Alanın asıl temasını Kızılderili kabileleri, köyleri ve yerel giysileri ile dansları oluşturmaktadır. Tom Sawyer Adası’nda gerçekleştirilen tren seyahati de çok eğlencelidir.

7. Mickey'nin Kasaba Panayırı: 1993 yılında açılmıştır. Bu bölüm, Mickey Mouse karakterlerinin yer aldığı özel bölümden oluşmaktadır. Burada da Mickey'nin birebir

boyutlarda yapılan evini gezmek, Mickey ile birlikte eğlenmek, Goofy ile birlikte olabilmek mümkündür (Dalkılıç, 2007).

8. MGM Stüdyoları: Oyuncak hikayeleri geçidi, üç boyutlu kukla gösterileri, alacakaranlık kulesinin dehşeti konuları yer almaktadır. Disney karakterlerinin yer aldığı Sunset Bulvarı, Amerikan filmlerinin çekildiği stüdyolar, sihirli Disney animasyonları, Notre Dame animasyonunun bir arada bulunduğu stüdyo bu alanda yer almaktadır (Deniz, 2002).

Disneyland 20. yüzyıl'ın en önemli eğlence merkezidir. Amerikan kültürünü, toplum temasını ve efsanelerini bir araya getiren mükemmel bir fantezi diyagramıdır. Başarısıyla dünya çapındaki birçok tema parkına öncülük etmiş, tema park anlayışının hem ölçek bazında hemde sosyal alanda gelişimine katkıda bulunmuştur. Eğlencenin şeklini değiştirmiş, farklı dekorları ve teknolojik dizaynları ile yeni eğlence tipleri yaratmıştır. Yıllık 14 milyon ziyaretçisi ile ülke ekonomisine katkısı büyüktür.

2.2.1.3. Harikalar Diyarı Parkı

Avrupa'nın en büyük parkı olan Harikalar Diyarı Ankara'nın Sincan ilçesinde bulunmaktadır. 2004 yılında faaliyete geçen bu parkın toplam kullanım alanı 130 hektar'dır (Zaloğlu, 2006).

Piknik, spor, kültürel ve yeşil alanları ile sadece Sincan ve Eryamanlılar'ın değil, tüm başkentlilerin yeşil alan ve dinlenme gereksinimini karşılamaktadır. Bu alanın 9,2 hektar'ını suni göletler oluşturmakta, bu göletlerin içerisinde kayıklar ve su bisikletleriyle gezmek mümkündür. 65 hektar aktif yeşil alana sahip olan parkta; 70 bin ağaç, 350 bin adet bodur bitki, 2,8 hektar'lık alanda mevsimlik çiçek, 33 hektar'lık alanda yürüyüş yolları ve sert zemin, 4,1 hektar'lık alanda ise açık otopark bulunmaktadır (Yorulmaz, 2006).

Model uçak pisti, model gemi ve model araba yarışı pisti, mini golf alanı, go-cart alanı gibi rekreatif alanlarla hobi sahiplerinin de düşünüldüğü Harikalar Diyarı'nda; basketbol, futbol ve voleybol sahaları, tenis kortu, fitness alanı, koşu parkuru da

bulunmaktadır. Harikalar Diyarı'nın 1. etabında, ana salon ve 2 küçük salondan oluşan rahat ve modern nikah salonları, göl ve yarı açık göl amfisi, kıyı çay bahçesi, deniz ürünleri lokantası, fast food merkezleri, su depoları, toplam 14 adet giriş kapısı ve bin 700 metre'lik bir kıyı şeridi bulunmaktadır (Dalkılıç, 2007). Ayrıca Gençlik Merkezi, Kültür Merkezi ve Nikah Salonu, rüya adası, masal adası, restoranlar bulunmakta ve suni göletlerin içerisinde kayıklar ve su bisikletleriyle gezmek mümkündür. (Zaloğlu, 2006).

Alan içerisinde ulaşımı kolaylaştırmak ve alanı gezdirerek kullanıcıları eğlendirmek için kullanılan lokomotif süsü verilmiş bir traktör tarafından çekilen ve birkaç tekerlekli vagonlardan oluşan bir araçta kullanıcıların hizmetine sunulmuştur (Dalkılıç, 2007). Tüm alanın çevresi otomobil, bisiklet ve yaya yolları ile çevrelenmektedir. Genel ulaşım ise park içerisinde de bir istasyonu bulunan metro, toplu taşıma araçları veya özel araçlar ile sağlanmaktadır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.49'da görülen park genelinde 2 adet büyük, 8 adet küçük Oyuncakistan, piknik alanları, spor ve kültürel tesisler, palyaço figürlü çöp kovaları ve değişik figürlerde heykeller bulunmaktadır. Harikalar Diyarı parkında diğer kent parklarından farklı olarak yapılan Masal Adası, masal kahramanları ve sinema salonlarıyla Türkiye'deki eğlence temalı park kavramına yeni bir anlayış getirebilir.

Şekil 2.49: Harikalar Diyarı Parkı (Anonim, 49).

Masal Adası Parkı'nın en ilgi çeken köşelerinden biri ise çocukların rüyalarını süsleyen masal kahramanlarının heykellerinin bulunduğu alandır. Nasrettin Hoca, Keloğlan, Red Kit, Şirinler, Gülliver (Şekil 2.50), Asteriks, Taş Devri, Pinokyo, Kırmızı Başlıklı Kız, Walt Disney gibi masal ve çizgi film kahramanlarının yaşadıkları alanların ve

heykellerinin bulunduğu adada, çocukların masal kahramanlarının çizgi filmlerini seyredebilecekleri sinema salonları bulunmaktadır (Dalkılıç, 2007).

Şekil 2.50: Masal kahramanı Gülliver'in maketi (Anonim, 50).

Şekil 2.51: Harikalar Diyarı Parkı (Anonim, 51).

Dalkılıç'a (2007) göre; Harikalar Diyarı Parkı girişi ücretsiz olup, kullanım tiplerinin bir tema çerçevesinde değerlendirilmemiş olması, diğer parklardan ayrılmasını sağlayacak kendine has niteliklere sahip olmaması, bulunan aktivitelerin çoğunlukla eğlenceye dayalı olmasına rağmen teknolojik yeniliklerden faydalanılmamış olması, alanda kullanılan içeriğin yurtdışındaki örneklere aşırı derece benzemesi ve yenilik içermemesi gibi eksiklikler olduğu görülmektedir.

Topaloğlu'na (2007) göre; Parkın çok daha fazla hayal gücüne, sermayeye ve kullanıcıları bu tip parklara yönlendirecek reklâm ve zamana ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Bünyesine daha çok eğlendirici, heyecan ve neşe verici kullanımlar katması, kullanımların ücretlendirilerek kalitelerinin artırılması, ziyaretçilerin farkında

olmadan para harcamalarını sağlaması gerekmektedir. Kısaca, Harikalar Diyarı'nın büyük sermaye gerektiren yatırımlara ihtiyacı vardır. Bu sermaye kendi bünyesindeki işletmelerden veya ilgili kurum ve kuruluşların desteğiyle sağlanabilir.

Şekil 2.52: Harikalar Diyarı Parkı (Anonim, 52).

2.2.1.4. Nasu Highland Park

Nasu Highland Park, tema parklarının sadece bir günlük geziler için olduğu fikrini değiştirmek amacıyla kurulmuş, tatil merkezi olan, küçük bir eğlence parkıdır. Park, ziyaretçilerin yaz tatilini geçirebilecekleri imkanlara da sahiptir. Park çeşitli bölümlerden oluşmaktadır. Parkın ilk bölümü Rock & Roll Meydanı'dır (Şekil 2.53). Meydan, Amerika'nın 1950'lerdeki kültürünü yansıtır ve Rock & Roll gitaristleri ve danslarının (Şekil 2.54) heykelleriyle dikkat çeker. 1950'lerin Cadillac gibi en seçkin arabaları meydandaki ana caddeyi doldurmaktadır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.53: Rock and Roll Meydanı (Anonim, 53).

Şekil 2.54: Rock and Roll Meydanı heykelleri (Anonim, 54).

Şekil 2.55: Nasu Highland Park alan kullanım planı (Anonim, 55).

Parkta aynı zamanda “Alice Harikalar Diyarında” masalını hatırlatan dev satranç taşları ve iskambil kağıtları da bulunur. Bu alan ziyaretçilere, çocukların oyun odasında oldukları hissini uyandırır. İkinci bölümünde ise 38 metre yükseklikte bir atlıkarınca bulunur. “Toyland” denilen üçüncü bölüm ise özellikle çocuklar için tasarlanmış, oyuncak dünyasından esinlenilmiştir (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.56: Nasu Highland Park (Anonim, 56).

2.2.2. Heykel Parkları

Alkar (1991)'e göre heykel boşlukta kütle düzenleme sanatıdır. Heykel sözcüğü bu amacı güden her büyüklükteki, hangi malzeme ve teknik kullanılırsa kullanılsın, tüm yapıtların genel adıdır (Öztürk Kurtaslan, 2005).

Heykel sanatı ve bahçe sanatı Roma devriden beri birbirini tamamlayan iki sanattır. Heykel, Roma devrinde atriumlarda, süs havuzlarının kenarında yer almıştır. Sonraları sadece dini konuları anlatmak için kullanılmış ve sadece kiliselerin bahçelerinde, fazla önem taşımadan kendini göstermiştir. Ardından Rönesans, Barok, Rokoko dönemlerinde sarayların, villaların bahçelerini, parklarını süslemiştir. Bu park ve bahçelerde heykel, önemli bir yere sahiptir. Örneğin Barok üslupta yapılmış olan Versay Sarayı'nın bahçesinde yetmiş yakın heykel sergilenmektedir. Daha sonra 1950'lerde İngilizlerin Natural stil bahçe düzenleri başlayınca heykelin bahçedeki önemi biraz azalmıştır. Fakat Barok dönemde olduğu kadar olmasa da yine heykel kullanılmaya devam etmiştir. Ardından heykel, anıt olarak önem kazanır ve meydanlarda, halka açık mekanlarda bol miktarda anıt heykele yer verilmiştir. Heykelin sergilenmesi amacıyla özel olarak yapılan heykel parkı kavramı ise 1920'lerde ortaya çıkmıştır (Alparslan, 2001).

Sanat evrensel bir olaydır ve tarih boyunca her toplumun sanatı olmuştur. Peyzaj tasarımında kullanılan heykeller; peyzajın görsel değerini arttıran renk, form, biçim ve ölçü özellikleri ile tasarımı daha etkili ve algılanabilir yapan elemanlardır. Peyzaj mimarlığında önemli yeri olan heykel, doğa ile ilişkiyi sağlayan, insanın bakış açısını, algılayışını, duygu ve düşüncelerini değiştiren bir işlevi yerine getirmektedir (Topaloğlu, 2007).

Yapıldığı malzemeler farklılık her ne kadar farklılık gösterse de, heykel bir hacim sanatıdır. Heykellerin, mekanlarda landmark niteliği taşıma, yönlendirme, insanları biraraya getirme, görsel estetik yaratma, mevcut kültürü, tarihi yansıtmaya gibi işlevleri bulunmaktadır.

Heykel Parkları, özel olarak heykel sergilemek amacıyla planlanmış, heykellerin en iyi şekilde izlenmesine imkân yaratan sanat galerileridir. Dünyada ilk heykel parkı belli bir heykeltıraşın heykellerinin sergilenmesi amacı ile ortaya çıkmıştır. Heykel Parkları, daha sonra müzelere bağlı kurulan, müzelerdeki heykelleri sergilemek için kullanılan parklar haline getirilmiştir (Topaloğlu, 2007).

Kent ortamında ister bir su içinde, ister bir döşeme üzerinde sunulan heykel, topluma ait yeni veya geleneksel bir takım mesajların iletiminde araç olmaktadır. Tasarımda peyzajın görsel değerini arttıran, renk, ölçü özellikleri ile tasarımı daha etkili ve algılanabilir yapan elemanlardır. Anlatım özelliklerinin yanı sıra, zevk verici ve estetik değerlere sahip olup; peyzaj tasarımı içerisinde özellikle de meydanlara, park ve bahçelere, mimari yapılara anlam kazandırmaktadır. Yapılan planlamalarda, geniş çim alan üzerinde, ağaç-çalı grupları arasında, havuz ve su gösterilerinde ya da doğal peyzaj tasarımlarında malzeme ve ölçüsü serbest bırakılan heykel kullanımı her geçen gün yaygınlaşmaktadır (Deniz, 2002).

Heykel Pakları heykellerin en iyi şekilde izlenmesine imkan yaratmaktadır. Heykel sanatında, modernleşme ve yenilik arayışları ile birlikte küçük heykellerin yanında, büyük ölçekli heykellerde çoğalmıştır. Büyük ölçekli heykellerin sergilenmeleri artık sorun haline gelmeye başlamıştır. Ancak açık hava heykel sergilerinde bunların sergilenme imkanı var olmakta, fakat bu sergi sona erdiğinde heykel sökülme ve

çoğu tekrar kullanılmak için eritilmekte veya çöpe atılmaktadır. Heykel Parkları ile beraber, bu büyük ölçekli heykeller de çok uzun süre sergilenme imkanı bulmuş ve yer edinebilmiştir (Deniz, 2002).

Norveç'in Oslo kentinde 1924'te kurulan Vigeland Heykel Parkı, Gustav Adolf Vigeland'in eserlerini sergilemek amacıyla oluşturulmuş, dünyadaki ilk heykel parkıdır. Kröller-Müller Müzesi Avrupa'nın en prestijli heykel parklarından. İngiltere'de en çok adı duyulan heykel parkı, "Grizdale Forest Sculpture" adı ile bilinen orman içerisinde bulunan bir heykel parkıdır. Japonya'da bulunan Hakone Heykel Parkı ise, dünyanın en önemli heykel parklarından. Dünyanın bir diğer önemli heykel parkı İsrail'de bulunan Billy Rose Heykel Parkı'dır. Amerika'da ise Storm King Heykel Parkı ve Laumier Heykel Parkı önemli Heykel Parkları'ndandır (Alparslan, 2001).

2.2.2.1. Değirmendere Heykel Parkı

Türkiye'de "Heykel Parkı" yeni bir kavramdır. Her ne kadar yurtdışında olduğu gibi büyük projeler olmasa da Değirmendere'de 1992 yılı Temmuz ayında, yerli ve yabancı heykeltıraşların katılımının sağlandığı "Uluslararası Ahşap Heykel Sempozyumu" düzenlenmiştir (Şekil 2.58, 2.59). Sempozyum kapsamında heykeltıraşlar açık ve geniş bir alanda çalışarak, eserlerini sergilemişlerdir (Şekil 2.57). Bu sempozyumla sanat ürünleri arasında dolaysız bir bağın kurulmasını sağlamak, kent mekânlarının çağdaş sanat ürünleri ile zenginleşmesine katkıda bulunmak, zaman içinde yörede oluşturulabilecek çağdaş bir açık hava heykel müzesinin yapıt birikimini ortaya çıkartmak amaçlanmıştır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.57: Demirden yapılmış bir heykel çalışması (Anonim, 57).

1999 yılına kadar Değirmendere’de, sahil kenarında 54 tane heykel bulunmaktaydı. Ne yazık ki 1999 depreminde bu eserlerin yarısı deniz sularına karışıp gitti. Bütün bu olumsuzluklara rağmen ‘‘Uluslararası Ahşap Heykel Sempozyumu’’depremden sonra da devam etmektedir (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.58: Ahşap Heykel (Anonim, 58).

Fakat Kocaeli Belediye Başkanı, Değirmendere’nin en önemli etkinliklerinden biri olan Uluslararası Zühtü Müridoğlu Ahşap Heykel Sempozyumu’nu geçen yıl tamamen ortadan kaldırmıştır.

Şekil 2.59: Ahşap Heykel (Anonim, 59).

2.2.2.2. *Hakone Heykel Parkı*

1969’da Fuji Dağı eteklerinde kurulmuş olan Hakone Heykel Parkı, 7 hektar büyüklüğünde bir alana sahiptir. Nobutaka Shikanai tarafından düzenlenen, dünyanın en önemli heykel parklarından biri olan Hakone Heykel Parkı, Picasso, Rodin, Brancusi,

Moore, Dubuffet, Miro (Şekil 2.60) gibi çok önemli sanatçıların eserlerine ev sahipliği yapmaktadır. Yaklaşık 500 adet modern heykel (Şekil 2.61, 2.62) bulunan parkta ayrıca heykel yarışmaları da düzenlenmektedir (Alparslan, 2001, Deniz 2002).

Modern mimariye sahip bu komplekste sergi salonları, geniş bir alana yayılmış sanatsal tat veren 20. yüzyıl heykeltçilik koleksiyonları vardır. Bu modern heykel kurumunda sempatik bir atmosfer yaratılarak halkın eğlence yanında modern sanatı da anlaması sağlanmıştır. Müze alanında ziyaretçiler için çay bahçeleri, piknik alanları, çocuklar için de çağdaş Japon sanatçılar tarafından tasarlanmış ev içine kurulu, çok renkli kumaşlardan dokunmuş büyük salıncaklardan oluşan oyun alanları düşünülmüştür (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.60: Joan Miro'nun "Personnage" isimli heykeli (Anonim, 60).

Modernist değişimler, müze koleksiyonunun kalitesi ve yardımcı aktiviteler bugün Hakone Heykel Parkı'nı dünyaya tanıtan özelliklerdir (Topaloğlu, 2007).

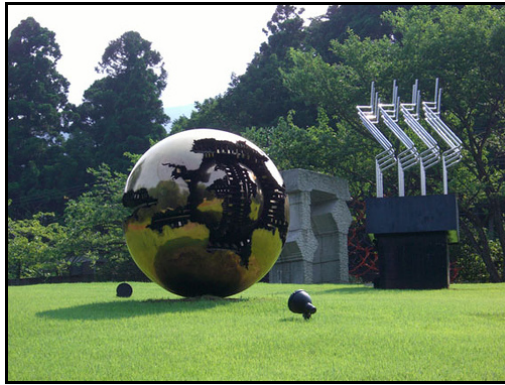
Açık hava müzesinin yanında, kapalı bir sergi salonu ve bazı önemli sanatçıların pavyonları da mevcuttur. Bunların yanında bir çocuk parkı, Japon tapınağı ve bir çayevi de bulunmaktadır (Alparslan, 2001).

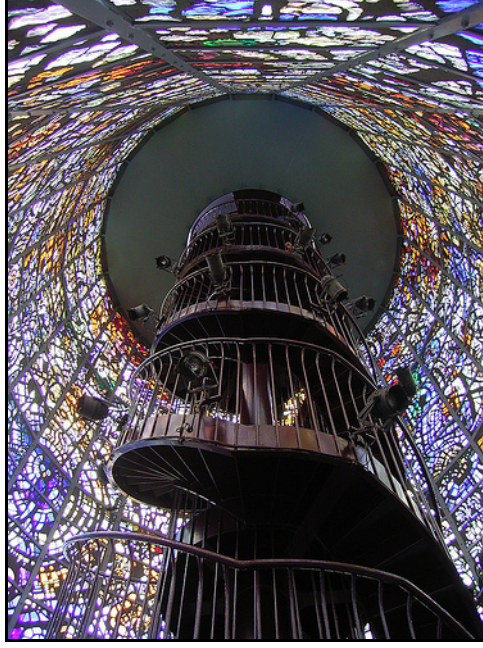
Şekil 2.61: Niki de Saint Phalle'nin "Miss Black Power" isimli heykeli (Anonim, 61).

Japonya'nın, her yıl yaklaşık 2 milyon ziyaretçinin kapılarından geçtiği Hakone'den başka devamlı koleksiyonu yoktur. Bu rakamlar Avrupa ve Amerika'daki açık hava müzeleriyle kıyaslandığında ne kadar büyük bir hizmet verildiği görülmektedir (Alparslan, 2001).

Parktaki en popüler yerlerden biri ise 1975'te Gabriel Loire'nin yapmış olduğu Senfonik Heykel'dir (Şekil 2.63). Silindirik yapıdaki çelik-cam kule, 12 metre uzunlukta, spiral merdivenlerle çıkılan, terası ve harikulade dağ manzarası olan bir mekandır (Alparslan, 2001).

Şekil 2.62: Arnaldo Pomodoro'nun "Sfera Con Sfera" isimli heykeli (Anonim, 62).

Şekil 2.63: Gabriel Loire'nin Senfonik Heykeli (Anonim, 63).

2.2.2.3. Storm King Sanat Parkı

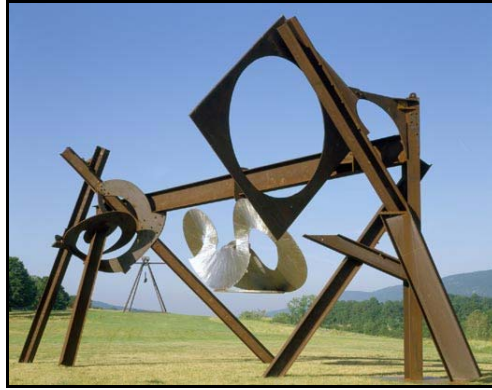
Storm King Art Center, New York City'nin 60 mil kuzeyinde, Montainville'de bulunan, 80.8 hektar üzerine kurulu bir parktır. Modern heykeltçiliğin en iyi parçaları, arazi üzerindeki inişli çıkışlı tepeler, Hudson River Vadisi ile güzel bir peyzaj üzerinde sergilenmektedir. Çevre arazisinin vahşiliği ve heybeti açısından birkaç rakibi bulunmasına rağmen anıtsal sanat eserleri arasındaki etkileşimin yaratılmasıyla diğer heykel parklarından farklıdır. En önemli özelliği 2. Dünya Savaşı sonrası heykeltçiliğinin en iyi örneklerinin bir araya getirilmesi ve mümkün olduğu kadar eserlerin en iyi yanlarını gösterecek şekilde sergilenmesidir (Topaloğlu, 2007).

Sanat merkezi son on yıldır modern ustaların önemli eserlerini toplama ve bunların her birini hem heykele hem de araziye hassasiyet göstererek yerleştirme isteğindedir. Peyzaj mimarı William A. Rutherford, Sanat Merkezi'nin gelişmesinde anahtar rol oynamıştır (Deniz, 2002).

Şekil 2.64: Mark di Suvero'nun "Pyramidian" isimli heykeli (Anonim, 64).

Rutherford araziye, heykellerin sergilenebileceği tatlı meyiller ve tepelerle planlamıştır. Tamamen doğal bir ortam yaratmaya çalışmıştır. Çünkü, Rutherford'a göre formal peyzaj, çağdaş heykelle (Şekil 2.65, 2.66) yarışır niteliktedir. Bunun yanında tatlı kavisler, doğal bitkilendirme, heykeli daha iyi karşılamaktadır. Dolaşım sistemini de bu doğallığa uygun olarak ve ziyaretçileri farketmeden dolaştırabilecek şekilde yapmıştır. Her köşe başında bir sürprizle karşılaşılmasına çalışmıştır (Alparslan, 2001).

Şekil 2.65: Mark di Suvero'nun "Beethoven's Quartet" isimli heykeli (Anonim, 65).

Şekil 2.66: Alexander Liberman'ın "Iliad" isimli heykeli (Anonim, 66).

2.2.3. Kùltür Parkları

Kùltürpark sözcük olarak kent kavramının pozitif olarak kabul edildiği bir açık sistemdir. Kùltürparklar sadece doğanın ifadesi olmaktan öte, kenti yapısalıyla birlikte ifade eden, kent insanının rekreasyon ihtiyacını üstlenen parklar olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla kentlerin simgesi haline gelen Kùltürparklar; kentin büyümesi, yönlenmesini kontrol eden ve insanlara aktif-pasif rekreasyon alanları sağlayan mekanlar olmaya başlamıştır (Al-Qudah, 2006).

Kùltürparklar, kendini modern dünyaya kabul ettirme çabasında olan bir ülkenin, kentlerine yeni bir imaj, kentliye rekreasyon bilinci kazandırma çalışmalarıdır. Bu da bir çok farklı kullanımın kùltürparklar bünyesinde yer almasına neden olmuştur. Kùltürparklar tam anlamıyla doğanın kopyası olmaya çalışan doğal parklar değildir. Kùltürparklar konulu parklardır ve adından gelen kùltür fonksiyonu, bir yerde tasarımcıyı; bilgilendirmek, parkta eğitsel ve eğlendirici aktiviteler bulundurmak yönünde şartlamaktadır. Fuar alanları, hayvanat bahçesi, lunapark, büyük suni göletler, yeme içme birimleri kùltürparklar içinde bulunan standart kullanımlar olarak belirlenebilir (Gündoğdu, 2003).

Kùltürparklar, Cumhuriyet ile birlikte ortaya çıkan ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyet kentini yaratma çabaları kapsamında mimari yapılanma ile birlikte kent bütünü içinde yerini alan rekreatif, sosyo-kùltürel açık ve yeşil alanlardır. Cumhuriyet kentlerinin tarihsel gelişimlerine tanıklık ettiklerinden, kent merkezlerinde konumlandırılmışlardır ve zaman içinde kentin gelişimini yönlendirmişlerdir. Kentlerimize Cumhuriyet tarihimizden kalan miraslardır. Kentlerin merkezlerinde bulunan kùltürparklar; tarihsel, mekansal ve kavramsal olarak önemli açık yeşil alanlardır. Kùltürpark'ın amacı, dünya ülkeleri ile sosyal, diplomatik, kùltürel ve ekonomik bağlamda ilişki kurulmasını sağlamak ve kenti dünyaya tanıtmaktır (Gündoğdu, 2003).

Ülkemizde ilk kùltürpark 1936 yılında açılan İzmir Kùltürparkı ve Enternasyonal Fuarı'dır. Ardından 1955 yılında Bursa Kùltürparkı açılmıştır. Daha sonra 1982 yılında

Antalya Kültürpark ve Fuar Alanı Projesi, 1997 yılında da Gaziantep 100. Yıl Atatürk Kltrpakı hizmete sunulmuştur.

2.2.3.1. Polinezya Kültür Parkı

1963 yılında açılan Polinezya Kültür Parkı, Ohau, Laie Adası'nda yer alan Mormon Tapınağı ve Brighton Young niversitesi'nin Hawaii Kampüsü arazisi üzerinde yer almaktadır (Şekil 2.67). Bu kültür parkı, genç Polinez ğrencilerine iş imknı sağlamak ve Polinezya kültürünü korumak amacıyla kurulmuştur. Buraya gelen tasarımcılar buranın yaşam şeklini değiştirmemiş, sahip olduğu danslarını unutulmuş şarkılarını ve el sanatlarını yeniden hayata dndrmşlerdir. Bu kültür parkı alanın doğal peyzajı içinde yer alan su kaynakları çevresinde 16,8 hektar'lık mekna gruplanmış bir dizi köyden kurulmuştur. Her bir Polinez ky belirli adaların (Hawai, Samoa, Fiji, Aotenez, Tonga, Tahiti ve Margu) farklı bölgesel karakterlerini ve geleneklerini temsil etmektedir. Bireysel gelenekler, müzik, törenler, el sanatları ve gösterileri (Şekil 2.68) kapsamaktadır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.67: Polinezya Kültür Parkı (Anonim, 67).

Belirli adalardan Polinezya Kültür Parkı'na ahşap oymacılık, kamıştan dam örtme ve ahşap yapısal çalışmaları yürütmek için sanatçılar getirilmiştir. Tiyatro, sinema, restoran ve perakende satış mağazaları yer almaktadır. Günlük kapasitesi 5400 kişidir. Ortalama 1000 kişi çalışanı vardır. Elde edilen bütün gelir kültür merkezini korumak, iyileştirmek ve Polinez ğrencilerinin eğitimi için kullanılmaktadır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.68: Parktaki gösterilerden bir kesit (Anonim, 68).

2.2.3.2. Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı

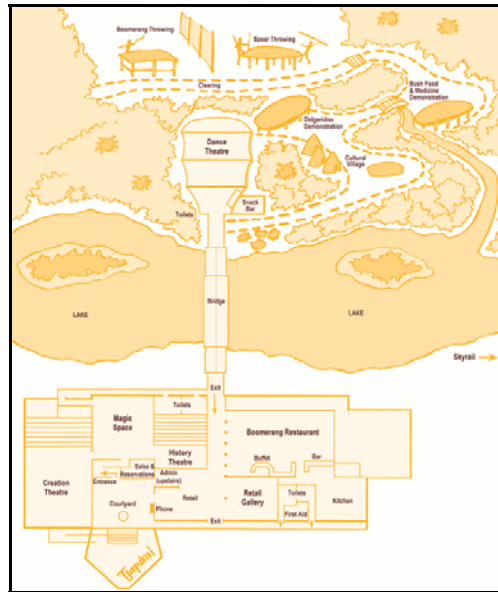
Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı, Avustralya’da Smithfield yakınlarında Caravonica’da 2,5 hektar’lık bir alan üzerinde yer almaktadır. 1987 yılında Aborijin dans tiyatrosu olarak Cairns yakınlarında Kuranda adlı küçük bir köyde kurulmuştur. Daha sonra bu alan, alışveriş merkezi ve çeşitli aktivitelerle desteklenerek yaşayabilecekleri bir alana dönüştürülmüştür (Topaloğlu, 2007).

Bugün Tjapukai, Avustralya’da Aborijin kültürünün en iyi tanıtıldığı ve ayrıca yerel, ulusal ve uluslararası barışa katkıda bulunan bir yerleşim yeri özelliğindedir. Bu kültür parkında Tropikal Kuzey Queensland yağmur ormanlarında yaşayan insanlar tarafından Aborijin kültürü tiyatral bir dille anlatılmaktadır (Şekil 2.69). Tjapukai Aborijin Kültürel Parkı, Tjapukai tarihinin anlatıldığı tarih tiyatrosu, tiyatral illizyonlar ve en son teknoloji kullanılarak dünyanın yaratılışı hakkında geleneksel inançların sergilendiği yaratıcı tiyatro, geleneksel çalgılar ve kıyafetler eşliğinde kutlamaların yapıldığı dans tiyatrosu, Aborijin yiyecekleri ve ilaçlarının satıldığı bölüm, boomerang mızrak atış alanı, Aborijin resimlerinin, geleneksel el sanatları örneklerinin yer aldığı sanat galerisi ve Boomerang restoran olmak üzere yedi ayrı bölümden oluşmaktadır (Topaloğlu, 2007).

Şekil 2.69: Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı (Anonim, 69).

Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı, kültür temalı parklara güzel bir örnektir. Tema parklarının sadece eğlence ve aksiyondan ibaret olmadığını canlı bir kanıttır. Burada ziyaretçilerin Aborigin halk kültürünü gözlemleyebilme ve yaşayabilme olanağı mevcuttur. Araştırmacıların ve meraklıların bir çok bilgiyi yerinde öğrenme şansları oluşmaktadır. Bu açıdan park hem kültür temalı hemde eğitici ve öğretici yönü olan bir parktır.

Şekil 2.70: Tjapukai Aboriginal Kültür Parkı Planı (Anonim, 70).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Materyal

Araştırma konusu olarak ‘‘Sanat Akımları Açısından Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Başlıca Parklar (19. yüzyıl 21. yüzyıl arası)’’ seçilmiştir. Bu açıdan araştırma alanları, araştırmanın ana materyalini oluşturmaktadır.

Örnek parkların seçiminde kullanılan kıstaslar;

Tarihi önemi olan parklar

Ünlü bir tasarımcının eseri olan parklar

Klasikleşmiş parklar

Herhangi bir sanat akımını tüm özellikleriyle yansıtan parklar

Kendi içerisinde orijinal bir tasarımı olan parklar

Bir tema üzerine kurulu veya modern mimariye yeni ufuklar oluşturabilecek parklar olarak seçilmiştir.

Çalışmada park ve sanat kavramı ile sanatın parklarda işleniş şekli, ilkçağlardan günümüze kadar olan evrimi, 19. ve 21. yüzyıllar arasında yer alan Dünya ve Türkiye Parkları ve Tema Parkları ile desteklenerek irdelenmiştir.

Kaynakların elde edilmesi amacıyla ilk olarak literatür araştırması yapılmıştır. Toplanan tüm literatür konu doğrultusunda taranmıştır. İstanbul İlçe belediyelerinde yetkili kişilerle yapılan sözlü görüşmelerle İstanbul kent parkları hakkında gerekli bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca İstanbul kent parklarında yapılan incelemeler, çekilen fotoğraflar da materyal olarak kullanılmıştır.

Yöntem

Araştırma Dünya ve Türkiye parklarında sanat akımlarının irdelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla geliştirilen yöntem aşağıda sıralanan aşamalarla gerçekleştirilmiştir.

1. Literatür Çalışması

Çalışma kapsamında ilk olarak; çalışmada kullanılacak temel bilgilerden; park ve sanat kavramı, tema parkları, seçilen örnek parklar hakkında yerli yabancı kaynaklar araştırılmıştır.

Araştırma yapılırken; özel kütüphaneler, üniversite kütüphaneleri ve yüksek öğretim kurumu arşivindeki yazılı kaynaklardan, üniversitelerde benzer konularla ilgili yapılan akademik çalışmalardan, internette yayınlamış doküman ve resimlerden yararlanılmıştır. Konu hakkında yazılmış; ulusal ve uluslar arası kitaplar, makaleler, lisans ve yüksek lisans tezleri incelenmiştir.

İlk çağlardan günümüze dek süregelen mimarlık, resim, edebiyat, müzik gibi alanlarda etkili olmuş olan sanat akımlarından, bahçe ve park tasarımını etkileyenler araştırmaya dahil edilerek kronolojik bir sıra oluşturulmuştur. İlkçağ'dan 19. yüzyıl'a kadar olan dönem içerisindeki akımlar Klasizm, Romantizm, Neoklasizm, Naturalizm başlıkları altında incelenmiştir. Ayrıca Rönesans, Barok Dönemleri, Gotik ve Rokoko stilleri "Klasizm" başlığı altında anlatılmış, geleneksel mimari de Klasik stil içerisinde ele alınmıştır. 19. yüzyıl'dan günümüze kadar olan dönem içerisinde yer alan akımlar ise ayrıntılı şekilde sunulmuştur. Genel bilgiler bölümünde verilen literatürlerin hepsi tema parkları özelinde işlenmiştir.

Toplanan bilgiler ışığında, bulgular kısmında yer alan örnek parklar hakkında iki adet tablo oluşturulmuştur. Birinci tabloda, park ile ilgili fiziksel bilgiler (şehir, yapım yılı, yüz ölçümü, tasarımcıları, fonksiyonları, konaklama özelliği, parkın özelliği, tasarımı gibi) yer almaktadır. Bu tablo ile incelemeye tabii tutulan parklar standardizasyon

içerisine alınmıştır. İkinci tabloda ise, parktaki peyzaj öğeleri ve yapılar ile sanat akımlarının çaprazlanmıştır.

2. Örnek Parkların İncelenmesi

Türkiye ve Dünya Örneklerinde Alan Seçimi

Parklarla ilgili envanterlerin toparlanması

Alanlarda yapılan gözlemler ve bilgilerin toplanması

İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan sözlü görüşmeler

Görsel verilerin elde edilmesi

Parklarla ilgili tabloların oluşturulması

Alanlara ait veriler ışığında yorumlar yapılması, gibi aşamalardan oluşan kısım aşağıda detaylandırılmıştır.

Araştırma alanları belirlendikten sonra alan çalışmalarına başlanmıştır. Çalışmalar kapsamında örnek parklara gidilmiş, ilgili çalışma yapmış kurum ve kuruluşlardan (İlçe belediyeleri) alanlarla ilgili yazılı ve görsel dökümanlar alınmış, fotoğraflar çekilmiş, gidilemeyen alanlarla ilgili literatür taraması esnasında elde edilen görsel verilerden yararlanılmıştır.

Elde edilen veriler doğrultusunda ikinci tablolar oluşturulmuştur. Çaprazlama yöntemi kullanılarak oluşturulan bu tablolarda parkların, barındırdığı öğeler ve onların tasarım stilleri hakkındaki yorumlar yer almaktadır. Bu tablolarda elde edilen veriler ışığında parkın yorumu sanat akımlarına göre yapılmıştır.

Sonuç bölümünde ise bulgular bölümünde elde edilen veriler doğrultusunda dünyadaki ve türkiyedeki parklar hem kendi içlerinde hemde birbirleri arasında değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Bilindiği üzere günümüz parklarının öncülüğünü, geçmişi 16. yüzyıl'a kadar uzanan İngiltere ve Fransa'nın kraliyet bahçeleri yapmıştır. Park kelimesinin anlamı da “içinde av hayvanlarının bulunduğu etrafı çevrili alan” olarak bu bahçelerden gelmektedir. Bu parkların ilk örnekleri fazlasıyla formal ve geometrik bir tasarım anlayışını yansıtmaktadır.

17. ve 18. yüzyıl'da Avrupa'nın birçok başkentinde parkların bir kısmı kraliyet eğlence alanları olarak yaptırılmış fakat daha sonraları bu parklar, özellikle halkın baskısıyla, halka açılmış ve kraliyet ve halk parkı haline gelmişlerdir. Genellikle ormanlar içindeki bu parklar daha çok bir av alanı olarak kullanılmaktaydı. Madrid'de Retro, Londra'da St. James (Şekil 4.71), Romada Villa Medici gibi Fransa'da Richelieu, Vizille, İspanya'da Aranjuez ve Granya, İngiltere'de Greenwich parkları 17. yüzyıl'da yapılan parklardan bazılarıdır. 18. yüzyıl'da İngiliz usulü bahçe düzenleme modası bazı parklarda uygulanmaya başlamıştır. Paris'te Mereville, Bagatelle, Monceau, İtalya'da Caserta, Avusturya'da Schönbrunn Parkları (Şekil 4.72), Almanya'daki Karlsruhe ile Nymphenburg ve Londra'daki Hyde Park bunların arasında en ilgi çekicileridir. 18. yüzyıl'ın sonuna doğru Roma'da Pincio, New York'ta Central Park, Rio de Janeiro'da Cidade ve Paris'te Buttes-Chaumont gibi parklarda halk için gezi yerleri açılmıştır (Kostof, 2005; Akdoğan, 1974).

İngiltere, diğer birçok dünya ülkesi gibi 18. yüzyıl'da klasik Fransız stilinin teorilerinden etkilenmiştir. Özellikle geometrik düzende tasarlanmış parterler, geniş su yüzeyleri ve düzgün budanmış bitkilerin kullanıldığı düzenlemeler gibi Fransız stiline özgü öğelerin, peyzaj düzenlemelerinde yer alması bu etkilenmenin sonuçları olarak ortaya çıkmaktadır. Aralarında Capability Brown'un da bulunduğu birçok İngiliz peyzaj mimarı; 19. yüzyıl'da Fransız bahçelerinin sert geometrisini, İngiliz naturalistik stilin doğallığı ile yumuşatarak karma stilde düzenlemeler yapmıştır (Özol, 2005).

İngiltere peyzajında etkili rol oynayan belli başlı devirler: Roma ve Ortaçağ Bahçeleri, İtalyan Rönesansı ile etkilenen ve biçimlenen Tudor Bahçeleri, Fransız Rönesansı ile şekillenen Barok Bahçeleri ve İngiltere'ye ait bir üslup olarak ortaya çıkan Naturalistik

Bahçelerdir. 19. yüzyıl'da ise Victoria Bahçeleri, İngiltere'nin kır ve şehir peyzajını etkilemiş ve bu sayede 20. yüzyıl'ın modern bahçe sanatının temelleri atılmış ve mevcut birçok güzel Rönesans ve Barok bahçeleri bu akımla birlikte yeniden düzenlenmiştir (Akdoğan, 1974).

Dünyanın ve İngiltere'nin gerek fiziki gerekse sosyal açıdan en gelişmiş ve önemli şehirlerinden biri olan Londra aynı zamanda tarihi bir gelişime de sahiptir. İngiliz Kraliyet Ailesinin yaşadığı bir yer olması nedeniyle burada birçok tarihi parklar ve bahçeler bulunmaktadır. Bu özellikleri nedeniyle tarihi parkların incelenmesi için örnek alanlardan biri olarak seçilmiştir (Demirkaya, 1999).

Londra'nın kamu parkları yüzyıllar boyunca oluşmuştur. Bazıları kraliyete ait av parkları, özel saray ve malikanelerin dönüşümü; bazıları ise arazi fiyatını yükseltmek isteyen girişimciler ile başlangıçtan itibaren yerel otorite tarafından oluşturulmuştur. Kraliyet parkları Londra'nın merkezinde bulunmaktadır (Oğuz, 1998).

Fransa'da uzun yıllar aristokrasiye veya kiliseye ait olan park ve bahçelere halkın girmesi, prensler ve aristokratlar tarafından engellenmiş veya kullanımı sınırlı tutulmuştur. Ancak Fransız İhtilalinden sonra, bu parklar halka açılmaya başlanmıştır. Fransa'da halka ait gezinti amaçlı parklara ilk örnekler 1688 yılında yapılmış olan Montpellier'deki Le Peyrom ve 1745-60 tarihleri arasında yapılan Nimes'deki The Jardin de la Fontaine parklarıdır. Bu düzenlemeler ile farklı kültürel seviyelerdeki tüm bireylere hitap edebilmek amacıyla peyzaj stilinde de değişimler yaşanmıştır. Klasik ve natüralistik stilin kombine edilmesi ile oluşan karma stil, Fransız ihtilali sonrasında ortaya çıkan kültürel ve sosyal değişimin sonucudur (Sarkowicz, 2003).

Fransız stili parklarda Rönesans etkisinde şekillenme vardır. Bu nedenle ilk eserlerde Ortaçağ ve Rönesans karışımı bir durum göze çarpmaktadır (Jellicoe, 1995). Fransa işgaller sırasında İtalya ile olan iletişiminden dolayı bu kültürden etkilenmiştir. Fransız bahçe mimarları İtalyan mimarlardan zaman içinde çok şey öğrenerek gotik esasta Rönensans bezemesi olan kendilerine özgü yeni bir tarz geliştirmişlerdir. Bu yeni stil ile çeşitli bahçe düzenlemeleri yapılmıştır. Fransız barok stilinde ana prensipler; bina ile bahçenin birlik içinde yer alması, tasarımda ana bahçenin binaya en uzak yerde yer

alması ve ana yolun ana aksa yerleştirilmesidir. Tasarımda ağaçlara şekil verilerek, bunlar bir süs elemanı olarak kullanılmışlardır. Versailles Sarayı'nda olduğu gibi merdivenler terasla doğadan uzaktır. Su, havuzlar ve kaskatlar tasarımda daha çok kullanılmıştır. Heykeller ve su fıskiyesi su ile bütünleştirilmiştir. 18. yüzyıl'da, İngiliz natüralistik bahçe stiline egemenliği ile peyzaj mimarlığı doğal olan öğelerin hakim olduğu bir sanat türü olarak gelişmiştir (Özol, 2005; Jellicoe, 1995).

Endüstri devrimine paralel olarak halk parklarının kurulması düşüncesi bütün ülkelerde gelişmeye başlamıştır. Fransa'da bu oluşumdan etkilenmiştir. Böylece 1850'lerde 5000 kişiye bir halk parkı oranı, 1870'lerde 390 kişiye bir halk parkı oranına yükseltilmiştir. Bu durumun nedeni; III. Napolyon'un ikinci imparatorluk süresince 1852-1870 yılları arasında Paris'in yeniden inşası sırasında parklara çok önem vermesidir. III. Napolyon Paris'i modern bir başkent yapma yolunda geniş çaplı bir program hazırlamıştır. Bu projede Paris şehrini dış bölgeleri de ekleyerek büyütmüş ve buna paralel olarak park ve bahçelerin de gelişimini sağlamıştır (Akdoğan, 1984).

Avrupa'da endüstri devriminden sonra Bu amaçla kurulan ve ilk olarak gerçek anlamda modern park tasarımı olan 1843 yılında Joseph Paxton tarafından Liverpool'daki Birkenhead Parkı'dır. New York kentinde Frederick Law Olmsted ve Calvert Vaux, Birkenhead Park'tan esinlenerek Central Park'ı düzenlemişlerdir. Daha sonra Olmsted ve Vaux tarafından ABD'nin çeşitli yerlerinde 50 adet park düzenlemiştir. Fransa'da Paris yakınlarında Jean Charles Alphand'ın düzenlediği Boulogne Ormanı, Almanya'da Friedrich Wilhelm Bahçesi, Avustralya'da Melbourne Kraliyet Botanik Bahçesi, Japonya'da Kobe'deki Akaşi Parkı bulunmaktadır (Demirkaya, 1999).

Frederick Law Olmsted bu parklarla ilgili hedefini şu cümleyle özetlemiştir: "Bu parkların kurulmasındaki ana hedef insanların zihinlerinde belirli etkiler uyandırmak yoluyla kentlerdeki hayatı daha sağlıklı ve mutlu kılmaktır. Bu etki, şiirsel bir karakter taşımakla birlikte, insanların sıradan kent yaşamı koşullarında oluşmuş psikolojik yapılarından nasıl kurtarılacağına yönelik gözlemlere dayanılarak yaratılan görünümle sağlanır" (Deniz, 2005).

Şekil 4.71: St. James Park (Anonim, 71).

Şekil 4.72: Schönbrunn Sarayı (Anonim, 72).

Kraliyet av alanı ve mülkü olan geniş rezervlerin 19. yüzyıl boyunca kamu parkları için uygun alanlar haline geldiği İngiliz ve Avrupa şehirlerinin tersine Amerikan şehirlerindeki açık alanlar, genellikle özel mülkiyete ait arazi parçalarından kamu ya da özel mülkiyetin bir türüne çevrilmiştir. Kuzey Amerika’da kent parklarının ortaya çıkmasından önce Massachusetts ya da New York Brooklyn Greenwood’daki büyük mezarlıklar, piknik ve promenad alanı olan parklar gibi yoğun biçimde kullanılmıştır. 19. yüzyıl’da İngiltere başta olmak üzere Almanya, Fransa gibi diğer Avrupa ülkelerinde kamu parklarının oluşturulması konusundaki gelişmeler Amerika Birleşik Devleti’nin New York kentinde Public Pleasure Ground’ların oluşturulmasına önderlik etmişlerdir. Böylece, her iki kıtada “Park Hareketi” başlamıştır (Oğuz, 1998).

Amerikan Parkları bağlamında Reform Parkları’na kısaca deyinecek olursak; Reform parkları, simetrik planda, yürüyüş yolları birbirine dik, oturma elemanları birbirine paralel yerleştirilmiş küçük parklardır. Reform Parkları’ nın en önemli elementi olan Oyun Alanları (Playground) adını eski model olan Keyif Alanları’na (Pleasure Ground) olan karşıtlıklarından almıştır. Artık doğanın keyfini çıkartmak ve ruhunu zenginleştirmenin zamanı değildir. Bu eski ve demode bir rekreasyon biçimidir, yeni dönem oyun dönemidir. 1880’li yıllardan itibaren kent plancıları çocukların oyun

oynayabileceği kent içi mekanlar talep etmiştir. Bu dönem aynı zamanda Peyzaj mimarlığının progresif (gelişen) dönemi olarak da adlandırılabilir. Progresifler insanların gününbirlik kent dışına ya da kent sınırlarına gidip rekreasyonel aktivitelerde bulunmaları yerine kent içinde her an kullanılabilir mekanlar hayal etmişlerdir. İşte bu iki fikir (çocuk oyun alanları ve kent içi lokal parklar) reform parkları denilen modeli ortaya çıkartmıştır. Bu aynı zamanda Amerikan park tarihinde kayıt edilen en köklü değişimdir (Anonim, 14).

Eski Türklerin savaşlarla ve göçlerle geçen hayatı nedeniyle bahçe kurma gibi bir şansları olmamıştır. Osmanlı devletinin kuruluş ve gelişme döneminde (1300-1453) bazı bahçeler kurulmasına rağmen bahçe sanatında bir gelişme olmamıştır. Yükselme dönemine (1453-1703) girilmesiyle birlikte bahçe sanatında da önemli bir ilerleme başlamıştır. Bu dönemde yapılan en önemli bahçeler Topkapı ve Üsküdar Saray bahçeleridir. 1458 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılan Tokad Bahçesi, boğazdaki ilk bahçedir. 17. yüzyılda Boğaz'ın tepelerine bahçeli köşkler, kıyılarda da yalı ve saray bahçeleri yapılmıştır.

Geleneksel Osmanlı Dünyası için yeşil alan kavramının ağırlıklı olarak açık bir sahayı ya da tasarlanmış doğal yeşil alanı tanımladığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda modernleşme hareketlerinin her alanda hissedildiği II.Meşrutiyet'e kadar doğal olarak bir park kavramından söz etmek mümkün değildir (Akdoğan, 1984).

Osmanlı döneminde İstanbul'un fethinden önce çeşitli kaynaklardaki bilgiler çok da sınırlanmış meyve bahçeleri, dutluklar ve büyük ölçüde mezarlıklar benzeri, tasarlanmış yeşil alanların kendine özgü bir kullanım pratiği içinde değerlendirildiğini göstermektedir (Aydoğdu Ünlü, 2007).

Formal batı sanatının İstanbul'daki uygulamaların en güzel örnekleri, 19. yüzyıl yapıları Çırağan, Beylerbeyi ve Dolmabahçe saraylarının bahçelerinde görülmektedir. Doğal ve formal bahçeler olarak ikiye ayrılan Osmanlı başkentinin bahçe mimarisinde halka açık mesire yerleri ve doğal parklar, setli mesireler ve özel parklar, asma bahçeler, parterler, iç avlu ve meydanlar, iç bahçeler ile yalı bahçeleri sıklıkla görülmektedir. İstanbul bahçelerinin kendine özgü bir üslubu olmakla birlikte bu, Doğu ve Orta Doğu

Bahçelerini asırlarca etkilemiştir. Osmanlı Bahçelerinde yol, rampa, merdiven, set, duvar gibi elemanlarla doğaya müdahalenin en az düzeyde tutulması ile doğa karşısında insan gücünün sınırlılığı kabul edilmiştir (Eldem, 1976).

Kamuya açık park kavramı Osmanlı başkentine 1860'larda girmiştir. 1864'te Taksim-Pangaltı yolu inşa halindeyken Taksim'deki Hristiyan mezarlıklarının Şişli'ye taşınmasıyla boşalan alana bir bahçe yapılması düşünülmüştür. Osmanlı başkentinde türünün ilk örneği olan Taksim Bahçesi'nin tamamlanması beş yıl sürmüştür. Kusursuz bir dikdörtgen olan park simetrik bir yapıdadır ve merkezinde formal düzenlemeler, kenarlarına doğru ise daha gevşek ve pitorest motiflerle beslenmiştir. Taksim bahçesi tamamlandıktan sonra Pera halkının en gözde gezinti yeri haline gelmiştir. Altıncı İdare Dairesi'nin Tepebaşı'nda oluşturduğu bir diğer bahçe olan Tepebaşı Parkı da yine Pera halkının hizmetine açılmıştır (Aydoğdu Ünlü, 2007).

Türk kentlerinde özel olarak kamu yararına düzenlenmiş parklar kurulmamıştır. Doğal ortam, kent konutlarının bahçeleriyle sağlanmıştır. Lale devrinde herkese açık gezinti yerleri düzenlenmiş, fakat dönemin son bulmasıyla bu düzenlemeler de sona ermiştir. Türkiye'de kamu için düzenlenmiş ilk halk parkı, 1870 yılında, İstanbul'da Kısıklı'da kurulan Millet Bahçesi'dir. Bunu 1882 yılında yapılan Taksim Parkı izlemiştir. Abdülaziz döneminde Çamlıca Parkları halka açılmıştır. II. Meşrutiyet'in (1908) ilanından sonra bazı köşk, kasır bahçeleri halka açık parklara dönüştürülmüştür. Osmanlı sarayına bağlı Bebek Kasrı'nın bahçesi bu tarihte, 1912-1914 yıllarında da Gülhane ve Doğancılar Parkı halka açılmıştır (Demirkaya, 1999).

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra gerçekleştirilmeye çalışan ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitimsel devrimler Türk toplumunun yapısını değiştirmiştir. Doğu'nun mistik havasını her alanda yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nden uzaklaştırıp, çağdaşlaştırmak isteyen Mustafa Kemal Atatürk kentsel tasarım alanlarında, mimarlıkta ve sanat alanında rasyonel (akılcı) bir tutumun savunucusu olmuştur.

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte, savaş sonrası yaralarını sarmakla meşgul olan genç Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ancak son elli yılda peyzaj düzenlemelerine bütçe ve

zaman ayırabilmiştir. Düzensiz ve hızlı bir kentleşme yaşayan ülkemiz için Fransa'daki kent parkları hareketi önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Kent parkları, diğer kamusal alanlar gibi, erken Cumhuriyet Dönemi'nde başkent Ankara'nın Cumhuriyet ideolojisini ve ulusal ideallerini yansıtan prestijli kent mekanları olmuşlardır. Kızılay'da Güvenpark, Ulus'ta Millet Bahçesi ve Gençlik Parkı gibi kamusal yeşillikler, bu ideallerin fiziksel olarak kentsel mekana yansıtıldığı bazı örneklerdir (Özdemir,2009). Bu parklar düzenlenirken daha önce olduğu gibi batıda moda olan bahçe stili aynen uygulanmamış, kendi doğa ve bahçeye bakış açımıza göre yorumlanarak kullanılmıştır. Ayrıca bu bahçe stilleri kullanırken genellikle moda olan değil de bir önceki dönemin stili örnek alınmıştır. Kısaca Avrupa' da barok bahçe sanatı hakimken bizde informal düzenlemeler, Avrupa'da İngiliz natüralistik hakimken bizde barok bahçe stili ön planda olmuştur. Bu millet parkları da düzenlenirken, unutulup tekrar formalizme dönen Avrupa'daki modanın aksine bizde natüralistik formda tasarımlar yapılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde başlayan bu park yapımı 1912-1919 yıllarında Cemil Topuzlu'nun belediye başkanlığı zamanında iyice önem kazanmış, Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk yıllarda da bu anlayış devam etmiştir (Aydoğdu Ünlü, 2007).

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başları diğer ülkelerde olduğu gibi bizde de artık bahçelerin belirli bir düzeyin istek ve kullanımına değil de halkın kullanımı için düzenlemeye başladığı bir dönemdir. Sözen'e göre, batı örneklerinden esinlenerek yapılan genel planlama çalışmaları bu dönemde yoğunlaşmaktadır. Bu planlamalarda Avrupa'daki şehircilik esaslarını kabullenmek, Orta Avrupa'daki ülkelerin sosyal ve yöresel öğeleriyle saptanan tasarım verilerini, yurdumuzun çeşitli bölgelerindeki genel planlama çalışmalarına uydurarak kullanmak, kentlerimizde yerel dokuya uymayan, sosyal ve tarihi içerikten uzak çevreler yaratmaktadır.

Toplumsal ideolojik hedefler ve gereksinimler ile onların uygulamadaki ifadesi arasındaki farklılık, Erken Cumhuriyet dönemi parklarına kendi özel kimliğini vermiştir. Aslında ne Geç Osmanlı, ne de Erken Cumhuriyet'te parkın mimari, tasarımsal bir sorun olarak ele alınmadığı söylenebilir. En azından bu tür bir kaygıya işaret eden belge ya da gayri resmi bir metne rastlanmamaktadır. Her iki dönemde de

ama özellikle Erken Cumhuriyet'te park öncelikle "var olması" amaçlanan dolayısıyla, mimari ve kentsel anlamı ideolojik anlamının yanında ikinci planda kalan bir elemandır (Gürkaş, 2003).

Genel tasarım anlamında Türk parklarında doğallık çok önemlidir. Dış mekanda yaşam Türklerde bir yaşam tarzı olduğundan dolayı araziler manzaralı alanlarda tercih edilmiştir. Tasarımlarda çok sayıda aks mevcuttur. Su elemanları genelde havuz ve ya su ögesi şeklinde kullanılmaktadır. Kotlar arasında büyük farklar yoktur. Bitki seçminde, kokulu ve güzel görünümlü çiçekler tercih edilmektedir. Klasik, barok, naturalizm gibi akımlar etkisinde düzenlenen Türk parkları, Çin bahçeleriyle, İslam bahçelerinin, Türk yaşam şartlarıyla harmanlanmış halidir.

4.1. SANAT AKIMLARI AÇISINDAN DİĞER ÜLKELERDEKİ BAŞLICA PARKLAR

4.1.1. Central Park

Tablo 4.1: Central Park

Central Park	
Ülke	Amerika
Şehir	Newyork
Yapım Yılı	1858
Yüz Ölçümü	700 hektar
Tasarımcıları	Frederick Law Olmsted ve Calvert Vaux
Fonksiyonlar	Paten, kriket, tenis, beyzbol, hentbol, basketbol, futbol, buz pateni, yüzme, bisiklete binme, kano ve bot gezintisi olanakları mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkın Özelliği	Amerika'nın ilk parkıdır.
Park Tasarımı	Dikdörtgen park alanını parçalara bölen yol sistemine dik olarak konumlandırılmış girişler mevcuttur.

New York'un Manhattan kasabasında bulunan Central Park, 1858 yılında Frederick Law Olmsted ve Calvert Vaux tarafından planlanmıştır. 1963 yılından beri Ulusal Tarihi Landmark'tır (Anonim, 15).

Central Park, tatilini kent dışında geçiremeyen, düşük gelirli insanların rekreasyonel ihtiyaçlarına yönelik planlanmış bir parktır. Central Park'ın tasarımını destekleyen kesim, Londra ve Paris'e ait genel alanları çok beğenmiş ve New York'un da uluslararası bir şöhret sağlama açısından böyle bir alana ihtiyacı olduğunu düşünmüşlerdir (Anonim, 16).

1857 yılında New York'da planlanan Central Park 1860 yılında kullanıma açılmıştır. Büyük su yüzeyleri, atla ve atlı araba ile gezinti alanları, gösteri ve yürüyüşler için meydan, yürüme yolları parkta ilk oluşturulan alanlardır. Central Park günümüzde, 100.000 kişinin kullanabildiği, gökdelenler arasında, spor alanları, konser alanları, tiyatro alanları, bisiklet yolları, gölleri, kafeteryaları, hayvanat bahçeleri, tema bahçeleri ve çocuk oyun alanları ile New York'un en büyük parkıdır (Al-Qudah, 2006).

New York'un kuzey kenarında uzun, çok dar ve büyük çoğunluğu bataklık olan 700 hektar'lık bir alanda yapılan Central Park, yaklaşık 250 yıllık bir geçmişe sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri'nde peyzaj düzenlemesi yapılan ilk genel parktır. Parkın planlanması için ülkede düzenlenen bir peyzaj yarışmasını Greensward (çim ağırlıklı alanlardan oluşan tasarım) planı kazanmıştır. Formal bahçe anlayışına bir tepki olarak ortaya çıkmış olan bu parkta tasarımcılar İngiliz romantik akımından etkilenerek pastoral bir peyzaj oluşturmak istemişlerdir (Nasuh, 1993).

Greensward planında, tasarımcılar mevcut dolaşım sisteminden yaya yollarını, at patikalarını ve araba yollarını birbirlerinden ayırarak düzenlemişlerdir. Parkta, kullanıcıların tamamen şehir yoğunluğundan koparak, doğadan keyif almalarının sağlanması amacıyla spor, eğlence, dinlenme amaçlı sosyal mekanlar oluşturulmuştur. Kırktan fazla köprü bulunan parkta, su alanlarının böldüğü arazi parçalarını birleştiren yaya yolları aynı zamanda manzara seyir noktalarını oluşturmaktadır (Blackmar, Rozensweig, 1992).

Parkta paten, tenis, beyzbol, hentbol, kriket, futbol, basketbol, buz pateni gibi spor olanakları da mevcuttur. Göldeki kano yarışları, yüzme yarışları, geniş çayır alanlarında minyatür uçak yarışları, yelkenli yarışları, tenis turnuvaları gibi bir çok aktiviteye yer verilmiştir (Çilek, 2005).

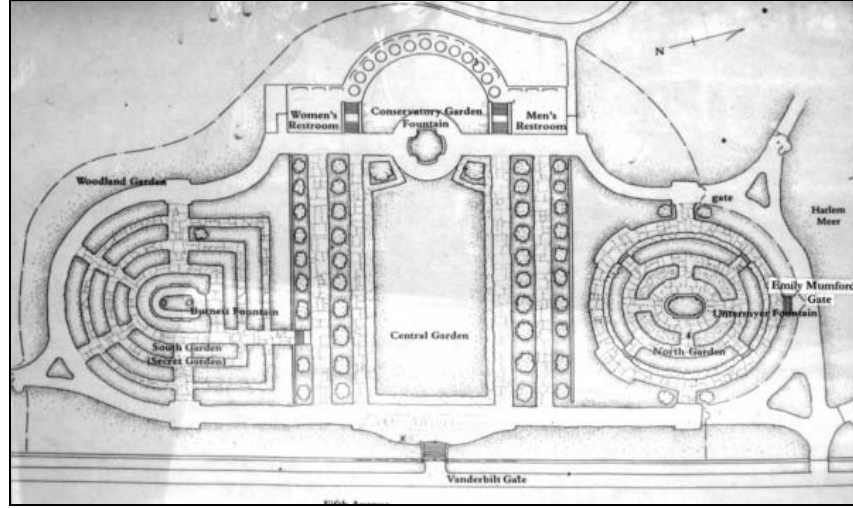
1960'lı yıllarda konserler, kutlamalar ve gösterilerle tahrip edilen park 1964 senesinde, koruma amaçlı "Central Park Doğal Tarihi Peyzaj Alanı" olarak ilan edilmiştir. Aynı zamanda da ilk düzenli peyzaj çalışması olan Central Park'ın değeri daha iyi anlaşılmiş ve böylece günümüze kadar itinayla korunmuştur (Anonim, 17).

Central Park, informal akslarla birçok bölüme ayrılmıştır. Şekil 4.73'te görüldüğü gibi 30 adet giriş mevcuttur. Kuzey kısımda büyük bir alan kaplayan *Kuzey Yeşilliği* bulunmaktadır. Parkın kuzeydoğu ucunda "Harlem Meer" isimli göl, donduğu zaman buz pateni pistine dönüşen *Lasker Paten Alanı* ve *Sera Bahçesi*, batı tarafında ise *Büyük Tepe* ve *Gölet* bulunmaktadır.

Şekil 4.73: Central Park Planı (Anonim, 73).

Şekil 4.74'te görüldüğü gibi *Sera Bahçesi*, Central Park'ın florası açısından en mühim bölümüdür ve parktaki ikinci formal bahçedir. Kuzey bahçesi, güney bahçesi ve merkez bahçe olmak üzere üç bölüme ayrılmaktadır. Kuzey bahçesinde Fransız stilinde mevsimlikler yer almaktadır. Güney bahçesi, yeşil, dikdörtgen bir alandan oluşmaktadır. Merkez bahçe de mevsimliklerin dekoratif tasarlanması sonucu oluşmuş bir alandır (Anonim, 16).

Şekil 4.74: Üç bölümden oluşan Sera Bahçesi (Anonim, 74).

Parkın tam ortasında *Jacqueline Kennedy Oassis Reservuarı* ve sağ tarafında *Doğu Yeşilliği* bulunmaktadır. Parkın güney kısmına doğru giden yol üzerinde, *Büyük Yeşillik*, *Metropolitan Sanat Müzesi*, *Doğal Tarih Müzesi*, *Delacorte Tiyatrosu*, *Shakespeare Kaya Bahçesi*, *İsveç Tiyatro Kulübesi*, *Kaplumbağa Göleti*, *Belvedere Kalesi* (Şekil 4.76), *Büyük Göl*, *Loeb Botevi ve Restoranı*, *Hayvanat Bahçesi*, *Wollman Eğlence Alanı*, *“Dairy”* (Şekil 4.75) isimli *Günlük Ürünler Merkezi* ve *“The Mall”* isimli formal yol yer almaktadır.

Şekil 4.75: Günlük Ürünler Merkezi (Anonim, 75).

Şekil 4.76: Belvedere Kalesi (Anonim, 76).

Central Park, flora ve faunası ile şehre farklı bir hava katmaktadır. Sarıdan koyu kırmızıya kadar değişen renkte ağaç yaprakları ile dünyada sonbaharın en güzel ve en romantik olduğu yerlerden biridir (Anonim, 18). İçerisinde, *Statues in the Mall*, *Alice in Wonderland*, *Hans Christian Anderson*, *Bethesda Çeşmesi* (Şekil 4.77), *Balto*, *Civil War Statue*, *Untermeyer Çeşmesi*, *Burnett Çeşmesi*, *Still Hunt* gibi bir çok klasik stilde düzenlenmiş heykel mevcuttur, bunlardan çoğu New York sakinleri tarafından bağışlanmıştır

Şekil 4.77: Bethesda Çeşmesi (Anonim, 77).

Central Park ayrıca dış mekan tasarımında estetik bütünlüğün yanısıra işlevin de çok önemli olduğunu vurgulamış; iyi tasarlanmış kentsel peyzaj alanlarının kente ilişkin işlevleriyle birlikte kentin fiziksel ve ekonomik gelişmesinde yön verici olduğunu da göstermiştir (Oğuz, 1998).

Neoklasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; *Sanat Müzesi* ve *Tarih Müzesi* uzun sütunlar üzerinde yükselen mimarisiyle ve Roma stilinin andıran yapısıyla neoklasik stilinin etkisindedir. “*The Mall*” isimli yürüyüş yolunun bitiminde yer alan *Naumburg Bandshell*, yarım kuş kafesi şeklinde, Antik Roma stilinin sadelikle harmanlandığı neoklasik stilde düzenlenmiş konser alanıdır.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; paten, kriket, tenis, beyzbol, hentbol, basketbol, futbol, buz pateni için standart spor alanları, yüzme, bisiklete binme, kano ve bot gezintisi için parkın her alanına sınır gözetmeden yayılmış doğal alanlar bulunmaktadır. Hayvanat bahçesinin doğal düzenlenmiş alanları ve informal göletler de natural stilin etkisindedirler.

Donatılar; parkla ve kendi aralarında uyumu yakalayan renkli ve doğa temalı çocuk oyun alanları, ahşap demir malzeme karışımı oturma elemanları ve formal çizgideki aydınlatma elemanları natural stil etkisindedir.

Sanat Objeleri; “*Indian Hunter*” isimli elindeki yay ve ok tutan Hintli savaşçı heykeli, doğal bir anlatımla realizmi ve anatomiyi simgelemektedir. “*Christopher Columbus*” heykeli yeni keşiflere hazır ileriye doğru yönelmiş bir portre çizmektedir. “*Eagles and Prey*” isimli heykel iki kartalın bir oğlağı avladığı anı resmetmektedir. Heykeller doğa ile iç içe olayları simgelemesi natural stilin etkisinde tasarlandıklarını göstermektedir (Şekil 4.77 b).

Arts & Crafts stili öğeleri;

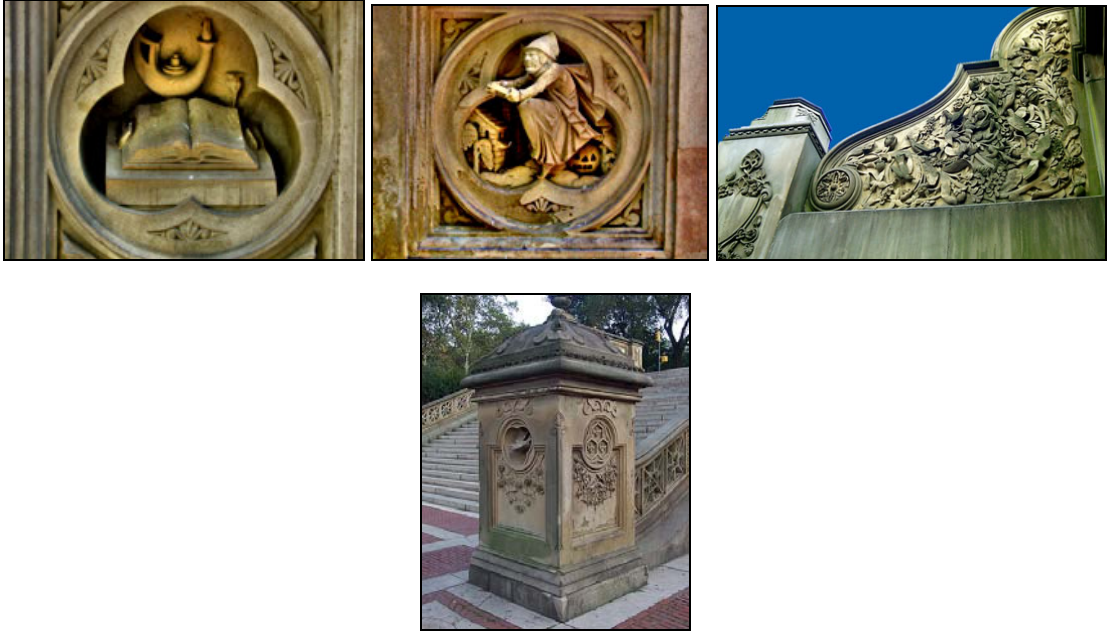
Mimari yapılar; ahşaptan ve yoğun el işçiliği kullanılarak oluşturulan *İşveç Tiyatro Kulübesi* ve *Günlük Ürünler Merkezi* binaları arts & crafts stili etkisindedir.

Modern stil öğeleri;

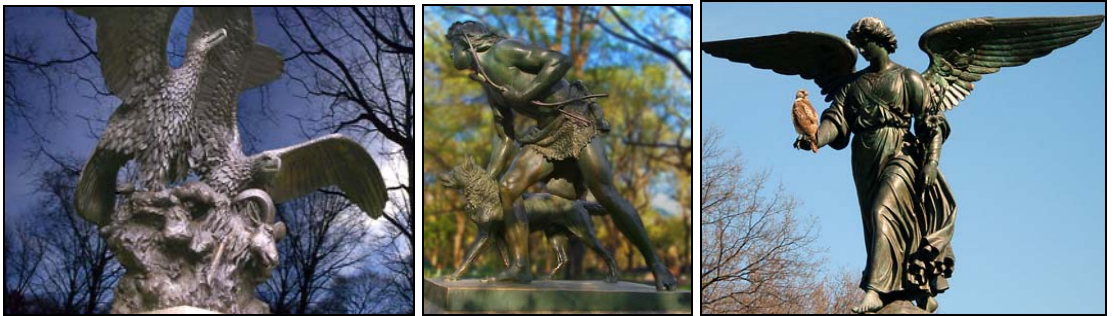
Sanat Objeleri; ‘*Alice in Wonderland*’ heykeli büyük bir mantar üzerine oturmuş Alice ve arkadaşlarından oluşmaktadır. Kendi etrafında dönebilen ve çocukların üzerine çıkıp oynayabildikleri bu bronz heykel modern stilin etkisindedir. Danimarkalı hikaye anlatan ‘*Hans Christian Andersen*’ heykeli de içerik bakımından modern bir heykeldir.

Postmodern stil öğeleri;

Mimari yapılar; Delacorte Tiyatrosu, tasarım olarak modern fakat yapı ahşap malzeme kullanımı ve eski dokusundan dolayı postmodern etkide gözükmektedir.

Şekil 4.77 a): Bethesda Terası duvar işlemleri (Anonim, 77 a).

Şekil 4.77 b): ‘Eagles and Prey’, ‘Indian Hunter’ ve ‘Angels of Waters’ heykelleri (Anonim, 77 b).

Şekil 4.77 c): Belvedere Kalesi (Anonim, 77 c).

4.1.2. Birkenhead Park

Tablo 4.3: Birkenhead Park

Birkenhead Park	
Ülke	İngiltere
Şehir	Birkenhead
Yapım Yılı	1843
Yüz Ölçümü	90 hektar
Tasarımcıları	Joseph Paxton, John Robertson
Fonksiyonlar	Kriket, tenis, bowling, yüzme, bisiklete binme, kano ve bot gezintisi, balık tutma, olanakları mevcuttur.
Konaklama	Var
Parkın Özelliği	İngiltere'nin ilk parkıdır.
Park Tasarımı	Ana aks parkı dolaşmakta ve iki parçaya bölmektedir. Fonksiyonların bir kısmı ana aksların etrafında yer alırken, bazılarında da tali akslarla ulaşılmaktadır. Yol sistemi tümüyle informaldır.

Birkenhead Parkı 1843'te Joseph Paxton tarafından planlanmıştır. Ürün vermeyen, 90 hektar'lık balçık arazi üzerine kurulmuştur (Oğuz, 1995). Amerikalı peyzaj mimarı Frederick Law Olmsted, New York Central Park'ın yapımından önce Birkenhead Park'ı ziyaret etmiş ve oldukça etkilenmiştir (Yorulmaz, 2006).

Birkenhead Parkı, kalabalık bir endüstri kentinin yanbaşıında, geniş halk grupları için düzenlenen ilk park olması nedeniyle önemlidir. Şekil 4.78'te görüldüğü gibi parka

sekiz noktadan giriş yapılmaktadır. Roma stilinde tasarlanmış girişin yönlendirme etkisi çok kuvvetlidir (Taigel and Williamson 1993) (Şekil 4.79).

Şekil 4.78: Birkenhead Parkı Planı (Anonim, 78).

Şekil 4.79: Birkenhead Parkı Büyük Girişi (Anonim, 79).

Parkta bulunan iki adet göletten aşağı bölümünde *Swiss Köprüsü* ve *Bot evi* yer almaktadır (Şekil 4.80). Bu informal göletlerin çevresi yoğun olarak bitkilendirilmiş, kıvrılan patika yollar oluşturulmuştur. Göletlerden kazılan toprak ile dalgalı bir arazi formu elde edilmiştir. Joseph Paxton, aktif ve daha çok pasif kullanımlar için İngiliz kırsal peyzajına özgü peyzaj özelliklerini park içinde yeni bir anlayışta vurgulamış ve stilize etmiştir. Tasarımın ana düşüncesi, romantik bir peyzajda çeşitli dış mekan aktiviteleri için geniş bir açık alan yaratmaktır (Yorulmaz, 2006) (Şekil 3.81).

Parkta kriket oyun alanları, tenis kortları, bowling alanları, çocuk oyun alanları bulunmaktadır. Parkta *Fransız*, *İtalyan*, *Gotik Stil* ve *Elizabeth Stili* olmak üzere temalandırılmış evler bulunmaktadır. Bu evlerde konaklama olanağı mevcuttur.

Şekil 4.80: Swiss Köprüsü (Anonim, 80).

Şekil 4.81: Bot evi (Anonim, 81).

Şekil 4.82: Bot evinin yer döşemeleri (Anonim, 82).

Tablo 4’de de görüldüğü üzere Birkenhead Park içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; *Swiss Köprüsü*, kırmızı-sarı renkleriyle, tahta malzemesi ve narin el işçiliği ile Viktorya Stilin etkisinde tasarlanmıştır. Temalı Evlerden, Rönesans Stilinde *İtalyan Evleri*, Barok Stilinde *Fransız Evleri*, *Elizabeth Stilinde İngiliz Evleri* ve *Gotik Stilde Evler* yer almaktadır.

Donatılar; oturma elemanları ve aydınlatma elemanları da malzeme ve tasarım açısından klasik stildedir.

Neoklasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; tapınağı andıran *Bot evi*, koyu krem rengi olan yapının balkonunda Viktorya Stili kırmızı parmaklıklar bulunmaktadır. Yer döşemeleri çakıl taşı ile dizayn edilmiş bu yapıda ağırlıklı Roma stili desenleri kullanıldığı için neoklasik stilin etkisindedir. Tarihi yapılardan *Büyük Giriş* ise uzun sütunları, Roma Stili, kıvrımlı dekoratif süsleri ile neoklasik stilin etkisindedir.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; kriket ve tenis için standart spor alanları, bowling için geniş çim alanlar, ve diğer sporlar için parkın yeşil alanlarından faydalanılmıştır. Göletler ise informal hatlarla dizayn edildikleri için natural stilin etkisindedirler.

Donatılar; çocuk oyun alanları tamamen doğal alan içerisinde düzenlenmiş mekanlardan oluşmaktadırlar.

4.1.3. Hyde Park

Tablo 5: Hyde Park

Hyde Park	
Ülke	İngiltere
Şehir	Londra
Yapım Yılı	1637
Yüz Ölçümü	146 hektar
Tasarımcıları	Charles Bridgeman
Fonksiyonlar	Bowling, tenis, yüzme, bisiklete binme, kano ve bot gezintisi, balık tutma, olanakları mevcuttur.
Konaklama	Var
Parkin Özelliği	Parkta bulunan serbest konuşma kürsüsü, insanlara özgürce düşüncelerini söyleyebilme fırsatı vermektedir.
Park Tasarımı	Serpentine Göleti ile Kensington Bahçelerinden ayrılan Hyde Park'ın, sirkülasyonu, ışınal aks sistemi ile çözülmüştür.

Londra şehrinin batı kısmında yer alan park, 146 hektar'lık bir alana sahiptir. Charles Bridgeman tarafından planlanan Hyde Park, VIII. Henry tarafından av alanı olarak çevrelenmeden önce eski bir kır yoluordu. Park, yıllar geçtikçe Kraliyet Ailesi'nin ve halkın istekleri doğrultusunda gelişmiştir. Park, 1637 yılında I. Charles'ın emriyle doğası değiştirilerek halka açılmıştır (Anonim, 20). Böylece Hyde Park halkın gittikçe gelişen yürüyüş, yüzme, binicilik ve gezinti alanı olmuştur. Halkın burayı kullanması parkın gelişmesini sağlamıştır (Lasdun, 1991).

Park, ziyaretçilerine dinlenme, bisiklete binme, yüzme, bot gezintisi ve balıkçılık gibi olanaklar sunmaktadır. Şekil 4.83'te görüldüğü gibi kuzeyden güneye 16 hektar'lık bir alan kaplayan *Serpentine Göleti* Hyde Park'ı *Kensington Bahçeleri*'nden ayırmaktadır. Parkın 22 noktadan girişi mevcuttur. Girişlerin en görkemlisi Şekil 4.84'te görüldüğü gibi *Büyük Giriş*'tir. Başka girişleri oluşturan "*Marble Arch*" ve "*Wellington Arch*" da *Büyük Giriş* gibi Klasik Roma Stilinde dizayn edilmişlerdir.

Şekil 4.83: Hyde Park Planı (Anonim, 83).

Şekil 4.84: Büyük Giriş (Anonim, 84).

Hyde Park'ın ışınal ve birbirini bir çok noktada kesen aks sisteminde *Bot evi*, *Gül bahçesi*, *İtalyan bahçesi* (Şekil 4.85), *Royal Albert Konser Alanı*, *Prenses Diana Anıt Çeşmesi* (Şekil 4.86) ve dünyanın en ünlü binicilik yolu olan *Rotten Row* yer almaktadır. Bu yol ülkede gece ışıkları yanan ilk halk yolu olması nedeniyle de önemlidir. Parkta birçok sayıda kafe, restoran, çocuk oyun alanı bulunmaktadır.

Şekil 4.85: İtalyan Bahçesi (Anonim, 85).

Şekil 4.86: Prenses Diana Anıt Çeşmesi (Anonim, 86).

Parkta Prens Albert Anıtı, Norveç Savaş Anıtı, Yeni Zelanda Savaş Anıtı, Queen Caroline Anıtı, Wellington Heykeli, Peter Pan Heykeli, Fiziksel Enerji Heykeli, The Bears Çeşmesi gibi bir çok sanat eseri yer almaktadır.

Hyde Park'ın tasarımında üç önemli husus vardır. Bunlar; ağaçların karmaşıklığı ve sınırların gizlenmesi ile gizem duygusu vermek, parkın her noktasında göğe doğru yükseliş duygusu oluşturmak ve yeterli büyüklükte su yüzeyi kullanarak gökyüzünün yeryüzü ile birleştiği izlenimini yaratmaktır (Oğuz, 1998).

Jellicoe'ya (1970) göre, park karmaşık karakterdedir. Karmaşık karakter tanımlaması ile diğer parklardan farklı bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Hyde Park, senelerden beri çok büyük bir baskı altında olmakla birlikte zamana karşı direnmektedir. Londra'luların günlük yaşamın baskısından kaçışları için olanak yaratmaktadır. Park, İngiliz kırsal çevresini, ulu ağaçlar, geniş çim alanlar ve göller ile kullanıcıların yakınına getirerek, onların ruh ve beden sağlığını korumayı ve özgürleştirmeyi amaçlamaktadır.

Parkın en orijinal köşelerinden biri kuzeydoğu köşesindeki serbest konuşma kürsüsüdür (speaker's corner). Politik ve sosyolojik yönü olan bu alan, düşüncelerin özgürce dile getirilebildiği, insan psikolojisi açısından rahatlatıcı ve davetkar bir ortamdır. Parkın kimlik kazanması açısından oldukça önemli bir fonksiyon noktası konumundadır ve çok sayıda ziyaretçiyi parka çekmektedir.

Tablo 6’da da görüldüğü üzere Hyde Park içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Mimari yapılar: oval şekli ve antik yapısıyla Roma Dönemi colleziyumlarını andıran *Royal Albert Konser Alanı* klasik stilin etkisindedir. Tarihi yapılardan uzun sütunlar üzerinde yükselen mimarisiyle *Marble Arch*, *Wellington Arch* ve *Büyük Giriş* Klasik Roma stiline etkisindedir.

Fonksiyon alanları: formal aks sistemi ve insan figürlerinin yer aldığı İtalyan Bahçesi klasik stilde düzenlenmiştir.

Donatılar: formal çizgideki tahta ve ferforje kombineli oturma ve aydınlatma elemanları klasik stilde düzenlenmiştir.

Sanat objeleri: ‘‘*Prens Albert Anıtı*’’ mimari yapısındaki yükselme etkisi ile gotik stilin etkisinde, demirden detaylı figürlemeleriyle rokoko sanatının etkisinde gözükmektedir (Şekil 4.86 b).

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları: tenis için standart spor alanları, bowling için geniş yeşil alanlar, diğer spor alanları için parkın doğal yapısından faydalanılmıştır. *Gül Bahçesi* doğal bitkilendirmesi ile İngiliz Naturalizmi etkisindedir. *Serpentine Göleti*’ne, doğal görüntüde olması için nehir şekli verilmiştir.

Donatılar: tahta malzeme ağırlıklı yapısıyla çocuk oyun alanları natural stilin etkisindedir.

Modern stil öğeleri;

Sanat objeleri: *Prenses Diana Anıt Çeşmesi*, geniş bir daire içerisinde akan suyla Diana’nın ruhunun sonsuz olduğunu simgelemek adına düzenlenmiştir. Tasarım,

malzeme ve tema açısından modern stilin etkisindedir. Bronzdan yapılmış olan “*Joy of Life Çeşmesi*” içerik bakımından ve de figürlerin tasarımı açısından modern stilin etkisindedir (Şekil 4.86 a). “*Yeni Zelanda Anıtı*” 16 adet kolonun çim alana ve yürüyüş aksınının tam ortasına konumlandırılmasıyla ve savaşı, direnişi simgeleyen yapısıyla modern stilin etkisindedir (Şekil 4.86 a). “*Avustralya Savaş Anıtı*” üzerinde savaştaki cephelerin ve ölen insanların isimlerinin yazıldığı duvarlar ve malzeme birliği olan oturma elemanları ile modern stilin etkisindedir (Şekil 4.86 a).

Donatılar: Oturma elemanları granit, taş, mermer malzemelerden ile oluşturulmuş sade çizgilerdeki tasarımlarıyla modern stilin etkisindedirler.

Şekil 4.86 a): “*Joy of Life Çeşmesi*” ve “*Yeni Zelanda Anıtı*” (Anonim, 86 a).

Şekil 4.86 b): “*Avustralya Savaş Anıtı*” ve “*Prens Albert Anıtı*” (Anonim, 86 b).

4.1.4. Regent's Park

Tablo 4.7: Regent's Park

Regent's Park	
Ülke	İngiltere
Şehir	Londra
Yapım Yılı	1646
Yüz Ölçümü	197 hektar
Tasarımcıları	John Nash, Humphrey Repton, Robert Marnock
Fonksiyonlar	Kriket, tenis, futbol, hokey, rugby, ata binme, kano ve bot gezintisi, yüzme ve balık tutma olanakları mevcuttur.
Konaklama	Var
Parkin Özelliği	Hem herhangi bir kırık alanda rastlanabilecek hem de dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan, nesli tehlikeye düşmüş türler bulunmaktadır.
Park Tasarımı	Dış ve iç ring sistemi ve bu iki sistem arasında ışınal yollar bulunmaktadır.

18. yüzyıl'da Marylebone Park'taki küçük holdinglerin sözleşme süreleri dolunca, burada Regent's Park adında yeni bir park kurulmasına karar verilmiştir. 1811 yılında parlamento yazısının onaylanmasıyla buranın topluma ait olacağı belirtilmiştir. Primrose Tepesi ile birlikte 197 hektar'lık alan kaplayan Regent's Park'ta, 1646 yılında yoğun düzenleme çalışmaları başlamıştır (Anonim, 21; Lasdun, 1991).

Eski ismi Marylebone Park olan Regents Park, önceleri kraliyet mülkiyetindeydi. Prens Regent, bu alanı gelişmeye açmak istemiştir. Park için önce 1809'da John White tarafından parkı planın merkezi yapan ve park çevresini tek katlı evlerle çeviren bir gelişme planı hazırlanmıştır. 1811'de aynı yer bu kez John Nash tarafından planlanmış ve birinci plan durdurulmuştur. İkinci planın benimsenme nedeni ekonomiktir. Yeni plan park çevresindeki sıralı evlerin yükselmesini öngörmekte ve sunulan yerleşimin yoğunluğunu arttırmaktadır. Plana göre, az sayıda bitişik konutlar kendi bahçeleri ile birlikte park içine yerleştirilmiştir. Azalan park arazisi ile yitirilen nitelikler peyzaj tasarımında yaratılan çeşitlilikle (göl, kanal, bitki kompozisyonu) telafi edilmeye çalışılmıştır. Böylece özel ve üst sınıflara yönelik kamu alanları oluşturulmuştur (Oğuz, 1998).

Regent's Park kraliyet ailesinin kazanç sağlamak için kullandığı bir alandı. 1838 yılına kadar mücadelenin odak noktası olan park da, diğer kraliyet parkları gibi baskılara dayanamamış ve bir kraliyet-halk parkı daha oluşmuştur. Parkın kuzeybatı kısmı ise 1841 yılına kadar halka açılmamıştır (Lasdun, 1991).

Şekil 4.87'de görüldüğü gibi parka 7 noktadan giriş mevcuttur. Bu girişlerin bulunduğu dış ring, *Avenue Gardens* (Şekil 4.89), Londra hayvanat bahçesi, okullar ve gölet gibi alanların etrafını dolaşmakta, iç ring ise parkın odak noktası olan *Queen Mary's Garden*'in etrafında konumlanmaktadır. Bu alanda açık hava tiyatrosu (Şekil 4.88), *İngiliz ve İtalyan Bahçeleri*, tenis kortları, kriket, softbol ve beyzbol sahaları, futbol, rugby ve hokey oyun alanları yer almaktadır.

Parkın çekiciliği Viktorya dönemine ait birçok bahçe düzenlemesiyle artmaktadır. Gölün yanında yer alan bir grup fosil ağaç gövdesi burada bir zamanlar Kraliyet Botanik Bahçeleri'nin var olduğunu göstermektedir (Ackroyd, 2001).

Şekil 4.87: Regent's Park Planı (Anonim, 87).

Parktaki hayvanat bahçesi, 1847 yılında zoolojik bahçeler olarak halka açılmış ve o tarihten itibaren her zaman rağbet gören bir alan olmuştur. Dünyadaki ilk haşere ve sürüngen evi ile birlikte ilk akvaryum da burada açılmıştır. Burada, hem herhangi bir kır alanında rastlanabilecek hem de dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan, nesli tehlikeye düşmüş türler bulunmaktadır (Ackroyd, 2001).

Şekil 4.88: Açık Hava Tiyatrosu (Anonim, 88).

Şekil 4.89: Avenue Gardens (Anonim, 89).

Tablo 8’de de görüldüğü üzere Regent’s Park içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; tarihi okul binaları Klasik stilin etkisinde düzenlenmişlerdir.

Fonksiyon alanları; hayvanat bahçeleri bina tasarımı açısından formaldır. *Avenue Gardens* ve *Queen Mary’s Garden*, çakıl taşlarından oluşan yer döşemeleri, süslü ve renkli çiçeklerle klasik stilin etkisindedirler.

Sanat objeleri; *Avenue Gardens*’ta bitki parterleri arasında yer alan dört kanatlı aslan figürünün simetrik yerleştirildiği heykel klasik stildedir.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; Kriket, tenis, futbol, hokey ve rugby için standart spor alanları, kano, bot gezisi ve balık tutmak için düzenlenmiş informal alanlar ve göletler, doğal yapılar barındıran hayvanat bahçeleri natural stilin etkisindedirler.

Donatılar; renkli plastik malzemelerden yeşil alanlarla bütünleşmiş çocuk oyun alanları natural stilin etkisindedir.

Modern stil öğeleri;

Donatılar; düz çizgide tahta ve metal malzemelerden oluşan oturma ve aydınlatma elemanları modern stilde düzenlenmiştir.

4.1.5. Richmond Park

Tablo 4.9: Richmond Park

Richmond Park	
Ülke	İngiltere
Şehir	Londra
Yapım Yılı	1637
Yüz Ölçümü	955 hektar
Tasarımcıları	Capability Brown
Fonksiyonlar	Golf, ata binme, kano ve bot gezintisi ve balık tutma olanakları mevcuttur.
Konaklama	Var
Parkın Özelliği	Milli park ve doğal bir kaynak niteliğindedir.
Park Tasarımı	İnformel akslar birbirlerine bağlanarak sirkülasyon sağlanmaktadır.

Londra’da bulunan ve alanı 955 hektar olan Richmond Park, ulusal açıdan önemli bir mirastır. I. Charles tarafından 1637 yılında av alanı konumundaki alan, park haline getirilmiştir. Daha sonra birbirini izleyen hükümdarlar bu alanı kendi av ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde şekillendirmişlerdir (Anonim, 22).

Şekil 4.90’da görüldüğü gibi parkta 7 adet giriş mevcuttur. Girişler informal yollarla fonksiyonlara ulaşmaktadır. Park, “Elizabeth Plantation” (Elizabeth Plantasyonu) “Isabella Plantation” (Isabella Plantasyonu), “Queen Mother Copse” (Kraliçe Çalılık Alanı), “Bone Copse” (Bone Ailesi Çalılık Alanı), gibi plantasyon ve çalılık alanlara, ormanlıklara ve çayırlara bölünmüştür. Bu alanların içerisinde “Isabella Plantation”, dört mevsim boyunca rengarenk bitkilendirmesi ile ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir (Şekil 4.91). Egzotik bitkiler, meşe (*Quercus ilex*), manolya ağacı (*Magnolia grandiflora*), gül (*Rosa gallica*), akçaağaç (*Acer palmatum*) gibi türler yer almaktadır.

Parkta *Peg’s Göleti*, *Thomson’s Göleti*, *Dann’s Göleti*, *Adam’s Göleti*, *Gallows’s Göleti* gibi pek çok su alanı bulunmaktadır. Parkta geyiklerin su içtiği *Adam’s Göleti’nde* yelkenli botlara da izin verilmektedir. *Pen’s Göleti’nde* ise özellikle olta ile balıkçılık yapılması için alan oluşturulmuştur. Bunların dışında kafeterya, 2 adet golf sahası ve restoranlar bulunmakta, ayrıca ata ve bisiklete binme gibi olanaklardan yararlanılmaktadır. Parkın önemli bir özelliği de; çim arazisi, bataklık ve eğrelti otu kaplı alanları, ormanlıkları, eski park ağaçları ve parkta hala başıboş olarak dolaşan ala

ve kırmızı geyikleriyle zengin, yarı-doğal bir panoramaya sahip oluşudur. Bitkilendirme stili, geniş su alanları, hayvanat bahçeleri ve bünyesine kattığı yeniliklerle doğal stilde düzenlenen park, çağının güzel örneklerinden biridir (Demirkaya, 1999, Anonim, 22) (Şekil 4.91).

Şekil 4.90: Richmond Park Planı (Anonim, 90).

Şekil 4.91: Isabella Plantasyonu (Anonim, 91).

Tablo 4.10: Richmond Park Özellikleri

Sanat Akımları	Peyzaj Öğeleri ve Yapıları						
	Sirkülasyon		Fonksiyon Alanları			Donatılar	
	Formal	İnformal	Spor Alanları	Bitkilendirme	Göletler	Oturma Elemanları	Aydınlatma Elemanları
Klasizm							
Romantizm							
Neoklasizm							
Naturalizm							
Konstrüktivizm							
Arts & Crafts							
Art Nouveau							
Empresyonizm							
Art Deco							
Bauhause							
De Stijl							
Modernizm							
Postmodernizm							
Soyut Sanat							
Ekspresyonizm							
Pop Art							
Land Art							
Minimalizm							
Dekonstrüktivizm							
Kübizm							
Fütürizm							
Sürrealizm							

Tablo 10’da da görüldüğü üzere Richmond Park içerisinde;

Natural stil öğeleri;

Fonsiyon Alanları: geniş çim alanlardan oluşan golf alanları, yollar, ormanlar, bitkilendirme şekli ve göletler çizgisel açıdan natural stilde düzenlenmiştir. Parkın natural yapısı zengin fauna ve flora ile desteklenmiştir.

Donatılar: bazı ağaçtan yapılmış oturma elemanları ve tahta malzemeden yapılmış doğal görüntüdeki aydınlatma elemanları natural stil etkisinde düzenlenmiştir.

4.1.6. Bercy Park

Tablo 4.11: Bercy Park

Bercy Park	
Ülke	Fransa
Şehir	Paris
Yapım Yılı	1994
Yüz Ölçümü	14 hektar
Tasarımcıları	Mimar Bernard Huet ve Peyzaj Mimarı Isn Le Caisne.
Fonksiyonlar	Tenis, basketbol, voleybol, futbol, buz pateni gibi birçok spor faaliyeti ve bahçecilik olanakları mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkın Özelliği	Park eski bir şarap deposudur.
Park Tasarımı	Formal aksların oluşturduğu grid sistemle sirkülasyon sağlanmaktadır.

Bercy Parkı’nın kurulduğu 14 hektarlık alan önceden şarap deposu olarak kullanılmaktaymış. 1860-1870 yılları arasında şarap antreposu olarak kullanılan arazi üzerine 1994 yılında Mimar Bernard Huet ve Peyzaj Mimarı Isn Le Caisne ile Philippe Raguin tarafından Bercy Parkı inşa edilmiştir. Seine Nehri kıyısında yer alan park, *Paris-Bercy Spor Sarayı* ve *Bercy Alışveriş Merkezi* arasında yer almaktadır (Özol, 2005; Anonim, 23).

17 adet giriş bulunan Bercy Park üç bölümden oluşmaktadır. Bunlardan ilki Spor Sarayı'na doğru uzanan alleler, ikincisi Spor Sarayı'nın önünde bulunan geniş çim alan ve son olarak da parkın tam ortasında yer alan dikdörtgen şeklindeki bahçedir (Şekil 4.92). Dikdörtgen şeklindeki bahçenin yürüme yolları düzenlenirken alanın eski alt yapı elemanları kullanılmış ve şarap taşımak için kullanılan kaldırım taşı döşemeli yollar aynen korunmuştur. Bu bahçe klasik Fransız stilinde düzenlenmiş dört küçük kare bahçeden oluşmaktadır (Özol, 2005). Her birinde bir mevsimi ve bir rengi simgeleyen bahçeler, kendi aralarında gül bahçesi, labirent bahçe, sebze bahçesi ve koku bahçesi olmak üzere temalara göre ayrılmıştır (Anonim, 24).

Şekil 4.92: Bercy Park Planı (Anonim, 92).

Bercy Spor Sarayı'na kadar uzanan geniş çim alan, yapının yan cephelerinde de çim kaplama olarak devam etmiştir (Şekil 4.93). Her türlü spor olanaklarına sahip olan Spor Sarayı sekizgen bir piramit formunda olup yan yüzeyleri parkla bütünlük sağlayacak şekilde çim ile kaplanmıştır (Özol, 2005). Parkta yapay su öğeleri ve *Joseph Kessel Arkadlı Yolu* ve konser alanı bulunmaktadır (Anonim, 24).

Şekil 4.93: Bercy Spor Sarayı yan görünümü (Anonim, 93).

Şekil 4.94: Bercy Spor Sarayı'ndan park görünümü (Anonim, 94).

Parkın Bercy Alışveriş Merkezi tarafındaki bölümünde ise natural stilde düzenlenmiş, küçük bir su ögesi (Şekil 4.95), otantik heykeller (Şekil 4.95) ve “Bahçecilik Evi” yer almaktadır.

Şekil 4.95: Parktan görüntüler (Anonim, 95).

Tablo 12’de de görüldüğü üzere Bercy Park içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Fonksiyon Alanları: Klasik İtalyan stilinde düzenlenen labirent bahçe, simetrik düzenlenen sebze bahçesi ve renkli parterlere bölünen koku bahçesi olmak üzere bu üç bahçe kare parterlere bölünmüş ve formal yollarla sirküle edilmiştir.

Natural stil öğeleri;

Mimari yapılar; tuğla beton karışımı *Bahçecilik Evi* natural stilde düzenlenmiştir.

Fonksiyon alanları; tema bahçelerinden İngiliz stilinde düzenlenen rengarenk gül bahçesi ve etrafında doğal görüntülü katmanlar bulunan oval hatlarla düzenlenmiş süs havuzu natural stil etkisinde düzenlenmiştir.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; yan yüzeyleri muntazam çim alanlarla kaplı, düzgün bir piramit şeklindeki Bercy Spor Sarayı’nın mimarisi modern stil etkisindedir.

Fonksiyon alanları; kare bitki sirkülasyonu arasında yer alan dikdörtgen, kare ve keskin hatlarda düzenlenmiş su öğeleri modern stili yansıtmaktadır.

Donatılar; düz, sade hatlarla düzenlenmiş metal veya beton malzemelerle yapılmış oturma ve aydınlatma elemanları modern stili temsil etmektedir.

Sanat objeleri; geleneksel görüntüde modernize edilmiş rengarenk tahta malzemedan yapılmış heykeller modern stil etkisindedir.

Dekonstrüktivizm öğeleri;

Sanat objeleri; formal su öğesinin başında bulunan bir çeşit otantik portre tasarımı, malzeme, demonte tasarımından ötürü dekonstrüktivizm etkisindedir (Şekil 4.95 a).

Şekil 4.95 a): Bercy Park heykellerinden biri (Anonim, 95 a).

4.1.7. Buttes Chaumont Parkı

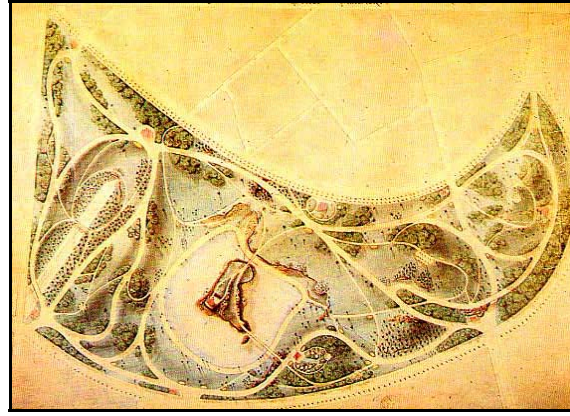
Tablo 4.13: Buttes Chaumont Park Özellikleri

Buttes Chaumont Park	
Ülke	Fransa
Şehir	Paris
Yapım Yılı	1864-1867
Yüz Ölçümü	25 hektar
Tasarımcıları	Mimar Adolphe Alphand ve Peyzaj Mimarı Jean Pierre Barillet Deschamps.
Fonksiyonlar	Yürüyüş olanağı mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkin Özelliği	13. yüzyıl'da bu alana Monfaucon'un darağacı yerleştirilmiş ve Fransız İhtilaline kadar alan işkence yeri olarak kullanılmıştır.
Park Tasarımı	Arazi formasyonuna uygun geçirilen ana sirkülasyon doğal yaylar şeklinde oluşturulmuş, alanı baştan başa dolaşan ring sistemi şeklindedir.

Parkin bulunduğu alan, esasında üzerinde hiçbir bitkinin yetişmediği killi toprak ihtiva eden 25 hektar büyüklüğünde bir arazidir. 13. yüzyıl'da bu alana Monfaucon'un darağacı yerleştirilmiş ve Fransız İhtilaline kadar alan işkence yeri olarak kullanılmıştır. İhtilal sonrasında bu alana bir çöp boşaltım tesisi kurulmuştur. 1860 yılında III. Napoleon alanı halk parkına çevirmeye karar vermiş ve bu çalışma için önceki

parklarında düzenlemesini yapan Adolphe Alphand görevlendirilmiştir. Alanın yeniden düzenlenmesi için yapılan çalışmalar 1864 yılında başlamıştır. 1867 yılında tamamlanan çalışmalar sonrası park, festival alanı olarak da kullanılmıştır (Anonim, 25).

Mimar Alphand, bu parkın düzenlenmesinde, peyzaj mimarı Jean Pierre Barillet Deschamps ile beraber çalışmıştır. Şekil 4.96'da görüldüğü gibi parka 6 noktadan giriş mevcuttur. Arazi formuna uygun aks sistemi informal şekilde konumlandırılmış ve birbirinin içinden geçen yollar oluşmuştur. Yüksekte yer alan bir tepe ve üzerinde Sybil tapınağına benzer bir yapı inşa edilmiş, çevresine gölet yerleştirilmiştir. Bu kısım parkın odak noktası konumundadır (Şekil 4.97). Diğer bir alanda, içine bir mağaranın yerleştirilmiş olduğu bir şelale ve bu şelaleye geçişin bulunduğu bir ada oluşturulmuştur. Bu romantik planlama Deschamps'ın tipik bir çalışmasıdır ve onun İngiliz natüralistik stildeki çizgisini tüm detaylarda yansıtmaktadır (Şekil 4.96). Buttes Chaumont Parkı'nda bir gölet, kaskatlı bir mağara ile biri asma olmak üzere iki köprü ve egzotik ağaçlar, 2 adet tiyatro, piknik alanları ve çocuk oyun alanları yer almaktadır. Haftasonları yoğunluklu olarak piknik amaçlı kullanılmaktadır (Anonim, 26).

Şekil 4.96: Buttes Chaumont Park eski planı (Anonim, 96).

Şekil 4.97: Gölet ve Sybil tapınağını andıran yapı (Anonim, 97).

Şekil 4.98: Buttes Chaumont Park köprüsü (Anonim, 98).

Tablo 14’de de görüldüğü üzere Buttes Chaumont Park içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; Viktorya stili kırmızı kafesten parmaklıklı, beton malzemeden yapılmış köprü klasik stilin etkisindedir.

Natural stil öğeleri;

Mimari yapılar; yüksek bir tepe üzerine inşa edilen taştan İtalyan stili tapınak, tahta malzemeden ve kır evi gibi natural stilde tasarlanmış tiyatro binaları, doğal görünümdeki mağara natural stilin etkisinde düzenlenmiştir.

Donatılar; geniş yeşil alanlara yayılmış çocuk oyun alanları, tahta malzemeden yapılmış oturma ve aydınlatma elemanları natural stilin etkisindedir.

Romantik stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; yüksek bir tepe üzerinde bulunan tapınak ve etrafında yer alan damla şeklindeki büyük gölet manzara açısından romantik bir görüntü oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu yükseliş etkisi, büyüleyici manzara, detaylardaki işlemler, heybet ve ihtişam Barok Stilini de çağrıştırmaktadır.

4.1.8. Citroen Parkı

Tablo 4.15: Citroen Park

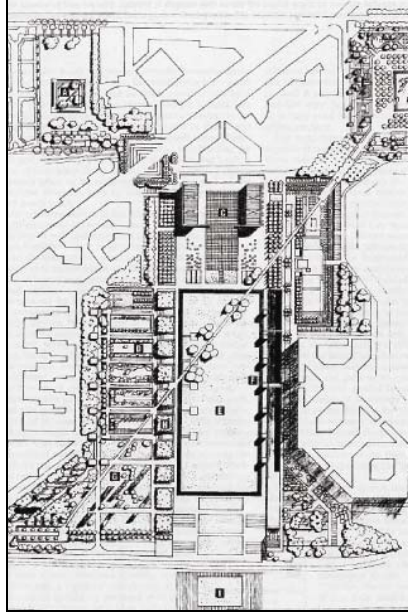
Citroen Park	
Ülke	Fransa
Şehir	Paris
Yapım Yılı	1992
Yüz Ölçümü	35 hektar
Tasarımcıları	Mimar Patrik Berger, Jean François Jodry ve Jean Viguier ile Peyzaj Mimarı Gilles Clemement ve Alain Provost.
Fonksiyonlar	Dinlenme, eğlenme ve balon ile gezinti, bitkiler hakkında bilgi edinme, masa tenisi, basketbol gibi spor olanakları mevcuttur.
Konaklama	Yok.
Parkın Özelliği	Andre Citroen Parkı, “Top Des Parcs” (en iyi parklar) yarışmasında dördüncülük ödülünü almıştır.
Park Tasarımı	Kare ve dikdörtgen parterler arasında kalan formal yollarla, alanları 45 ve 30 derece ile kesen ana yolların birleştiği aks sisteminden oluşmaktadır.

Paris’in güneydoğusundaki terkedilmiş bir otomobil fabrikası arazisi olan Andre Citroen Parkı, 35 hektar büyüklüğünde bir alan üzerine kurulmuştur. 1986 yılında düzenlenen proje yarışması sonucunda, Mimar Patrik Berger, Jean François Jodry ve Jean Viguier ile Peyzaj Mimarı Gilles Clemement ve Alain Provost’tan oluşan iki grubun tasarımları kabul edilmiş ve parkın uygulamasında kullanılmıştır. Park, 1992 yılında halka açılmıştır (Anonim, 26).

Andre Citroen Park, modern mimarisi ile yeni Javel Kasabası’nın görüntüsü tamamen değiştirmiş ve Haussman’dan beri tesis edilen ilk en büyük park olma özelliği ile Paris parkları arasında farklı bir yer teşkil etmiştir. Seine Nehri’ne dik olarak tesis edilmiş 320x130 metre genişliğinde taban alanına sahip olan bu parkta, 2500 ağaç, 70.000 çalı, 250.000 herdemyeşil bitki, 25 çeşme, 8 sera ve 1 hektar alana yayılmış bir su ögesi bulunmaktadır (Özol, 2005).

Şekil 4.99’da görüldüğü gibi park, 3 bahçeye bölünmüş durumdadır. Bunlar, yapıların ortasında yer alan ve *Hareketli Bahçe* olarak adlandırılan, içerisinde turuncgiller ve Akdeniz vejetasyonu bulunan çok büyük 2 cam serayla vurgulanmış geniş ana bahçe, ve

girişin iki tarafına karşılıklı olarak yerleştirilmiş olan kare *Siyah ve Beyaz Bahçeler*'dir. *Beyaz bahçe*, masa tenisi, basketbol, oyunlar ve gezintiler için düşünülmüş ve beyaz renkli çiçeklerle bütünleştirilmiştir. *Siyah bahçe*, koyu yeşil ve yoğun bir vejetasyonla kaplı dingin bir düzenlemeden oluşmaktadır. *Siyah ve Beyaz Bahçeler*'deki vejetasyon ve çiçeklenme zamanları, renk ve form açısından birbirleriyle tezat oluşturacak biçimde seçilmiştir. (Anonim, 26).

Şekil 4.99: Citroen Park Planı (Anonim, 99).

Şekil 4.100'de görüldüğü gibi asimetrik aksın merkez bahçeyi bölerek son bulduğu yerde hareketli bahçeler başlamaktadır. *Hareketli bahçelerde* bitkiler için özgürce yetişme ortamı oluşturulmuştur. Bunların hemen arkasında ve parkın kuzeybatısında yer alan ve birbirinden su arkı ile ayrılan 6 paralel bahçe, *Seri Bahçeler* olarak adlandırılmaktadır. Burada her bir bahçe, diğerinden gerek bitki örtüsü gerekse tarımsal özellikleri açısından farklıdır. Gümüş bahçe görme, kırmızı bahçe tatma, turuncu bahçe dokunma, yeşil bahçe işitme, mavi bahçe koku alma duyularını simgelerken son bahçe olan altın renkli bahçe tasarımcıya göre altıncı hissi simgelemektedir (Anonim, 26).

Şekil 4.100: Hareketli bahçeler ve Seri Bahçeler (Anonim, 100).

Parkın kuzeyinde yer alan geniş yeşil bölge, tamamen çayır ile bambu (*Phyllostachys pubescens*), eğrelti otu (*Polypodium vulgare*) türlerden oluşmuş olup kendisini çevreleyen seri bahçelerin, doğaldan uzaklaşan tasarımlarıyla mükemmel bir zıtlık oluşturmaktadır. 1 hektar alana yayılmış olan su ögesi, merkezi çimenliğin etrafında ve büyük kanalda kullanıldığı gibi bazı yerlerde kaskat ve sütunlu havuzlarda değişime uğrayıp arklar ile seri bahçelere ulaşmakta olup bu farklı kullanımları ile parkın en ilginç özelliklerinden birini oluşturmaktadır (Özol, 2005).

Şekil 4.101: Merkez bahçe ve seralar (Anonim, 101).

Andre Citroen Parkı, bir motor fabrikasının sponsorluğunda, 2003 yılında düzenlenen, en iyi 5 parkın seçildiği, “Top Des Parcs” (en iyi parklar) yarışmasında dördüncülük ödülünü almıştır. Amacı ulusal anlamda en iyi 5 parkı tanıtmak ve yeniden ziyaretçilere keşfettirmek olan yarışmanın kriterleri: Parkın ayırt edici tasarım ögesi bulundurması, halka açık olması, iyi düzenlenmiş olması ve gerçek bir peyzaj düzenleme felsefesine sahip olmasıdır (Özol, 2005).

Tablo 16’da da görüldüğü üzere Citroen Park içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; dikdörtgen alanları, formal yolları ve şekillendirilmiş bitkileri ile kırmızı, turuncu, mavi, ve altın konseptli *Seri Bahçeler* klasik stilde düzenlenmiştir. Merkezdeki süs havuzu ve simetrik yapıdaki düzenlemesi ile *Siyah ve Beyaz Bahçeler* klasik stilde düzenlenen diğer bahçelerdir.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; *Seri Bahçeler*’den; doğal bitkilendirmesi, pastoral tonlarda kullanılan bitkileri ile yeşil bahçe natural stilde düzenlenmiştir.

Modern stil öğeleri;

Fonksiyon alanları;, masa tenisi ve basketbol için düzenlenen formal çizgideki spor alanları, gri tonlardaki düzenlemesi ve geometrik şekilli bitkileri ile *Seri Bahçeler*’den gümüş bahçe, tam kare formda tasarımı ile *Hareketli Bahçeler* modern stilin etkisindedir.

Donatılar; beton malzemesi ve düz hatlarıyla oturma ve aydınlatma elemanları modern stilin etkisindedir.

Fütürizm öğeleri;

Mimari yapılar; oldukça yüksek ve modern tasarımı, cam ve metal karışımı malzeme yapısı ile geleceğin mimarisine gönderme yapan Sera Binaları fütürist stilde düzenlenmiştir (Şekil 4.101 a).

Şekil 4.101 a): Sera Binaları (Anonim, 101 a).

4.1.9. La Vilette Park

Tablo 4.17: La Vilette Park

La Vilette Park	
Ülke	Fransa
Şehir	Paris
Yapım Yılı	1987-1991
Yüz Ölçümü	55 hektar
Tasarımcıları	Bernard Tschumi.
Fonksiyonlar	Spor, dans, müzik dinleme, gezme, eğlenme, eğitim, kültürel faaliyetler gibi olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok.
Parkın Özelliği	Milli park ve doğal bir kaynak niteliğindedir. 25 adet fonksiyonel folie'nin yer aldığı alan, modern yapısıyla tam anlamıyla 21. yüzyıl parkıdır.
Park Tasarımı	İki ana aksın kesişmesi ve yıllankavi yolların fonksiyonlarla ve ana akslarla birleşmesi sirkülasyonu sağlamaktadır.

La Vilette Parkı, Paris'in kuzeydoğusunda, doğudan batıya kadar uzanan *Ourcq Kanalı* (Şekil 4.102) ile batı sınırını çizen St. Denis kanalının bulunduğu 55 hektar'lık bir alana kurulmuştur. La Vilette Parkı bölgesi geçen yüzyıl ortalarında Paris'in su gereksinmesinin büyük bir bölümünü karşılayan üç kanalın kesiştiği, duvarlarla çevrili bir su bendi idi (Oğuz, 1998).

Şekil 4.102: La Villette Park Planı (Anonim, 102).

Eskiden mezbaaha olarak kullanılan La Vilette Parkı için planlanan ilk yapı “*Bilim ve Endüstri Sitesi*” dir. Yapının güneyinde yer alan “*Geodezik Küre*” ise çeşitli bilimsel gösterimlerin yapıldığı bir sinema salonu olarak tasarlanmıştır. Şekil 4.103’te görülen bu yapı bugün dünyanın en büyük bilim ve teknoloji müzesidir. Alanın doğusunda “*La Zenith*” adı verilen büyük bir konser salonu, çaprazında “*Grande Halle*”, güneyinde “*Müzik Sitesi*” (Şekil 4.104), hemen karşısında ise tiyatro yer almaktadır (Oğuz, 1998).

Şekil 4.103: Geodezik küre (Anonim, 103).

Şekil 4.104: Müzik Sitesi (Anonim, 104).

1983 yılında sonuçlanan uluslararası yarışmada en başarılı bulunan proje Bernard Tschumi ve grubuna aittir. 1987- 1991 yılları arasında uygulaması yapılan La Villette Parkı, 3 sistemden meydana gelmiştir. Bunlardan ilki yönlendirici fonksiyonu olan yapılar ki bu, 190 x 190 metre’lik bir ızgara sistemi üzerine 10 x 10 metre’lik noktalarında ‘‘Folie’’ adı verilen küpler yerleştirilerek gerçekleştirilmiştir. İkinci sistem, 7 hektar alanda birbiriyle kesişen ve parkın bir ucunu diğerine bağlayan iki ana yaya aksından oluşmuştur. Bunlardan biri kuzey-güney doğrultusunda, *Grande Halle*’un yanından ve *Ourcq Kanalı*’nın üzerinden geçerek müzeye uzanmakta, diğeri ise doğu-batı doğrultusunda ve kanalın güney kıyısını izlemektedir. Üçüncü sistem, alçalıp yükselerek binalar arasında dolaşan uzun, yılankavi yaya yollarından ve yapılar ile yeşil alanları bağlayan sirkülasyon sisteminden oluşmuştur. Bu yollar zaman zaman her biri ayrı bir sanatçı tarafından tasarlanmış küçük tematik bahçelerden geçmektedir (Özol, 2005).

İçerisinde 28 adet ayna bulunan ayna bahçesi, tepeli bahçe (Şekil 4.105), 7 adet bronz heykel bulunan çardak bahçe, bambu bahçesi, hareketli bahçe, ada bahçe, denge

bahçesi, çocukluk korkuları bahçesi, dragon bahçesi, gölge bahçesi olmak üzere 10 farklı temada bahçe bulunmaktadır.

Şekil 4.105: Tepeli Bahçe (Anonim 105).

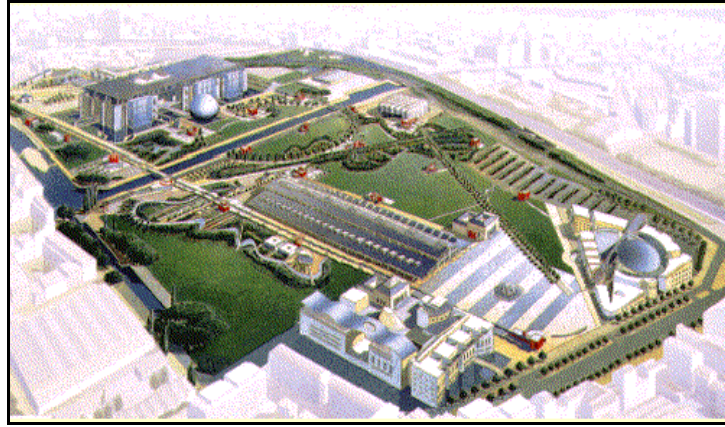

Şekil 4.106: Parkın ilginç yapılarından, ‘Folie’ (Anonim, 106).

Şekil 4.107: Parktaki heykellerden biri (Anonim, 107).

Parkın landmarkları olan folie'ler (Şekil 4.108), kareye oturtulan kübik, sembolik bir yapıdır. Birbirlerine çok benzeyen fakat her biri farklı olan *Folie*'lerden parkta 25 adet bulunmakta ve parka hareketlilik getirmektedirler. *Folie*'lerin sunduğu aktiviteler arasında eğlence, sinema, açık hava tiyatroları, paten alanları, restoranlar, video-bilgisayar salonları, gözlemevi, çocuk merkezi, ilginç tematik bahçeler, atölyeler, dans alanları, kitaplık, marketler, seralar, termal banyolar, sanat galerileri, sergi alanları, müzik ve resim atölyeleri bulunmaktadır (The Garden Book, 2000).

Şekil 4.108: La Villette Park perspektif görünüş (Anonim, 108).

Bernard Tschumi mimarlık tarihinde Dekonstrüktivizm olarak tanımlanan akımın öncü isimlerindedir. Dekonstrüktivizm akımı uyumsuzluk, çelişki ve hareket gibi kavramlar ile tanımlanmaktadır. Tschumi'nin tasarımının dekonstrüktivist olarak tanımlanmasının nedeni, burada esas olanın dinamizm, hareket, şaşırtmacalı yönelmeler, sürprizler ve her şeyden önemlisi mekana ve konstrüksiyona ağırlık verilmiş olmasıdır (Özol, 2005).

La Villette Parkı, barındırdığı tüm öğeleriyle teknolojik açıdan geçmişle gelecek arasında çok zevli bir bağ kurmaktadır ve bu öğeler parkın yapısına hiç zarar vermeden değişip tekrar eski hallerine dönme özelliğine sahiptirler. Tamamen çoğulcu bir felsefe ile tasarlanmış olan bu kompleks tam bir 21. yüzyıl parkıdır.

Tablo 18’de de görüldüğü üzere La Villette Park içerisinde;

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; pürüzsüz yansıtıcı yüzeyi tam bir küre şeklindeki ile *Geodezik Küre*, cam malzemenin sade ve gösterişli kullanımıyla oluşan *Bilim ve Endüstri Sitesi* modern stilin etkisindedir.

Fonksiyon alanları; tema bahçelerinden; muntazam ve dalgalı çim yükseltileriyle tepeli bahçe, düz çizgilerle düzenlenmiş denge bahçesi ve kesişen iki düzlem olarak düzenlenen su kanallarıdır.

Donatılar; sade fakat çok fonksiyonlu çocuk oyun alanları, yapılarla bütünleşen oturma elemanları, ve düz çizgilerle dizayn edilmiş metal aydınlatma elemanları modern stilde düzenlenmiştir.

Dekonstrüktivizm öğeleri;

Mimari yapılar; kırmızı renkte, *Folie*’ler farklı fonksiyonlar için her zaman değişebilen demir konstrüksiyonda inşa edilmiştir. Sinema salonu, konser salonu, müzik sitesi, spor alanları, tema bahçeleri, tiyatro, gözlemevi, kafeler, restoranlar, marketler, video ve bilgisayar salonları, dans alanları, kitaplıklar, termal banyolar, sanat galerileri, sergi alanları, müzik ve resim atölyeleri gibi bir çok amaçla kullanılan *Folie*’ler, dinamik ve değişken yapılarıyla dekonstrüktivist stilde tasarlanmıştır.

Sürrealizm öğeleri;

Fonksiyon alanları; tema bahçelerinden; çocukluk korkuları bahçesi ve dragon bahçesi, büyük hayal kahramanlarının sıradışı dizayn edildiği oyun mekanizmaları ile sürrealizm etisindedir.

Sanat objeleri; malzeme ve tasarım bakımından, büyüklük ve gerçekçilik kavramlarını sorgulatan heykeller sürrealizm stilin etkisinde düzenlenmiştir.

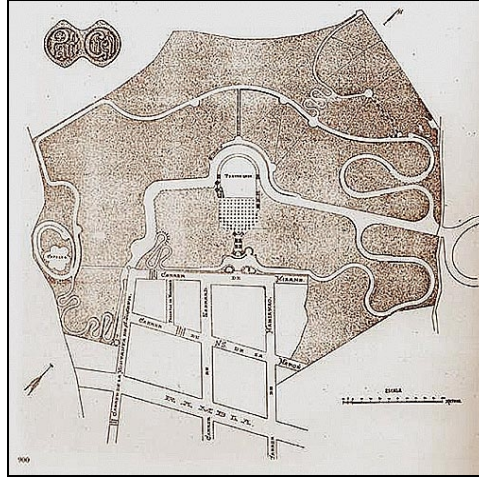
4.1.10. Park Guell

Tablo 4.19: Park Guell

Park Guell	
Ülke	İspanya
Şehir	Barselona
Yapım Yılı	1900-1914
Yüz Ölçümü	20 hektar
Tasarımcıları	Antoni Gaudi
Fonksiyonlar	Dinlenme ve eğlenmeden çok sanatsal ve kültürel bir görsellik yaşamak ve Gaudi'nin mimari tarzını kavrama olanağı mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkin Özelliği	Park Guell UNESCO Mirası Listesi'nde yer almaktadır.
Park Tasarımı	Ana meydandan ikiye ayrılan yol kıvrımlı yollarla sirkülasyonunu tamamlamaktadır.

Barselona'da bulunan Park Guell, ünlü mimar Gaudi'nin en renkli ve göz alıcı eserlerinden biridir. Başlı başına sanat eseri olan bu park ile Gaudi sanatların bir sentezini yapmakta, hem ressam, hem heykeltıraş, hem de bir mimar olduğunu göstermektedir. 20 hektar büyüklüğündeki parkın yapımı 1900-1914 yılları arasında devam etmiş, 1923 yılında halka açılmıştır (Anonim, 28; Oğuz, 1998).

Parka 5 noktadan giriş mevcuttur. Park, meydan merkezde kalacak biçimde tasarlanmıştır. Ana girişte taştan yapılmış, mantarları anımsatan *Hansel ve Gratel* klübeleri bulunmaktadır. Yapıların birinde ilginç bir kule vardır. Parkın girişindeki merdivenli yol, sütunlarla süslenmiş büyük meydana kadar uzanmaktadır. Büyük meydan, Barcelona'yı ve denizi gören çok güzel bir manzaraya sahip olmakla birlikte kültürel ve toplumsal etkinliklerin gerçekleştirildiği bir alan olarak kullanılmaktadır. Meydandan devam eden düz aks ikiye ayrılıp yılan gibi kıvrılarak fonksiyonlara ulaşmaktadır. Kıvrımlı patikalar (Şekil 4.19), yürüyüş sırasında doğayı sevmek ve Gaudi'nin sanatını anlamak için olağanüstü alanlardır (Anonim, 28).

Şekil 4.109: Park Güell Planı.

Şekil 4.110’da görüldüğü gibi büyük meydana bulunan seramik çinisi parçalarla dekore edilmiş son derece uzun oturma elemanı, parkı bir yılan formunda dolaşmaktadır (Oğuz, 1998). “Tracandis” adı verilen bu teknik, parkın girişindeki taşan iki kulübenin çatılarında da uygulanmıştır.

Şekil 4.111’de görülen kertenkele figürü merdivenleri ayırmakta ve tüm dikkati toplamaktadır. Parkta en alt katta Gaudi’nin kendi adına yaptığı ev yer almaktadır. Bu yapı şuan müze olarak hizmet vermektedir. Bunun dışında, parkta oturma alanları, sarnıç, pazar yeri ve oyun alanları bulunmaktadır (Phaidon, 2000).

Şekil 4.110: Park Güell’in tracandis tekniğinde yapılmış oturma elemanları (Anonim, 109).

Şekil 4.111: Seramik kaplı, “Dragon” isimli kertenkele heykeli (Anonim, 110).

Park, amorf ve oval çizgilerden oluşan mimarisi, mozaiklerle bezenmiş obje ve alanları, altın renginden yeşilimsi bir maviye giden renkleriyle canlı bir nesne ve 21. yüzyıl’a örnek bir parktır.

Park Güell, renkliliği, hareketliliği, form bütünlüğü ile günümüze kadar önemini taşımıştır. Bugün bile beğenilen rekreasyon alanları arasında yer almaktadır. Hatta bu beğeni dünyaca onaylanmış ve park 1984 senesinde Unesco tarafından “Dünya’nın Mirası”na ait bir yer adı altında ödüllendirilmiştir (Yalçın, 1998).

Şekil 4.112: Park Güell girişinin genel görünümü (Anonim, 112).

Tablo 20’de de görüldüğü üzere Park Guell içerisinde;

Art Nouveau stili öğeleri;

Mimari yapılar: *Gaudi'nin Evi* park tasarımına nazaran daha sadedir fakat çatısında art nouveaunun kıvrımlı desenleri yer almaktadır. *Hansel ve Gratel klübeleri*, renkli, dalgalı dama tahtası görünümünde çatıları ile art nouveau stilin etkisindedir.

Donatılar: kıvrımlı yapısıyla uzayan dünyanın en uzun oturma elemanları art nouveau stilin etkisinde düzenlenmiştir.

Sanat objeleri: rengarenk mozaiklerin desenlendirilmesi ile dikkat çeken “*Dragon*” isimli kertenkele heykeli art nouveau stilin etkisindedir.

Kübizm öğeleri;

Fonksiyon alanları: pazaryeri renkli mozaiklerin üçgenlerden oluşturan görüntüsü nedeniyle kubizm etkisinde gözükmektedir. Tavanı ise mozaik göbeklerle kaplı ve yansımalar oluşturmaktadır. Bu özelliği de kubizm etkisinde olduğunu göstermektedir.

Şekil 4.112 a): Park Guell mozaik işlemleri (Anonim,).

4.1.11. Pinar de Perruquet Park

Tablo 4.21: Pinar de Perruquet Park

Pinar de Perruquet Park	
Ülke	İspanya
Şehir	La Pineda (Vila-Seca)
Yapım Yılı	2005-2008
Yüz Ölçümü	2,8 hektar
Tasarımcıları	Peyzaj mimarları, Gerard Veciana Membrado ve Elisabet Faura Pavia.
Fonksiyonlar	Dinlenme, eğlenme olanakları mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkin Özelliği	Çam ağaçlarının devamının metal bir doku ile oluşturulması parkı özel kılmaktadır.
Park Tasarımı	Petekvari alanlar dışında kalan geometrik şekilli yollar sirkülasyonu sağlamaktadır.

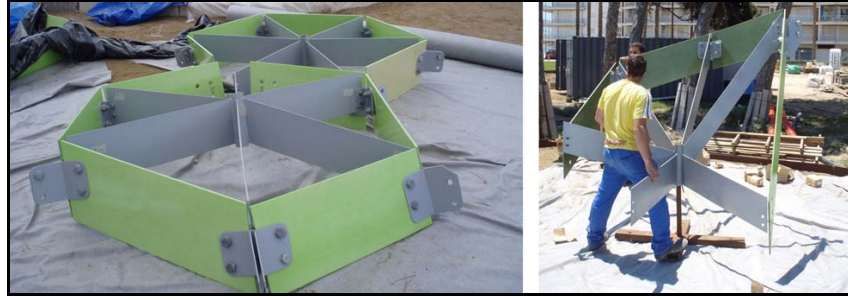
İspanya’da yer alan Pinar de Perruquet Parkı, 2.8 hektar alan üzerine kurulmuştur. Tasarımı ve yapımı 2005 yılında başlayan parkın büyük bir kısmı çamlık alandan oluşmaktadır. Plaj ile şehir yerleşiminin arasında yer alan parkın tümünde altıgen formlar kullanılmıştır. Süs havuzu, bitki parterleri, pergolalar, altıgen ve üçgenlerden ilham alınarak tasarlanmıştır.

Şekil 4.113’te görüldüğü gibi park tasarımında altıgen bileşkenli pergolaların (Şekil 4.114), form olarak çam ağaçlarının devamı gibi durması amaçlanmıştır. Böylece çamlığın içindeyken geometrik bir ağ, dışındayken altıgenlerin dalgalanmaları sonucu ortaya çıkan çam ağaçları silueti oluşmaktadır (Şekil 4.116). Park, geometrik ve bitkisel dokuyu içerisinde barındırabilmiştir. Organik görsellikteki pergolaların kullanımında, esnek ve sağlam olan materyallerden, fiberglas ve alüminyum kullanılmıştır (Şekil 4.113).

Şekil 4.113: Pinar de Perruquet Park planı (Anonim, 113).

Park tasarımcıları, insanların çamlık alana girmeden plaja ulaşabilecekleri birçok yol tasarlamışlardır. Havuzlar, duş alanları (Şekil 4.115), çocuk oyun alanı ve pergolaların altına dinlenme (Şekil 4.117) alanları tasarlanmıştır. Çok rüzgar alan taraflarda kuru bitkilendirme, az rüzgar alan taraflarda ise canlı bitkilendirme yapılmıştır. Parkta şekil açısından bir geometrik bütünlük söz konusudur.

Şekil 4.114: Pergola bağlantıları (Anonim, 114).

Şekil 4.115: Süs havuzları ve çiçek parterlerinden bir görüntü (Anonim, 115).

Şekil 4.116: Pinar de Perruquet Park'nın genel görünümü (Anonim, 116).

Şekil 4.117: Pinar de Perruquet Park'nın genel görünümü (Anonim, 117).

Tablo 22’de de görüldüğü üzere Pinar de Perruquet Park içerisinde;

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; modern stilde tasarlanan geometrik pergolalar altıgen bir ağ oluşturarak çam ağaçlarının silüetini tamamlamaktadır. Altıgen parsellere bölünmüş bitki parterleri de modern stil etkisinde düzenlenmiştir.

Fonksiyon alanları; iki renkte işlenmiş, altıgen fiskiyeli havuzlar simetrik döşemeleriyle modern stilin etkisindedir.

Donatılar; çocuklar için geometrik su kombineli oyun alanları, sade hatlarla düzenlenen tahta ve demir malzemeli oturma ve aydınlatma elemanları modern stilin etkisindedir.

4.2. SANAT AKIMLARI AÇISINDAN TÜRKİYE'DEKİ BAŞLICA PARKLAR

4.2.1. Adapark

Tablo 4.23: Adapark

Adapark	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	2003
Yüz Ölçümü	48 hektar
Tasarımcıları	İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
Fonksiyonlar	Eğlenme, dinlenme, spor yapma, ata binme, hayvanlar hakkında bilgi edinme, bitkilerle ilgilenme, gölde bisiklet gezintisi gibi olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkın Özelliği	Bayrampaşa ilçesinin en büyük açık alan parkıdır.
Park Tasarımı	Gölet etrafını dairesel şekilde dolaşan informal bir aks sistemi mevcuttur.

Adapark, İstanbul'da, Bayrampaşa sınırları içerisinde bulunmaktadır. 2003 yılında hizmete açılan Adapark 48 hektar alanıyla, Bayrampaşa ilçesinin en büyük açık alan parkıdır.

Şekil 4.118'de görüldüğü gibi park, plan olarak yapay bir gölet etrafında konumlanmıştır. Üç adet giriş kapısı bulunan Adapark'ın A kapısı'ndan girildiğinde sol kısımda otoparklar, sağlık merkezi, çocuk oyun alanı, sağ tarafta ise yönetim binası, helikopter pisti ve otoparkların devamı yer almaktadır. Bu kısım oldukça karışık olmakla birlikte, ziyaretçilere yönelik herhangi bir yönlendirme bulunmamaktadır. Bu alanda bir adet Osmanlı Dönemi sanatının izlerini taşıyan çeşme bulunmaktadır. Buradan devam eden aksın sonunda güzel sanatlar alanı ve amfiteyatrosu bulunmaktadır.

Şekil 4.118: Adapark alan diyagramı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkın B kapısı'ndan girildiğinde, birçok kafeterya ile karşılaşılmaktadır (Şekil 4.119). Kafelerin çevrelediği alanda büyük bir gölet bulunmaktadır. Göletin içerisindeki kale, köprüler ve yapay kayalar ile kombine edilmiştir. Bu alan, parkın tüm manzarasına ev sahipliği yapmaktadır. Gölet içerisinde deniz bisikletleri ile gezilebilmektedir.

Şekil 4.119: Adapark yerleşim planı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

C kapısı, diğer kapılara oranla daha az hareketlidir. Sol tarafta eskiden engellilere ait olan alanda şuan otoparklar bulunmaktadır. İleride ise lunapark mevcuttur. Bu aksın devamında, koşu ve yürüyüş parkuru, basketbol ve halı sahaları, tenis kortları, spor aletleri, piknik alanları bulunmaktadır.

Parktaki en faydalı alanlardan biri ‘‘*Hobi Bahçesi*’’ olarak adlandırılan seradır (Şekil 4.121). Bu alan ziyaretçilerin bitkileri görmesi, tanınması, gelişimlerini izleyebilmesi açısından çok önemlidir. Ayrıca burada ziyaretçilerin bitkilerle uğraşabilme imkanı da mevcuttur. Sera, çevresiyle ve tüm parkla hem yapı hem konsept olarak gayet uyumludur. Şekil 4.120’de görüldüğü gibi parktaki hayvanat bahçesinde atlara binilebilmektedir. Fakat at maneji çok küçüktür.

Şekil 4.120: At maneji (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.121: Adapark’ın içindeki sera (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Geniş bir alan üzerine kurulu olan çocuk oyun alanının zemini topraktır (Şekil 4.122). Bu zemin, orada oynayacak çocuklar için tehlike oluşturabilecek türdedir. Fakat oyun alanının etrafındaki rengarenk tahtadan çitler alanı, sempatik ve davetkar hale getirmiştir. Tamamı tahtadan yapılmış aletler birbirleriyle ve alan ile uyum içerisindedirler.

Şekil 4.122: Çocuk oyun alanı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.123'te görüldüğü gibi gezi ve eğlence alanlarına sahip, sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirildiği, sportif faaliyetlerin yapılabildiği Adapark halkın rekreasyon isteğini karşılayabilmektedir.

Şekil 4.123: Adapark genel görünümü (Anonim, 123).

Tablo 24’de de görüldüğü üzere Adapark içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Donatılar; renkli ahşap malzemelerden yapılmış çocuk oyun alanı, kafeslerle kombine edilmiş oturma alanları olarak kullanılan pergolalar, metal malzemelerden formal çizgide dizayn edilmiş aydınlatma elemanları klasik stilde düzenlenmiştir.

Sanat Objeleri; Osmanlı Dönemi izlerini taşıyan oymalı desenlerle bezenmiş çeşme klasik stilde düzenlenmiştir.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; standart spor alanları dışında doğal yürüyüş ve gezinti alanları, kır kahvesi olarak düzenlenmiş kafeler ve ziyaretçilerin katkıda bulunabildikleri, informal hatlarıyla alan ile uyum içerisindeki ‘‘Hobi Bahçesi’’ natural stil etkisindedir. Parkın merkezini oluşturan, dairesel hatlar ve etrafındaki yapay kayalarla liman görüntüsü veren büyük gölet de natural stilde planlanmıştır.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; sade tasarımı ile düğün salonu, tam daire şeklinde ve içerisindeki simetrik tasarımı ile amfiteyatro modern stilin etkisinde düzenlenmiştir.

Minimalizm öğeleri;

Mimari yapılar; az malzeme ile fonksiyonel tasarım mantığına uygun olarak yapılmış sergi alanları, tekrarın ve sadeliğin vurgulanması ile minimalist etkide gözükmektedir.

4.2.2. Altınpark

Tablo 4.25: Altınpark

Altınpark	
Ülke	Türkiye
Şehir	Ankara
Yapım Yılı	1993
Yüz Ölçümü	64 hektar
Tasarımcıları	Mimar Öner Tokcan, mimar Hulusi Gönül ve mimar İlder Tokcan.
Fonksiyonlar	Tenis basketbol, futbol, jimnastik ve aerobik, paten kayma, yüzme, ata binme, balık tutma gibi olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkin Özelliği	Altınpark, bir Kültürpark niteliğindedir.
Park Tasarımı	Girişlerden gelen yollar, merkezdeki büyük göletin etrafını informal parsellere bölmektedir.

64 hektar genişliğindeki alan üzerine kurulu olan Altınpark, Ankara ilinde yer almaktadır. Güney batısında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, diğer yönlerde ise konut alanları mevcuttur. 1987 yılında hizmete geçmiştir.

1936'ların Ankara'sında golf alanı olarak kullanılan bu alan, 1993 mayısına kadar geçen süre içerisinde yönetim binaları, *Paten Kubbesi* (Şekil 4.126), *Kapalı Yüzme Havuzu* (Şekil 4.127), *Kongre ve Gösteri Merkezi*, *Feza Gürsey Bilim Merkezi*, spor alanları (mini futbol sahası, mini golf sahası, paten alanı, jimnastik ve aerobik alanı), gösteri amfileri, *Türk, İtalyan ve Çin Lokantaları*, *Büyük Gölet*, *İtalyan*, *Gül*, *Lale*, *Japon Bahçesi* ve bitki üretim seraları tamamlanarak ziyarete açılmıştır (Zaloğlu, 2006).

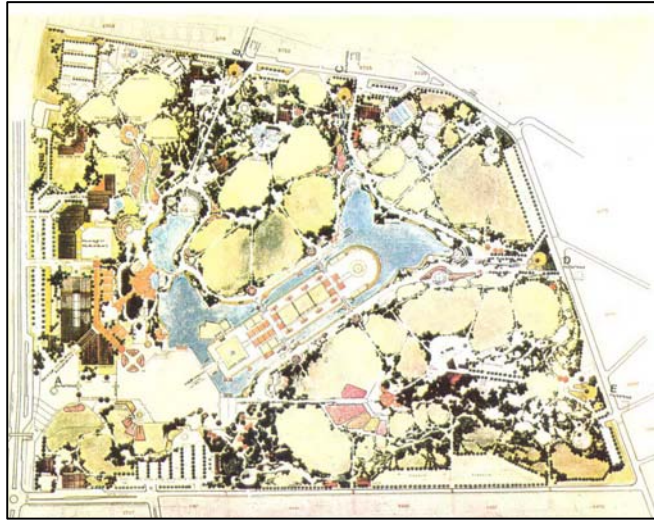
Bunların yanında eğlence parkı, çocuk oyun alanları, piknik alanları, çay bahçeleri, göl tiyatrosu, koşu parkuru, kuş evi, go-kart pisti, düğün sarayı, at tavlasi gibi yapı grupları bulundurmaktadır (Anonim, 29).

Aydınlıkevler Kapısı, *27 Aralık Kapısı*, *13 Ekim Kapısı*, *19 Mayıs Kapısı*, *23 Nisan Kapısı*, *Altınpark Kapısı* olmak üzere beş giriş mevcuttur. Bu girişlerden gelen yollar, parkın etrafında gezinen ana yolla birleşmektedir. Bu girişlerden Altınpark Kapısı ana

meydana bağlanmakta, parkın önemli yapı ve alanlarına ulaşmakta diğer üç kapıdan gelen yollar ise parkın iç bölümlerine kadar uzanmaktadır (Şekil 4.124).

Altınpark'ın fonksiyonel ve görsel açıdan dikkati çeken, parselasyonu etkileyen en önemli kullanışı göl ve ada kompleksidir (Şekil 4.125). Altınpark'ta formal ve informal olmak üzere birçok büyük ve küçük su ögesi yer almaktadır. Parkta çeşitli fiske tipleri ile müzikli su oyunlarına da yer verilmiştir. Parkta yer alan balıkçı koyunda balık tutma, doğal göletlerden farkı olmayan büyük havuzlarda ise sandallarla gezinti gibi rekreatif faaliyetler de gerçekleştirilebilmektedir (Zaloğlu, 2006).

Parkta yer alan lokantalardan *Çin Lokantası* geleneksel Japon mimarisi ile tasarlanmıştır. Alanda kullanılan labirent şeklindeki döşeme, Rönesans bahçelerinin önemli detaylarından birisidir. O dönemde herdem yeşil bitkilerle yapılan bu labirent, Altınpark'ta beton zemin üzerine döşeme şeklinde yapılmıştır (Belyakalı, 2003).

Şekil 4.124: Altınpark'ın Planı (Anonim, 124).

Şekil 4.125: Altınpark'ın genel görünümü (Anonim, 125).

Şekil 4.126: Paten Kubbesi (Anonim, 126).

Şekil 4.127: Kapalı Yüzme Havuzu (Anonim, 127).

Şekil 4.128: Altınpark'ın genel yerleşim planı (Anonim, 128).

Park alanı içerisinde *Türk Sokağı* adlı bir bölüm yer almaktadır. Bu yapılaşmada geleneksel Türk Evleri'nden yansımalar yer almaktadır. Alanda dikkat çeken bir diğer unsorda bir çok renkte lalenin bulunduğu *Lale Bahçesi'dir* (Belyakalı, 2003).

Tablo 26’da da görüldüğü üzere Altınpark içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; küçük pencereleri, muşamba tenteleri, önündeki rengarenk çiçekleriyle restoran, Klasik İtalyan Stili’nde tasarlanmıştır. Balkonlu, ahşap tuğla karışımı binalardan oluşan Türk Sokağı geleneksel Türk mimarisinden kesitler sunmaktadır.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; tenis, basketbol, futbol, jimnastik ve aerobik, paten kayma, yüzme gibi alanların ayrılan standart spor alanları dışında, ata binmek için parkın doğal alanlarından faydalanılmaktadır. Restoranlardan; kırmızı yapının üzerinde kıvrımlı ve yeşil renkteki çatısı, ve çatıdan sarkan bibloları ile *Çin Lokantası* natural stil etkisinde düzenlenmiştir. *Büyük Gölet*’in bir kısmı eğriler çizerek informal bir alan ve natural bir görüntü oluşturmaktadır.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; kubbe şeklindeki mimarisi ile *Paten Kubbesi*, tek katlı, cam yoğunluklu tasarımıyla *Bilim Merkezi*, koyu gri renkte, piramidal şekilde ve yukarıya doğru daralan, kırmızı demir konstrüksiyonlarla desteklenmiş, bir cephesi mavi-yeşil renkteki cam tuğlalarla örülü *Kapalı Yüzme Havuzu*, geometik şekilleriyle birbirini tamamlayan *Yönetim Binası* ve *Kongre ve Gösteri Merkezi* binaları modern stil etkisinde tasarlanmışlardır.

Fonksiyon alanları; *Büyük Gölet*’in parkı çapraz bir şekilde bölen kısmı formal ve modern bir görüntü oluşturmaktadır.

Donatılar; parkta yer alan eğitici ve öğretici çocuk oyun alanları, sade hatlarda tasarlanan oturma elemanları ve metal malzemedan yapılmış aydınlatma elemanları modern stilin etkisinde düzenlenmiştir.

Sanat objeleri; Şekil 4.128 a)'da görüldüğü gibi *Feza Gürsey Bilim Merkezi* önündeki dil çıkaran insan figürü, beyaz rengi ve alaycı tasarımı açısından modern stili çağrıştırmaktadır.

Postmodern stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; parkta yer alan *Gül ve Lale Bahçesi*, Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait unsurlar ve park içerisinde informal bir şekilde dizayn edilmişlerdir. *İtalyan Bahçesi* yuvarlak bir alan etrafında konumlandırılmıştır ve *Japon Bahçesi* doğal bir süs havuzu etrafında bitkilerle kombine edilerek konumlandırılmıştır. Hepsi birer kültüre yönelik tema bahçeleri park içerisinde modernize edilerek konumlandırılmışlardır. Yerel ve tarihsel özelliklerin daha sade dizaynları postmodern stilin oluşmasını sağlamaktadır.

Şekil 4.128 a): Feza Gürsey Bilim Merkezi önündeki heykel (Anonim, 128 a).

4.2.3. Baltalimanı Japon Parkı

Tablo 4.27: Baltalimanı Japon Parkı

Baltalimanı Japon Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	2003
Yüz Ölçümü	0,7 hektar
Tasarımcıları	İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
Fonksiyonlar	Dinlenme, Japon kültürü hakkında bilgi edinme olanakları mevcuttur.
Konaklama	Yok
Parkın Özelliği	Baltalimanı Japon Parkı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve kardeş şehir Şimonoseki Belediyesi işbirliği ile, “Dünya Bahçeleri Projesi” kapsamında gerçekleştirilmiştir.
Park Tasarımı	İnformal bir aksın doğal bir düzenleme içerisinde dağılarak oluşturduğu sirkülasyon.

Baltalimanı Japon Parkı, 2003 yılında, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve kardeş şehir Şimonoseki Belediyesi işbirliği ile, dünya bahçeleri kültürünü ülkemizde tanıtmak, yaygınlaştırmak, toplumlararası kültür alışverişini sağlamak, kent yeşil dokusunu zenginleştirmek amacıyla, “Dünya Bahçeleri Projesi” kapsamında gerçekleştirilmiştir. 2003 yılının Japonya’da Türk Yılı ilan edilmesi ve İstanbul’un Japonya’nın Şimonoseki kenti ile kardeş şehir olması parkın önemini göstermektedir.

Ülkemizde bir ilk olan Japon Parkı, Sarıyer Baltalimanı’nda 0,7 hektar’lık bir alanda inşa edilmiştir. Dünyada kabul ve büyük bir saygı gören japon felsefesi, dağ, şelale, okyanus gibi doğal güzelliklerin gücünün büyüklüğünü ve insanlığın, bu güç karşısındaki acizliğini anlatmaktadır.

Japon bahçesinin felsefesinde doğa sevgisi vardır ve yapımında doğal malzemeler kullanılmaktadır. Baltalimanı Japon Parkı’nda da bu felsefe boy göstermektedir. Parkta, bir ana olmak üzere 2 adet giriş kapısı bulunmaktadır fakat biri kapalı tutulmaktadır. Sadece ana kapı kullanımdadır. Şekil 4.129’da görüldüğü gibi ana kapı, japon kültürünü yansıtacak şekilde üstü kapalı, ahşap ve taş malzemeden oluşmuştur. Sade hatlarından minimalist tarzda tasarlandığı görülmektedir.

Şekil 4.129: Baltalimanı Japon Parkı Giriş Kapısı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Park düz bir arazi üzerinde konumlandığından, daha girişte tüm manzarayı görmek mümkündür. Dağları simgeleyen yapay tepeler ve taşlar, gölleri simgeleyen süs havuzu ve bunları birbirlerine bağlayan köprü, ormanları simgeleyen ağaçlar, 4 adet doğal taştan imal edilmiş fener (toro), bir adet çozubaçi çeşmesi, 1 adet kamelye, 1 adet japon çayevi bulunmaktadır (Şekil 4.130, 4.131).

Şekil 4.130: Fener (toro) ve çozubaçi çeşmesi (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

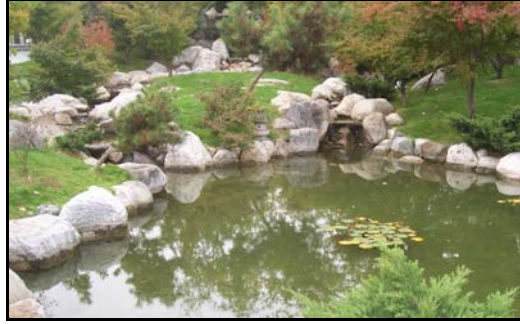
Şekil 4.131: Süs havuzu ve köprü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Japonya'dan getirilen bitkilerle oluşturulan parkta bulunan kamerye en ilgi çeken öğedir. Formu ve ahşap malzeme yapısı ile natüralist stili yansıtmaktadır. Yollar natural bir şekilde planlanmış, sert zeminde aynı stilde uygulanmıştır.

Şekil 4.132'de görüldüğü gibi parkta yer alan oturma elemanları, aydınlatma elemanları park ile uyum içerisindedirler. Parktaki *Çay evi* kullanıma açık değildir. Bu durum parkın temasıyla çelişki içerisindedir.

Şekil 4.132: Çay evi (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.133: Süs havuzundan bir görüntü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Tablo 28’de de görüldüğü üzere Baltalimanı Japon Parkı içerisinde;

Natural stil öğeleri;

Mimari yapılar; park alanı ile uyum içerisinde koyu kahverengi ahşap tasarımıyla köprü natural stil etkisinde düzenlenmiştir.

Fonksiyon Alanları; Japon felsefesinde denizleri, gölleri sembolize eden ve bahçelerde sıkça yer verilen süs havuzu burada da kullanılmıştır. Doğal şekli ve görüntüsü, sınırlarının kayalarla çevrili olması natural stil etkisinde tasarlandığını göstermektedir.

Donatılar; tahta malzemeden yapılmış kamerye ve içerisinde yer alan oturma alanları parkın açık alan kısmındaki tek oturma birimidir, ve parkın doğal çizgisi ile uyum içerisinde natural stilde tasarlanmıştır.

Sanat Objeleri; Parkta yer alan granit ve mermer malzemelerden üretilmiş çeşme ve fenerler Japon sanatı etkisinde dizayn edilmiştir.

Modern stil öğeleri;

Donatılar; siyah metal malzemeden oluşan aydınlatma elemanları görüntü ve tasarım açısından modern stilin etkisindedir.

Minimalizm öğeleri;

Mimari yapılar; çayevi Japon mimarisinde sık kullanılan tek katlı, ahşap cam karışımı malzemeden oluşturulmuştur. Giriş kapısı ise geniş, güven uyandıran ve davetkar yapısıyla dikkat çekmektedir. Sade hatlarla dizayn edilen bu iki yapının da minimalist etkide olduğu görülmektedir.

4.2.4. Bursa Soğanlı Botanik Parkı

Tablo 4.29: Bursa Soğanlı Botanik Parkı

Bursa Soğanlı Botanik Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	Bursa
Yapım Yılı	1998
Yüz Ölçümü	40 hektar
Tasarımcıları	Pr. Dr.Ahmet Cengiz Yıldızcı ve Yüksek Mimar Hüsrev Tayla.
Fonksiyonlar	Bitki ve hayvan dünyası hakkında bilgi edinme, masa tenisi, koşu, yürüyüş, bisiklete binme olanakları mevcuttur.
Konaklama	Var.
Parkin Özelliği	1. Derecede Doğal Sit Alanıdır ve koruma altındadır.
Park Tasarımı	

Bursa Hayvanat Bahçesi'nin bitişiğinde kurulan Bursa Soğanlı Botanik Parkı, 40 hektar büyüklüğündedir. Park, 1998 yılında kullanıma açılmış ve sit alanı ilan edilmiştir. Bitkisel araştırma ve bilimsel çalışmalara açık bir parktır (Anonim, 30).

Parka üç ayrı noktadan giriş yapılmaktadır. Sirkülasyon, ana fonksiyolar olan hayvanat bahçeleri ve tema bahçeleri etrafında konumlandırılmıştır. Şekil 4.134'te görüldüğü gibi Bursa Soğanlı Botanik Parkı, bitki teması altında kurulmuş bir parktır. Parktaki tüm fonksiyonlar bu tema ile uyum içerisindedirler. Parkta, *Japon Bahçesi*, *Fransız ve İngiliz Bahçesi* örnekleri ile birlikte *Gül Bahçesi*, *Kaya Bahçesi* gibi bahçe örnekleri bulunmaktadır. Japon bahçesinde, yapay bir tepenin üzerinde bulunan *Japon Evi*, Japon Kirazları ve mabet ağaçlarının çevrelediği nilüferli göl, *Fransız Bahçesi*'nde çalı duvarlar, şekil verilmiş bodur ağaçların oluşturduğu düzen ve budanmış ağaçlar, *İngiliz Bahçesi*'nde Londra çınarları, selviler gibi yüksek ağaçlar farklı kültürleri bir park içerisinde yansıtmaktadır. Park, bu zengin bitki dokusuyla 13.08.1998 tarihinde 1. Derecede Doğal Sit Alanı ilan edilerek gelecek için koruma altına alınmıştır (Anonim, 30).

Şekil 4.134: Bursa Soğanlı Botanik Parkı (Anonim, 134).

Nilüfer Çayı yönündeki girişte, otoparkın hemen yanında tarihi 17., 18. ve 19. yüzyıl'a ait ünlü Bursa konaklarının yeniden yapılmış örnekleri bulunmaktadır. Parkın içindeki bu yapılar lokanta, kahve ve otel olarak işletilmektedirler. Bu alanda Osmanlı Mimarisinin izlerini görmek mümkündür.

Parkta, yapay göletler, kültür-fizik aletleriyle desteklenmiş doğal zeminli koşu ve bisiklet yolu, sabit masa tenisi alanı ve otomobil pisti, süs havuzu, kameriyeler ve giriş kontrol noktası bulunmaktadır.

Şekil 4.135: Hayvanat Bahçesi (Anonim, 135).

Tablo 30'da da görüldüğü üzere Bursa Soğanlı Botanik Parkı içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; parkta yer alan birçok tema bahçesinden *Fransız Bahçesi* simetrik ve karelajlara ayrılmış bitkilendirmesi ile klasik stilin etkisindedir.

Natural stil öğeleri;

Mimari yapılar; geleneksel *Osmanlı Evleri* tahta veya tuğla tahta karışımı malzemeden yapılmış, 2-3 katlı, restoran, otel, kafe amaçlı kullanılan bu evler natural stil ile uyum içerisindedirler.

Fonksiyon alanları; masa tenisi için oluşturulan alanlar bunların yanında koşu ve bisiklete binmek için doğal alanlardan faydalanılmıştır. Tema bahçelerinden *İngiliz Bahçesi*, *Gül Bahçesi* ve *Japon Bahçesi* bitkilendirme şekli, ve informal süs havuzları ile *Kaya Bahçesi* ise kayaların ve yer örtücülerin doğal bir şekilde konumlandırılmasından ötürü natural stilin etkisindedir.

Donatılar; Tahta ve plastik malzemelerden üretilmiş parkın doğal yapısı ile uyumlu çocuk oyun alanları natural stilde düzenlenmiştir.

Modern stil öğeleri;

Donatılar; sade hatlarıyla metal yapıdaki oturma elemanları ve düz çizgideki aydınlatma elemanları modern stilin etkisinde düzenlenmiştir.

Sanat objeleri; Şekil 4.135 a)'da görüldüğü gibi içerik olarak kullanıcılara parkı koruma ile ilgili mesajlar veren, tasarım olarak konuların figürlerle anlatıldığı modern heykeller yer almaktadır.

Postmodern stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; büyük bir kafesi andıran, çelik konstrüksüyonlarla işlenmiş modern görünümlü hayvanat bahçeleri ve bunların ortamın doğallığı ile çelişmesi postmodern bir etki oluşturmaktadır.

Şekil 4.135 a): Parktaki heykellerden biri (Anonim,).

4.2.5. Etiler Sanatçılar Parkı

Tablo 4.31: Etiler Sanatçılar Parkı

Etiler Sanatçılar Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	Bursa
Yapım Yılı	2003
Yüz Ölçümü	48 hektar
Tasarımcıları	Yrd. Doç. Dr. Nurgül Erdem, Prof. Dr. Adnan Uzun, Yrd. Doç. Dr. Sedat Bekiroğlu.
Fonksiyonlar	Dinlenme, gezme, sanatsal ve kültürel bilgi edinme olanakları bulunmaktadır.
Konaklama	Yok.
Parkın Özelliği	Yedi Sanat Dalını işlemesi parkın en çekici özelliğidir.
Park Tasarımı	Klasik stilde düzenlenen ana aksın meydana kadar inmesi, ana akstan ayrılan yolun natural stilde şekillenerek meydana diğer aksla birleşmesi sirkülasyonu oluşturmaktadır.

İstanbul'un Etiler semtinde yer almakta olan Sanatçılar Parkı, 48 hektar'lık bir alan üzerine kurulmuştur. 2003 yılında, Beşiktaş Belediyesi tarafından uygulanan park, edebiyat, müzik, mimari, heykel, resim, sinema ve tiyatro olarak yedi sanat dalını ve sanatçıları, gelecek kuşaklara anlatmak ve ölümsüzleştirmek amacıyla yapılmıştır.

Şekil 4.136: Etiler Sanatçılar Parkı genel görünümü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkın girişi oldukça görkemli olmakla birlikte Roma dönemi meydanlarını anımsatan havasıyla merak uyandırmaktadır. Şekil 4.137’de görüldüğü gibi girişteki süs havuzu parkın içine doğru devam eden kaskatlı ve su yollu merdivenlerle, bir diğer informal süs havuzunun önünde son bulmaktadır. Formal etkilerin yoğunlukla hissedildiği bu yol üzerinde her iki tarafta devam eden ve sanatçılara ait el izleri bulunan kısa duvarlar mevcuttur. Bunların hemen arkasında ise yine sanatçılara (ağırlıklı olarak sinema sanatçılarına) ait büstler bulunmaktadır ve temaya uygun olarak “*Sinema Yolu*” olarak adlandırılmıştır.

Şekil 4.137: Kaskatlı ve su yollu merdivenler (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Sinema Yolu’ndan sağa doğru ayrılan tali yol *Sanat Meydanı*’na inmektedir. Bu yol üzerinde helikopter pisti ve Belediye’nin yemek kursu verdiği “*Lezzet Evi*” bulunmaktadır (Şekil 4.138). Biraz ileride küçük bir kaya bahçesi bulunmaktadır. Bitkilendirme doğal görünümde, çim alanlar ise bakımlıdır.

Şekil 4.138: Lezzet Evi (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Sanat meydanında, sanatın yedi dalını farklı renklerle sembolize eden görkemli beton yapı ve oturma alanları bulunmaktadır (Şekil 4.139, 4.140). Alandaki duvarlarda bulunan renkli ve farklı şekillerdeki metal kafesler yapılan çalışmaların orada sergilenmesi amacıyla, gösteri alanları olarak planlanmıştır. Mimari yapısının formal oluşu ve oturma alanlarını birbirlerinden ayıran paravanların informal yapısı ile hem klasik ve hem de modern stilin başarılı bir yansımasıdır. Hemen kenarda duran kız ve köpek heykeli alan ile uyum içerisindedir.

Şekil 4.139: ‘Kız ve köpek’ heykeli (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.140: Sanat Meydanı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.141’de görüldüğü gibi girişin sol tarafından inen yol üzerinde ise ahşaptan yapılmış, ilgi çekici çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Yine bu yol üzerinde, küçük bir balık heykeli ve parkın tasarım aşamasında yer almayan, sonradan eklenen *Türk-Japon Dostluk Anıtı* bulunmaktadır. Anıt, biçim olarak modern bir görüntü çizmektedir. Aşağıya doğru pergola ve dinlenme alanları, özel köpek tuvaletleri bulunmaktadır.

Şekil 4.141: Çocuk oyun alanı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Sanat Kafe adlı kafeterya parkın tam ortasında, ana ve tali yolların kesiştiği yerdedir. Burası görüntüsü ve nezih ortamıyla park teması ile uyum içerisindedir.

Parkın en farklı unsurlarından biri de dış duvarlarıdır. Girintili çıkıntılı yapısının yarattığı oturma mekanlarıyla duvarlar fonksiyonellik katılmıştır. Demir parkmahlıkların üzerinde bulunan ve sanatın yedi dalını sembolize eden masklar, ziyaretçileri parka çeken enteresan öğelerdir (Şekil 4.142).

Şekil 4.142: Sanatın yedi dalından maskların yer aldığı duvarlar (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkta bulunan bank, aydınlatma elemanı, çöp kutusu gibi kentsel donatı elemanları seçiminde birbirleriyle olan uyumuna özen gösterilmiştir. Etiler semtindeki kullanıcıların parka olan ilgileri ve bilinçleri parkın sürekli bakımlı kalmasını sağlayan ana faktörlerdendir.

Şekil 4.143: Sanat Meydanına giden yol (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Tablo 32’de de görüldüğü üzere Etiler Sanaçılar Parkı içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; *Sinema Yolu*, her iki tarafta sanatçılara ait el izleri ve büstlerinin bulunduğu duvarlar ve formal kaskatlı yol ile klasik stilin etkisindedir.

Donatılar; tahta ve demir malzeme karışımı banklar ve metal malzemelerden oluşan nostaljik ile aydınlatma elemanları klasik stil etkisinde düzenlenmiştir.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; *Lezzet Evi*, beton malzemeden yapılmış tek katlı modern bir yapıdır. Çocuk oyun alanları ahşap ve plastik malzemeden yapılmıştır. Standart oyun alanlarından çok daha farklı olan bu alan eğitici, öğretici levhalarıyla modern stilin etkisinde tasarlanmıştır. *Sanat Meydanı*’ndaki bitki parterinin etrafında bulunan küp şeklindeki oturma elemanları modern stilde tasarlanmıştır.

Sanat objeleri; Türkan Şoray’ın anısına yaptırılan heykelin ismi, sanatçının parkın açılışına gelmemesinden ötürü “*Kız ve köpek heykeli*” olarak değiştirilmiştir. Heykel içerik ve tasarım açısından modern stilin etkisindedir. *Türk-Japon Dostluk Anıtı* mermer malzemeden yapılmış, dikdörtgen şeklinde, üzerindeki altın sarısı levhalarda Japon sanatçıların isimleri yer alan bu anıt içerik ve tasarım bakımından modern stilin etkisinde tasarlanmıştır.

Postmodern stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; *Sanat Meydanı* tasarım olarak büyük bir pergola görüntüsündedir ve simetrik yapıda toplanma alanı oluşturmaktadır. Çatısı 7 sanat dalını temsil eden yedi farklı renge boyanmış bu yapı beton malzemeden oluşmakta, informal ve rengarenk paravanlarla kendi içerisinde farklı alanlar yaratmaktadır. Klasik ve modern stillerin buluşma noktası olan *Sanat Meydanı* postmodern stilde düzenlenmiştir. *Sanat Kafe* ise malzeme olarak moderndir fakat tasarımındaki tarihi görüntü nedeniyle postmodern

etkide olduğu düşünülmektedir. Dairelerin birbirlerine bağlanmasıyla oluşan Süs havuzu informal bir görünümde fakat beton malzemenin modern görüntüsü havuzun postmodern etkide olduğunu göstermektedir.

4.2.6. Gençlik Parkı

Tablo 4.33: Gençlik Parkı

Gençlik Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	Ankara
Yapım Yılı	1943
Yüz Ölçümü	28 hektar
Tasarımcıları	Jansen ve Theo Levean.
Fonksiyonlar	Dinlenme, eğlenme gibi olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok.
Parkın Özelliği	Ankara'nın tarihi parklarından biridir.
Park Tasarımı	

Gençlik Parkı, istasyonu, Ulus'a bağlayan yolun güneyinde kalmaktadır. 19 Mayıs 1943 yılında başkentlilerin hizmetine giren Gençlik Parkı, 28 hektar büyüklüğündeki arazi üzerinde kurulmuştur. Cumhuriyet Döneminin ve Ankara'nın ilk parklarından biridir.

Şekil 4.144'te görüldüğü gibi Jansen'in planında Gençlik Parkı'na girdikten sonra izlenen ana yolla, istasyona kestirme bir biçimde ulaşılabilecektir. Ankara insanının denize olan özlemini gidermek amacıyla alanın üçte birini kaplayacak büyüklükte bir gölet tasarlanmıştır. *Açık Hava Tiyatrosu*, *Oranjeri* (limonluk, sera), *Sergi Evi* civarında *Sergi Alanları*, tenis kortları gibi alanların yanında kaskadların başında geyik ve suaygırı, sera yakınlarında ise göle su püskürten fil heykelleri gibi objeler de düşünülmüştür. Gençlik Parkı 19 Mayıs 1943 yılında açıldığında, gölet, yüzme havuzu, dört gazino, çocuk oyun alanı, labirent ve atlı gezinti yolu gibi işlevler düşünülmüş ve daha sonra bazı eklemeler yapılmıştır. Bu eklemelerden bazıları kaskatlı havuzlar, lunapark ve günümüzde kullanılmayan parkı dolaşan iki minyatür trendir (Özer, 2005).

Şekil 4.144: Gençlik Parkı eski planı (Anonim, 144).

Şekil 4.145'teki planda görüldüğü gibi 7 adet giriş kapısı olan park, tren istasyonundan gelen yolculara kale ve eski şehrin olağanüstü silüetini sunmak; ayrıca, doğu batı yönü üzerinde gelecekteki operadan yeni yapılmakta olan gara doğru geniş bir açıklık bırakmak amacıyla geometrik şekilde düzenlenmiştir. Parkın tasarımında, dinlenme gereksinimleri olan insanların güneşten rahatça korunabilmesi için, gölgelik yapabilecek, büyük ağaçlara ve geniş su yüzeylerine yer verilmiştir (Oğuz, 1998).

Şekil 4.145: Gençlik Parkı yeni planı (Anonim, 145).

Gençlik Parkı, 1956-1957 yıllarına kadar yüzme yarışlarının, kürek yarışlarının, konserlerin verildiği, batılı kent yaşamı özlemlerinin giderildiği prestijli bir yeşil alan görünümünü muhafaza etmiştir.

2005 yılında parkın yeniden tasarım görevi Öner Tokcan'a verilmiştir. Projede parkın ana çizgilerinin korunarak modern bir yapıya kavuşturulması hedefiyle salaş çay bahçeleri ve lunaparkın kaldırılacağı, metro istasyonu üzerinde *Gençlik Merkezi, Tiyatro Salonu ve Opera Binası* (Şekil 4.146)'nın arkasında oluşturulacak kapalı alanda yedi kıtanın ağaçlarının yer alacağı hayvanlar alemi yapılacağı belirtilmektedir (Özer, 2005).

Şekil 4.146: Opera Binası (Anonim, 146).

Günümüzde park içerisinde *Büyük Gölet*'in kıyısında ve yukarı katlarda oturma terasları, kaskatlı havuz, lunapark, restoran, gezinti yolları, çay bahçeleri, lokantalar, çocuk oyun alanları, *Açık Hava Tiyatrosu ve Nikah Salonu*'na yer verilmiştir. Çocuk oyun alanlarında çocukların ağaçları, meyve ve çiçekleri tanımaları ve sevmeleri için deney ve kuş bahçeleri oluşturulmuştur.

Parkta natural stilde düzenlenmiş gül bahçesi, çiçek bahçesi, deney bahçesi, kuş bahçesi ve çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Mimari yapılardan tiyatro, nikah salonu, sergi evi, restoranlar, lokantalar, oturma ve aydınlatma elemanları klasik stilde planlanmıştır.

Tablo 34’de de görüldüğü üzere Gençlik Parkı içerisinde;

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; ağırlıklı cam ve beton konstrüksiyon ile inşa edilmiş *Gençlik Merkezi* parkın modern stilde yapılmış yeni yapılarından. Oval ve düz hatlarla planlanmış bir bina kırmızı renkteki *Opera Binası* modern stilde tasarlanmıştır.

Fonksiyon alanları; yarım daire ve dikdörtgen alanların birleşminden oluşan *Büyük Gölet*, tasarım açısından modern stilin etkisindedir.

Donatılar; eğitici ve öğretici tahta ve metal malzemelerle kombine edilmiş çocuk oyun alanları, düz ve sade hatlarda dizayn edilmiş oturma ve aydınlatma elemanları modern stil etkisinde tasarlanmıştır.

Sanat objeleri; yapımı yeni biten *Cumhuriyet Meydanı* ’nda yer alan, dünyayı tutan iki el heykeli, demokrasiyi simgelemekte ve modern stilde gözükmektedir.

Postmodern stil öğeleri;

Mimari yapılar; bir türbe girişi veya anıtsal bir giriş gibi Selçuklu mimarisine göndermeler yapan Ulus tarafındaki giriş kapısı, tarihi içeriğin dik hatlarla modernize edilmesi sonucu postmodern bir görünüme kavuşmuştur (Şekil 4.146 a).

Şekil 4.146 a): Ulus Kapısı (Anonim, 146).

4.2.7. Göztepe 60. Yıl Parkı

Tablo 4.35: Göztepe 60. Yıl Parkı

Göztepe 60. Yıl Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	2000-2001
Yüz Ölçümü	1 hektar
Tasarımcıları	İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
Fonksiyonlar	Dinlenme, spor, çocuklar için trafik eğitimi gibi olanaklar bulunmaktadır.
Konaklama	Yok.
Parkın Özelliği	İçerisinde gül ve renk olarak iki farklı temayı birden barındırması parkı diğer parklardan farklı kılmaktadır.
Park Tasarımı	Dikdörtgen alanın bir kısmı Gül Bahçesi diğer kısmı Renk Bahçesi olmak üzere bölünmüştür. Bu iki kısmın formal bir şekilde birbirlerine yönelmesi düz, simetrik tali yollarla sağlanmıştır.

İstanbul, Bağdat Caddesi'nin, en büyük yeşil alanını oluşturan Göztepe Parkı, 1 hektar büyüklüğünde bir alan üzerindedir. 2000-2001 yılları arasında uygulaması tamamlanan

parkın içerisinde gül bahçesi ve renk bahçesi mevcuttur. Parka sahilden ve Bağdat Caddesi yönünden giriş mevcuttur.

Göztepe 60. Yıl Parkı'na sahilden giriş yapıldığında ilk olarak gül bahçesi ile karşılaşılmaktadır. Şekil 4.147'de görülen Rönesans etkileriyle düzenlenmiş formal çizgideki fiskiyeli süs havuzu, güller eşliğinde düz bir şekilde konumlanmıştır.

Şekil 4.147: Formal stilde düzenlenmiş süs havuzu (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkın hemen yan tarafında yer alan Göztepe Gülbahçesi Spor Tesisleri, kapalı ve açık alanlarıyla spor sevenlere hizmet vermektedir. Tesis, kafeterya, halı sahalar, basketbol sahaları, tenis kortları içermektedir.

Şekil 4.148: Park levhaları ve pergolalar (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.149: Dilara Akay'a ait heykel çalışması (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkın hemen yanında Çocuk Trafik Eğitim Parkı bulunmaktadır (Şekil 4.150). Burada yer alan minyatür trafik alanı çocuklara trafikte bulunma ve trafik kurallarını uygulamalı olarak öğrenme şansı tanımıştır.

Şekil 4.150: Çocuk Trafik Eğitim Parkı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Gül bahçesinden renk bahçesine geçiş bulunmaktadır. Bu alanda Park ve Bahçeler Müdürlüğü Göztepe Bölge Şefliği, çocuk oyun alanları, dinlenme alanları, inek ve lale heykelleri (Şekil 4.152) yer almaktadır.

Park genel anlamda bakımlı olmakla birlikte, kent mobilyaları, özellikle bazı banklar aşırı derecede hasar görmüş durumdadır. Aydınlatma elemanları, çöp kutuları iyi durumdadır. Parkta yer alan güvenlik, halkın gece gündüz güvenli bir şekilde parktan faydalanabilmesini sağlamaktadır.

Şekil 4.151: Göztepe 60. Yıl Parkı'ndan bir görünüm (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.152: Dekoratif lale heykelleri (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Tablo 36’da da görüldüğü üzere Göztepe 60. Yıl Parkı içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; *Renk Bahçesi* formal düzenlemesi, simetrik şekilde yerleştirilmiş oturma elemanları, düzgün ve şekilli bitki parterleri, budanmış bitkileri, ritmik yerleştirilmiş heykelleri ile klasik stilin etkisinde düzenlendiği görülmektedir. *Gül Bahçesi*, bir aks boyunca devam eden aydınlatma elemanları, fıskiyeli süs havuzu, gül parterleri ile klasik stilin etkisindedir. Süs havuzunun formal şekli ve yönlendirme etkisi ile klasik stilde düzenlendiği görülmektedir.

Donatılar; tahta ve demir malzemelerle kombine edilmiş banklar ve demir malzemedan yapılmış aydınlatma elemanları kıvrımlı desenleriyle oldukça nostaljik, formal çizgileriyle klasik stilin etkisindedirler.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; tenis, basketbol, futbol için düzenlenmiş standart spor alanları bunun yanında koşu, yürüyüş için düzenlenmiş doğal alanlar bulunmaktadır.

Donatılar; plastik elemanlarla düzenlenmiş çocuk oyun alanları park ile uyum içerisinde olduğundan natural stilde gözükmemektedir.

Modern stil öğeleri;

Sanat objeleri; daha öncesinde sokaklarda ve alışveriş merkezlerinde sergilenen çeşitli renkli ve dokuda tasarlanmış inek heykelleri ve genç sanatçıların tasarladığı diğer somut nesnelere ait heykeller modern stilin etkisinde düzenlenmiştir.

4.2.8. Gülhane Parkı

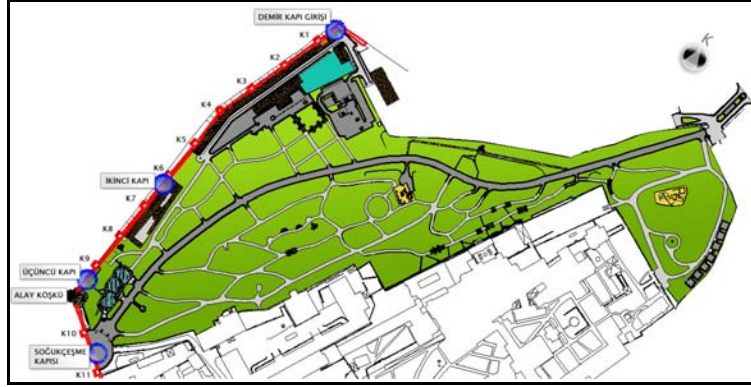
Tablo 4.37: Gülhane Parkı

Gülhane Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	1912
Yüz Ölçümü	10 hektar
Tasarımcıları	İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
Fonksiyonlar	Dinlenme, eğlenme, tarihi bilgilenme gibi olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok.
Parkın Özelliği	Atatürk'ün 24 Kasım 1928'de Latin alfabesini muntazam el yazısı ile kara tahtaya yazdığı parktır.
Park Tasarımı	Hafif bir eğri çizen ana aks iki girişi birbirine bağlamakta, ana aksa bağlanan ağ gibi informal yollar fonksiyonlara ulaşımı sağlamaktadır.

Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı, Alay Köşkü ve Sarayburnu arasında yer almaktadır. 10 hektar'lık alan üzerine kurulmuş olan bu park, İstanbul'un en eski parkıdır. İstanbul Şehremini Belediye Başkanı operatör doktor Cemil Topuzlu döneminde (1912-1914, 1919-1920) bu alan parka dönüştürülmüştür (Demirkaya, 1999).

Parkın hayat öyküsünde çağdaş Türkiye Cumhuriyeti için en önemli başlık, Atatürk'ün 24 Kasım 1928'de Latin alfabesini muntazam el yazısı ile kara tahtaya yazarak halka tanıtmasıdır (Yılmaz, 2006).

Topkapı Sarayı'nı çevreleyen Hasbahçe bugün Gülhane Parkı olarak adlandırılmaktadır. 18. yüzyıl'da Barok stilde düzenlenmiş, 19. yüzyıl'ın başlarında ise doğal stiline (Türk Bahçesi) geri dönmüş, yüzyılın sonlarına doğru ise modern bir tarzda tekrar düzenlenmiştir. Topkapı Sarayı'na ait olan bahçede 1913 yılında, *Gotlar Sütunu*'nun altındaki yamaçta, o zamana kadar bilinmeyen bir sarnıcın yanında yapı grubunun zemin katı kalıntıları ve çok sayıda yapı elemanı ortaya çıkmıştır (Yılmaz, 2006).

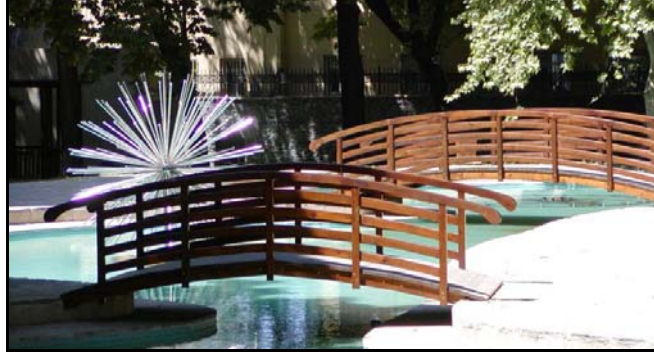

Şekil 4.153: Gülhane Parkı Planı (Anonim, 153).

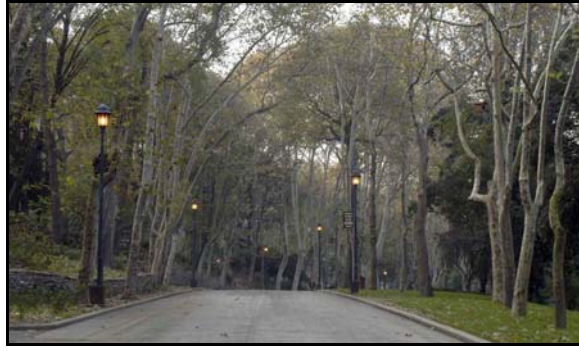
2001 yılı Temmuz ayında başlanan yeniden düzenleme çalışmaları öncesinde; parkın ortasından geçen ağaçlı yolun sağında ve solunda çeşitli gazinolar, dinlenme yerleri, tiyatro, çocuk oyun alanı, küçük bir hayvanat bahçesi, kahvehaneler, Tanzimat müzesi, botanik bahçesi, Aşık Veysel Satıroğlu'nun heykeli ve akvaryum olan sarnıç yer almaktaydı (Yılmaz, 2006).

Park bugün Gülhane'den Sarayburnu'na doğru uzanan ana aksın sağ ve sol tarafında konumlanmıştır. İki tarafında asırlık çınar ağaçları bulunan bu yol, parktaki iki kapıyı birbirine bağlamaktadır. Sağ ve sol kısımlarda dinlenme yerleri, pergolalar, çocuk oyun alanları, süs havuzu, tarihi çeşme, taş sütun, kilise kalıntıları, *Gotlar Sütunu*, sarnıç, arkeolojik mezar alanı, *Arkeoloji Müzesi*, *Atatürk ve Aşık Veysel heykelleri* bulunmaktadır. Parkın bünyesinde bulunan ve İstanbul'un tek hayvanat bahçesi olan alan, sağlıksız koşullar nedeniyle 2001 yılındaki park restorasyonu esnasında kaldırılmış, *Atatürk Orman Çiftliği*'ne taşınmıştır.

Şekil 4.154'te görüldüğü gibi, Alemdar Caddesi tarafındaki kapıya yakın konumlanan süs havuzu, informal yapıda olmakla birlikte parkın girişinde görkemli bir karşılama yapmaktadır. Tahta köprüler, havuzun informal yapısıyla bütünlük içindeyken, fiskiyeler modern tarzdadır. Postmodern stildeki süs havuzu, fiskiyelerin göz alıcı orantısızlığından ötürü, parkın doğal yapısıyla uyumsuz gözükmektedir.

Şekil 4.154: Alemdar Caddesi tarafındaki kapıya yakın konumlanan süs havuzu (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.155: Gülhane Parkı ana aksı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.156: Tarihi çeşme (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.157: Pergolalar (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Tablo 38’de de görüldüğü üzere Gülhane Parkı içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Donatılar; demir malzemeden yapılmış kıvrımlı kol ve ayak yapısına sahip banklar ve formal çizgideki aydınlatma elemanları klasik stili çağrıştırmaktadır.

Sanat objeleri; eskitilmiş demir malzemelerden yapılan çeşmeler Osmanlı motiflerinden esinlenilerek tasarlanmıştır.

Neoklasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; tepe kısmı kartal arması ile süslü olan *Gotlar Sütunu*, uzun sütunlar üzerinde yükselen mimarisi ve önündeki insan figürleri ile Arkeoloji Müzesi (Şekil 4.157 b) Roma Dönemi mimarisinin izlerini taşıdığından dolayı neoklasik stil etkisindedir.

Natural stil öğeleri;

Donatılar; tahta malzemelerden yapılmış çocuk oyun alanları, kafesli pergolalar içerisinde yer alan oturma elemanları natural stille bütünleşmiştir.

Modern stil öğeleri;

Sanat objeleri; Şekil 4.157 a)’da görüldüğü gibi “*Atatürk ve Aşık Veysel Heykeli*” bronz malzemeden yapılmış kişisel figürler olarak modern stili çağrıştırmaktadır.

Postmodern stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; girişteki oval hatlarla düzenlenmiş süs havuzu, tahta malzemeden yapılmış klasik görünümlü köprüler ve metal malzemeden yapılmış uzun borular halinde uzayan fısıkiyeler ile postmodern stilde bütünleştirilmiştir.

Şekil 4.157 a): “Atatürk ve Aşık Veysel Heykeli” (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.157 b): “Arkeoloji Müzesi” (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

4.2.9. Maçka Demokrasi Parkı

Tablo 4.39: Maçka Demokrasi Parkı

Maçka Demokrasi Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	1993
Yüz Ölçümü	22 hektar
Tasarımcıları	Prof. Hande Süher ve Prof. Dr. Ayten Çetiner, Prof. Dr. Ahmet Cengiz Yıldızcı, Doç Dr. Mehmet Ocağcı.
Fonksiyonlar	Dinlenme, eğlenme, yürüyüş, koşu, bisiklete binme, piknik gibi olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok.
Parkin Özelliği	Dünyada ikinci doğal düzenlenen park oluşundan ötürü parka Maçka 2 No'lu parkı adı verilmiştir.
Park Tasarımı	Eğimli bir alan üzerinde konumlanan parkın iki ana girişi dalgalı bir aksla birbirine bağlanmaktadır. Diğer girişlerden gelen yollar ise bu aksa bağlanmakta ve fonksiyonlara ulaşılmaktadır.

İstanbul, Harbiye’de yer alan Maçka Demokrasi Parkı, 22 hektar büyüklüğündedir. 1966 yılında Lütfi Kırdar’ın Belediye Başkanlığı döneminde parkın yapımına karar verilmiş, 1993 yılında “Maçka Demokrasi Parkı” adı ile halka açılmıştır (Takaz, 1995).

Park, Dolmabahçe’den, Taksim’e çıkan yolun sağ ve sol tarafında konumlanmıştır. Yolun ayırdığı bu iki büyük alan, birbirlerine teleferik ve köprü ile bağlanmıştır. Teleferik, hem ulaşım için kolaylık hemde park manzarasının insanlarda bırakacağı etkileyici his açısından önemlidir. Parkın sol kısmı yapım ve bakım aşamasındadır. Sağ kısmı ise özellikle haftasonları, yoğun kullanımlara ev sahipliği yapmaktadır.

Parkin, Nişantaşı (kuzey) girişinden, Dolmabahçe (güney) girişine kadar devam eden yürüme aksında kafeteryalar, gece kulübü, süs havuzları, spor aletleri, sergi ve gösteri alanları, kaya bahçesi, koşu parkuru ve parkın bir ucunu diğer ucuna bağlayan teleferik yer almaktadır. Ayrıca parkın hemen yanında bir lunapark bulunmaktadır.

Parkin, Maçka yönündeki girişinde Osmanlı Döneminin izlerini taşıyan bir çeşme bulunmaktadır. Hemen yanında, Mimar Sinan Üniversitesi profesörü Rahmi

Aksungur'un 1993 yılında tasarladığı ‘‘Seçkin Misafirler’’ isimli mermer heykeli bulunmaktadır. Şekil 4.158’te görüldüğü gibi insanların üzerinde oturup dinlenebileceği şekilde dizayn edilen orjinal heykel, sıradışı formuyla ekspresyonizm etkisindedir. Fakat park ile bütünleşmesi amaçlanmış heykelin, parktaki güvenliğe rağmen vandalizme uğradığı, parçalarının kırıldığı görülmektedir. Bakımsızlıktan ve kötü kullanımdan ötürü tanınmayacak ve nerdeyse farkedilmeyecek bir durumdadır. Heykelin, parkın ıssız köşelerinden birinde konumlandırılmış olması, parka gelen ziyaretçilerin bu sanat eserinden habersiz olmalarına neden olmaktadır.

Şekil 4.158: Rahmi Aksungur'un ‘‘Seçkin Misafirler’’ isimli mermer heykeli (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkta, iki ana olmak üzere beş kapı bulunmaktadır. Bunlardan stada yakın olan kapı, birbirlerine kemerlerle bağlanan kalın kirişler (Şekil 4.159), sütunlarla çevrili bir alanın ortasında yer alan havuz ve heykelden oluşmaktadır. Farklı ve aynı uzunluklardaki sütunların demokrasiyi tasvir edişi, burada sembolizm akımının etkisini göstermektedir. Park kapısı gösterişli olmakla birlikte malzeme olarak kendi içinde ve çevre ile uyumsuzdur.

Şekil 4.159: Maçka Demokrasi Parkı girişi (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.160'ta görüldüğü gibi mozaik yapıdaki kıvrımlı oturma elemanları, 'tracandis' tekniğiyle yapılmıştır. Bu kullanımın bir örneği de Antoni Gaudi'nin tasarladığı Park Guell'de yer almaktadır. Hayal gücüne hitabeden görüntüsü ile art nouveau stili etkileri gösteren bu tasarım, seramiğin çabuk kuruma özelliğinden ötürü özellikle yağmurlu günlerde çok kullanışlı olmaktadır.

Şekil 4.160: Oturma elemanları (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.162'de görüldüğü gibi büyük kaskatlı havuzlar, eski stilin yeni ile buluşması adına post modern bir etki yaratmaktadır. Park tasarımında özürülülerin konforu için rampalar, tekerlekli sandalye bekleme yerleri düşünülmüştür. Havuzlar ve yeşil alanlar gayet bakımlıdır.

Şekil 4.161: Kaskatlı süs havuzları (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.162: Süs havuzlardan bir görüntü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Doğal bir park niteliği taşımasından dolayı, Gustav Allinger Bonn Üniversitesi Başkanı bir tebrik mektubu yazmıştır. Böyle bir doğal düzenleme dünyada ikinci kez gerçekleştirildiği için parka Maçka 2 No'lu parkı adı verilmiştir (Takaz, 1995).

Nişantaşı kapısından girişte harika bir boğaz manzarasına sahip olan park dizaynında genel olarak kırık hatlar tercih edilmiş, bitki ve sert zemin uygulamaları doğal stil etkisinde düzenlenmiştir. Oturma alanları sayı olarak çok fazladır.

Tablo 40'da da görüldüğü üzere Maçka Demokrasi Parkı içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Sanat objeleri; Şekil 4.162 a)'da görüldüğü gibi girişteki çeşme, mermer malzemesi, çiçekli ve kıvrımlı motifleri ile Osmanlı Dönemi'ni yansıtmaktadır.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; tahta konstrüksiyondan yapılmış, dış mekanları çardaklarla bütünleştirilmiş kafeler, küçük kayaların ve çiçek parterlerinin bir arada bütünleştiği informal su öğeleri, toprak zemine tahta ve demir malzemedan yapılmış çocuk oyun alanları natural stil etkisindedirler.

Art Nouveau stil öğeleri;

Donatılar; kıvrılarak ilerleyen, mozaik malzemedan yapılmış, gri renkteki oturma elemanları doğa etkilerini yansıtmamasından ötürü art nouveau stilin etkisinde gözükmemektedir.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; kırmızı tuğla malzemedan yapılan arkadlı giriş, örümcek ağı şekillerinin yer aldığı mavi demirden kapıları, beyaz kirişleri ve kolonları ile kaba bir modern görüntü içerisindedir. Meydan ise tam daire süs havuzu ve etrafındaki iç dairede ye alan ufak, beyaz beton silindirler ve dış dairedeki farklı yüksekliklerdeki büyük beton silindirler ile modern bir görünümündedir.

Fonksiyon alanları; gece klübü, sadece siyah ve beyaz renkler kullanılarak sade ve düz hatlarla tasarlanmıştır ve modern stili çağrıştırmaktadır.

Postmodern stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; kaskatlı süs havuzları tam daire şeklinde, berrak mavi ve beyaz renklerin kombine edilerek tasarlanması ile postmodern bir etki oluşturmaktadır.

Ekspresyonizm öğeleri;

Sanat objeleri; ilkel bir görüntü taşıyan, “*Seçkin Misafirler*” isimli mermer heykel, korku, kader gibi imgelerin işlenmesi açısından ekspresyonizm izlenimi vermektedir.

Şekil 4.162 a): Osmanlı Dönemi’ni yansıtan çeşme (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

4.2.10. Özgürlük Parkı

Tablo 4.41: Özgürlük Parkı

Özgürlük Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	2003
Yüz Ölçümü	12 hektar
Tasarımcıları	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Fonksiyonlar	Dinlenme, eğlenme, futbol, basketbol, tenis, bisiklete binme, piknik, sanatsal ve kültürel olanaklar mevcuttur.
Konaklama	Yok.
Parkin Özelliği	Birçok parkta bulunan sıradan çocuk oyun alanlarının aksine buradaki oyun alanları eğitici ve öğretici nitelikte ve tamamen çocukların istekleri ve gelişimlerine göre tasarlanmıştır.
Park Tasarımı	Düz bir ana aks ile parkın giriş noktasından çıkış noktasına ulaşılmakta, girişteki ve parkın merkezindeki toplanma alanlarından fonksiyonlara informal yollarla ulaşılmaktadır.

İstanbul, Kadıköy Selamiçeşme'deki tren yolunun hemen yanında 12 hektar'lık bir alanda konumlanan Özgürlük Parkı, Anadolu Yakası'nın en güzel parklarından biridir.

Şekil 4.163'te görüldüğü gibi parkın tren yolu tarafında ana kapı bulunmaktadır. Ana kapı büyük bir meydana çıkmakta, burada ziyaretçileri parkın temasıyla özdeşleşen özgürlük heykeli karşılamaktadır. Devam eden geniş aks üzerinde organik ürünlerin bulunduğu standlar yer almaktadır. Bu aks ileride daha geniş bir meydana açılmakta ve daha sonrasında tali aksalara bölünerek farklı fonksiyonlara ulaşmaktadır. Şekil 3.165'te görüldüğü gibi parkın sol tarafında *Açık Hava Tiyatrosu* ve ona giden tahta döşemeli yolda bazı ünlü düşünür, edebiyatçı, yazar, ressam, karikatürist ve heykel sanatçıların heykelleri bulunmaktadır. Ortada birbirlerine bağlı sütunların yolun sonuna kadar devam etmesi ve sütunlarda yer alan boşluklarda sanatçılara ait bazı eşyaların gösterime sunulması, özgür düşüncüyü ve sanatı vurgulamaktadır.

Şekil 4.163: Özgürlük Parkı Planı (Anonim, 163).

Şekil 4.164: Parktan bir görüntü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.165: Amfiteyatroya giden yol (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Açık Hava Tiyatrosu'nun önünde de tiyatro sanatını temsil eden oldukça estetik bir kadın heykeli bulunmaktadır. Yönlendirici ve dikkat çekici olan bu heykel tiyatro ile anlam bütünlüğü içerisindedir. Hemen yan tarafta bulunan kafeterya ve macera konseptli çocuk oyun alanı, tiyatroya giriş ve çıkışlardaki ziyaretçi ihtiyaçlarını karşılayabilecek niteliktedir. Çocuk oyun alanı tam anlamıyla çocukların fiziksel ve zeka gelişimlerine katkı sağlayacak şekilde dizayn edilmiştir. Oyun alanı içerisinde doğal görünümlü bir tepe, üzerinde kale, bir adet tren bir adet köprü ve çocuklara özel fiziksel gelişim aletleri bulunmaktadır. Kafeterya ve çocuk oyun alanı arasında temiz ve bakımlı süs havuzu bulunmakta, havuzun içerisinde fiskiyeli dekoratif fil heykelleri yer almaktadır (Şekil 4.166). Oval hatlarla tasarlanan süs havuzu bu yönüyle çocuk oyun alanı ile uyum içerisinde ve adeta onu tamamlayıcı niteliktedir.

Şekil 4.166: Süs Havuzu (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Bunların dışında parkın sağ tarafında futbol ve basketbol sahaları, tenis kortu, yürüyüş kordonu, çocuklar için trampolin alanları, yetişkinler için spor aletleri, bisiklet yolu, hayvanların gezdirilmesi için özel alanlar, piknik alanı bulunmaktadır. Özgürlük Parkı, barındırdığı bu fonksiyonlarla her türlü yaş grubuna hitap etmektedir.

Parkın dış duvarları beton bir dikdörtgenin ortasına yerleştirilmiş, demirden kafeslerden oluşmaktadır. Bu duvarlar, insanlarda merak etkisi uyandırarak, parkı daha cazip hale getirmektedir.

Parkın diğer kapısına yakın bir alanda bir çim ada içerisine, bitki sanatı uygulaması yapılmıştır (şekil 4.168). Bitkilere çeşitli şekiller (ağırlıklı olarak hayvan şekilleri) verilerek aşk, sevgi ve barış temaları işlenmiş ve ilginç bir alan oluşturulmuştur. Alanda bulunan korkuluklar ve iek parterleri, modern etkide şekillendirilmiş bitkilerle (opustopiorium) ok büyük bir uyum içerisinde dir.

şekil 4.167: şekillendirilmiş bitkiler (Aye Ezgi KIZILDERE).

şekil 4.168: Aşk, sevgi ve barış temalarının işlendiği alan (Aye Ezgi KIZILDERE).

Parkın tam ortasında, merdivenlerle çıkılan yüksek ve geniş bir tepe bulunmaktadır. Burada ss havuzları, dinlenme alanları mevcuttur. Fakat parkta en değerlendirilemeyen alan bu kısımdır. Çok güzel bir manzaraya sahip olduğu halde alan boş ve kullanım dışı, fonksiyonlar da yarım bırakılmış gibi gözükmektedir.

şekil 4.169'da görüldüğü gibi parktaki bir diğer ocuk oyun alanı bir gemi havası verilerek dizayn edilmiştir. ocuk oyun alanı gereçleri bu gemiye bağlanmış, bir

gemide yer alan araç gereçler alanda oyun aletleri olarak sergilenmiştir. Parktaki bu iki özel çocuk alanı da çocuklar için eğlenerek öğrenme alanlarıdır. Parkta bunlar hariç daha küçük oyun alanları da mevcuttur. Ayrıca çocukların trafik kurallarını öğrenmeleri için trafik ışıklarından oluşan bir alan oluşturulmuştur.

Şekil 4.169: Gemi konseptli çocuk oyun alanı (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Park genel anlamda bakımlı, kent mobilyaları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları iyi durumdadır. Parkın tamamında bir uyum söz konusudur.

Tablo 42’de de görüldüğü üzere Özgürlük Parkı içerisinde;

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; sarmaşıklarla kombine edilmiş *Giriş Meydanı*, natural bir görüntü oluşturmuştur. Basketbol, tenis ve futbol için standart spor alanları, koşu, yürüyüş gibi sporlar için natural stilde informal toprak yollar düzenlenmiştir.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; kare ve dikdörtgen kabartmaları ile modern stil etkisinde düzenlenen *Açık Hava Tiyatrosu*, beton tuğla malzemeden yapılmıştır. Koyu gri renkteki *Giriş Meydanı*, uzun dikdörtgen sütunlar üzerinde yükselen, modern bir görünümündedir.

Fonksiyon alanları; bitkilere kalp, hayvan, lamba gibi çeşitli şekillerin verildiği bu alan, iki adet korkuğu ile birlikte modern bir görüntü oluşturmaktadır. Dalgalı ve düz hatların bir arada kullanıldığı süs havuzları mermer ve mozaik gibi malzemelerden oluşturulmuş, tasarım ve malzeme açısından modern etkide tasarlanmıştır.

Donatılar; aydınlatma elemanları metal malzemenin düz hatlarla tasarlanmasından oluşmuştur ve modern stildedir.

Sanat objeleri; parktaki bronz sanatçı heykelleri (Şekil 4.169 a) ve süs havuzlarının içerisindeki fil ve yunus figürleri modern görünümündedir.

Postmodern stil öğeleri;

Donatılar; kıvrımlı kol ve ayak yapısının kullanıldığı nostaljik bank tasarımı oturma elemanlarında moderleştirildiği için postmodern etkiler görülmektedir.

Dekonstrüktivizm öğeleri;

Donatılar; çocuk oyun alanları, eğitim ve eğlence temalarıyla bütünleştirilmiş ve her parçanın farklı bir şekilde bir araya getirilebilme özelliğinden ötürü dekonstrüktivizm etkisinde düzenlenmiştir.

Şekil 4.169 a): “Abidin Dino” heykeli (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

4.2.11. Topkapı Şehir Parkı

Tablo 4.43: Topkapı Şehir Parkı

Topkapı Şehir Parkı	
Ülke	Türkiye
Şehir	İstanbul
Yapım Yılı	1999
Yüz Ölçümü	35 hektar
Tasarımcıları	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Fonksiyonlar	Dinleme, gezme, eğlenme, spor olanakları bulunmaktadır.
Konaklama	Yok.
Parkin Özelliği	İstanbul'un fethinin anlatıldığı Panoromik Müze'nin Topkapı Parkı içerisinde olması parkı tarihi açıdan özel kılmaktadır.
Park Tasarımı	Otoyolun böldüğü kısımdaki meydandan itibaren iki büyük alan halinde konumlanan park, informal yollarla sirküle edilmiştir.

Şekil 4.170’te görüldüğü gibi güneyinde İstanbul Surları, kuzeyinde D-100 karayolu, batısında Merkez Efendi Mezarlığı, doğusunda Topkapı Mezarlığı bulunan Topkapı Şehir Parkı, eski Trakya ve Anadolu otogarlarının bulunduğu sahada 35,4 hektar’lık bir alan üzerine inşa edilmiştir. Bir zamanlar seyyar satıcıların, hurdacıların yarattığı kargaşa ve kirlilikten ve mevcut olan trafik düzensizliğinden ötürü bitap düşen bu alan, 1999 yılında yapılan park projesiyle tekrar topluma kazandırılmıştır.

Şekil 4.170: Topkapı Şehir Parkı Planı (Anonim, 170).

Parkın girişi sağ tarafta mezarlık bulunan açık bir alandan yapılmaktadır. Bu giriş üzerinde girişi vurgulayan (kapı gibi) bir özellik bulunmadığında girişin kullanıcılar tarafından algılanması oldukça güçtür. Otoyolun böldüğü iki ayrı alanın üstgeçitlerle birleştirilmesi ile parkın sirkülasyonu sağlanmıştır. Parkın sağ kısmından giriş yaptığımızda ilk alan 4.171’te görüldüğü gibi trafik parkıdır. Biraz ilerde ise Kültür A.Ş. Genel Müdürlüğü bünyesinde Osmanlı Evleri sergilenmektedir. Ziyaretçilere görsel olarak sunulan Osmanlı Sokağı çok yoğun bir kullanımda değildir.

Şekil 4.171: Trafik Eğitim Parkı (Anonim, 171).

Topkapı Şehir Parkı'nın içinde yer alan Trafik Eğitim Parkı, çocukların trafik kurallarını uygulamalı olarak öğrenebilecekleri bir alandır (Şekil 4.172). Hafta içi açık olan trafik parkı tamamen ücretsiz olmakla birlikte içerisinde çocuklar için tasarlanmış okul, hastane, garaj, alışveriş merkezi, konuk evi gibi sembolik yapılar ve dershaneler bulunmaktadır. Park içerisindeki temalı alanlardan biridir.

Şekil 4.172: Trafik Parkı'ndan bir görüntü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkta doğal görünümlü bir süs havuzu (Şekil 4.173), etrafında dinlenme alanları, gezi parkurları, bisiklet yolları, geniş yeşil alanlar, kafeteryalar ve çocuk oyun alanları bulunmaktadır. Bunların dışında parkta *Nikah ve Konferans Salonu*, helikopter pisti ve otoparklar mevcuttur. Süs havuzunu çevreleyen kayalar ve su içerisindeki martılarla alan, çok doğal bir görünümdedir. Kent mobilyaları bu doğal alan ile uyum içerisinde. Aydınlatma elemanlarının büyük boyutluları modern stilde, küçük boyutluları ise klasik stilde ve tarihi görünümdedir.

Şekil 4.173: Doğal görünümlü süs havuzu (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Parkta yer alan amfityatro şekli ve yapısı itibariyle modern görünümündedir (Şekil 4.174). Fakat geniş yeşil alanların kenarında yer alan amfityatro parkla ölçek ve doku bakımından bütünleşmemiştir.

Şekil 4.174: Amfityatro (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

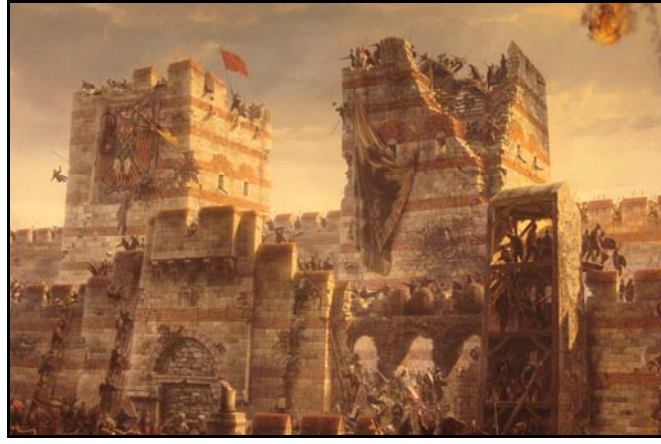
Parkta yer alan anlamlı yapılardan biri de İstanbul'un fethinin canlandırıldığı *Panoramik Müze'dir* (Şekil 4.176, 4.177). Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethi sırasında surlarda açılan gedikten şehre ilk girdiği yer olarak bilinen Topkapı, bu tarihselliği sembolize edebilecek en uygun semtlerden biridir. Şekil 4.175'te görüldüğü gibi dışarıdan basık bir silindir görünümünde ve duvarlarında Osmanlı figürlerinin bulunduğu bu bina yapı olarak modern, içerik bakımından ise tarihidir. Bilgilendirici tablolar ve broşürler fetih dönemini ayrıntılı anlatmaktadır. Üç boyutlu canlandırma ise gerçekten herkezin gidip görmesi gereken, milli duyguları tazeleyen bir aksiyondur.

Şekil 4.175: Panoramik Müze Binası (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.176: İstanbul'un Fethi'nin üç boyutlu canlandırılması (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Şekil 4.177: Panoramik Müze'den bir görüntü (Ayçe Ezgi KIZILDERE).

Genel anlamda bakımlı, temiz ve güvenli olan Topkapı Şehir Parkı, tarihi ve kültürel öğeleri modernize edebilen, içerisinde bir çok sosyal faaliyeti barındırabilen kapsamlı bir parktır.

Tablo 44’de de görüldüğü üzere Topkapı Şehir Parkı içerisinde;

Klasik stil öğeleri;

Mimari yapılar; ahşap malzemeden yapılmış, cumbalı *Osmanlı Evleri*, geleneksel Osmanlı Mimarisinin izlerini taşımaktadır.

Donatılar; aydınlatma elemanlarının küçük ölçüde olanları ahşap malzemeden ve doğal çizgide düzenlenmiştir.

Natural stil öğeleri;

Fonksiyon alanları; süs havuzu, etrafındaki kayalık ve ağaçlık alan ile birlikte natural bir görünümde dir.

Donatılar; Renkli, demir ve ahşap malzemelerin kombine edilmesiyle oluşturulmuş çocuk oyun alanları, çim alanlarla bütünleşmiş ve doğal bir görünüm sergilemektedir. Oturma elemanları ahşap çardaklardan oluşmakta çevrenin doğal görünümü ile bütünleşmektedir.

Modern stil öğeleri;

Mimari yapılar; Beton tuğla ile yapılmış olan *Nikah ve Konferans Salonu* ve *amfiteyatrosu*, tasarım ve malzeme açısından modern stilde düzenlenmiştir.

Donatılar; aydınlatma elemanlarının büyük ölçüde olanları, metal malzemeden, oldukça yüksek ve modern çizgide tasarlanmıştır.

Postmodern stil öğeleri;

Mimari yapılar; Tarihsel içeriği ön planda olan *Panoramik Müze*, granit malzemeden yapılmıştır. Dış duvarlarda granit üzerine çalışılmış Osmanlı tabloları yapının, tarihi

içeriğini ön plana çıkarırken basık bir silindir şeklindeki mimarisi modern stil etkisindedir. Bu açıdan müze binası postmodern stilin etkisinde tasarlanmıştır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada 19. ve 21. yüzyıl arasında, Dünyada ve Türkiye’deki parkların özellikleri, tasarım ilkeleri, bilgi, belge ve doküman olarak ortaya konulmuştur. Parkların tasarım ve uygulamadaki verimlilikleri tartışılarak, eksiklikler belirlenmiş, bunlarla ilgili öneriler sunulmuştur. Konu ile ilgili olumlu ve olumsuz yönler ortaya çıkarılmış, geliştirilebilir yolları irdelenmiştir. Türkiye’nin park tasarımı açısından dünyadaki yeri, Dünya ve Türkiye parklarının kıyaslaması ile ortaya konulmuştur.

Park dizaynına öncelikle Avrupa ve daha sonra Amerika da, fazlasıyla önem göstermiş, parkların neredeyse tümü peyzaj mimarları tarafından, dönemin stiline uygun bir şekilde dizayn edilmiştir. Bir çok insan düzenlemesini kendisinin bile yapabileceği bahçelerini dahi peyzaj mimarlarının tasarım yeteneğine bırakmıştır. Böylelikle peyzaj kelime manasıyla, doğa manzarası olmanın yanısıra, inşa edilen yeni ve estetik doğallığın da göstergesi olmuştur.

Başta Avrupa, bahçe mimarisinden yola çıkarak kendi kültürünü yansıtan stilde uygulamalar yapmış, dönemin edebiyatta, müzikte ve sanatın birçok dalında taşıdığı izleri park tasarımlarına da aktarmıştır. Sanat akımlarının genel çıkış noktası olup, tüm dünyayı peşinden sürüklemiştir.

Sonraları 19. yüzyıl’dan günümüze dek uzanan süreç içerisinde sanat alanında, özellikle gelişmiş ülkelerde belirgin bir özgünleşme görülmektedir. Park tasarım sürecinde de bu söz konusudur. İçerisinde yeşil çim örtüsü, mevsimlik çiçekler, herdem yeşil çalılar ve ağaçların bulunduğu, sınırları belli, sıradan alanlar artık park etkisi yaratmanın çok dışında kalmışlardır. Günümüzün başarılı park düzenlemeleri, farklı yaş grupları ve kullanıcı topluluklarına hitap edebilen, birçok aktivite sunan ve de en önemlisi bir tema üzerine kurulmuş olan anlamlı alanlardan oluşmaktadır. Ayrıca alana kolay ulaşım, alanın çevreyle bağlantılı oluşu, ulaşılabilirliği, güvenli, temiz ve çekici oluşu da parkı başarılı kılan etkenlerdendir. Bu hususta toplumun ilgi gösterdiği konuların belirlenmesi, parkların nasıl kullanıldığının gözlemlenmesi, parkta değişiklik ve yenilikler oluşturma ve bunların kullanıcılar üzerindeki etkileri önem arz eden konulardır.

Bir parkın kimliğini belirleyen en önemli özelliklerden birisi de o parkın temasıdır. Belirli bir ana fikirde yapılmış park, sadece bitkileri, sert zemini ile değil konusunu yansıtan tüm elemanları ile tasarlanmaktadır. Bu tür parklarda girişten, çöp kutularına, broşürlerden, poşetine kadar her şey temalandırılmıştır ve park tüm öğeleri ile bütünlük içindedir. Diğer parklardan farkı da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde kullanıcıya çok daha doğru bir biçimde hitap etmekte ve kullanıcıdan da hak ettiği değeri görmektedir. Yetişkinlerin ve çocukların çok fazla ilgisini çekmekte, rekreasyonel ihtiyaçların karşılanması yanı sıra bilgilendirirken, eğlendirebilmekte, ve onlara yeni dünyalar sunabilmektedir.

Bu anlatımlardan yola çıkarak park tasarımında sıradan yeşil alan kullanımı yerine alanın tasarımıyla oluşturulan kimliğinin ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Araştırmamız içerisinde ele alınan Dünya parkları ile Türkiye parklarının tema parkları özelinde, sanatsal incelenmesi sonucunda; Dünya'daki park örneklerini çoğunun özgün, orijinal, tamamen kullanıcı odaklı ve temalandırılmış parklar olduklarını görmekteyiz. Türkiye'de ise özgün bir tasarım oluşturmak yerine diğer parkların örnek alındığı, yeni ve farklı tasarımlardan kaçınıldığı görülmektedir. Böylelikle tasarımlar yoğunlukla sadece rekreasyonel amaç göz önünde tutarak ve öncelik verilerek şekillenmektedir. Bu, hem tasarımcı açısından yaratıcılığı öldürmekte hem de Türk Parklarının sanatsal açıdan gelişimini engellemektedir.

Türkiye'deki parkların projeleri, aşamaları, yapım tarihleri, kullanımları ve sanatsal özelliklerini resim, plan, perspektif ve tablolarla ortaya çıkartan araştırmamız; Türkiye'deki eski ve tarihi özellikteki park düzenlemelerinin Natural ve Klasik stil ağırlıklı, yeni uygulanan parkların ise genel olarak Postmodern, Modern, veya Klasik akımların etkisinde düzenlendiği görülmektedir. Klasik akımda düzenlenen Türkiye parkları tablo 24, 26, 30, 32, 36, 38, 40 ve 44'te görülmektedir. Ülkemizde bunlar harici bir akım, peyzaj düzenlemelerinde tercih edilmemektedir. Oysa özellikle Art nouveau (tablo 20 ve 40), Minimalizm (tablo 24 ve 26), Konstruktivizm, Pop art ve Sürrealizm gibi akımların örneklerde görüldüğü gibi park uygulamalarında boy göstermesi hem kullanıcılar açısından ilgi çekici hemde sanatsal gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Tablo 4.46: Sanat Akımlarının Peyzaj Öğeleri ve Yapıları ile Değerlendirilmesi

Sanat Akımları	Yabancı Ülkeler				Türkiye			
	Mimari Yapılar	Fonksiyon Alanları	Donatılar	Sanat Objeleri	Mimari Yapılar	Fonksiyon Alanları	Donatılar	Sanat Objeleri
Klasizm	X X X X X	X X X X X	X X	X X	X	X X X X	X X X X X	X X X
Romantizm		X X						
Neoklasizm	X X	X X X X X X X X			X X X			
Naturalizm	X X		X X X X X X	X		X X X X X X X X X	X X X X X X X	X
Konstrüktivizm								
Arts & Crafts	X							
Art Nouveau	X		X	X			X	
Empresyonizm								
Art Deco								
Bauhause								
De Stijl								
Modernizm	X X X	X X X X	X X X X X X	X X X	X X X X X X	X X X X	X X X X X X	X X X X X X X
Postmodernizm	X				X X	X X X X	X	
Soyut Sanat								
Ekspresyonizm								X
Pop Art								
Land Art								
Minimalizm					X X			
Dekonstrüktivizm	X	X		X		X		
Kübizm		X						
Fütürizm	X							
Sürrealizm		X		X				

Bulgular bölümünde yer alan 11 adet Dünya ve Türkiye parklarının incelenmesi sonucu oluşturulan tablo 45 üzerinde parkların sanat akımlarına göre dağılımları yer almaktadır. Bu tabloya göre yabancı ülkelerde sadece 1 parkta görülen sanat akımları; Arts and Crafts, Art Nouveau, Postmodernizm, Kübizm, Fütürizm ve Sürrealizm, en az 2 parkta görülen sanat akımları; Romantizm, Neoklasizm ve Dekonstrüktivizm'dir. En çok görülen sanat akımlar ise Klasizm, Naturalizm ve Modernizm akımlarıdır. Türkiye parklarında ise sadece 1 parkta görülen sanat akımları; Neoklasizm, Art Nouveau, Ekspresyonizm ve Dekonstrüktivizm, en az 2 parkta görülen sanat akımları; Minimalizm'dir. En çok görülen sanat akımlar ise Klasizm, Naturalizm, Modernizm ve Postmodernizm akımlarıdır.

Tablo 45'te görüldüğü gibi, seçilen Dünya ve Türkiye park örnekleri içerisinde hiç kullanılmayan akımlar; Konstrüktivizm, Empresyonizm, Art Deco, Bauhause, De Stijl, Soyut Sanat, Pop Art ve Land Art'tır . Her iki örneklemede de en çok kullanılan akımlar ise; Klasik stil, Natural stil, Modern stil'dir.

Seçilen örnek alanlar içerisinde, Dünya ülkelerinde Türkiye'ye kıyasla Romantik stil, Neoklasik stil, Arts and Crafts stili, Dekonstrüktivizm, Kübizm, Fütürizm ve Sürrealizm akımları daha yoğun olarak kullanılmıştır. Türkiye'deki uygulamalarda yabancı ülkelere kıyasla Klasik stil, Neoklasik stil, Natural stil, Modern stil, Postmodern stil, Ekspresyonizm ve Minimalizm akımları daha yoğun olarak kullanılmıştır. Her iki örneklemede de Art Nouveau stilin kullanım oranı aynıdır.

Bulgular bölümündeki parkların, sanat akımları ile peyzaj öğeleri ve yapılarının değerlendirilmesi ile oluşan tablo 46'ya göre;

Mimari yapılar; yabancı ülkelerdeki park alanlarında yoğunlukla kullanılan sanat akımları Klasizm ve Modernizm, Türkiye'deki park alanlarında yoğunlukla kullanılan sanat akımı ise Modernizm'dir.

Fonksiyon alanları; yabancı ülkelerdeki park alanlarında yoğunlukla kullanılan sanat akımları Neoklasizm, Türkiye'deki park alanlarında yoğunlukla kullanılan sanat akımı ise Naturalizm'dir.

Donatılar; yabancı ülkelerde ve Türkiye'deki park alanlarında yoğunlukla kullanılan sanat akımları Naturalizm ve Modernizm'dir.

Sanat objeleri; yabancı ülkelerde ve Türkiye'deki park alanlarında yoğunlukla kullanılan sanat akımları Modernizm ve bir miktar Klasizm'dir.

Yabancı Dünya ülkelerini mimari yapıların tasarımında Klasik stile ağırlık vermeleri, bize tarihi dokuyu koruma ve yaşatma amacının ön planda olduğunu düşündürmektedir. Fonksiyon alanları oluşturulurken, yabancı ülkelerde de ülkemizde olduğu gibi en çok tercih edilen akım Natural stil'dir. Bu durum var olan güzelliklerin korunması, ve uygulamaların doğayı dikkate alarak oluşturulduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Donatıların dizaynında, yabancı ülkelerde de ülkemizde olduğu gibi en çok kullanılan akım Natural stil'dir. Ek olarak yabancı ülkeler Modern stil'i de sıklıkla uygulamalarında kullanmaktadırlar. Sanat objelerinin tasarımında, yabancı ülkelerde de ülkemizde olduğu gibi en çok kullanılan akım Modern stil'dir. Heykellerin, anıtların, çeşmelerin ve daha bir çok sanatsal oluşumun ağırlıklı olarak Modern stil etkisinde dizaynı, 21. yüzyıl'ın yaşam felsefesinin hayatımızın her kesiminde karıştığını göstermektedir.

Park ve tasarım olgusuna uygulama açısından baktığımızda ise yurt dışındaki tarihi parkların çok iyi korunarak günümüze kadar gelebildiği, yeni yapılmış parkların ise mutlaka bir amaca ve temaya yönelik yapıldığı anlaşılmaktadır. Parkların halkın rekreasyon ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde tasarlanmış olduğunu görülmektedir. Parklar, eğitim alanları, güneşlenme terasları, çeşitli aktiviteler, oyun alanları, müzik dinletileri, spor kompleksleri, işlevsel gösteri merkezleri ve daha birçok çeşitli öge ile kent insanının bir gününü verimli şekilde geçirebileceği tüm imkanları bünyesinde bulundurmaktadır. Bu ülkelerdeki insanların bilinçli olması, yapılan uygulamaların korunmasında yardımcı olan en büyük etkidir.

Dünyaca ünlü, alanında yeniliklere imza atmış peyzaj mimarlarından Frederic Law Olmsted, peyzaja fiziksel yönden daha çok sosyal yönden yaklaşmış, çalışmalarıyla değişik altyapıya sahip kitlelerin bir arada, sağlıklı, huzurlu ve estetik bir çevrede yaşamalarını sağlamaya çalışmıştır. Burle Marx ise tropik bitkileri uygulamalarda

modernize ederek kullanmış, postmodern stilin gelişmesine katkı sağlamıştır. Martha Schwartz, tüm çalışmalarının ana kaynağında bir tema bulundurarak, tasarımların sanat eseri tadında olmasını sağlamıştır.

Bulgular bölümünde anlatıldığı üzere Yorulmaz (2006)'ın parkın işlevleri ve Çilek (2005)'in park tasarım kriterlerine ek olarak parklarda tema kullanımının önemine dikkat çekmek gerekmektedir. Temalandırılmış parka kimlik kazandırmanın yanı sıra park tasarımı ve kullanıcı aktivitelerindeki gereksizliği ortadan kaldırmakta, parkın işlevselliğine ve çekiciliğine artı bir değer kazandırmaktadır. Temalar parklarda tarihselliğin, kültürün, sanatın kullanıcıyla buluşmasına olanak sağlamada iyi bir araç olmaktadır.

Fakat ülkemizdeki parklar, kişilerin sadece park içindeki kafeterya ve oturma grupları ile gezinti için sirkülasyon sistemlerinin kullandığı, kişisel gelişim veya eğitimle ilgili unsurların çok nadiren kullanıldığı, genel anlamda hiç bir tarzın etkisinde olmayan ve insanların manen veya madden önemini algılayamadığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle de uygulama sonrası düzenli bakımları yapılmadığından parklar tamamen kendi hallerine terk edilmişlerdir.

Ülkemizde seçilen park örneklerine genel olarak bakacak olursak;

Adapark, karma tema park özelliği taşıyan bir parktır fakat sanatsal aktivitelerin yer alacağı fonksiyonlar yetersiz gözükmektedir. Fonksiyonların zenginleştirilmesi adına, park içerisinde özellikle lunapark etrafında çizgi film kahramanlarını sembolize eden heykeller, objeler veya ünlü sanatçıların büstleri yer alabilirdi. Yeni alanlar, renkler, temalar yaratılabilir, bunlar ile parkın kimliğine olumlu yönde katkıda bulunabilirdi. Parkta bulunan kafeler alanla ve birbirleriyle bir uyum içerisinde değildirler. Parkın merkezinde yer alan göleti ve etrafındaki yapay kayalar malzeme olarak, Ulus Parkı'ndaki büyük su ögesini anımsatmaktadır. Aynı bakımsızlık ve kendi haline bırakılmışlığın Adapark'ta da olmaması için, bakımının çok iyi yapılması gerekmektedir.

Altınpark, içerdiği rekreatif ve fonksiyonel aktiviteler ışığında, bir ‘‘kültür park’’ izlenimi vermektedir. Ülkemizde İzmir, Bursa, Antalya ve Gaziantep’te mevcut olan kültürparkların Ankara ve İstanbul gibi önemli şehirlerde de yer alması gerekliliği düşünüldüğünde, Altınpark’ın Ankara’nın kültürparkı olabilme ihtimali doğmaktadır.

Baltalimanı Japon Parkı, barındırdığı tüm öğelerle doğayı sembolize etmektedir. Şuan için sadece dinlenme amaçlı kullanılan park aslında kokteyller, sergiler, kermesler veya şenliklerle renklendirilebilir. *Çay evi*’nde ziyaretçilere Japon Çayı sunulabilir. Parkta bir bonzai köşesi oluşturulup, her yıl ‘‘En Güzel Bonzai’’ yarışması düzenlenebilir. Böylece sadece Baltalimanı Japon Parkı’na özel bir konsept oluşmuş olur. Sahilde konumlanmış olmanın olumlu yönleri park kullanımı ile kombine edilebilir.

Etiler Sanatçılar Parkı’nda önceden ‘‘*Sanat Evi*’’ olarak tasarlanmış bir yapı ne yazık ki bir çok parkta olduğu gibi zaman içerisinde fonksiyon değiştirmiş, *Lezzet Evi*’ne dönüştürülmüştür.

Bugün; Tarihi kimlikli parklarımızın büyük bir kısmı korunamamış veya fonksiyon değiştirmiştir. Yurt dışındaki örneklerdeki gibi park koruma kuruluşlarının yeterli sayıda olmaması ve halkın yeterli seviyede bilinçli olmaması parkların yok olmalarının en büyük etkenlerindedir. Aynı zamanda park için yapılan yenileme çalışmalarında da park fonksiyonları değiştirilmiş ve eski kimliğinden koparılmıştır. Gençlik Parkı, bu duruma verilecek örneklerden biridir. Cumhuriyet’in ilk yıllarında yapılan parkın günümüzdeki işlevi kuruluş amacıyla çelişmektedir. Kimliğini kaybetmesi sonucu alan, büfeler, içkili lokantalar, birahaneler, seyyar satıcılar ve rant tesisleriyle dolmuş, tinercilerin sayısı artmış ve buna bağlı olarak güvenlik problemi ortaya çıkmıştır. Tema olarak genç kuşak ön plana çıkarılması, park içerisinde gençlere dans ve müzik köşeleri, mesleki atölyeler, sergi alanları, söyleşi ve dinleti meydanları, sanat yarışmaları, satranç turnuvaları gibi olanaklar sunulması, kültürel bir miras olan parkı ‘‘gençlik ve cumhuriyet’’ kimliğine tekrardan kavuşturulabilir.

Göztepe 60. Yıl Parkı’nda, gül bahçesi kısmındaki süs havuzunun güçlü yönlendirici etkisi bir kaynağa ulaşarak tasarımı daha tamamlayıcı kılabilirdi. Arkada gözüken spor tesisleri yerine süs havuzun bittiği kısımda klasik tarzda, görkemli bir gazebonun

bulunması daha estetik olabilirdi. Şuan o kısımda bir çardak bulunmaktadır. Fakat bu yapı ölçek olarak gül bahçesinin geneli ve de süs havuzuyla orantılı gözükmemektedir. Gül Bahçesi ile spor tesislerinin bu denli yakın oluşu ve park içerisindeki uyumları tartışmaya açık bir konudur. Renk bahçesi olarak isimlendirilmiş olan diğer kısımda ise renk konsepti çok daha farklı bir biçimde ele alınabilirdi. Yer döşemelerinde ana ve ara renklerden oluşan renk skalaları kullanılabilir, böylece yukarıdan bakıldığında da park içerisinde de renk teması işlenmiş olabilirdi.

Gülhane Parkı, yeniden düzenlemeler esnasında içeriğinden pek çok şey kaybetmiştir. Park içerisinde bulunan Türkiye'nin ilk hayvanat bahçesinin restorasyonlar esnasında, hayvanlara kalacak yer ayarlanamaması gerekçesiyle parktan uzaklaştırılması, orijinalitesinin bozulduğuna dair bir örnektir. Tarihi geçmişi köklü olan parkta birçok Bizans kalıntısı bulunmaktadır. Bu kalıntıların sadece buldukları alanlarda kalmamaları ve parkla bütünleşmeleri açısından o dokuda bazı küçük alanlar oluşturulabilir. Kalıntılar tel örgü ile çevrenmek yerine başka malzemelerle daha dikkat çekici, eğitici ve öğretici hale getirilebilir. Park donatılarından postmodern etkide düzenlenmiş süs havuzu, parkın havası ile bütünleşmemiştir. Onun yerine parkın tarihi yapısı ile örtüşen mermer veya taş oymalı fiskiyelerle kombine edilmiş bir süs havuzu parkın dokusu ile daha uyumlu olabilir. Gülhane Parkı, Topkapı Sarayı'nın eski bahçesi olma özelliğinden ötürü tarih ve kültür parkı olarak değerlendirilebilir. Osmanlı etkisinin vurgulanabilmesi adına park içerisine minyatür Osmanlı Evleri yapılabilir veya parkı çevreleyen duvarlara Osmanlı motifli minyatürler çizilebilir.

Maçka Demokrasi Parkı'nın girişi park ile muntazam bir bütünlük sağlayamamıştır. Bu alanda demokrasi temasına parkın girişinde yansıtabilecek unsurları barındıran uygun bir düzenleme yapılabilirdi. Süs havuzu ve tam ortasında yer alan obje yerine çok daha enteresan bir heykel ve değişik akslarla demokrasinin eşitlik kavramı simgelenebilirdi. Demokrasi temasına uygun olarak 'özgürlük köşesi', 'eşitlik alanı' gibi alanlar, gerekirse farklı renkler veya malzemeler kullanılarak oluşturulabilirdi. Parkın muhteşem manzarasını destekler nitelikte seyir terasları ve meydanlar kullanılabilirdi. Ayrıca parktaki "*Seçkin Misafirler*" isimli obje, parktaki tek heykeldir. Bu sayı artırılarak, park içerisindeki uygun güzergah ve noktalarda temayı anlatan ve vurgulayan sanat objelerine yer verilebilirdi. Park genelinde ve özellikle bitkilendirmenin yoğun olduğu

alanlarda ve parkın ıssız köşelerinde gerekli güvenlik önlemleri alınarak parkın gece kullanımının da artırılması olasıdır.

Özgürlük Parkı'nın tam ortasında, merdivenlerle çıkılan yüksek ve geniş bir tepe ve bu alanda süs havuzları ve dinlenme alanları mevcuttur. Fakat parkta en değerlendirilemeyen alan bu kısımdır. Çok güzel bir manzaraya sahip olduğu halde alan boş ve kullanım dışı, fonksiyonlar da yarım bırakılmış gibi gözükmektedir. Bu kısımda özgürlük teması kapsamında, özgür düşünce alanı oluşturulabilir. Duvarlara resim yapma olanağı veya düşüncelerin yazılabildiği tahtalar konularak kullanıcılara bu alanda tamamen özgür olma hissi verilebilir.

Topkapı Şehir Parkı içerisindeki Kültür A.Ş. Genel Müdürlüğü bünyesinde sergilenen *Osmanlı Evleri* ile tarihi temayı işlemektedir. Fakat içeride düzenlenecek pavyonlar, satış alanları, Osmanlı Kültürü'nü anlatan broşürler ve hediyelik eşyalarla bu bölüm daha cazip bir hale getirilebilir. Ziyaret edenlere Osmanlı Hatırası olarak sembolik hediyeler dağıtılabilir. Sokaklarda şıracılar, bozacılar, macuncular Osmanlı kıyafetleriyle dönemin kültürünü bizlere yansıtabilirler. Böylece alan Osmanlı temasının tam olarak işlendiği bir bölüm haline gelebilir. Hemen ilerideki amfitiyatroya 'sanat tiyatrosu' temasıyla bir kimlik kazandırılabilir. Duvarları Türk Tiyatro Sanatçılarının posterleri ile kaplanabilir. Topkapı Parkı'nın bünyesinde barındırdığı bir çok oluşuma bu şekilde kimlik kazandırması, hem 'şehir parkı' olgusuna daha uygun olmasını sağlayabilir hem de ziyaretçilerin parkın sıradan bir dinlenme alanı olmanın ötesinde bir kompleks olduğunu anlamalarını sağlayabilir. Parkta spor aletlerinin dışında basketbol, futbol, voleybol, tenis v.b. aktiviteler için alanlar yapılabilir, her yıl belli tarihlerde turnuvalar düzenlenerek halkın spora ve parka olan katılımı artırılabilir. Çok fazla geniş alana sahip olan bu parkta fetih simgeleyen heykeller ve minyatür gemiler yer alabilir. Parkın tümünde fetih canlandırılabilir.

Tabiki park uygulamalarına ayrılan bütçenin de çok büyük önemi bulunmaktadır. Tasarımcı parkı kendi anlayışı yanı sıra uygulamada kullanılacak bütçe ölçülerinde tasarlamak zorunda oluşu, tasarımcının sanatsal açıdan özgürlüğünün kısıtlanmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda park kullanıma geçtikten sonra da bütçe yokluğundan kaynaklanan park uygulamalarının bakımsız kalması ve ıssızlaşması, seyyar satıcıların

ve evsiz insanların yuvaları haline gelmesine, mekanın gasp, taciz gibi tehlikeli olaylara mahal vermesine neden olmaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin çalı gruplarının yoğun kullanımını kısıtlaması ve hatta çalı kullanımının parklardan kaldırılması gibi güvenlik nedeniyle aldığı kararlar parkı fiziksel yönden olumsuz etkilemektedir. Görsel ve bitkisel tasarım tahrip edilmekte hatta bazen tamamen yok olmaktadır. Park bakım çalışmalarının giderlerine nazaran hiç bir gelir getirmeyişi, yönetimlerin bu alanlara gerekli önemi vermesini engellemektedir. Bu olumsuz değişime engel olmak adına devlet, park ve yeşil alanlar için vergi toplayıp, yerel yönetimleri bu yükten kurtarabilir. Vergilendirme, semtlerin itibarlarına göre saptanmakta ve semtlerdeki yeşil alan miktarı kişi sayısına bölünerek hesaplanabilir. Bu yöntem uygulanabildiği zaman parkların sürdürülebilirliği daha sağlıklı bir biçimde sağlanabilir.

Park uygulamalarında tasarımcının kararları uygulamayı yapan kuruluşlar tarafından müdahale edilmesi tasarımı bölmekte, verimsiz ve yarım bir işin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Park projelerine, uygulama öncesinde sosyal ve ekonomik verilerin elde edileceği araştırmalar, sonrasında ise memnuniyet ve faydalılık araştırmaları yapılmalıdır. Bu araştırmalar bölgenin ve park alanının bölge içindeki konumunun eksik ve fazla yönlerini, sunduğu tüm özellikleri ortaya çıkaracaktır. Bu bilgiler doğrultusunda park alanını daha aktif ve etkin hale getirecek fiziksel düzenlemeler yapılacaktır. Park projesindeki eksiklikler giderilerek, avantajlı özellikler ortaya konulacaktır. Kullanıcılar tarafından sahiplenilen ve yaşatılan bir alan haline getirilecektir.

Parkların yapımı ve korunmasına çözüm olarak; gençler görevlendirilebilir. Saha çalışması yapıp, parkın bulunduğu semtten bazı belli başlı kişilere görev dağılımı yapılabilir. Onlara belli kısıtlı yetkiler verilip, mahalle veya semt sakinleri arasında yardımlaşmalar veya yaptırımlarla park düzeni sağlanabilir. Hatta belki bu ücretlendirilebilir. Parklara verilen zarar da daha anlamlı ve içerikli tabelalarla biraz daha aza çekilebilir. Park girişlerinde yer alan afiş veya posterlerle parkın tanıtımı yapılarak kullanıcıların ilgisi çekilebilir.

Toplumların büyük bir kısmının sanata ve onun ifade ediliş tarzlarına duyduğu saygı, bir çok konuda olduğu gibi park tasarımında da bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Toplum ne derece kültürlü, köklü, eğitilmiş ise o toplumun yaşadığı şehirdeki sanatta o derece güzel algılanmakta ve saygıyla karşılanmaktadır.

Park tasarımını peyzaj mimarları dışında mimarlar, ziraat mühendisleri hatta bahçıvanların dahi yapıyor olması, yetersiz, eksik planlamaların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Peyzaj Mimarlığı Odası'nın ve yerel yönetimlerin bu duruma bir çözüm bulmaları gerekmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'de tema ve sanat parkı uygulamalarının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu uygulamalar artırılmalıdır. Ülkemizde park tasarımı, çok yeni ve günden güne gelişmekte olan bir kavramdır. Bu gelişimde peyzaj mimarlarının rolü de büyüktür. Yaptıkları tasarımlarla parklara ruh katmaları, bu alanda gelişme sağlayacak faktörlerdendir. Belediyelere düşen görev ise park tasarlamada tasarımcıları her şekilde desteklemek, yeni dizaynlara teşvik edecek planlar oluşturmak, yeni tarzlara açık olmak, aynı zamanda eski tarzları da muhafaza edebilmek, parkların yapım sonrası bakımlarını düzenli aralıklarla yerine getirmektir. Belki bu şekilde elimizdeki mevcut değerler biraz olsun korunabilir.

KAYNAKLAR

ACKROYD, P., 2001, *London: The Biography*, Vintage; New edition edition, London, 978-0099422587.

ADIGÜZEL, H., 2006, *19-20. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında Art Nouveau Üsluplu Çiniler*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AKDOĞAN, G., 1974, *Bahçe ve Peyzaj Sanatı Tarihi*, Ziraat Fakültesi Yayınları, Ankara, 536.

AKDOĞAN, G., 1984, *Doğa Düzenleme 1984-1985 Öğretim Yılı Ders Notları*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

AKTAŞ, E., 2003, *Avrupa'daki Eğlence Parklarında Mekanların Biçimlenişi ve Sirkülasyon İlişkileri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

AL-QUDAH, Y., 2006, *Amman (Ürdün) Kent Parklarının Peyzaj Erişilebilirliği Yönünden İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ALPARSLAN, İ., 2001, *Heykel Parkları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

AUSTIN, R.L., 1983, *Designing The Natural Landscape*, Van Nostrand Reinhold Company Inc., America, 0-442-20978-9.

AYDOĞDU ÜNLÜ, S.A., 2007, *Cumhuriyet Dönemi Kentsel Açık Alanlarının Sanat Akımları Açısından İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma (İstanbul Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

AYGÜN, B., 2005, *Zeytinburnu İlçesindeki Parkların Uygulamadan Doğan Sorunlar Açısından İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

BALJON, L., 1995, *Designing Parks: An Examination of Contemporary, Architectura & Natura* Press, Amesterdam, 978-1870673150.

BELL, S., 1995, *Watch This Space*, An LBA Report, London, 0714843865.

BELYAKALI, N., 2003, *Peyzaj Mimarlığında Postmodernizm*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BLACKMAR, E., ROZENSWEIG, R., 1992, *The Park and The People*, Cornell University Press, America, 0801497515.

BİÇER, K., 2006, *Modernizm ve Endüstriyel Devrim Işığında Çağdaş Tasarımın Temeli*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BURCU, G., 2005, *Günümüz Sanatında Postmodernist Yaklaşımlar*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

ÇİLEK, M., 2005, *Kent Parkları ve Tekirdağ Merkez İlçe Gündoğdu Mahallesi Kent Parkı Planlama İlkeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

DALKILIÇ, E., 2007, *Eğlence Parklarının Tarihsel Gelişimi ve Planlama Kriterleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

DANABAŞ TUNCER, N., 1998, *Geçmişten Günümüze Land Art Sanat Akımı ve Diğer Disiplinler ile İlişkisi*, Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

DARÇIN, B., 2002, *Seramik Sanat Objelerinin Atmosferik Koşullara Açık Park ve Bahçelerde Kullanım Olanaklarının Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

DEMİRKAYA, R., 1999, *Tarihi Kentlerde Tarihi Park ve Bahçelerin Değerlendirilmesi ve İstanbul Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

DENİZ, B., 2005, *Kentsel Kamusal Mekanlar Bağlamında Centennial Olimpiyat Parkı'nın İrdelenmesi*, Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 2(1), 5-10.

DENİZ, G., 2002, *Temalı Park ve Bahçelerin Planlama-Tasarım İlkeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ELDEM, S.,H., 1976, *Türk Bahçeleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

ERKANI, B., 2007, *20. Yüzyıl'da Heykelde Kadın Fiyürünün Değişimi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

GOLD, S., M., 1980, *Recreation Planning and Design*, Mcgraw-Hill (Tx), USA, 978-0070236448.

GOULTY, S., M., 2005, *Heritage Gardens; Care, Conservation and Management*, Routledge, London and Newyork, 978-0203168059.

GÜNDOĞDU, S., 2003, *Tarihi Süreç İçinde Kültürparklar ve Bursa Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÜNDÜZ, N., 2002, *Tarihsel Süreç İçinde Türkiye’de Kent Parklarının Oluşumu (Cumhuriyet Dönemi Kent Parkları)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

HASOL, D., 1990, *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 9757438308.

HILLIER, B., 1997, *Art Deco Style*, Phaidon Press , London, 978-0714828848.

ISLAKOĞLU, P., M., 2005, *Mimarlıkta Minimalizm*, Ege Mimarlık, 3(55),14-19.

JELLICOE, G. and S., 1995, *The Landscape of Man; Shaping The Environment From Prehistory to The Present Day*, Thames & Hudson, London, 9780500278192.

JELLICOE, G., 1970, *Studies in Landscape Design Volume III*, London Oxford University Pres, London, 8661804712.

KAYA, B., 2007, *Mekanın Görülebilirlik Özellikleri ile Güvenlik Hissi Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Maçka Demokrasi Parkı Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KEYVANKLI, D., 2006, *Konstrüktivizm ve Türk Heykel Sanatına Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KOSTOF, S., 2005, *The City Assembled*, Thames & Hudson, London, 978-0500281727.

LASDUN, S., 1995, *The English Park, Royal Private & Public*, The Vendome Press, London, 0865651310.

NASUH, D., 1993, *Kent Parklarının Nitelikleri ve Ankara Örneğinde İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

OĞUZ, D., 1995, *Kent Parkları*, Basılmamış Doktora Semineri, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

OĞUZ, D., 1998, *Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerinde Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÖZDEMİR, A., 2009, *Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(1), 144-153.

ÖZER, M. N., 2005, *Bir Kültürel Miras Olarak Gençlik Parkı*, Planlama Dergisi, A(4), 16-25.

ÖZGÜNER, H., 2003, *İnsan-Doğa İlişkilerinin Gelişimi ve Peyzaj Tasarımında ‘Doğal’ Stilin 20. Yüzyıl’da Önem Kazanmasının Nedenleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, A(1), 43-54.

ODABAŞ, A., 1990, *Gecekondu Bölgelerinde Açık Yeşil Alan İlişkileri, Bu Yönden Karşılaşılan Sorunlar ve Keçiören Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ÖZOL, E., 2005, *Fransa'da Peyzaj Mimarlığının Gelişimi ve Çağdaş Akımlara Etkileri Üzerine Araştırmalar*, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ÖZTÜRK KURTASLAN, B., 2005, *Açık Alanlarda Heykel-Çevre İlişkisi ve Tasarımı*, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 193-222.

PAMAY, B., 1971, *Park-Bahçe ve Peyzaj Mimarisi*, Kutulmuş Matbaası, İstanbul.

PEOPLE PLACES, 1997, Van Nostrand Reinhold, Newyork, 0442025467.

POLAT, A., 2001, *Kent Parkı Kavramı ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

POLAT, Z., 2000, *Erzurum Kentinde Bulunan Park Alanlarının Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

RENKLİDAĞ, Ö., 2000, *The Urban Park: An Extension of Nature and Urban Culture*, Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Uygulamalı Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

SÖZERİ, M. A., 2007, *Popüler Sanat-Reklam Etkileşiminin Günümüz Sanatına Yansımaları*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

SÖZEN M., TAPAN M., 1973, *50 Yılın Türk Mimarisi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

SARKOWICZ, H., 2003, *Bahçelerin ve Parkların Tarihi*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 9752980791.

TAIGEL, A., WILLIAMSON, T., 1993, *Parks and Gardens*, B.T. Batsford Ltd., London, 0713467282.

TAKAZ, P., 1995, *Maçka Demokrasi Parkının İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

THE GARDEN BOOK, 2000, Phaidon Press Limited, London, 0714843555.

TOPALOĞLU, S., 2007, *Ankara Harikalar Diyarı Kent Parkı'nın Tema Park Kavramı Kapsamında İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.

WEILACHER, U., 1999, *Between Landscape Architecture and Landart*, Birkhauser Basel, Germany, 978-3764361198.

YILMAZ, Z., 2006, *Kentsel Parklar ve Kentsel Tasarım İlişkisi "İstanbul/Gülhane Parkı Örneğinin İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

YORULMAZ, A., 2006, *Harikalar Diyarı Parkı'nın Kullanıcı Profili ve Beklentilerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YÜCEL, G.F., 2007, *Park Alanlarında Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Bakımın Önemi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, 2(3).

ZALOĞLU, A., 2006, *Ankara Kent Parklarından Suyun Gösteri Elemanı Olarak İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İNTERNET ALINTILARI

ANONİM, 1: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat> [3 Mart 2009].

ANONİM, 2: http://kavramsalsanat.blogcu.com/akimlar_4844469.html [12 Mart 2009].

ANONİM, 3: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Neoklasisizm> [10 Haziran 2009].

ANONİM, 4: <http://www.aoc.gov.tr/index.php?view=cnt&cinf=13|x|x> [8 Mayıs 2009].

ANONİM, 5: http://tr.wikipedia.org/wiki/Art_nouveau [21 Nisan 2009].

ANONİM, 6: http://tr.wikipedia.org/wiki/Art_deco [19 Nisan 2009].

ANONİM, 7: http://tr.wikipedia.org/wiki/De_Stijl [10 Aralık 2008].

ANONİM, 8: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Modernizm> [3 Mayıs 2009].

ANONİM, 9: http://tr.wikipedia.org/wiki/Pop_sanat%C4%B1 [10 Haziran 2009].

ANONİM, 10: <http://peyzaj.org/avlulu-bahcelerde-minimalizm/> [3 Mayıs 2009].

ANONİM, 11:
<http://bilmuh.ege.edu.tr/Duyurular/oguzmanas/UniversitelereDuyuru.htm>
[1 Mayıs 2009].

ANONİM, 12: <http://sanattarihi.sa.funpic.de/index.php?topic=1607.0> [18 Nisan 2009].

ANONİM, 13: <http://en.wikipedia.org/wiki/Efteling> [19 Nisan 2009].

ANONİM, 14: <http://peyzaj.org/reform-parklari-ve-rekreasyon/> [1 Haziran 2009].

ANONİM, 15: http://en.wikipedia.org/wiki/Central_Park [1 Haziran 2009].

ANONİM, 16: http://www.centralpark.com/pages/history_1.html [19 Nisan 2009].

ANONİM, 17: <http://peyzaj.org/centralpark-tarihi/> [3 Nisan 2009].

ANONİM, 18: <http://peyzaj.org/central-park-icindeki-heykeller/> [11 Nisan 2009].

ANONİM, 19: http://www.gardenvisit.com/garden/hyde_park [9 Haziran 2009].

ANONİM, 20: http://www.royalparks.org.uk/parks/hyde_park/history.cfm
[4 Haziran 2009].

ANONİM, 21: http://www.royalparks.org.uk/parks/regents_park/history.cfm
[2 Haziran 2009].

ANONİM, 22: http://www.royalparks.org.uk/parks/richmond_park/history.cfm [13
Haziran 2009].

ANONİM, 23:
<http://www.turkparisi.com/paris-gezi-rehberi/paris-parklar-bahceler-ormanlar.html>
[10 Haziran 2009].

ANONİM, 24:
http://www.v1.paris.fr/EN/Visiting/gardens/parc_bercy.asp [10 Haziran 2009].

ANONİM, 25: [http://www.britannica.com/EBchecked/topic/86741/Parc-des-Buttes-
Chaumont](http://www.britannica.com/EBchecked/topic/86741/Parc-des-Buttes-Chaumont) [10 Haziran 2009].

ANONİM, 26: http://www.gardenvisit.com/garden/parc_des_buttres_chaumont
[11 Haziran 2009].

ANONİM, 26: <http://peyzaj.org/parc-andre-citroen/> [15 Ocak 2009].

ANONİM, 27: <http://www.mimdap.org/w/?p=244> [11 Haziran 2009].

ANONİM, 28: http://tr.wikipedia.org/wiki/Park_G%C3%BCell [5 Haziran 2009].

ANONİM, 29:
[http://www.anfaaltinpark.com.tr/default.asp?sayfaID=4cc296dbc8973bc379d9d9eb968
186e3](http://www.anfaaltinpark.com.tr/default.asp?sayfaID=4cc296dbc8973bc379d9d9eb968186e3) [13 Haziran 2009].

ANONİM, 30: <http://www.bursa-bld.gov.tr/icerik.asp?id=194> [8 Haziran 2009].

RESİM ALINTILARI

Anonim, 1:

http://www.yeniresim.com/data/media/687/www.yeniresim.com_-_Sanat_Resimleri_-_iek_Sanat.jpg

Anonim, 2: <http://img151.imageshack.us/img151/2838/ek1ug0.png>

Anonim, 3:

http://www.gardenvisit.com/blog/wpcontent/uploads/2009/03/sennufer1a_original.jpg

Anonim, 4:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.csse.monash.edu.au/~cema/courses/FIT4012/assets/assign2008/colourGarden.jpg&imgrefurl=http://strangeworldofmystery.blogspot.com/2009/04/hanging-gardens-of-babylon.html&usg=__j9FMjVIEmDOquBM4UkCNbU1II5s=&h=298&w=461&sz=70&hl=tr&start=13&sig2=-CyR4Xp1wjA66m2s0Jv_ag&um=1&tbnid=dZKfXGfTeXB7M:&tbnh=83&tbnw=128&prev=/images%3Fq%3Dgarden%2Bof%2Bbabel%26hl%3Dtr%26um%3D1&ei=758nSpbnJY6E_AaAr4DqAg

Anonim, 5: http://farm3.static.flickr.com/2065/2416833395_035dc9c9a1_o.jpg

Anonim, 6: http://mipper.com/images/ill_aff/Belvedere-Palace.jpg

Anonim, 7: <http://www.french-touch-art.com/lecomte-versailles-1715.jpg>

Anonim, 8: <http://www6.worldisround.com/photos/28/392/168.jpg>

Anonim, 9: <http://www.travelblog.org/Photos/546753.html>

Anonim, 10:

<http://www.itusozluk.com/img.php/f815e3a32150872a8d0a16aee269400f18393/istanbul+arkeoloji+m%FCzeleri>

Anonim, 11:

<http://www.hamptonhillps.org.uk/exhibition/2007/Gary%20Chatfield/The%20Waterpump%20Building%20-%20Bushey%20Park.jpg>

Anonim, 12:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://55.prosapiens.org/images/thumb/c/c9/Diagonal.jpg/200px-Diagonal.jpg&imgrefurl=http://55.prosapiens.org/index.php%3Ftitle%3D%25C4%25B0pek_Akmehmet&usg=__EIWMIcjJIvvN3hXnLuitCew2nag=&h=200&w=200&sz=9&hl=tr&start=2&sig2=ssAgjEN5226atJysbQBEma&um=1&tbnid=LW2KY4LKDAsozM:&tbnh=104&tbnw=104&prev=/images%3Fq%3Dkonstr%25C3%25BCKtivist%2Bimages%26hl%3Dtr%26um%3D1&ei=NAAuStC1NtjKjAfx9cmACw

Anonim, 13: <http://www.bricksandbrass.co.uk/images/deshist/redhouse.jpg>

Anonim, 14: <http://www.riga-life.com/media/pics/art-nouveau.jpg>

Anonim, 15: <http://z.about.com/d/architecture/1/0/s/o/CasaBatllo.jpg>

Anonim, 16:

http://www.jeniferheid.com/monet/images/Monet_garden_giverny_walkway.jpg

Anonim, 17:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.alovelyworld.com/webmaroc/gimage/mar17.jpg&imgrefurl=http://www.alovelyworld.com/webmaroc/htmgb/mar17.htm&usg=__lvvCNXgIKMIvoQCj--wVTkVxOmQ=&h=736&w=1131&sz=140&hl=tr&start=11&sig2=LoPoWNgQCYjttyHcaefhZA&um=1&tbnid=a2Wyd8lXfHdtMM:&tbnh=98&tbnw=150&prev=/images%3Fq%3Dart%2Bdeco%2Bgarden%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26um%3D1&ei=odosSqlhMoWJsAb99c3eCQ

Anonim, 18:

http://www.e-architect.co.uk/chicago/jpgs/farnsworth_house_gmad06_3.jpg

Anonim, 19:

http://media.dwell.com/images/478*317/mulder-rietveld-schroder-house.jpg

Anonim,

20:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.mimdap.org/images/guncelhaberler/Burle/burle1.jpg&imgrefurl=http://www.mimdap.org/w/%3Fp%3D15832&usg=__PMaVmjvyhhcRuJ7yH6vg8Ncm4E=&h=400&w=600&sz=119&hl=tr&start=20&sig2=PQ5dRWBsJYkt1YE080JzKg&um=1&tbnid=WORd33cK24qouM:&tbnh=90&tbnw=135&prev=/images%3Fq%3Dmodern%2Bpeyzaj%26ndsp%3D18%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26start%3D18%26um%3D1&ei=tYshSo_PDYqRsAanr5izBg

Anonim, 21: <http://www.udel.edu/LAS/images/Berriz%20fig%202a%20derlas.jpg>

Anonim, 22:

http://www.gardenvisit.com/history_theory/garden_landscape_design_articles/historic_design_styles/postmodern_garden_design_style

Anonim, 23:

http://www.gardenvisit.com/history_theory/library_online_ebooks/tom_turner_english_garden_design/postmodern_garden_design

Anonim, 24: http://www.michaelgandolfi.com/IMG_1649.JPG

Anonim, 25:

http://www.accomplir.asso.fr/blog/jardin/wp-content/uploads/2009/02/halles_vue_avion_800.jpg

Anonim, 26:

<http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.landscapeonline.com/research/lasn/2009/03/img/Schwartz/Schwartz->

11.jpg&imgrefurl=CeSco3XORVM2FD8ocZAD_Wc=&h=222&w=325&sz=23&hl=tr
&start=9&sig2=gkENhSMZAsjWZzEty3gFFg&um=1&tbnid=HQ5nYj7zdJcxCM:&tbnh=81&tbnw=118&prev=/images%3Fq%3DBagel%2BGarden%26imgsz%3Dsmall%257Cmedium%257Clarge%257Cxlarge%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26um%3D1&ei=t1YhSvOpF8Kw-AbSrrW-

CQhttp://www.landscapeonline.com/research/article/11728&usg=__ilc-

Anonim, 27: <http://www.biotope-city.net/Paris.images/DSC08146.JPG>

Anonim, 28: <http://www.zet10.com/resim-galerisi/22500-wasiliy-kandinsky/>

Anonim, 29:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://inside.bard.edu/academic/courses/bgc/bgc7002/modmanuals/ti/0000000c.jpg&imgrefurl=http://inside.bard.edu/academic/courses/bgc/bgc7002/modmanuals/index1.html&usg=__gYACBsYpP4liFxp9ht0CW2BpJ88=&h=117&w=180&sz=24&hl=tr&start=87&sig2=FxFnaTLfqBSOvpGXonwYhg&um=1&tbnid=LIRomm2PunGS4M:&tbnh=66&tbnw=101&prev=/images%3Fq%3Dburden%2Bgarden%26ndsp%3D18%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26start%3D72%26um%3D1&ei=Oe4sSseTMO6PsAbWs8WfDA

Anonim, 30: <http://clarification.files.wordpress.com/2008/04/henry-moore22.jpg>

Anonim, 31:

[http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.european-architecture.info/euro\(10\).jpg&imgrefurl=http://www.european-architecture.info/A-HIST.htm&usg=__4vRkFnQ4-8wLSBnxKmKiMYCLijo=&h=513&w=734&sz=41&hl=tr&start=5&sig2=x9P8SCYA p88WgF6BBthZ9g&um=1&tbnid=1PnhXJfavD0fQM:&tbnh=99&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dde%2Bstijl%2Barchitecture%26hl%3Dtr%26sa%3DX%26um%3D1&ei=Lk3MSqrIIZaimwPy7bjaBQ](http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.european-architecture.info/euro(10).jpg&imgrefurl=http://www.european-architecture.info/A-HIST.htm&usg=__4vRkFnQ4-8wLSBnxKmKiMYCLijo=&h=513&w=734&sz=41&hl=tr&start=5&sig2=x9P8SCYA p88WgF6BBthZ9g&um=1&tbnid=1PnhXJfavD0fQM:&tbnh=99&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dde%2Bstijl%2Barchitecture%26hl%3Dtr%26sa%3DX%26um%3D1&ei=Lk3MSqrIIZaimwPy7bjaBQ)

Anonim, 32: <http://simbiosisgroup.net/wp-content/uploads/2008/03/159.jpg>

Anonim, 33: <http://www.floraburada.com/NewsShow.aspx?id=729>

Anonim, 34:

http://denarend.com/symposiums_lectures/workshops/images/land-art-lelystad.jpg

Anonim, 35:

<http://whatwedoisecret.org/madebyblog/wp-content/uploads/2008/03/chouse2.jpg>

Anonim, 36:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.tate.org.uk/images/cms/12641w_marcelduchamp_bridestrippedbare.jpg&imgrefurl=http://www.tate.org.uk/tateetc/issue7/marcelduchamp.htm&usg=__rkRIqgu-WYf-cqJ0sxTWuRcVTtc=&h=512&w=408&sz=49&hl=tr&start=12&sig2=aLoxwCmcGV4HXsAY7kaCxQ&um=1&tbnid=Fgs_Sr6JRdFS_M:&tbnh=131&tbnw=104&prev=/images%3Fq%3Dmarcel%2Bduchamp%26hl%3Dtr%26um%3D1&ei=8mIzSviWJciNsAbauYGjCQ

Anonim, 37:

[http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.european-architecture.info/euro\(10\).jpg&imgrefurl=http://www.european-architecture.info/A-HIST.htm&usg=__4vRkFnQ4-8wLSBnxKmKiMYCLijo=&h=513&w=734&sz=41&hl=tr&start=5&sig2=x9P8SCYA p88WgF6BBthZ9g&um=1&tbnid=1PnhXJfavD0fQM:&tbnh=99&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dde%2Bstijl%2Barchitecture%26hl%3Dtr%26sa%3DX%26um%3D1&ei=Lk3MSqrIIZaimwPy7bjaBQ](http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.european-architecture.info/euro(10).jpg&imgrefurl=http://www.european-architecture.info/A-HIST.htm&usg=__4vRkFnQ4-8wLSBnxKmKiMYCLijo=&h=513&w=734&sz=41&hl=tr&start=5&sig2=x9P8SCYA p88WgF6BBthZ9g&um=1&tbnid=1PnhXJfavD0fQM:&tbnh=99&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dde%2Bstijl%2Barchitecture%26hl%3Dtr%26sa%3DX%26um%3D1&ei=Lk3MSqrIIZaimwPy7bjaBQ)

Anonim, 38:

http://www.berkshirefinearts.com/uploadedImages/articles/1090_Czech-Cubism967999.jpg

Anonim, 39:

<http://www.innenarchitekten-in-berlin.de/berlin-original/o-bauhaus-einsteinturm.jpg>

Anonim, 40:

[http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.european-architecture.info/euro\(10\).jpg&imgrefurl=http://www.european-architecture.info/A-HIST.htm&usg=__4vRkFnQ4-8wLSBnxKmKiMYCLijo=&h=513&w=734&sz=41&hl=tr&start=5&sig2=x9P8SCYA p88WgF6BBthZ9g&um=1&tbnid=1PnhXJfavD0fQM:&tbnh=99&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dde%2Bstijl%2Barchitecture%26hl%3Dtr%26sa%3DX%26um%3D1&ei=Lk3MSqrIIZaimwPy7bjaBQ](http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.european-architecture.info/euro(10).jpg&imgrefurl=http://www.european-architecture.info/A-HIST.htm&usg=__4vRkFnQ4-8wLSBnxKmKiMYCLijo=&h=513&w=734&sz=41&hl=tr&start=5&sig2=x9P8SCYA p88WgF6BBthZ9g&um=1&tbnid=1PnhXJfavD0fQM:&tbnh=99&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dde%2Bstijl%2Barchitecture%26hl%3Dtr%26sa%3DX%26um%3D1&ei=Lk3MSqrIIZaimwPy7bjaBQ)

Anonim, 41:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/96/Xilitla_Las_Pozas_0407_104.jpg

Anonim, 42: <http://img96.imageshack.us/i/gfhghfg7qd.jpg/>

Anonim, 43: http://wowturkey.com/t.php?p=/tr25/Faruk_sporcular3.jpg

Anonim, 44:

http://www.freizeitpark-welt.de/freizeitparks/efteling/fotos/efteling_parkmap2002.jpg

Anonim, 45: [http://en.wikipedia.org/wiki/File:Efteling_\(NL\)800px-Photo-0570.jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Efteling_(NL)800px-Photo-0570.jpg)

Anonim, 46:

http://www.disneypix.com/Multimedia/Satellite/DisneylandResort_Quarter.jpg

Anonim, 47: <http://www.floridavacationrentals-usa.com/images/mk-castle-night.jpg>

Anonim, 48: <http://www.picture-newsletter.com/disneyparis/paris-disneyland-207.jpg>

Anonim, 49: (Topaloğlu, 2007)

Anonim, 50:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a4/Harikalar_Diyari_Gulliver_Lilliputians_06034_nevit.jpg/800px-Harikalar_Diyari_Gulliver_Lilliputians_06034_nevit.jpg

Anonim, 51:

<http://www.ankaravizyon.com/includes/UserFiles/users/admin/Image/harika6.jpg>

Anonim, 52:

http://www.anfaaltinpark.com.tr/sitesFiles/11877aefaf8a2886898db76e116dac48/userImages/foto_galeri/d41de81ab95643e85c61875868d124b1/harikalar009_c9f2b388.JPG

Anonim, 53: http://photos1.blogger.com/blogger/6502/536/1600/IMG_2209.jpg

Anonim, 54: http://photos1.blogger.com/blogger/6502/536/1600/IMG_2211.jpg

Anonim, 55: (Topaloğlu, 2007).

Anonim, 56:

http://lh4.ggpht.com/_QMhg3Oj4-Sg/Rotw-TRzYwI/AAAAAAAAEXU/B-8gEMLOcfg/IMG_1663.JPG

Anonim, 57:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.degirmenderehaber.com/images/news/01899.JPG&imgrefurl=http://www.degirmenderehaber.com/detay.asp%3Fid%3D9076&usq=__vCTam2u40F0zB7J_9Kgbojo3No=&h=190&w=253&sz=54&hl=tr&start=18&sig2=pSyUAQqDE3nBwjQaw0waIg&um=1&tbnid=EeSrZ5tnmA-46M:&tbnh=83&tbnw=111&prev=/images%3Fq%3Dde%25C4%259Firmendere%2Bheykelleri%26hl%3Dtr%26um%3D1&ei=IHkrSrGxIsSPsAaXtfnnCQ

Anonim, 58:

http://haber.sol.org.tr/thumbnail.php?file=heykeller_771147796.jpg&size=article_medium

Anonim, 59:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.ahsap.com/album/degirmendere/d9zm3.sized.jpg&imgrefurl=http://www.forumvadisi.com/diger-hobi-ugraslar/199602-agac-oyma.html&usq=__8NXmpS_3870KWtfuKBzQk80_13I=&h=351&w=219&sz=40&hl=tr&start=39&sig2=3Ch5s0LRO4ZwmxF4-J-Knw&um=1&tbnid=Nn-HW0I45s0U0M:&tbnh=120&tbnw=75&prev=/images%3Fq%3Dde%25C4%259Firmendere%2Bheykelleri%26ndsp%3D18%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26start%3D36%26um%3D1&ei=PXsrSpmgO8KKsAbts-SeDA

Anonim, 60:

<http://cfs13.blog.daum.net/image/21/blog/2008/07/09/22/20/4874badcc9df2>

Anonim, 61: http://farm1.static.flickr.com/33/60755001_1e5cdfc569.jpg?v=0

Anonim, 62:

http://3.bp.blogspot.com/_Yvp9oiNbdaQ/SVrjPDIWzJI/AAAAAAAAAE3A/xnrIIMfelfk/s400/2094.JPG

Anonim, 63: http://farm1.static.flickr.com/67/219068712_c26f16c68d.jpg?v=0

Anonim, 64: http://slesinsky.org/brian/pictures/storm_king_2005/mediafiles/l26.jpg

Anonim, 65: http://www.stormking.org/bell_dis/beethovens_quartet.jpg

Anonim, 66:

<http://features.csmonitor.com/gardening/wp-content/assets/4/434/picture1.jpg>

Anonim, 67: (Topaloğlu,2007).

Anonim, 68: http://farm1.static.flickr.com/114/293114496_01c8643061.jpg

Anonim, 69:

<http://www.tropicalhorizonstours.com.au/tropicaldaytours/gfx/portdouglasmontage3b.jpg>

Anonim, 70: (Topaloğlu,2007).

Anonim, 71: http://i.pbbase.com/u43/merloz/upload/28268569.dsc03724_std.jpg

Anonim, 72: http://farm1.static.flickr.com/22/32687095_0cf541c986_b.jpg

Anonim, 73:

http://newyorkcity2005.web.infoseek.co.jp/information/maps/images/maps/central_park.jpg

Anonim, 74:

<http://mappery.com/maps/Central-Park-Conservatory-Garden-Map.mediumthumb.jpg>

Anonim, 75:

<http://www.centralpark.com/pages/attractions/dairy.jpg>

Anonim, 76:

http://farm4.static.flickr.com/3452/3311959248_83ef5cacf9.jpg

Anonim, 77:

<http://ic2.pbbase.com/u45/richards1052/upload/28973602.bethesda fountainCPlakepb.jpg>

Anonim, 77a:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.nyc-architecture.com/CP/Central_Park_Bethesda_Terrace_2.jpg&imgrefurl=http://www.nyc-architecture.com/CP/cp005.htm&usq=__x3M73f2VQ54DPDAqTsR3F46kcLU=&h=458&w=675&sz=87&hl=tr&start=3&um=1&tbnid=Zoyz1m7sLcCXdM:&tbnh=94&tbnw=138&prev=/images%3Fq%3Dbethesda%2BTerrace%26hl%3Dtr%26um%3D1

Anonim, 77b:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.bridgeandtunnelclub.com/bigmap/manhattan/centralpark/bethesda/summerbethesdaountain.jpg&imgrefurl=http://www.bridgeandtunnelclub.com/bigmap/manhattan/centralpark/bethesda/index.htm&usg=__P065M_kq0Mnbt7vodnfOzTBhVw=&h=549&w=732&sz=110&hl=tr&start=4&um=1&tbnid=vAf-Z1cxvAuoWM:&tbnh=106&tbnw=141&prev=/images%3Fq%3Dbethesda%2Bterrace%26hl%3Dtr%26um%3D1

Anonim, 77c: <http://www.centralpark.com/pages/attractions/belvedere1.jpg>

Anonim, 78:

http://www.jw34.net/fbp/birkenhead%20park%20map%20high%20resolution_files/birkenhead%2520park%2520map%2520high%2520resolution.gif

Anonim, 79:

http://farm4.static.flickr.com/3412/3226674066_a16b1ec738.jpg

Anonim, 80:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.lordrootes.webeden.co.uk/communities/8/004/005/806/528/images/4513997283.jpg&imgrefurl=http://www.lordrootes.webeden.co.uk/special-features/4519076010&usg=__Cf70bTAMQMwh5mOeeDWwUAnvuDY=&h=441&w=719&sz=55&hl=tr&start=39&sig2=Pzy6ITQ28L7s-lsTROGUqA&um=1&tbnid=YBt-1JmQwvZEqM:&tbnh=86&tbnw=140&prev=/images%3Fq%3Dbirkenhead%2Bpark%26ndsp%3D20%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26start%3D20%26um%3D1&ei=0GvISrn4NaPQmgPIh9VJ

Anonim, 81:

<http://images.icnetwork.co.uk/upl/wirralnews/feb2009/5/1/4604F3CC-AEF6-6D02-E7FF854A4E89E65F.jpg>

Anonim, 82:

http://lh3.ggpht.com/_DO1qSL5ziGo/SBd02NmPxcI/AAAAAAAAABRA/UDbVvkqSZA_4/9b9d1098_PICT1856

Anonim, 83: <http://www.hydeparkstables.com/images/map.jpg>

Anonim, 84:

<http://img3.travelblog.org/Photos/45107/191297/f/1420124-The-Grand-Entrance-to-Hyde-Park-0.jpg>

Anonim, 85:

http://www.ski-epic.com/2007_london_trip/p42b_london_hyde_park_italian_gardens.jpg

Anonim, 86:

http://media.photobucket.com/image/Prenses%20Diana%20fountain/mariacookottawa/50991653SB004_DianaFount.jpg

Anonim, 86 a):

<http://www.guardian.co.uk/uk/gallery/2009/jul/07/1?picture=349911976>

Anonim, 86 b):

<http://www.london-footprints.co.uk/wkknightsbridgeadd.htm>

Anonim, 87: http://www.royalparks.org.uk/display_images/regents_park/map_large.gif

Anonim, 88:

http://farm3.static.flickr.com/2434/3595219080_421236eb56_b.jpg

Anonim, 89:

http://1.bp.blogspot.com/_e-mPA_6ZQyg/RxgdthqUcTI/AAAAAAAAAEpg/aDsTz8gOwyE/s400/regentprkwingedlion.bmp

Anonim, 90: http://www.frp.org.uk/images/map_large2.jpg

Anonim, 91: http://www.geograph.org.uk/photos/77/99/779954_630645e6.jpg

Anonim, 92:

http://www.the-apartment-in-paris.com/photo/paris_amoureux/plan_parc_bercy.jpg

Anonim, 93: http://www.pps.org/great_public_spaces/one?public_place_id=468#

Anonim, 94: http://fr.wikivisual.com/images/d/d2/Les_Prairies_de_Bercy1.jpg

Anonim, 95: <http://www.paris-walking-tours.com/parcdebercy.html>

Anonim, 95 a :

http://4.bp.blogspot.com/_EtCXqrhC7b8/R0H4M0UVV3I/AAAAAAAAEUI/AL7oAtQFy50/s640/059-PARQUE+BERCY.jpg

Anonim, 96:

http://www.gardenvisit.com/history_theory/library_online_ebooks/ml_gothein_history_garden_art_design/public_parks_europe_america

Anonim, 97: <http://www.sightseeing-in-paris.com/buttes-chaumont.jpg>

Anonim, 98: <http://www.dkolb.org/sprawlingplaces/images/fullsize/buttes.down.jpg>

Anonim, 99: http://farm1.static.flickr.com/185/440957672_6f0379a1e9.jpg

Anonim, 100: <http://courses.cit.cornell.edu/lanar524/CITROENPath.jpg>

Anonim, 101: http://image02.webshots.com/2/1/8/86/81910886ilbeWN_fs.jpg

Anonim, 101a: <http://static.panoramio.com/photos/original/3893945.jpg>

Anonim, 102: http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/gif/LF28_dossier3_0.gif

Anonim, 103: <http://images.france-for-visitors.com/images/large/parc-de-la-villette.jpg>

Anonim, 104: <http://www.cahierdeparis.com/images/dimanche/07/04.jpg>

Anonim, 105: <http://www.paris-walking-tours.com/images/villetedunes.jpg>

Anonim, 106:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b7/Parc_de_la_Villette.jpg

Anonim, 107: <http://www.artslant.com/userimages/1538/P1020936.JPG>

Anonim, 108: http://www.cite-sciences.fr/francais/ala_cite/villette/images/villette.gif

Anonim, 109: <http://www.gaudidesigner.com/data/file/241.jpg>

Anonim, 110:

http://www.uwsp.edu/physastr/taft/bike/Mallorca_2003/Mark/Barcelona/Park%20Guell%20--%20%20Gaudi.jpg

Anonim, 111: <http://lloydi.com/travel-writing/barcelona/images/lizard.jpg>

Anonim, 112: <http://www.mimdap.org/w/?p=1591>

Anonim, 113:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.archdaily.com/wp-content/uploads/2008/12/2116314643_ppp-4.jpg&imgrefurl=http://www.archdaily.com/9654/pinar-del-perruquet-park-arteks-arquitectura/&usq=__M9k2_vpBSOny6ZoTYU6GM0cnkVM=&h=600&w=904&sz=604&hl=tr&start=2&sig2=CN7hrsXNXZjrNV7CK7rQNw&um=1&tbnid=KHNSFz3wXUwb2M:&tbnh=98&tbnw=147&prev=/images%3Fq%3Dpinar%2Bde%2Bperruquet%2Bpark%26imgsz%3Dsmall%257Cmedium%257Clarge%257Cxlarge%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26um%3D1&ei=sKLDSdrDAsOP-Abyn8DpBg

Anonim, 114:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.archdaily.com/wp-content/uploads/2008/12/2116314643_ppp-4.jpg&imgrefurl=http://www.archdaily.com/9654/pinar-del-perruquet-park-arteks-arquitectura/&usq=__M9k2_vpBSOny6ZoTYU6GM0cnkVM=&h=600&w=904&sz=604&hl=tr&start=2&sig2=CN7hrsXNXZjrNV7CK7rQNw&um=1&tbnid=KHNSFz3wXUwb2M:&tbnh=98&tbnw=147&prev=/images%3Fq%3Dpinar%2Bde%2Bperruquet%2Bpark%26imgsz%3Dsmall%257Cmedium%257Clarge%257Cxlarge%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26um%3D1&ei=sKLDSdrDAsOP-Abyn8DpBg

Anonim, 115:

http://www.archdaily.com/wp-content/uploads/2008/12/2072345653_ppp-1.jpg

Anonim, 116:

http://www.archdaily.com/wp-content/uploads/2008/12/1924324406_ppp-21.jpg

Anonim, 117:

http://www.archdaily.com/wp-content/uploads/2008/12/1305180891_ppp-14.jpg

Anonim 123:

<http://img525.imageshack.us/img525/9485/yasarguladaparkbayrampawp5.jpg>

Anonim, 124: (Oğuz, 1998).

Anonim, 125: (Belyakalı, 2003).

Anonim, 126

http://www.anfaaltinpark.com.tr/sitesFiles/11877aefaf8a2886898db76e116dac48/userImages/foto.galeri/ab6413cd8859cc2527565662f9ab021f/altinpark013_cb8d1130.jpg

Anonim, 127: <http://www.frmtr.com/fotografcilik/475487-altin-park-fotografлари-ankara.html>

Anonim, 128:

http://www.anfaaltinpark.com.tr/sitesFiles/11877aefaf8a2886898db76e116dac48/userImages/icerik.resim/krokigenel_2.jpg

Anonim, 128 a:

http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.ilkkongre.hacettepe.edu.tr/gezi_resimler/FezaGurseyBilMer.jpg&imgrefurl=http://www.ilkkongre.hacettepe.edu.tr/%3Fsayfa%3Dgezi&usg=__7uOrBA3fzOoiarKvleAJUULkK3k=&h=400&w=534&sz=34&hl=tr&start=1&sig2=GGnCW1_htc372Znwxyfiaw&um=1&tbnid=P-tQweH56fdmJM:&tbnh=99&tbnw=132&prev=/images%3Fq%3Dfeza%2Bg%25C3%25BCrsey%2Bbilim%2Bmerkezi%26hl%3Dtr%26sa%3DN%26um%3D1&ei=3hLnSvqRH4-cmwOZ38SoCA

Anonim, 134: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=384>

Anonim, 135:

[http://3.bp.blogspot.com/_1AQrgmcmG34/R5N0ig7jCvI/AAAAAAAAAHI/9WFMvo2nGvs/s320/10062007\(022\).jpg](http://3.bp.blogspot.com/_1AQrgmcmG34/R5N0ig7jCvI/AAAAAAAAAHI/9WFMvo2nGvs/s320/10062007(022).jpg)

Anonim, 144: <http://kentvedemiryolu.com/diger/foto2.jpg>

Anonim, 145:

http://www.ankara-bld.gov.tr/AbbSayfalari/Projeler/rekreasyon_cevre_parklar/cevre/resim_cevre/genclik1.jpg

Anonim,146:

<http://www.mimdap.org/w/wp-content/uploads/2009/02/ankarastateopera2.JPG>

Anonim,146 a:

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/Haberler/Bultenler/Bultenler_2009_03/243.pdf

Anonim, 153: (Yılmaz, 2006).

Anonim, 163: <http://www.biketr.com/Custom/BikeTr/outdoor/harita/harita3.jpg>

Anonim, 170: http://www.istanbulburda.com/foto/07.05.07_19.03.51

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: AYÇE EZGİ KIZILDERE

Doğum Yeri: İZMİR

Doğum Tarihi: 1983

Medeni Hali: BEKAR

Yabancı Dili: İNGİLİZCE

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : AKÇAKOCA SÜPER LİSESİ (1997-2001)

Lisans : İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ PEYZAJ

MİMARLIĞI BÖLÜMÜ (2002-2006)

Yüksek Lisans : İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ORMAN FAKÜLTESİ PEYZAJ

MİMARLIĞI ANABİLİM DALI (2006-2009)